КЫРГЫЗ БАНКЫ

ЖЫЛДЫК ОТЧЕТ 2019

ФИНАНСЫЛЫК ОТЧЕТ

Бишкек-2020

Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын 2019-жыл үчүн жылдык отчету

Улуттук банктын 2019-жыл үчүн отчету Кыргыз Республикасынын 2016-жылдын 16-декабрындагы №206 “Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы, банктар жана банк иштери жөнүндө” мыйзамынын 54 жана 55-беренелерине ылайык даярдалган.

Жылдык отчет Улуттук банк Башкармасынын 2020-жылдын 24-мартындагы №2020-П-10/15-1-(ВД) токтому менен бекитилген.

Улуттук банктын 2019-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл үчүн консолидацияланган финансылык отчету Улуттук банк Башкармасынын 2020-жылдын 9-апрелиндеги №2020-П-15/21-2-(ВД) токтому менен бекитилген.

Улуттук банктын 2019-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл үчүн өзүнчө финансылык отчету Улуттук банк Башкармасынын 2020-жылдын 9-апрелиндеги №2020-П-15/21-3-(ВД) токтому менен бекитилген.

Редакциялык кеңеш:

Төрага	Жениш Н.
Кеңештин мүчөлөрү:	Айбалаева А.М.
	Сыдыков А.К.
	Айдарова А.К.
	Акулуева М.Ш.
	Алыбаева С.К.
	Карабаева А.М.
	Каракожаев А.М.
	Султанкулов И.Дж.
Жооптуу катчы	Сырдыбаева Н.М.

Сандардын тегеректелишинен улам, акыркы катарда чагылдырылган суммалар дал келбей калышы мүмкүн.

Басылманы Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын уруксаты менен гана кайра басууга жол берилет, ал эми шилтеме келтирүүдө булагын милдеттүү түрдө көрсөтүү талап кылынат.

© Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы, 2020-жыл

Басылманын мазмунуна жана аны таркатууга байланыштуу суроолор менен 720001, Бишкек шаары, Чүй проспекти, 168 дареги боюнча жайгашкан Улуттук банктын Финансы статистикасы жана маалымдоо башкармалыгынын Басылмалар тобуна кайрылуу зарыл.

Телефон: (+996 312) 61 08 59

электрондук дарек: nsyrdybaeva@nbkr.kg

www.nbkr.kg

Жылдык отчет Улуттук банктын Мамлекеттик тилди өнүктүрүү секторунун кызматкерлери тарабынан мамлекеттик тилге которулган.
“M-MAXIMA” ЖЧК тарабынан басылып чыгарылган.
Бишкек шаары, К.Тыныстанов атындагы көчө, 197/1
Басып чыгарууга 2020-жылдын 26-апрелинде кол коюлган.
2020-жылдын 30-апрелинде 240 нускада чыгарылган.

МАЗМУНУ

IV. КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН УЛУТТУК БАНКЫНЫН 2019-ЖЫЛ ҮЧҮН ФИНАНСЫЛЫК ОТЧЕТУ

7-ГЛАВА. КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН УЛУТТУК БАНКЫНЫН 2019-ЖЫЛДЫН 31-ДЕКАБРЫНДА БҮТКӨН ЖЫЛ ҮЧҮН КОНСОЛИДАЦИЯЛАНГАН ФИНАНСЫЛЫК ОТЧЕТУ

7.1. Көз карандысыз аудитордун отчету (корутундусу)....8

7.2. 2019-жылдын 31-декабрына карата финансылык абал жөнүндө консолидацияланган отчет....11

7.3. 2019-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл үчүн пайда же чыгым жөнүндө консолидацияланган отчет....12

7.4. 2019-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл үчүн жыйынды киреше жөнүндө консолидацияланган отчет....13

7.5. 2019-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл үчүн акча каражаттарынын жылышы жөнүндө консолидацияланган отчет....14

7.6. 2019-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл үчүн капиталдагы өзгөрүүлөр жөнүндө консолидацияланган отчет....16

7.7. 2019-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл үчүн консолидацияланган финансылык отчетко карата эскертүүлөр....18

8-ГЛАВА. КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН УЛУТТУК БАНКЫНЫН 2019-ЖЫЛДЫН 31-ДЕКАБРЫНДА БҮТКӨН ЖЫЛ ҮЧҮН ӨЗҮНЧӨ ФИНАНСЫЛЫК ОТЧЕТУ

8.1. Көз карандысыз аудитордун отчету (корутундусу)....133

8.2. 2019-жылдын 31-декабрына карата финансылык абал жөнүндө өзүнчө отчет....136

8.3. 2019-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл үчүн пайда же чыгым жөнүндө өзүнчө отчет....137

8.4. 2019-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл үчүн жыйынды киреше жөнүндө өзүнчө отчет....138

8.5. 2019-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл үчүн акча каражаттарынын жылышы жөнүндө өзүнчө отчет....139

8.6. 2019-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл үчүн капиталдагы өзгөрүүлөр жөнүндө өзүнчө отчет....141

8.7. 2019-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл үчүн өзүнчө финансылык отчетко карата эскертүүлөр....143

IV

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН УЛУТТУК БАНКЫНЫН 2019-ЖЫЛ ҮЧҮН ФИНАНСЫЛЫК ОТЧЕТУ

7-ГЛАВА. 2019-ЖЫЛДЫН 31-ДЕКАБРЫНДА БҮТКӨН ЖЫЛ ҮЧҮН КОНСОЛИДАЦИЯЛАНГАН ФИНАНСЫЛЫК ОТЧЕТ ЖАНА КӨЗ КАРАНДЫСЫЗ АУДИТОРДУН КОРУТУНДУСУ

МАЗМУНУ

	Беттери
КӨЗ КАРАНДЫСЫЗ АУДИТОРДУН КОРУТУНДУСУ	8
2019-ЖЫЛДЫН 31-ДЕКАБРЫНДА БҮТКӨН ЖЫЛ ҮЧҮН КОНСОЛИДАЦИЯЛАНГАН ФИНАНСЫЛЫК ОТЧЕТ:	
Финансылык абал жөнүндө консолидацияланган отчет	11
Пайда же чыгым жөнүндө консолидацияланган отчет	12
Жыйынды киреше жөнүндө консолидацияланган отчет	13
Акча каражаттарынын жылышы жөнүндө консолидацияланган отчет	14
Капиталдагы өзгөрүүлөр жөнүндө консолидацияланган отчет	16
Консолидацияланган финансылык отчетко карата эскертүүлөр	18

КӨЗ КАРАНДЫСЫЗ АУДИТОРДУН КОРУТУНДУСУ

Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасына:

Ой-пикир

Биз, Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын (Улуттук банк) жана анын туунду уюмдарынын (Топ) 2019-жылдын 31-декабрына карата финансылык абал жөнүндө консолидацияланган отчеттон, пайда же чыгым жөнүндө консолидацияланган отчеттон, жыйынды киреше жөнүндө консолидацияланган отчеттон, 2019-жыл ичинде акча каражаттарынын жылышы жөнүндө консолидацияланган отчеттон жана капиталдагы өзгөрүүлөр тууралуу консолидацияланган отчеттон, ошондой эле эсепке алуу саясатынын негизги жоболору боюнча кыскача баяндаманы кошо алганда, консолидацияланган финансылык отчетко карата эскертүүлөрдөн турган ушул консолидацияланган финансылык отчетко аудит жүргүздүк.

Биздин пикирибиз боюнча тиркелген консолидацияланган финансылык отчетто Топтун 2019-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча консолидацияланган финансылык абалынын бардык олуттуу аспектилери, ошондой эле көрсөтүлгөн жыл ичиндеги консолидацияланган финансылык натыйжалар жана акча каражаттарынын жылышы, консолидацияланган финансылык отчетко карата 2-эскертүүдө чагылдырылган, консолидацияланган финансылык отчетту даярдоо принциптерине ылайык так чагылдырылган.

Ой-пикирди билдирүү үчүн негиздер

Биз аудитти Аудиттин эл аралык стандарттарына ылайык жүргүздүк. Ошол стандарттарга ылайык биздин жоопкерчилик корутундунун *"Консолидацияланган финансылык отчетко аудит жүргүзүү үчүн аудитордун жоопкерчилиги"* бөлүгүндө чагылдырылган. Биз Кыргыз Республикасында консолидацияланган финансылык отчетко аудит жүргүзүүдө колдонулуучу *Бухгалтерлер үчүн эл аралык этика стандарттары боюнча кеңештин Кесипкөй бухгалтерлердин этика кодексине (Кодекс)* жана этика талаптарына ылайык Топко көз каранды эмеспиз. Мындан тышкары, жогоруда аталган талаптарда жана Кодексте белгиленген башка этикалык милдеттер аткарылды. Ошондой эле алынган аудитордук далилдер биздин ой-пикирди билдирүү үчүн жетиштүү жана талаптагыдай деп болжолдойбуз.

Башка маалыматтар

Жетекчилик башка маалыматтар үчүн жоопкерчиликтүү болот. Башка маалыматта Улуттук банктын 2019-жыл үчүн Жылдык отчетундагы маалымат камтылат, бирок анда финансылык маалымат жана ал тууралуу аудитордук корутунду камтылбайт.

Биздин консолидацияланган финансылык отчет тууралуу пикирибиз башка маалыматка таркатылбайт жана ошол маалымат боюнча кандайдыр бир формадагы ишенимди билдирген тыянакты сунуштабайбыз.

Финансылык отчетко аудит жүргүзүп жаткандыктан, биз башка маалымат менен таанышып чыгууга тийишпиз. Таанышып чыгуу учурунда биз башка маалыматты финансылык отчетко, аудиттин жүрүшүндө ээ болгон билимге дал келбестиктер, ошондой эле олуттуу бурмалоолор жок экендиги көз карашында карайбыз. Жүргүзүлгөн иштин негизинде башка маалымат кыйла бурмаланган деген тыянакка келсек, биз бул тууралуу маалымдоого милдеттүүбүз. Биз корутундуда чагылдырылууга тийиш болгон мындай фактылар аныкталбагандыгын билдиребиз.

Жетекчиликтин жана корпоративдик башкаруу үчүн, консолидацияланган финансылык отчеттун түзүлүшү үчүн жооптуу адамдардын жоопкерчилиги

Жетекчилик консолидацияланган финансылык отчетко карата 2-эскертүүдө чагылдырылган, консолидацияланган финансылык отчетту даярдоо принциптерине ылайык консолидацияланган финансылык отчеттун даярдалышы жана анда маалыматтардын так чагылдырылышы, ошондой эле жетекчилик алгылыксыз иш алып баруунун же каталарга жол берүүнүн кесепетинен олуттуу бурмалоолорду камтыбаган консолидацияланган финансылык отчетту даярдоо үчүн зарыл деп эсептеген ички контролдоо системасы үчүн жоопкерчиликтүү болот.

Консолидацияланган финансылык отчетту даярдоодо жетекчилик Топтун өз ишин үзгүлтүксүз улантуусуна, иш үзгүлтүксүздүгүнө тиешелүү маалыматтарды чечмелеп берүүгө жана жол берүүнү колдонуунун укукка жатпаган учурларын эске албаганда, иш үзгүлтүксүздүгүнүн негизинде консолидацияланган финансылык отчетту түзүүгө баа берүү үчүн жоопкерчиликтүү.

Корпоративдик башкаруу үчүн жооптуу адамдар Топтун консолидацияланган финансылык отчетунун даярдалышын көзөмөлдөө үчүн да жооптуу болуп саналат.

Консолидацияланган финансылык отчетко аудит жүргүзүү үчүн аудитордун жоопкерчилиги

Биздин максат, консолидацияланган финансылык отчетто алгылыксыз иш-аракеттерден же каталардан улам олуттуу бурмалоолор камтылбагандыгына жеткиликтүү ишенимде болуу жана биздин ой-пикир камтылган аудитордук корутундуну даярдоо болуп саналат. Жеткиликтүү ишеним дегенден улам, толук ишенимде болууну түшүнүү зарыл, бирок ал, Аудит боюнча эл аралык стандарттарга ылайык жүргүзүлгөн аудит дайыма эле олуттуу бурмалоолорду аныктоону гарантиялабайт. Бурмалоолор алгылыксыз иш алып баруунун же каталарга жол берүүнүн натыйжасы болушу мүмкүн жана алар өз-өзүнчө же чогуу караганда пайдалануучулардын консолидацияланган финансылык отчеттун негизинде кабыл алган экономикалык чечимдерине таасирин тийгизиши ыктымалдыгын негиздөө мүмкүн болгон шартта олуттуу катары эсептелинет.

Аудит боюнча эл аралык стандарттарга ылайык жүргүзүлгөн аудиттин алкагында, биз бүтүндөй аудит жүргүзүү мезгили ичинде кесипкөй көз карашка таянабыз жана кесиптик скептицизмди сактайбыз. Мындан тышкары, биз:

- алгылыксыз иш-аракеттердин же каталарга жол берүүнүн кесепетинен консолидацияланган финансылык отчетто олуттуу бурмалоолорду аныктап, тобокелдиктерге баа беребиз; ошол тобокелдиктерге карата аудитордук жол-жоболорду иштеп чыгып, аларды жүзөгө ашырабыз; ой-пикирибизди билдирүү үчүн негиз болгон жетиштүү жана талаптагыдай аудитордук далилдерди алабыз. Алгылыксыз иш-аракеттердин кесепетинен улам олуттуу бурмалоолордун аныкталбай калуу тобокелдиги, катага жол берүүнүн кесепетинен олуттуу бурмалоолорду аныктай албоо тобокелдигине караганда алда-канча жогору болуп саналат, анткени алгылыксыз иш алып барууда келишип алуу, атайлап жасоо, атайлап калтырып кетүү, маалыматтарды бурмаланган түрдө сунуштоо же ички контролдоо системасынан айланып өткөн аракеттерди көрүү сыяктуу жагдайлар камтылышы мүмкүн;
- аудит үчүн маанилүү ички контролдоо түшүнүгүн Топтун ички контролдоо системасынын натыйжалуулугун билдирүү максатында эмес, жагдайларга жооп берген аудитордук жол-жоболорду иштеп чыгуу максатында алабыз;
- колдонулуп жаткан эсепке алуу саясатынын мүнөзүнө, жетекчилик тарабынан даярдалган маалыматтардын тиешелүү чечмеленишинин негиздүүлүгүнө баа беребиз;
- Топтун жетекчилиги тарабынан иш үзгүлтүксүздүгү боюнча жол берүүнүн укук ченемдүүлүгүнө тиешелүү тыянак чыгарабыз, ал эми алынган аудитордук

далилдердин негизинде Топтун өз ишин үзгүлтүксүз улантуу жөндөмдүүлүгүнө карата олуттуу шектенүүнү жараткан жагдайларга же шарттарга байланыштуу белгисиздик жагдайы орун алышы же анын жоктугу тууралуу тыянак чыгарабыз. Эгерде олуттуу белгисиздик жагдайы бар деген тыянакка келе турган болсок, биз аудитордук корутундуда консолидацияланган финансылык отчетто маалыматтардын талапка ылайык чечмеленишине көңүл бурдурууга же маалыматты чечмелөөлөр талаптагыдай болбосо, өз пикирибизди модификациялоого тийишпиз. Биздин ой-пикирибиз келечекте орун алышы мүмкүн болгон жагдайлар же шарттар Топтун өз ишин үзгүлтүксүз улантуу жөндөмдүүлүгүнөн ажырап калышына алып келбеген шартта, аудитордук корутунду чыгарылган күнгө чейин алынган аудитордук далилдерге негизделет;

- бүтүндөй консолидацияланган финансылык отчеттун, анын түзүмүнүн жана маалыматтардын чечмеленишин кошо алганда, анын мазмунунун чагылдырылышына, ошондой эле консолидацияланган финансылык отчетто камтылган операциялардын жана иш жагдайынын так берилишин камсыз кыла алгандай сунушталгандыгына баа беребиз;
- консолидацияланган финансылык отчет тууралуу пикирибизди билдирүү үчүн уюмдардын финансылык маалыматына жана Топтун ишине тиешелүү жетиштүү талапка жооп берген аудитордук далилдерди алабыз. Биз жетекчиликке алуу, контролдоо жана Топто аудит жүргүзүү үчүн жана аудитордук пикирибиз үчүн толугу менен жоопкерчиликтүүбүз.

Биз корпоративдик башкаруу үчүн жоопкерчиликтүү адамдарга пландаштырылган аудит көлөмү жана мөөнөттөрү, ошондой эле аудиттин жүрүшүндө табылган олуттуу проблемалар, анын ичинде ички контролдоо системасынын олуттуу кемчиликтери тууралуу маалымдайбыз.

МАЗМУНУ

____

Канышай Садырбекова

«Делойт и Туш» ЖЧКнын
Башкаруучу директору

Кыргыз Республикасынын
квалификациялуу аудитору
Квалификациялык күбөлүк
2012-жылдын 1-июнунда берилген
№0151, сериясы А

____

Нурлан Бекенов

Тапшырма боюнча өнөктөш

2020-жылдын 9-апрели
Бишкек ш., Кыргыз Республикасы

2019-жылдын 31-декабрына карата финансылык абал жөнүндө консолидацияланган отчет

(миң сом)

	Эскер-түүлөр	2019-жылдын 31-декабры	2018-жылдын 31-декабры
АКТИВДЕР			
Алтын	6	48 833 361	32 151 881
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык мекемелердеги каражаттар	7	87 275 244	84 648 482
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	8	7 039 925	9 136 922
Кардарларга берилген кредиттер	9	4 691 714	2 377 037
Пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча бааланган финансылык активдер	19	-	1 254
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган инвестициялар	10	33 977 002	33 843 622
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган инвестициялар	11	125 052	186 424
Ассоциацияланган уюмдарга инвестициялар	12	885 297	185 136
Негизги каражаттар	13	2 103 242	2 600 505
Пайдалануу укугу формасындагы активдер	14	278 081	-
Материалдык эмес активдер		338 028	314 849
Сатуу үчүн каралган узак мөөнөттүү активдер	15	832 781	957 679
Монетардык эмес алтын жана алтын түрүндөгү запас	16	6 728 933	322 367
Кийинкиге калтырылган салык активдери	33	-	18 608
Пайда салыгы боюнча алдын ала төлөө		93	2 057
Башка активдер	17	1 076 247	1 123 215
Жыйынтыгында, активдер		**194 185 000**	**167 870 038**
МИЛДЕТТЕНМЕЛЕР			
Жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар	18	106 058 051	93 502 438
Пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча бааланган финансылык милдеттенмелер	19	12 480	13 322
Банктардын жана башка финансылык мекемелердин каражаттары	20	21 886 229	18 728 886
Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн каражаттары	21	17 033 154	12 468 565
Кардарлардын каражаттары	22	3 621 044	2 950 284
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар	23	8 048 501	7 942 309
Алынган кредиттер	24	-	171 922
ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	25	8 146 676	8 222 162
Ижара боюнча милдеттенмелер	14	299 335	-
Кийинкиге калтырылган салык милдеттенмелери	33	8 037	-
Башка милдеттенмелер	26	291 461	495 083
Жыйынтыгында, милдеттенмелер		**165 404 968**	**144 494 971**
КАПИТАЛ			
Уставдык капитал	27	2 000 000	2 000 000
Милдеттүү камдар		7 476 561	7 266 168
Чет өлкө валютасын жана алтынды кайра баалоо боюнча кам		17 151 905	11 838 087
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган инвестицияларды кайра баалоо боюнча кам		3 553	9 375
Бөлүштүрүлбөгөн пайда		1 984 421	2 240 420
Жыйынтыгында, банк акционерлерине тиешелүү капитал		**28 616 440**	**23 354 050**
Көзөмөлдөбөгөн катышуу үлүшү		163 592	21 017
Жыйынтыгында, капитал		**28 780 032**	**23 375 067**
Бардыгы болуп, милдеттенмелер жана капитал		**194 185 000**	**167 870 038**

Абдыгулов Т. С.
Улуттук банктын төрагасы

2020-жылдын 9-апрели

Бишкек шаары,
Кыргыз Республикасы

Алыбаева С. К.
Башкы бухгалтер

2020-жылдын 9-апрели

Бишкек шаары,
Кыргыз Республикасы

2019-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл үчүн пайда же чыгым жөнүндө консолидацияланган отчет

(миң сом)

	Эскер-түүлөр	2019-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл	2018-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл
Пайыздык кирешелер	28	3 313 451	2 603 484
Пайыздык чыгашалар	28	(798 531)	(556 319)
Таза пайыздык киреше	28	**2 514 920**	**2 047 165**
Комиссиялык кирешелер		144 289	88 239
Комиссиялык чыгашалар		(36 412)	(16 448)
Таза комиссиялык киреше		**107 877**	**71 791**
Пайыз чегерилген активдер боюнча баанын түшүүсүнө камды (түзүү) / калыбына келтирүү	29	(426 913)	55 213
Чет өлкө валютасында жана алтын менен жүргүзүлгөн операциялар боюнча реализацияланган таза пайда	30	1 466 988	1 600 253
Пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча бааланган финансылык инструменттер менен операциялардан таза пайда/(чыгым)		15 834	(4 699)
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарды алып салуудан таза чыгым		(3 194)	-
Башка активдер жана шарттуу милдеттенмелер боюнча камды калыбына келтирүү /(түзүү)	29	267 477	(199 786)
Ассоциацияланган уюмдардын пайдасындагы үлүш		140 100	-
Башка кирешелер		171 054	142 907
Таза пайыздык эмес киреше		**1 631 346**	**1 593 888**
Операциялык кирешелер		**4 254 143**	**3 712 844**
Жүгүртүүгө чыгарылган банкнотторду жана монеталарды даярдоого кеткен чыгашалар		(359 241)	(232 173)
Административдик чыгашалар	31	(1 576 763)	(1 160 856)
Башка чыгашалар		(266 617)	(105 269)
Операциялык чыгашалар		**(2 202 621)**	**(1 498 298)**
Пайда салыгын кармап калганга чейинки түшкөн пайда		**2 051 522**	**2 214 546**
Пайда салыгы боюнча (чыгашалар)/ үнөмдөө	33	(59 800)	11 163
Жыл ичиндеги пайда		**1 991 722**	**2 225 709**
Көзөмөлдөбөгөн акционерлердин үлүшүнө тиешелүү чыгым		(91 432)	(28 282)
Улуттук банкка тиешелүү пайда		**2 083 154**	**2 253 991**

Абдыгулов Т. С.
Улуттук банктын төрагасы

2020-жылдын 9-апрели

Бишкек шаары,
Кыргыз Республикасы

Алыбаева С. К.
Башкы бухгалтер

2020-жылдын 9-апрели

Бишкек шаары,
Кыргыз Республикасы

2019-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл үчүн жыйынды киреше жөнүндө консолидацияланган отчет

(миң сом)

	2019-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл	2018-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл
Жыл ичиндеги пайда	**1 991 722**	**2 225 709**
Пайда же чыгым жөнүндө отчеттун курамына кайра классификацияланышы мүмкүн болгон статьялар		
Чет өлкө валютасын жана алтынды кайра баалоо боюнча кам:		
- чет өлкө валютасындагы активдерди, милдеттенмелерди жана алтынды кайра баалоодон таза пайда/(чыгым)	6 734 772	(985 120)
- пайда же чыгымдын курамына которулган чет өлкө валютасында жана алтын менен жүргүзүлгөн операциялар боюнча таза пайда	(1 420 954)	(1 461 161)
Мезгил ичинде нарксызданууну кошо алганда, башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган инвестициялардын адилет наркынын өзгөрүүсүнөн таза (чыгым) / пайда (пайда салыгын алып салуу менен – нөл сом)	(10 226)	17 402
Колдонуудан калууда пайда же чыгым курамына кайра классификацияланган башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча инвестициялар боюнча чогуу алгандагы чыгымды алып салуу менен (пайда салыгын алып салуу менен – нөл сом)	3 194	
Пайда салыгынан кийин жыл ичиндеги башка жыйынды киреше/(чыгым)	**5 306 786**	**(2 428 879)**
Жыйынтыгында, жыл ичиндеги жыйынды киреше/(чыгым)	**7 298 508**	**(203 170)**
Төмөнкүлөргө тиешелүү:		
- Улуттук банкка	7 391 150	(176 490)
- Көзөмөлдөбөгөн акционерлердин үлүшүнө	(92 642)	(26 680)
	7 298 508	**(203 170)**

Абдыгулов Т. С.
Улуттук банктын төрагасы

2020-жылдын 9-апрели

Бишкек шаары,
Кыргыз Республикасы

Алыбаева С. К.
Башкы бухгалтер

2020-жылдын 9-апрели

Бишкек шаары,
Кыргыз Республикасы

2019-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл үчүн акча каражаттарынын жылышы жөнүндө консолидацияланган отчет

(миң сом)

	Эскер-түүлөр	2019-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл	2018-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл
ОПЕРАЦИЯЛЫК ИШТЕН АКЧА КАРАЖАТТАРЫНЫН ЖЫЛЫШЫ			
Алынган пайыздар		2 977 067	2 617 426
Төлөнгөн пайыздар		(749 442)	(476 402)
Алынган комиссиялык төлөмдөр		144 289	88 239
Төлөнгөн комиссиялык төлөмдөр		(36 412)	(16 448)
Чет өлкө валютасы менен операциялар боюнча реализацияланган пайда		37 222	97 235
Башка кирешелер		127 994	95 915
Эмгек акы боюнча чыгашалар		(743 801)	(608 781)
Жүгүртүүгө чыгарылган банкнотторду жана монеталарды даярдоого кеткен чыгашалар		(238 284)	(165 022)
Эмгек акы боюнча чыгашаларды эске албаганда, административдик чыгашалар		(509 416)	(343 945)
Операциялык активдердин жана милдеттенмелердин өзгөрүүсүнө чейинки операциялык иштен акча каражаттарынын агылып кириши		**1 009 217**	**1 288 217**
Операциялык активдердин (көбөйүшү)/азаюусу			
Алтын		(9 872 254)	(11 843 852)
Банктардагы жана башка финансылык мекемелердеги каражаттар		4 414 878	(7 670 577)
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган инвестициялар		(92 026)	8 957 762
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер		2 086 447	(2 826 510)
Кардарларга берилген кредиттер		(2 166 997)	141 598
Пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча бааланган финансылык активдер		-	648
Сатуу үчүн каралган узак мөөнөттүү активдер		167 305	-
Монетардык эмес алтын жана алтын түрүндөгү запас		(6 406 298)	125 716
Башка активдер		(124 337)	(41 449)
Операциялык милдеттенмелердин көбөйүшү/ (азаюусу)			
Жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар		12 555 613	2 461 868
Пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча бааланган финансылык милдеттенмелер		18 368	(1 178)
Банктардын жана башка финансылык мекемелердин каражаттары		3 176 780	(1 994 560)
Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн каражаттары		2 718 311	1 116 630
Кардарлардын каражаттары		662 857	(419 313)
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар		137 523	2 704 363
Башка милдеттенмелер		84 601	(47 242)
Операциялык иштен акча каражаттарынын агылып кирүүсү/(агылып чыгуусу)		**8 369 988**	**(8 047 879)**
Төлөнгөн пайда салыгы		(31 191)	**-**
Операциялык иштен акча каражаттарынын таза агылып кирүүсү/(агылып чыгуусу)		**8 338 797**	**(8 047 879)**

2019-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл үчүн акча каражаттарынын жылышы жөнүндө консолидацияланган отчет (уландысы)

(миң сом)

	Эскер-түүлөр	2019-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл	2018-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл
ИНВЕСТИЦИЯЛЫК ИШТЕН АКЧА КАРАЖАТТАРЫНЫН ЖЫЛЫШЫ			
Туунду уюмдун акцияларын сатып алуу	12	(560 061)	
Туунду уюмду контролдоого ээ болуудан келип түшкөн акча каражаттары		-	32 743
Негизги каражаттарды жана материалдык эмес активдерди сатып алуу		(406 039)	(186 196)
Негизги каражаттардын колдонуудан калышынан түшүүлөр		388	2 401
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган инвестицияларды төлөөдөн түшүүлөр		64 352	64 352
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган инвестициялардан алынган пайыздар		9 652	12 870
Алынган дивиденддер		8 555	8 807
Инвестициялык иштен акча каражаттарынын таза агылып чыгышы		**(883 153)**	**(65 023)**
ФИНАНСЫЛЫК ИШТЕН АКЧА КАРАЖАТТАРЫНЫН ЖЫЛЫШЫ			
Ижара боюнча төлөмдөр	24	(160 155)	(742 956)
Алынган кредиттерди төлөө	14	(55 780)	-
Финансылык иштен акча каражаттарынын таза агылып чыгышы		**(215 935)**	**(742 956)**
Акча каражаттарынын жана алардын эквиваленттеринин таза көбөйүшү/(азаюусу)		**7 239 709**	**(8 855 858)**
Чет өлкө валюталарынын курстарынын өзгөрүшүнүн акча каражаттарына жана алардын эквиваленттерине тийгизген таасири		(169 961)	(619 686)
Жыл башына карата акча каражаттары жана алардын эквиваленттери		**45 006 401**	**54 481 945**
Жыл акырына карата акча каражаттары жана алардын эквиваленттери	**7**	**52 076 149**	**45 006 401**

Абдыгулов Т. С.
Улуттук банктын төрагасы

2020-жылдын 9-апрели

Бишкек шаары,
Кыргыз Республикасы

Алыбаева С. К.
Башкы бухгалтер

2020-жылдын 9-апрели

Бишкек шаары,
Кыргыз Республикасы

2019-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл үчүн капиталдагы өзгөрүүлөр жөнүндө консолидацияланган отчет

(миң сом)

	Уставдык капитал	Милдеттүү кам	Чет өлкө валютасын жана алтынды кайра баалоо боюнча кам	Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган инвестицияларды кайра баалоо боюнча кам	Бөлүштүрүлбөгөн пайда	Жыйынтыгында, банк акционерлерине тиешелүү капитал	Көзөмөлдөбөгөн катышуу үлүшү	Жыйынтыгында
2018-жылдын 1-январына карата калдык	**2 000 000**	**7 036 083**	**14 284 368**	**(6 425)**	**2 300 849**	**25 614 875**	**-**	**25 614 875**
ФОЭС 9-стандартын колдонуудан натыйжа	-	-	-	-	(13 571)	(13 571)	-	(13 571)
ФОЭС 9-стандартына ылайык кайра эсептелген баштапкы сальдо	**2 000 000**	**7 036 083**	**14 284 368**	**(6 425)**	**2 287 278**	**25 601 304**	**-**	**25 601 304**
Жыйынтыгында жыйынды финансылык натыйжа								
Жыл ичиндеги пайда	-	-	-	-	2 253 991	2 253 991	(28 282)	2 225 709
Башка жыйынды финансылык натыйжа								
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган инвестициялардан таза пайда	-	-	-	15 800	-	15 800	1 602	17 402
Чет өлкө валютасындагы активдерди, милдеттенмелерди жана алтынды кайра баалоодон чыгым	-	-	(985 120)	-	-	(985 120)	-	(985 120)
Пайда же чыгымдын курамына которулган чет өлкө валютасында жана алтын менен жүргүзүлгөн операциялар боюнча таза пайда	-	-	(1 461 161)	-	-	(1 461 161)	-	(1 461 161)
Жыйынтыгында, жыл ичиндеги жыйынды финансылык натыйжа	**-**	**-**	**(2 446 281)**	**15 800**	**2 253 991**	**(176 490)**	**(26 680)**	**(203 170)**
Түздөн-түз капитал курамында чагылдырылган операциялар								
Өткөн жылдын пайдасын мамлекеттик бюджетке бөлүштүрүү (27-эскертүү)	-	-	-	-	(2 070 764)	(2 070 764)	-	(2 070 764)
Милдеттүү камга которуу (27-эскертүү)	-	230 085	-	-	(230 085)	-	-	-
Жыйынтыгында, түздөн-түз капитал курамында чагылдырылган операциялар боюнча	**-**	**230 085**	**-**	**-**	**(2 300 849)**	**(2 070 764)**	**-**	**(2 070 764)**
Туунду уюм "Керемет Банк" ААКты контролдоого ээ болуу	-	-	-	-	-	-	47 697	47 697
2018-жылдын 31-декабрына карата калдык	**2 000 000**	**7 266 168**	**11 838 087**	**9 375**	**2 240 420**	**23 354 050**	**21 017**	**23 375 067**

2019-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл үчүн капиталдагы өзгөрүүлөр жөнүндө консолидацияланган отчет (уландысы)

(миң сом)

	Уставдык капитал	Милдеттүү кам	Чет өлкө валютасын жана алтынды кайра баалоо боюнча кам	Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган инвестицияларды кайра баалоо боюнча кам	Бөлүштүрүлбөгөн пайда	Жыйынтыгында, банк акционерлерине тиешелүү капитал	Көзөмөлдөбөгөн катышуу үлүшү	Жыйынтыгында
2019-жылдын 1-январына карата калдык	**2 000 000**	**7 266 168**	**11 838 087**	**9 375**	**2 240 420**	**23 354 050**	**21 017**	**23 375 067**
Жыл ичиндеги пайда	-	-	-	-	2 083 154	2 083 154	(91 432)	1 991 722
Башка жыйынды финансылык натыйжа								
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган инвестициялардан таза чыгым	-	-	-	(5 822)	-	(5 822)	(1 210)	(7 032)
Чет өлкө валютасындагы активдерди, милдеттенмелерди жана алтынды кайра баалоодон пайда	-	-	6 734 772	-	-	6 734 772	-	6 734 772
Пайда же чыгымдын курамына которулган чет өлкө валютасында жана алтын менен жүргүзүлгөн операциялар боюнча таза пайда	-	-	(1 420 954)	-	-	(1 420 954)	-	(1 420 954)
Жыйынтыгында, жыл ичиндеги жыйынды финансылык натыйжа	**-**	**-**	**5 313 818**	**(5 822)**	**2 083 154**	**7 391 150**	**(92 642)**	**7 298 508**
Түздөн-түз капитал курамында чагылдырылган операциялар								
Өткөн жылдын пайдасын мамлекеттик бюджетке бөлүштүрүү (27-эскертүү)	-	-	-	-	(1 893 543)	(1 893 543)	-	(1 893 543)
Милдеттүү камга которуу (27-эскертүү)	-	210 393	-	-	(210 393)	-	-	-
Жыйынтыгында, түздөн-түз капитал курамында чагылдырылган операциялар боюнча	**-**	**210 393**	**-**	**-**	**(2 103 936)**	**(1 893 543)**	**-**	**(1 893 543)**
Туунду уюм “Керемет Банк” ААКтагы көзөмөлдөбөгөн үлүштүн өзгөрүшүнүн жыйынтыгында келип чыгуучу корректировкалоолор	-	-	-	-	(235 217)	(235 217)	235 217	-
2019-жылдын 31-декабрына карата калдык	**2 000 000**	**7 476 561**	**17 151 905**	**3 553**	**1 984 421**	**28 616 440**	**163 592**	**28 780 032**

Абдыгулов Т. С.
Улуттук банктын төрагасы
2020-жылдын 9-апрели
Бишкек шаары, Кыргыз Республикасы

Алыбаева С. К.
Башкы бухгалтер
2020-жылдын 9-апрели
Бишкек шаары, Кыргыз Республикасы

2019-ЖЫЛДЫН 31-ДЕКАБРЫНДА БҮТКӨН ЖЫЛ ҮЧҮН КОНСОЛИДАЦИЯЛАНГАН ФИНАНСЫЛЫК ОТЧЕТКО КАРАТА ЭСКЕРТҮҮЛӨР

1 НЕГИЗГИ ЖОБОЛОР

(а) Уюм жана анын негизги иши

Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы (мындан ары – Улуттук банк) Кыргыз Республикасынын Мамлекеттик банкынын укугу өткөн мекеме болуп саналат. 1992-жылдын 12-декабрында "Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы жөнүндө" мыйзамдын кабыл алынышына байланыштуу Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы аталышына ээ болгон. Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңеши (парламент) 2016-жылдын 16-декабрында "Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы, банктар жана банк иштери жөнүндө" мыйзамды кабыл алып, учурда Улуттук банктын иши аталган мыйзам менен жөнгө салынып келет.

Кыргыз Республикасында баа туруктуулугуна жетишүү жана аны колдоо Улуттук банктын негизги иш максаты болуп саналат. Ушул негизги максатты жүзөгө ашыруу үчүн Улуттук банкка мамлекеттин акча-кредит саясатын аныктоо жана жүргүзүү; төлөм системасын жана банктар аралык төлөмдөрдү натыйжалуу өнүктүрүүгө өбөлгө түзүү; банкнотторду жана монеталарды жүгүртүүгө чыгаруу; эл аралык валюта камдарын тескөөгө алуу; мыйзамдарга ылайык коммерциялык банктарды жана финансы-кредит уюмдарын лицензиялоо, алардын ишин жөнгө салуу жана көзөмөлдөө милдеттери жүктөлгөн. Улуттук банк Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн финансылык агенти катары иш алып барат.

Улуттук банктын юридикалык дареги: Кыргыз Республикасы, 720001, Бишкек ш., Чүй пр. 168.

2019 жана 2018-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча өлкө аймагында Улуттук банктын беш областтык башкармалыгы жана бир өкүлчүлүгү иштеп турган.

2019 жана 2018-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча Улуттук банктын кызматкерлеринин жалпы саны, тиешелүүлүгүнө жараша 679 жана 657 адамды түзгөн.

Улуттук банк анын курамына төмөнкү уюмдар кирген топтун (мындан ары – Топ) башкы компаниясы болуп саналат:

	Добуш берүүчү акциялар пайызы (%)		
Аталышы	**2019-жылдын 31-декабры**	**2018-жылдын 31-декабры**	**Иштин түрү**
"Керемет Банк" ачык акционердик коому (2018-ж.: "Россия Инвестициялык Банкы" ААК)	95,07	71,66	Банктык кызмат көрсөтүүлөр
"Кыргыз инкассациясы" жабык акционердик коому	100	100	Баалуулуктарды ташуу боюнча кызматтар

Улуттук банк 2018-жылдын 2-октябрында анын акционерлери менен ыйгарып берүү жөнүндө макулдашуу түзүүнүн натыйжасында "Россия Инвестициялык Банкы" ААКтын акцияларын кабыл алып, аталган банктын акцияларынын 71,66 пайызына ээ болгон.

2019-жылдын 27-сентябрында "Россия Инвестициялык Банкы" ААК Кыргыз Республикасынын Юстиция министрлигинде кайра каттоодон өтүп, "Росинбанк" ААК аталышын "Керемет Банк" ААКка өзгөрткөн.

1 НЕГИЗГИ ЖОБОЛОР (УЛАНДЫСЫ)

(а) Уюм жана анын негизги иши, уландысы

2019-жылдын 18-январында жана 2019-жылдын 24-майында Улуттук банк “Керемет Банк” ААКтын ишин жөнгө салуунун алкагында, “Керемет Банк” ААКтын уставдык капиталындагы өз үлүшүн жогорулаткан. Туунду банктын жөнөкөй жеке таандык акцияларынын 716 575 миң сом (2018-жылы 500 000 миң сом суммасында төлөнгөн акча каражаттарын эске алуу менен) суммасында бешинчи чыгарылышынын жана 3 000 000 миң сом суммасына алтынчы чыгарылышынын жыйынтыгы боюнча Улуттук банктын үлүшү тиешелүүлүгүнө жараша 85,21 жана 95,07 пайызды түзгөн.

2019-жылдын 17-июнунда 550 000 миң сом суммасына жөнөкөй акцияларды кошумча чыгаруу жолу менен “Кепилдик фонд” ачык акционердик коомунун уставдык капиталын анын андан ары натыйжалуу ишин камсыз кылуу максатында көбөйтүү жана Улуттук банкка акциялардын кошумча эмиссиясын сатып алууну сунуштоо жөнүндө Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн №222-р буйругуна кол коюлган. 2019-жылдын 12-июлунда Улуттук банк “Кепилдик фонд” ААКтын капиталында катышуу жөнүндө чечим кабыл алган. Бул чечимге ылайык Улуттук банк “Кепилдик фонд” ААКтын 550 000 миң сом өлчөмүндө кошумча төртүнчү эмиссиясынын акцияларын сатып алган. Бул акцияларды сатып алуунун натыйжасында Улуттук банктын “Кепилдик фонд” ААКтын уставдык капиталындагы үлүшү 48,59 пайызды түзгөн.

2019 жана 2018-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча Улуттук банк “Банктар аралык процессинг борбору” ЖАК ассоциацияланган уюмундагы инвестицияларга ээ (тиешелүүлүгүнө жараша 49,42 жана 48,07 пайыз).

“Кыргыз инкассациясы” ЖАКтын финансылык отчету Улуттук банктын финансылык отчетуна консолидацияланбайт, анткени Улуттук банктын отчетуна таасири анча олуттуу эмес.

Бул финансылык отчет Улуттук банк Башкармасы тарабынан 2020-жылдын 9-апрелинде бекитилген.

(б) Операциялык чөйрө

Кыргыз Республикасында саясий, экономикалык жана социалдык өзгөрүүлөр жүрүүдө. Рыногу калыптанып келе жаткан өлкөлөрдүн катарына кирген Кыргыз Республикасы азырынча экономикасы кыйла өнүккөн өлкөлөргө мүнөздүү болгон коммерциялык жана жөнгө салуучу өнүккөн инфраструктурага жетиштүү деңгээлде ээ боло албай келет. Ушундан улам, республикада ишке ашырылып жаткан финансылык-чарбалык иштер, рынок экономикасы өнүгүп жаткан өлкөлөр үчүн мүнөздүү болгон тобокелдиктер менен коштолууда. Кыргызстандын региондогу өлкөлөрдүн экономикалары менен жогору деңгээлде интеграцияланышы Кыргыз Республикасынын экономикасына эл аралык капитал рынокторунда туруксуз жагдай, 2020-жылдын март айында энергия продукцияларына баалардын кескин төмөндөшү жана соода боюнча негизги өнөктөш өлкөлөрдүн экономикалык өсүшүнүн басаңдашы таасирин тийгизүү мүмкүндүгүн шарттайт.

1 НЕГИЗГИ ЖОБОЛОР (УЛАНДЫСЫ)

(б) Операциялык чөйрө, уландысы

Мындан тышкары, 2020-жылдын башталышында дүйнөдө жаңы коронавирус (COVID-19) тез тарай баштап, бул Дүйнөлүк саламаттыкты сактоо уюму 2020-жылдын март айында пандемия башталгандыгын жарыялаганга алып келген. Көптөгөн өлкөлөрдүн COVID-19 вирусунун жайылышын токтотуу үчүн көргөн чаралары көпчүлүк компаниялар үчүн олуттуу операциялык кыйынчылыктарды жаратууда, ошондой эле ал глобалдуу экономикага жана дүйнөлүк финансылык рынокторго кыйла терс таасирин тийгизип жатат. COVID-19 вирусунун Топтун операцияларына тийгизген таасиринин олуттуулугу көбүнчө пандемиянын созулушуна, ошондой эле дүйнөлүк экономикага жана Кыргыз Республикасынын экономикасына тийгизген таасиринин масштабына жараша болот.

Келечекте мына ушул белгисиз жагдайларды аныктоонун натыйжасында келип чыгышы мүмкүн болгон кандайдыр бир корректировкалоолор ушул консолидацияланган финансылык отчетто камтылбайт. Мындай корректировкалоолор келип чыккан шартта алар маалым болгон жана аларга баа берүү мүмкүн болгон мезгилде Топтун консолидацияланган финансылык отчетунда чагылдырылат.

2 Финансылык отчетту даярдоонун негизги принциптери

(а) Белгилүү бир өзгөчөлүктөрү менен ФОЭСке ылайык келүү жөнүндө билдирүү

“Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы, банктар жана банк иштери жөнүндө” мыйзам талабына ылайык Улуттук банк, төмөндө баяндалган, мыйзамдарда белгиленген модификацияларды эске албаганда, өзү үчүн Финансылык отчеттун эл аралык стандарттары боюнча кеңеш (ФОЭС боюнча Кеңеш) тарабынан чыгарылган Финансылык отчеттун эл аралык стандарттарына (ФОЭС) жана Эл аралык финансылык отчетту чечмелөө боюнча комитет (КРМФО) тарабынан чыгарылган чечмелөөлөргө негизделген эсепке алуу саясатын жана бухгалтердик эсепке алуу ыкмаларын белгилейт.

Алтын рыноsктук наркта эсепке алынат, ал эми алтынды жана чет өлкө валютасындагы активдерди жана милдеттенмелерди кайра баалоодон жалпы таза реализацияланбаган пайда түздөн-түз өздүк капитал курамында таанылат. Алтынды жана чет өлкө валютасындагы активдерди жана милдеттенмелерди учурдагы рыноктук баада кайра баалоодон реализацияланбаган жалпы таза чыгым, пайда же чыгым жөнүндө консолидацияланган отчетто, өткөн мезгилдердин таза реализацияланбаган пайдасынан ашкан бөлүгүндө таанылат. Мындай болбосо ал түздөн-түз капиталдагы башка жыйынды кирешени азайтат. Алтынды жана чет өлкө валютасындагы активдерди, милдеттенмелерди таанууну токтотуу учурунда мурда капиталдын курамында таанылган топтолгон пайда же чыгым, пайда же чыгым жөнүндө консолидацияланган отчетто, аталган активдерди жана милдеттенмелерди колдонуудан калуусунун орточо алынган коэффициентин эске алуу менен таанылат.

Бул консолидацияланган финансылык отчет Улуттук банктын консолидацияланган финансылык абалын жана анын иш жыйынтыгын бардык түзөтүүлөрү менен Улуттук банк Башкармасы тарабынан 2003-жылдын 10-декабрында бекитилген Улуттук банктын эсепке алуу саясатына ылайык так маалымат сунуштоо максатында даярдалган, түзөтүүлөр акыркы жолу 2018-жылдын 19-декабрында киргизилген жана ал Улуттук банк тарабынан борбордук банктын ишкердик мүнөзүнө ылайык келген катары каралат.

2 ФИНАНСЫЛЫК ОТЧЕТТУ ДАЯРДООНУН НЕГИЗГИ ПРИНЦИПТЕРИ (УЛАНДЫСЫ)

(а) Белгилүү бир өзгөчөлүктөрү менен ФОЭСке ылайык келүү жөнүндө билдирүү

Бул консолидацияланган финансылык отчет Топ жакынкы келечекте өз ишин улантат деген көз караштан улам даярдалган.

(б) Наркты аныктоо үчүн база

Бул консолидацияланган финансылык отчет адилет наркы боюнча бааланган алтынды жана айрым финансылык инструменттерди эске албаганда, айкын сарптоолор боюнча эсепке алуу принцибине ылайык даярдалган.

(в) Функционалдык валюта жана консолидацияланган финансылык отчеттун маалыматтарын чагылдырган валюта

Топтун ар бир уюмунун консолидацияланган финансылык отчетко камтылган статьялары Топ анда иш алып барган баштапкы экономикалык чөйрөсүндөгү валютада өлчөнөт (функционалдык валюта). Улуттук банктын функционалдык валютасы болуп кыргыз сому саналат, ал Кыргыз Республикасынын улуттук валютасы катары Топтун уюмдары жүргүзгөн көпчүлүк операциялардын жана алардын ишине таасирин тийгизген башка жагдайлардын экономикалык маңызын толук чагылдырат. Кыргыз сому ошондой эле, ушул консолидацияланган финансылык отчеттун маалыматтарын чагылдырган валюта болуп эсептелет.

Консолидацияланган финансылык маалымат сом түрүндө берилген жана миңге чейин тегеректелген.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ

Бул 2019-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл үчүн консолидацияланган финансылык отчетто эсепке алуу саясатынын принциптерин жана төмөндө келтирилген жаңы, кароого алынган стандарттарды жана чечмелөөлөрдү колдонуудан улам таасирлерди эске албаганда, Улуттук банктын 2018-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл үчүн консолидацияланган финансылык отчетун даярдоодо пайдаланылган эсепке алуу саясатынын принциптери, ал боюнча сунушталган маалыматтар жана эсептөө методдору пайдаланылган:

ФОЭС (IFRS) 16-стандарты	“Ижара”
ФОЭС (IFRS) 9-стандартына түзөтүүлөр	“Терс мааниде ордун жабуу менен алдын ала төлөө өзгөчөлүктөрү”
ФОЭС (IAS) 28-стандартына түзөтүүлөр	“Ассоциацияланган уюмдарга жана биргелешкен ишканаларга узак мөөнөттүү салымдар”
Башка ФОЭСке карата түзөтүүлөр	ФОЭСти ар жылы өркүндөтүү, 2015-2017-жылдар ичинде
КРМФО (IFRIC) 23	“Пайда салыгын эсептөө эрежелерине карата белгисиздик”

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

Өтүп жаткан жыл ичинде күчүнө кирген жаңы жана кайра каралган ФОЭС

ФОЭСтин (IFRS) "Ижара" 16-стандарты. ФОЭС (IFRS) 16-стандарты ижараны эске алууга тиешелүү жаңы же өзгөртүлгөн талаптарды киргизет. Стандартта, кыска мөөнөттүү ижара келишимдерин жана аларда базалык актив төмөн наркка ээ ижара келишимин эске албаганда, бардык ижара келишимдери үчүн таануу башталган күнү пайдалануу укугу формасындагы активди жана ижара боюнча милдеттенмени таанууну талап кылуу менен операциялык жана финансылык ижара ортосунда айырмачылыктарды четтетүү аркылуу ижараны эсепке алууга олуттуу өзгөртүүлөрдү киргизүү каралган. Ижарачы тарабынан эсепке алууга караганда, ижарага берүүчү тарабынан эсепке алуу өзгөрүүсүз калган.

ФОЭС (IFRS) 16-стандартын колдонуудан улам Топтун финансылык отчетуна таасири төмөндө келтирилген.

ФОЭС (IFRS) 16-стандарты Топто алгач колдонулган күн катары 2019-жылдын 1-январы саналат.

Топ ФОЭС (IFRS) 16-стандартына ылайык ФОЭС (IFRS) 16-стандартынын модификацияланган ретроспективдүү колдонуу моделин тандаган. Демек, салыштыруу үчүн көрсөткүчтөр кайра эсептелген эмес.

<u>Ижаранын жаңы аныктамасынын таасири.</u> Топ ФОЭС (IFRS) 16-стандартына өтүүнүн алкагында сунушталган практикалык чараны пайдаланган, ал ошол келишимди же анда ижара шарттары камтылгандыгын кайрадан аныктабаганга мүмкүндүк берет. Демек, ФОЭС (IAS) 17-стандартына жана КРМФО (IFRIC) 4-стандартына ылайык ижара аныктамасы мурдагыдай эле 2019-жылдын 1-январына чейин түзүлгөн же өзгөртүлгөн ижара келишимдерине карата колдонулат.

Ижара аныктамасын өзгөртүү айрыкча контролдоо концепциясына караштуу.

ФОЭС (IFRS) 16-стандартында сатып алуучу идентификацияланган активди пайдаланылгандыгын контролдой тургандыгынын негизинде ижара келишими жана кызматтарды сунуштоо келишими болуп бөлүнөт. ФОЭС (IFRS) 16-стандарты кардар белгилүү бир мезгил ичинде төлөөнүн ордуна идентификацияланган активдин пайдаланылгандыгын контролдоо укугуна ээ экендигине жараша ижара келишими камтылгандыгын аныктайт. Бул ФОЭС (IAS) 17-стандартындагы жана КРМФО (IFRIC) 4-стандартындагы "тобокелдиктерге жана пайдага" басымга каршы салыштырылат.

Топ 2019-жылдын 1-январынан кийин гана түзүлгөн же өзгөртүлгөн бардык ижара келишимдерине карата ижара аныктамаларын жана ФОЭС (IFRS) 16-стандартына байланыштуу көрсөтмөлөрүн колдонгон.

<u>Ижарачы тарабынан ижараны эсепке алууга таасири</u>

Операциялык чөйрө: ФОЭС (IFRS) 16-стандарты мурда ФОЭС (IAS) 17-стандартына ылайык операциялык ижара катары классификацияланган ижараны эсепке алуу принцибин өзгөрткөн.

ФОЭС (IFRS) 16-стандартын баштапкы колдонууда бардык ижара келишимдери боюнча Топ:

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

Өтүп жаткан жыл ичинде күчүнө кирген жаңы жана кайра каралган ФОЭС, уландысы

а) финансылык абал жөнүндө консолидацияланган отчетто келечекте ижара төлөмдөрүнүн наркы боюнча алгач бааланган пайдалануу укугу жана ижара боюнча милдеттенмелер формасындагы активдерди тааныган;

b) пайда же чыгым жөнүндө консолидацияланган отчетто активдерди амортизациялоону пайдалануу укугу жана ижара милдеттенмелери боюнча пайыздар формасында тааныган.

с) акча каражаттарынын жылышы жөнүндө консолидацияланган отчетто негизги бөлүктүн (финансылык иште келтирилген) жана пайыздардын (операциялык иште келтирилген) ордун жабууга багытталган акча каражаттарынын жалпы суммасын бөлгөн.

Кыска мөөнөттүү ижара келишими (12 айга чейинки мөөнөткө) жана төмөн нарктагы активдер ижарасы (5 миң АКШ долларынан төмөн) үчүн ижара боюнча чыгашалар Топ тарабынан ФОЭС (IFRS) 16-стандартында уруксат берилгендей бирдей таанылат. Бул чыгашалар пайда же чыгым курамында “административдик чыгашалар” курамында чагылдырылган.

ФОЭС (IAS) 17-стандартына ылайык мурда операциялык ижара катары классификацияланган ижарага карата ФОЭС (IFRS) 16-стандартын колдонуу, 2019-жылдын 1-январына карата 257 125 миң сом суммасына пайдалануу укугу формасындагы активдерди жана 257 125 миң сом суммасына ижара боюнча тиешелүү милдеттенмелерди таанууга алып келген (14-эскертүү). 2019-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл ичинде пайдага же чыгымга таасири операциялык чыгашалардын 55 780 миң сомго азайышынан, амортизация көлөмүнүн 55 551 миң сомго жана пайыздык чыгашалардын 22 388 миң сомго көбөйүшүнөн көрүнөт.

ФОЭС (IFRS) 16-стандартына ылайык ижарачылар төмөнкүлөрдү сунуштоого тийиш:

- Кыска мөөнөттүү ижара келишими боюнча төлөмдөр, аларда базалык актив төмөн наркка ээ ижара келишими боюнча төлөмдөр жана операциялык иштин бөлүгү катары ижара милдеттенмелерин баалоого камтылбаган өзгөрүлмө ижара төлөмдөрү;
- ФОЭС (IAS) 7-стандартына ылайык, операциялык иш же финансылык иш катары ижара боюнча милдеттенменин пайыздык бөлүгү үчүн төлөнгөн акча каражаттарынын өлчөмү (Топ операциялык иштин алкагында төлөнгөн пайыздарды кошкон), ошондой эле финансылык иштин бөлүгү катары ижара боюнча милдеттенмелердин негизги бөлүгү боюнча акчалай төлөмдөр.
- ФОЭС (IAS) 17-стандартына ылайык, операциялык ижара боюнча бардык төлөмдөр операциялык иштен алынган акча каражаттарынын жылышынын курамында чагылдырылган. ФОЭС (IFRS) 16-стандартында каралган өзгөрүүлөрдүн натыйжасында, операциялык иште пайдаланылган акча каражаттарынын өлчөмү 55 780 миң сомго азайтылган, ал эми финансылык иште пайдаланылган акча каражаттарынын таза өлчөмү ушундай эле суммага көбөйтүлгөн. ФОЭС (IFRS) 16-стандартын колдонуу таза акча агымдарына таасирин тийгизген эмес.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

Өтүп жаткан жыл ичинде күчүнө кирген жаңы жана кайра каралган ФОЭС, уландысы

ФОЭС (IFRS) 9-стандартына түзөтүүлөр “Терс мааниде ордун жабуу менен алдын ала төлөө өзгөчөлүктөрү”. Топ ФОЭС (IFRS) 9-стандартына карата түзөтүүлөрдү алгач өтүп жаткан жылы колдонгон. ФОЭС (IFRS) 9-стандартына карата түзөтүүлөрдө, алдын ала төлөө өзгөчөлүктөрү карыздын негизги суммасынын жана пайыздардын эсебинен төлөө критерийлерин канааттандыра тургандыгын аныктоо үчүн келишим тарабы анын себебине карабастан төлөшү мүмкүн экендиги же алдын ала төлөө үчүн негиздүү ордун жабуу суммасын алышы мүмкүн экендиги чечмеленген. Башкача айтканда, терс ордун жабуу менен алдын ала төлөө өзгөчөлүгү автоматтык түрдө карыздын негизги суммасынын жана пайыздардын эсебинен төлөө критерийлерин бузуу болуп саналбайт.

ФОЭС (IFRS) 9-стандартына карата түзөтүүлөрдү колдонуу Топтун консолидацияланган финансылык отчетуна олуттуу таасир тийгизген эмес.

ФОЭС (IAS) 28-стандартына түзөтүүлөр “Ассоциацияланган уюмдарга жана биргелешкен ишканаларга узак мөөнөттүү салымдар”. Топ ФОЭС (IAS) 28-стандартына карата түзөтүүлөрдү эң алгач өтүп жаткан жылы колдонгон. Түзөтүүлөрдө ФОЭС (IFRS) 9-стандарты, анын ичинде нарксызданууга карата талаптар, узак мөөнөттүү салымдарга карата колдонула тургандыгы чечмеленген. Мындан тышкары, ФОЭС (IFRS) 9-стандартын узак мөөнөттүү салымдарга карата колдонууда ишкана ФОЭС (IAS) 28-стандартында талап кылынган узак мөөнөттүү салымдардын баланстык наркын корректировкалоолорду эске албайт (мисалы, ФОЭС (IAS) 28-стандартына ылайык инвестиция объектинин чыгымын бөлүштүрүүнүн же нарксызданышын баалоонун натыйжасында узак мөөнөттүү салымдардын баланстык наркын корректировкалоо).

ФОЭС (IAS) 28-стандартына карата түзөтүүлөрдү колдонуу Топтун консолидацияланган финансылык отчетуна олуттуу таасир тийгизген эмес.

ФОЭСти ар жылы өркүндөтүү, 2015-2017-жылдар. ФОЭС (IFRS) 3 “Бизнести бириктирүү”, ФОЭС (IFRS) 11 “Биргелешкен ишкердик”, ФОЭС (IAS) 12 “Пайда салыгы” жана ФОЭС (IAS) 23 “Насыялар боюнча сарптоолор” стандарттарына түзөтүүлөр. Топ “ФОЭСти ар жылы өркүндөтүү, 2015-2017-жылдар ичинде” каралган түзөтүүлөрдү эң алгач өтүп жаткан жылы колдонгон. Ар жылдык өркүндөтүүдө төмөнкү төрт стандартка карата түзөтүүлөр камтылган:

ФОЭС (IAS) 12-стандарты “Пайда салыгы”. Түзөтүүлөрдө, уюм бөлүштүрүлүп жаткан пайда операция алгач кайда таанылгандыгына жараша пайда же чыгым, башка жыйынды киреше же капитал курамындагы дивиденддерге карата салыкка тиешелүүлөрдү таанууга тийиш экендиги чечмеленген. Түзөтүүлөр, бөлүштүрүлүүчү жана бөлүштүрүлбөөчү пайдага карата колдонулуучу пайда салыгы боюнча чендерге карабастан колдонулат.

ФОЭС (IFRS) 23-стандарты “Насыялар боюнча сарптоолор”. ФОЭС (IFRS) 23-стандартына карата түзөтүүлөрдө, эгерде кайсы бир насыя тиешелүү актив болжолдонгон багытта пайдаланууга же сатууга даяр болгондон кийин орду жабылбаган катары калса, бул учурда жалпы багыттагы карыздык каражаттар боюнча капиталдаштыруу ченемин эсептөөдө мындай насыя жалпы багыттагы карыздык каражаттар курамына камтыла тургандыгы чечмеленген.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

Өтүп жаткан жыл ичинде күчүнө кирген жаңы жана кайра каралган ФОЭС, уландысы

ФОЭС (IFRS) 3-стандарты "Бизнестерди бириктирүү". ФОЭС (IFRS) 3-стандартына карата түзөтүүлөрдө, уюм биргелешип операцияларды жүргүзүүнү түшүндүргөн бизнести контролдоо ишин аткарууда уюм баскыч боюнча аткарылуучу бизнести бириктирүүгө карата талаптарды колдонот жана ошондой эле, биргелешип операцияларды жүргүзүүдөгү ага мурда таандык болгон катышуу үлүшүн адилет наркы боюнча кайра баалайт. Мурда таандык болгон катышуу үлүшүн кайра баалоого кайсы болбосун биргелешип жүргүзүлгөн операцияларга байланыштуу активдер, милдеттенмелер жана гудвилдер кирет.

ФОЭС (IFRS) 11-стандарты "Биргелешкен ишкердик". ФОЭС (IFRS) 11-стандартына карата түзөтүүлөрдө, бизнести түшүндүргөн биргелешип жүргүзүлгөн операцияларды бирге контролдоону ишке ашырбаган, бирок анда катышкан тарап мындай биргелешип жүргүзүлгөн операцияларды бирге контролдоого катыша тургандыгы, биргелешип жүргүзүлгөн операциялардагы ага мурда таандык болгон катышуу үлүшүн баалоону жүргүзбөй тургандыгы чечмеленген.

ФОЭСти ар жылы 2015-2017-жылдар ичинде өркүндөтүү Топтун консолидацияланган финансылык отчетуна олуттуу таасирин тийгизген эмес.

КРМФО (IFRIC) 23-стандарты "Пайда салыгын эсептөө эрежелери боюнча белгисиздик". КРМФО (IFRIC) 23-стандартында, пайда салыгын эсептөө эрежелери боюнча белгисиздик келип чыккан учурда эсепке алуу боюнча салык позициясын аныктоо жолу чечмеленет. КРМФО (IFRIC) 23-стандартына карата түзөтүүлөр Топтун консолидацияланган финансылык отчетуна олуттуу таасирин тийгизген эмес.

(a) Алтынды эсепке алуу

(i) Алтын

Алтын чет өлкө банктарындагы эсептерде жайгашкан жана good delivery статусуна ээ алтын куймаларды түшүндүрөт. Алтын акча-кредит саясатын жүзөгө ашыруу жана инвестициялык пайда алуу максатында түзүлгөн инвестициялык актив болуп саналат.

Алтын консолидацияланган финансылык отчетто рыноктук наркы боюнча эсепке алынат. Рыноктук нарк Лондон баалуу металлдар рыногунун ассоциациясы тарабынан отчеттук күнгө чейинки күнү белгиленген кечки фиксингдин негизинде аныкталат. Алтынды рыноктук наркы боюнча кайра баалоодон түшкөн пайда капиталдагы башка жыйынды кирешенин курамында түздөн-түз чагылдырылат. Кайра баалоодон чыгым, пайда же чыгым жөнүндө консолидацияланган отчетто, капитал эсептериндеги башка жыйынды кирешелер курамында таанылган, кайра баалоодон мурдатан топтолуп келген кирешелерден ашкан сумма чегинде чагылдырылат. Алтынга тиешелүү реализацияланган пайда же чыгым, пайда же чыгым жөнүндө консолидацияланган отчетто эске алынат.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(а) Алтынды эсепке алуу, уландысы

(ii) Монетардык эмес алтын жана алтын түрүндө запас

Монетардык эмес алтын катары Лондон баалуу металлдар рыногунун ассоциациясы тарабынан кабыл алынган стандарттарга ылайык келбеген куйма түрүндөгү алтын эсептелет.

Ал эми алтын түрүндө запас катары Лондон баалуу металлдар рыногунун ассоциациясы тарабынан кабыл алынган стандарттарга ылайык келген куйма түрүндөгү алтын саналат.

Монетардык эмес алтын жана алтын түрүндө запастар баалуу металлдар ички рыногун өнүктүрүү келечегинин алкагында Топтун запастарын түзүү үчүн каралган. Алар Топтун активдүү инвестициялык операцияларында катышпайт жана Топтун алтын түрүндөгү инвестициялык активдерине кирбейт.

Монетардык эмес алтын жана алтын түрүндө запастар запас болуп саналат жана алар сатып алуу наркынын жана мүмкүн болгон таза сатуу баасынын эң төмөнкүсү боюнча эсепке алынат.

(б) Чет өлкө валютасындагы операциялар

Чет өлкө валютасындагы операциялар Топтун тиешелүү функционалдык валютасына операциялар ишке ашырылган күнү колдонулган валюта курсу боюнча которулат. Отчеттук күнгө карата чет өлкө валютасында туюндурулган акчалай активдер жана милдеттенмелер, отчеттук күнү күчүндө болгон валюта курсу боюнча функционалдык валютага которулат. Чет өлкө валютасында туюндурулган акчалай активдер жана милдеттенмелер менен операциялардан пайда же чыгым, бир мезгилдин башталышына карата абал боюнча функционалдык валютадагы, натыйжалуу пайыздык чен боюнча чегерилген пайыздардын өлчөмүнө корректировкаланган амортизацияланган нарк менен бир мезгил ичиндеги төлөөлөрдүн жана отчеттук мезгилдин акырына карата валюта курсу боюнча функционалдык валютага которулган, чет өлкө валютасындагы амортизацияланган нарк ортосундагы айырманы түшүндүрөт. Чет өлкө валютасында туюндурулган, адилет наркы боюнча бааланган акчалай эмес активдер жана милдеттенмелер, адилет наркты аныктоо күнүнө карата күчүндө болгон валюта курсу боюнча функционалдык валютага которулат. Чет өлкө валютасына которуунун натыйжасында келип чыккан курстук айырма, капиталдын курамындагы башка жыйынды киреше катары чагылдырылат. Кайра баалоодон чыгымдар, пайда же чыгым отчетунда, башка жыйынды кирешелер курамында таанылган, кайра баалоодон мурдатан топтолуп келген кирешелерден ашкан сумма чегинде чагылдырылат. Чет өлкө валютасында туюндурулган жана айкын сарптоолор боюнча чагылдырылган акчалай эмес активдер жана милдеттенмелер, операция ишке ашырылган күнгө карата күчүндө болгон валюта курсу боюнча функционалдык валютага которулат. Чет өлкө валютасындагы операциялардан улам реализацияланган пайда же чыгым, пайда же чыгым жөнүндө консолидацияланган отчетто чагылдырылат.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(б) Чет өлкө валютасындагы операциялар, уландысы

Алмашуу курстары

2018 жана 2019-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча консолидацияланган финансылык отчетту даярдоодо Топ тарабынан колдонулган алмашуу курстары төмөндө келтирилген:

	2019-жылдын 31-декабры	2018-жылдын 31-декабры
- Сом/АКШ доллары	69,6439	69,8500
- Сом/евро	77,9803	80,0446
- Сом/Атайын карыз алышуу укугу	96,0159	96,8578
- Сом/канада доллары	53,1977	51,3226
- Сом/австралия доллары	48,4952	49,2512
- Сом/англия фунт стерлинги	91,0661	88,3742
- Сом/кытай юаны	9,9591	10,1489
- Сом/норвегия кронасы	7,8510	7,9915
- Сом/алтындын трой унциясы	105 493,0975	89 338,1500

(в) Акча каражаттары жана алардын эквиваленттери

Акча агымын аныктоо максатында, акча каражаттары жана алардын эквиваленттери кассадагы чет өлкө валютасындагы акча каражаттарын, банктардагы бош калдыктарды (“ностро” түрүндөгү эсептерди) камтыйт.

Кассада турган улуттук валютадагы акча каражаттары жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар суммасынан алынып салынат.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(г) Консолидациялоо принциптери

Бул консолидацияланган финансылык отчетто Улуттук банктын, ошондой эле Улуттук банк жана анын туунду уюмдары тарабынан контролдоого алынган уюмдардын отчету камтылган. Төмөнкү учурларда уюм контролдоого алынган катары саналат, эгерде Улуттук банк:

- инвестиция объекти – уюмга карата башкаруу ыйгарым укуктарына ээ болсо;
- инвестиция объекти – уюмдун иш жыйынтыгынын өзгөрүүсү боюнча укуктарга ээ болсо / тобокелдиктерди тартса; жана
- өзгөрүлмө жыйынтык өлчөмүнө таасир этүү максатында инвестиция объекти – уюмга карата башкаруу ыйгарым укуктарынан пайдаланса.

Эгерде фактылар жана жагдайлар жогоруда келтирилген үч контролдоо элементтеринин биринде же бир нечесинде өзгөрүү жүргөндүгүн көрсөтсө, Улуттук банк инвестиция объекти контролго алынгандыгына баа берет.

Туунду уюмду консолидациялоо Улуттук банк аны контролдоого алган учурдан тартып башталат жана аны контролдоо укугу жокко чыгарылган учурдан тартып токтотулат. Атап айтканда, жыл ичинде ээ болгон же сатылган туунду уюмдун кирешелери жана чыгашалары Улуттук банк туунду уюмду контролдоого алган учурдан тартып башталат жана контролдоо милдети аяктаган күнгө чейин пайда же чыгым жана жыйынды киреше жөнүндө консолидацияланган отчетто камтылат.

Пайда же чыгым жана башка жыйынды кирешенин ар бир компоненти Улуттук банк менен көзөмөлдөбөгөн үлүштүн ортосунда бөлүштүрүлөт. Туунду уюмдардын жалпы жыйынды кирешеси көзөмөлдөбөгөн үлүштөр боюнча терс калдыктын келип чыгышына карабастан, Улуттук банк менен көзөмөлдөбөгөн үлүштүн ортосунда бөлүштүрүлөт.

Көзөмөлдөбөгөн катышуу үлүшү. Көзөмөлдөбөгөн үлүштөр пайданын же чыгымдын, ошондой эле түздөн-түз же кыйыр түрдө Улуттук банкка таандык болбогон туунду уюмдардын таза активдеринин үлүшүн түшүндүрөт.

Көзөмөлдөбөгөн үлүштөр пайда же чыгым жөнүндө консолидацияланган отчетто – өзүнчө, ал эми финансылык абал жөнүндө консолидацияланган отчетто – өздүк капиталдын курамында, башкы уюмдун акционердик капиталынан өзүнчө сунушталат.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(д) Бизнести бириктирүү боюнча бүтүмдөр

Бизнести бириктирүү боюнча бүтүмдөр сатып алуу методу боюнча эсепке алынат. Бизнести бириктирүүдө төлөнүүчү сый акы адилет наркы боюнча бааланат, ал Топ тарабынан берилген активдерди (1) сатып алуу күнүнө карата адилет нарк, сатылып алынган уюмдун мурдагы ээлери алдында Топтун өзүнө алган милдеттенмелеринин (2), ошондой эле бизнести контролдоо укугуна ээ болуунун ордуна Топ тарабынан чыгарылган үлүштүк баалуу кагаздардын (3) суммасы катары эсептелет. Буга байланыштуу бардык чыгашалар, эрежедегидей эле, келип чыккан учурда пайдада же чыгымда чагылдырылат.

Төмөнкүлөрдү эске албаганда, идентификацияланган сатылып алынган активдер жана кабыл алынган милдеттенмелер сатып алуу күнүнө карата адилет наркы боюнча таанылат:

- кийинкиге калтырылган салык активдери жана милдеттенмелер ФОЭСтин (IAS) “Пайда салыгы” деген 12-стандартына ылайык таанылат;
- сатылып алынган бизнестин акцияларына негизделген төлөөлөр боюнча келишимдерине же Топтун акцияларга негизделген төлөөлөр боюнча сатылып алынган бизнестин ушундай төлөөлөр боюнча келишимдеринин ордуна түзүлгөн келишимдерине байланыштуу милдеттери же үлүштүк баалуу кагаздары сатып алуу күнүнө карата ФОЭСтин (IFRS) “Акцияларга негизделген төлөөлөр” деген 2-стандартына ылайык бааланат; жана
- ФОЭСтин (IFRS) “Сатуу үчүн каралган узак мөөнөттүү активдер жана токтотулган иш” деп аталган 5-стандартына ылайык сатуу үчүн каралган катары классификацияланган активдер (же колдонуудан калган активдер тобу) ФОЭСтин (IFRS) 5-стандартына ылайык бааланат.

Гудвил сатып алуу наркынын, сатып алынган уюмда көзөмөлдөбөгөн үлүшүнүн наркынын жана сатылып алынган уюмдун капиталында мурда сатып алуучуга таандык болгон үлүштүн (эгерде болгон болсо) адилет наркынын сатып алуу күнүнө карата анын таза идентификацияланган активдеринин жана милдеттенмелеринин өлчөмүнөн артышы катары эсептелет. Эгерде кайра баалоодон кийин сатылып алынган таза активдердин сатып алуу күнүндөгү таза наркы берилген сый акынын суммасынан, сатылып алынган уюмдагы көзөмөлдөбөгөн үлүшүнүн наркынан жана сатылып алынган уюмдун капиталында мурда сатып алуучуга таандык болгон үлүштүн (эгерде болгон болсо) адилет наркынан ашса, анда бул ашкан сумма ээлик кылуу үлүшүн адилет наркынан төмөн баада сатып алуудан түшкөн киреше катары пайдага кошулат.

Менчик үлүшүн жана аларга ээлик кылуучуларга уюм жоюлган учурда анын таза активдеринин пропорционалдуу үлүшүнө укук берген көзөмөлдөбөгөн үлүшү алгач адилет наркы боюнча же сатылып алынган бизнестин идентификацияланган таза активдеринин таанылган наркында көзөмөлдөбөгөн үлүшүнүн пропорционалдуу бөлүгүнүн өлчөмүндө бааланышы мүмкүн. Баалоо ыкмасы ар бир бүтүм үчүн өзүнчө тандалат. Көзөмөлдөбөгөн катышуу үлүшүнүн башка түрлөрү адилет наркы боюнча же колдонууга боло турган учурларда ФОЭСтин башка стандарттарында аныкталган методдун негизинде бааланат.

“Керемет Банк” ААКка инвестициялар контролдоого ээ болуу күнүнө карата идентификацияланган таза активдердин таанылган наркындагы көзөмөлдөбөгөн үлүш бөлүгүндө пропорционалдуу өлчөмдө бааланган.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(д) Бизнести бириктирүү боюнча бүтүмдөр, уландысы

Бизнести баскыч менен бириктирген учурда Топтун сатылып алынган уюмдун капиталындагы буга чейинки үлүшү контролдоого ээ болгон күнгө карата адилет наркы боюнча кайра бааланат, ал эми келип чыккан айырма пайдада же чыгымда чагылдырылат. Контролдоого ээ болгон күнгө чейин сатылып алынган уюмдун капиталындагы буга чейинки үлүшүнө башка жыйынды кирешеде эсепке алынган кайра баалоо суммасы, эгерде бул ыкма үлүш колдонуудан калган шартта колдонулууга тийиш болсо, пайдага же чыгымга кайра классификацияланат.

(е) Финансылык активдер

Финансылык активдер жана финансылык милдеттенмелер Топ келишимге ылайык тиешелүү финансылык инструменттер боюнча тарап катары иш алып барган шартта Топтун финансылык абалы жөнүндө консолидацияланган отчетунда чагылдырылат. Топ, финансылык активдерди сатып алуу жана сатуу утурумдук мүнөзгө ээ экендигинен улам, аларды бүтүмгө келишилген күн боюнча чагылдырат.

(i) Финансылык активдерди классификациялоо жана баа берүү

ФОЭС (IFRS) 9-стандарты колдонулуучу чөйрөгө кирген, эсепте таанылган бардык финансылык активдер, баштапкы таануудан кийин финансылык активдерди тескөө үчүн Топтун бизнес-моделине жана акча агымдары боюнча келишимдерде каралган мүнөздөмөлөргө ылайык, амортизацияланган же адилет наркы боюнча бааланууга тийиш.

Атап айтканда:

- Анын максатынан болуп карыздын негизги суммасын жана пайыздарды төлөө гана саналган, келишимдерде каралган акча агымдарын алуу максатын көздөгөн бизнес-моделдин алкагында кармалып туруучу карыздык инструменттер баштапкы таануудан кийин амортизацияланган наркы боюнча бааланат.
- Анын максатынан болуп карыздын негизги суммасын жана пайыздарды төлөө гана саналган, келишимдерде каралган акча агымдарын алуу сыяктуу эле, тиешелүү карыздык инструменттерди сатуу максатын да көздөгөн бизнес-моделдин алкагында кармалып туруучу карыздык инструменттер баштапкы таануудан кийин башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланат.
- Бардык башка карыздык инструменттер (мисалы, адилет наркы боюнча бааланган же сатууга каралган карыздык инструменттер) жана үлүштүк инструменттерге салынган инвестициялар баштапкы таануудан кийин, пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча бааланат.

Мында финансылык активди баштапкы таануу учурунда Топ ар бир өзүнчө жагдайда жокко чыгарууга мүмкүн болбогон тандоону/классификациялоону жүзөгө ашырууга укуктуу. Атап айтканда:

- Эгерде, өздүк капиталга инвестициялар соода үчүн каралбаса жана бизнести бириктирүүдө сатып алуучу тарабынан таанылган жана ага карата ФОЭСтин (IFRS) 3-стандарты колдонулган шарттуу сый акы болуп саналбаса, анда Топ башка жыйынды кирешенин курамында өздүк капиталга инвестициялардын адилет наркынын кийинки өзгөрүүлөрүн берүү тууралуу акыркы чечим кабыл алууга укуктуу; ошондой эле

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(е) Финансылык активдер, уландысы

(i) Финансылык активдерди классификациялоо жана баа берүү, уландысы

- Эгерде, мындай карыздык инструмент амортизацияланган же башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча таануу үчүн критерийлерге ылайык келсе жана бул эсепке алуу жагында дал келбөөчүлүктү четтетип же кыйла азайткан шартта (“адилет наркы боюнча эсепке алуу опциясы”), Топ мындай карыздык инструментти пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча бааланган категориясына киргизүү жөнүндө акыркы чечим кабыл алышы мүмкүн.

Амортизацияланган наркы боюнча бааланган финансылык активдер. Келишимде каралган акча каражаттары агымын алуу үчүн активди кармап туруу боюнча бизнес-моделде, финансылык активдерди тескөө финансылык инструменттин колдонуу мөөнөтү ичинде негизги сумманы жана пайыздарды төлөөлөрдү алуу аркылуу акча каражаттары агымын ишке ашыруу максатында жүргүзүлөт. Бул бизнес-моделдин алкагында финансылык активди ордун жабууга чейин кармап туруу артыкчылыктуу болуп саналат, бирок мөөнөтүнөн мурда ишке ашырууга тыюу салынган эмес.

Амортизацияланган наркы боюнча бааланган финансылык активдерге төмөнкүдөй активдер кирет:

- чет өлкө банктарындагы депозиттердеги алтын (6-эскертүү);
- чет өлкө банктарындагы мөөнөттүү депозиттер, эл аралык финансылык мекемелердеги мөөнөттүү депозиттер жана кассадагы чет өлкө валютасындагы акча каражаттары (7-эскертүү);
- банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер (8-эскертүү);
- кардарларга берилген кредиттер (9-эскертүү);
- Кыргыз Республикасынын Финансы министрлигинин казына векселдерин кошо алганда, Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн баалуу кагаздары (11-эскертүү); жана
- дебитордук карыз (17-эскертүү).

Финансылык активдер баштапкы баа берүүдөн кийин амортизацияланган наркы боюнча нарксызданышынан кийинки чыгашаны алып салуу менен натыйжалуу пайыздык чен ыкмасын колдонуу аркылуу бааланат.

Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган, финансылык активдер. Келишимде каралган акча агымдарын алуу үчүн активдерди кармап туруу жана финансылык активдерди сатуу боюнча бизнес-моделинде финансылык активдерди тескөө келишимде каралган акча каражаттарынын агымдарын алууну көздөгөндөй эле, финансылык активдерди сатууну да максат кыла тургандыгы каралган. Аталган бизнес-моделдин алкагында финансылык активди сатуудан акча каражаттарын алуу артыкчылыктуу болуп саналат, бул “Келишимде каралган акча каражаттарынын агымдарын алуу үчүн активди кармап туруу” бизнес-моделине салыштырганда, активдердин бат-бат сатылышы жана көлөмүнүн көптүгү менен мүнөздөлөт.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(e) Финансылык активдер, уланды

(i) Финансылык активдерди классификациялоо жана баа берүү, уландысы

Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган финансылык активдерге төмөнкү активдер кирет:

- чет өлкө банктарындагы жана эл аралык финансылык мекемелердеги “ностро” эсептери (7-эскертүү);
- мамлекеттик жана агенттик карыздык милдеттенмелерге салынган инвестициялар, ошондой эле эл аралык финансылык мекемелердин карыздык милдеттенмелери (10-эскертүү).

Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган финансылык активдердин адилет наркы ФОЭСтин (IFRS) “Адилет наркын баалоо” деп аталган 13-стандартына ылайык (“ФОЭСтин (IFRS) 13-стандарты”) аныкталат.

Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган финансылык активдер үчүн адилет наркы боюнча пайда же чыгымдар активди таануу токтотулган учурга чейин башка жыйынды кирешенин курамында чагылдырылат, ал эми буга чейин капиталдын курамында чагылдырылган топтолгон пайда же чыгымдар, пайда же чыгымдын курамына которулат.

<u>Пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча бааланган финансылык активдер.</u> Бардык башка карыздык инструменттер (мисалы, адилет наркы боюнча бааланган же сатууга каралган карыздык инструменттер) жана үлүштүк инструменттерге салынган инвестициялар баштапкы таануудан кийин, пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча бааланат.

Пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча бааланган финансылык активдердин адилет наркы ФОЭСтин (IFRS) “Адилет наркын баалоо” деп аталган 13-стандартына ылайык (“ФОЭСтин (IFRS) 13-стандарты”) аныкталат.

Пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча бааланган финансылык активдер үчүн адилет наркы боюнча пайда же чыгымдар пайда же чыгым жөнүндө консолидацияланган отчетто таанылат.

<u>Кайра классификациялоо</u>. Топ ага ылайык тигил же башка финансылык активди кармап турган бизнес-модель өзгөргөн шартта, мындай активдер кайра классификацияланат. Жаңы категорияга тиешелүү классификациялоого жана наркын баалоого карата талаптар бизнес-моделде өзгөрүүлөр пайда болгондон кийин биринчи отчеттук мезгилдин биринчи күнүнөн тартып колдонулат, алар Топтун финансылык активдеринин кайра классификацияланышына алып келген. Келишимде каралган акча агымдарынын өзгөрүшү төмөндө “Финансылык активдерди модификациялоо жана аларды таанууну токтотуу” бөлүгүндө келтирилген эсепке алуу саясатына ылайык талдап-иликтенет.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(e) Финансылык активдер, уландысы

(ii) Баалуу кагаздарды сатып алуу жана кайтарым сатуу келишими боюнча алууга каралган эсептер жана баалуу кагаздарды сатуу жана кайтарым сатып алуу келишими боюнча төлөөгө каралган эсептер

Топ өз иш процессинде финансылык активдерди сатуу жана кайтарым сатып алуу жөнүндө келишимдерди (мындан ары – "РЕПО келишимдери"), ошондой эле сатып алуу жана кайтарым сатуу жөнүндө келишимдерди (мындан ары – Кайтарым сатып алуу РЕПО келишимдери) түзөт. РЕПО жана кайтарым РЕПО операциялары Топ тарабынан ликвиддүүлүктү тескөө каражатынын бири катары колдонулат.

РЕПО бүтүмдөрү – бул финансылык активдерди алынган акчалай же башка сый акыга эквиваленттүү суммада, плюс топтолгон пайызда келечекте кайтарым сатып алуу боюнча милдеттенме менен бирге акчалай же башка сый акыга финансылык активди алмашуу менен башка тарапка берүү тууралуу келишим. РЕПО келишимдери боюнча операциялар эсепте каржылоо операциялары катары чагылдырылат. РЕПО келишимдери боюнча сатылган финансылык активдер мындан ары да консолидацияланган финансылык отчетто чагылдырылса, мындай келишимдер боюнча алынган каражаттар активдерди күрөөгө коюу менен камсыздалган, алынган депозит катары банктардагы депозитардык инструменттердин курамында чагылдырылат.

Кайтарым сатып алуу РЕПО келишимдери боюнча сатылып алынган активдер консолидацияланган финансылык отчетто баалуу кагаздарды же башка активдерди күрөөгө коюу менен камсыздалган, депозитте жайгаштырылган каражаттар катары чагылдырылат жана банктардагы каражаттар жана/же берилген кредиттер катары классификацияланат.

Топ баалуу кагаздар боюнча РЕПО келишимдерин жана кадимки рынок тажрыйбасына ылайык ал камсыздоого алган же берген баалуу кагаздар менен насыя бүтүмдөрүн түзөт. Кыргыз Республикасында жана КМШнын башка өлкөлөрүндө кайтарым сатып алуу операцияларынын стандарттуу шарттарына ылайык, камсыздоону алуучу бүтүм боюнча эсептешүүдө эквиваленттүү баалуу кагаздарды кайтарып берген шартта, камсыздоону сатууга же кайра күрөөгө коюуга укуктуу.

Баалуу кагаздардын контрагенттерге берилиши менчик укугуна байланыштуу тобокелдиктер жана пайдалар да берилген учурда гана финансылык абал жөнүндө консолидацияланган отчетто чагылдырылат.

(iii) Пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча бааланган финансылык активдер жана милдеттенмелер

Пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча бааланган финансылык активдер финансылык туунду инструменттерди түшүндүрөт жана өзүнө пайыздык свопторду, валюталык-пайыздык свопторду жана кредиттик-дефолттук свопторду камтыйт. Туунду финансылык инструменттер алгач инструмент түзүлгөн күнгө карата адилет наркы боюнча таанылат, андан соң ар бир отчеттук күнгө карата адилет наркы боюнча кайра бааланат. Натыйжада келип чыккан пайда/чыгым дароо пайдага же чыгымга кошулат.

Алгылыктуу адилет наркы менен туунду финансылык инструменттер финансылык актив катары таанылат, ал эми терс адилет наркы менен туунду финансылык инструменттер финансылык милдеттенме катары таанылат.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(е) Финансылык активдер, уландысы

(iv) Активдер боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга баа берүү

Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарды таанууга жалпы ыкма. Топ пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча бааланбаган төмөнкү финансылык инструменттерге карата күтүлүүчү кредиттик чыгымдар боюнча баалануучу камдарды тааныйт:

- чет өлкө банктарындагы депозиттердеги алтын (6-эскертүү);
- кассадагы, банктардагы жана башка финансылык мекемелердеги каражаттар (7-эскертүү);
- банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер (8-эскертүү);
- кардарларга берилген кредиттер (9-эскертүү);
- башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган инвестициялар (10-эскертүү);
- амортизацияланган наркы боюнча бааланган инвестициялар (11-эскертүү);
- башка финансылык активдер (17-эскертүү); жана
- берилген финансылык гарантиялар (32-эскертүү).

Нарксыздануудан келип чыккан чыгым үлүштүк инструменттерге инвестициялар боюнча таанылбайт.

Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарды (түзүлгөн же сатылып алынган кредиттик нарксызданган финансылык активдер боюнча чыгымдарды кошпогондо, алар төмөндө өзүнчө каралат) баалануучу кам аркылуу баалоо зарыл, анын өлчөмү төмөнкүлөргө барабар:

- кийинки 12 ай ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдардын өлчөмүнө, б.а. финансылык инструменттин бүтүндөй иштөө мөөнөтү ичиндеги кредиттик чыгымдардын бөлүгүнө барабар, ал отчеттук күндөн кийин (“биринчи стадия”) 12 ай ичинде келип чыгышы мүмкүн болгон инструмент боюнча милдеттенмелердин аткарылбай калышынан улам келип чыгуучу кредиттик чыгымдарды билдирет;
- финансылык инструменттин бүтүндөй иштөө мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдардын өлчөмүнө барабар, алар бүтүндөй иштөө мөөнөтү ичинде инструмент боюнча милдеттенмелер аткарылбай калган бардык учурлардын натыйжасында келип чыгат (“экинчи стадия” жана “үчүнчү стадия”).

Инструмент боюнча кредиттик тобокелдик деңгээли кыйла жогорулаган шартта, аны баштапкы таануудан тартып финансылык инструменттин бүтүндөй иштөө мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдардын толук өлчөмүндө баалануучу камды түзүү талап кылынат. Калган бардык учурларда күтүлүүчү кредиттик чыгымдар боюнча камдар 12 ай чегинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга барабар өлчөмдө түзүлөт.

Сатылып алынган же түзүлгөн кредиттик наркызданган финансылык активдер боюнча Топ, баштапкы таануу учурунан тартып активдин бардык колдонуу мөөнөтү ичинде, күтүлүүчү кредиттик чыгымдардын бардык өзгөрүлгөн өлчөмдөрүн баалоо камы катары тааныйт; мында бардык өзгөрүүлөр пайда же чыгым курамында таанылат. Күтүлүүчү кредиттик чыгымдардын өлчөмдөрү алгылыктуу динамикага ээ болгон учурда мындай активдер үчүн нарксыздануудан пайда таанылат.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(е) Финансылык активдер, уландысы

(iv) Активдер боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга баа берүү, уландысы

Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарды эсептөө үчүн төмөнкү формула колдонулат:

ECL = EAD * LGD * PD, мында

ECL – күтүлүүчү кредиттик чыгымдар;

EAD – тобокелдик алдындагы сумма;

LGD – дефолт учурундагы жоготуулар;

PD – дефолтко учуроо ыктымалдуулугу.

Кредиттик тобокелдик деңгээлинин кыйла жогорулоосун аныктоо ыкмасы**.** Баштапкы таануу учурунан тартып кредиттик тобокелдик деңгээлинин кыйла жогорулоосу аныкталган шартта, Топ нарксыздануу боюнча талаптарга туура келген финансылык гарантия боюнча насыяларды жана келишимдерди сунуштоо боюнча бардык финансылык активдерге, милдеттенмелерге мониторинг жүргүзөт. Топ кредиттик тобокелдик олуттуу жогорулаган учурда, кийинки 12 ай ичиндеги гана эмес, кредит берүүнүн бүтүндөй мөөнөтүндө күтүлүүчү кредиттик чыгымдардын өлчөмүнүн негизинде, бааланууучу камдын өлчөмүнө баа берет. Кредиттик тобокелдик деңгээли кыйла жогорулаган финансылык активдерге карата “экинчи стадиядагы активдер” деген термин колдонулат.

Баштапкы таануу учурунан тартып финансылык инструмент боюнча кредиттик тобокелдик деңгээлинин кыйла жогорулоосуна баа берүүдө, Топ отчеттук күнгө карата абал боюнча калган төлөө мөөнөтүнө жараша инструмент боюнча дефолтко учуроо тобокелдигин финансылык инструментти баштапкы таануу учурунда калган төлөө мөөнөтү үчүн белгиленген отчеттук күнгө карата болжолдонгон дефолтко учуроо тобокелдигине салыштырат. Мындай баа берүүдө Топ өткөн жылдар үчүн жана болжолдонгон маалыматтарды кошо алганда, негизделген жана тастыкталган сандык жана сапаттык маалыматты эске алат, ал Топтун болжолдонгон маалыматтарын кошо алганда, тажрыйбасынын жана эксперттик баа берүүлөрүнүн негизинде өзүн актабаган сарптоолорсуз же аракеттерсиз алынышы мүмкүн.

Кредиттик нарксызданган финансылык активдер. Финансылык актив ал боюнча келечектеги акча агымдарынын эсептелишине терс таасирин тийгизүүчү бир же бир нече жагдайлар келип чыккан шартта, кредиттик нарксызданган финансылык актив болуп саналат. Кредиттик нарксызданган финансылык активдерге карата “үчүнчү стадиядагы активдер” деген термин колдонулат.

Күтүлүүчү чыгымдарга баа берүү, кредиттик тобокелдиктин кыйла жогорулоо критерийлери жана финансылык активдердин ар бир тобу боюнча кредиттин баасынын түшүүсү боюнча кыйла толук маалымат төмөндө келтирилген.

Чет өлкө банктарындагы депозиттердеги алтын, кассалардагы, банктардагы жана башка финансылык мекемелердеги каражаттар жана башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган инвестициялар боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга баа берүү

Активдердин стадиялары эл аралык рейтингдик агенттиктердин (Moody’s Investors Service, Fitch Ratings, Standard & Poors, мындан ары – тиешелүүлүгүнө жараша, Moody’s, Fitch, S&P) рейтингдеринин, Топтун контрагенттеринин финансылык отчетун жана алардын кредиттик тобокелдик деңгээлинин өзгөрүүсүн аныктоого мүмкүндүк берүүчү башка маалыматты изилдөөнүн негизинде аныкталат.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(е) Финансылык активдер, уландысы

(iv) Активдер боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга баа берүү, уландысы

Кредиттик тобокелдик деңгээлинин кыйла жогорулоосун аныктоо ыкмасы. Бул активдердин кредиттик тобокелдик деңгээлинин кыйла начарлашынын белгилери болуп төмөнкүлөр эсептелет:

- жогоруда көрсөтүлгөн бир же андан ашык рейтингдик агенттиктердин классификациясы боюнча контрагенттин узак мөөнөттүү рейтингинин Baa2 (BBB) рейтингинен төмөн деңгээлге начарлашы;
- Топтун контрагенттери боюнча лимиттерди аныктоо саясатына ылайык алар боюнча лимиттерди эсептөө учурунда контрагент-коммерциялык банкка белгиленген деңгээлден төмөн балл берилиши;
- контрагенттин катары менен 2 (эки) жыл же андан ашык мөөнөт ичинде жылдык таза чыгымдарды алуусу;
- Топтун төлөм тапшырмаларына ылайык валюталык каражаттарды чегерүү боюнча милдеттенмелердин аткаруу мөөнөтүнүн өтүп кетиши же негизги сумманын жана/же пайыздардын 3 (үч) күндөн ашык мөөнөткө кечиктирилип төлөнүшү;
- ири айыптык төлөмдөр, соттук териштирүүлөр жөнүндө маалыматтар жана ишенимдүү булактардан алынган келечектеги отчеттук мезгил ичинде контрагенттин кредиттик тобокелдигинин деңгээлине таасирин тийгизүүчү башка терс маалыматтар.

Чет өлкө банктарындагы депозиттердеги алтындын, кассалардагы, банктардагы жана башка финансылык мекемелердеги каражаттардын кредиттик нарксызданышынын белгилери болуп төмөнкүлөр эсептелет:

- дефолт, б.а. контрагенттин өз милдеттенмелерин аткаруу мүмкүнчүлүгүнүн жоктугу же андан баш тартуусу;
- милдеттерин аткаруу мөөнөтүнүн 30 күндөн ашык мөөнөткө өтүп кетиши;
- контрагенттин карызды реструктуризациялоо тууралуу талабы;
- контрагентке бир же бир нече агенттиктер тарабынан D/Default, бир бөлүгүнүн/айрымдарынын дефолтко учуроосу (RD/SD) рейтингинин берилиши;
- ишенимдүү булактардан алынган алгылыксыз, башка маалымат, ал контрагенттин Топ менен түзүлгөн келишими боюнча милдеттенмелерин аткарууга мүмкүндүк бербеген олуттуу финансылык кыйынчылыктарынын индикатору болуп саналат.

Чет өлкө банктарындагы депозиттердеги алтын, кассалардагы, банктардагы жана башка финансылык мекемелердеги каражаттар жана башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган инвестициялар боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарды эсептөө

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(е) Финансылык активдер, уландысы

(iv) Активдер боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга баа берүү, уландысы

Ностро эсептер үчүн тобокелдик алдындагы сумма күндөлүк эсеп боюнча (акыркы 12 ай ичиндеги ар бир айдын акырына карата эсептеги калдыктардын орточо мааниси катары эсептелген) орточо жылдык калдыкка барабар, ал Улуттук банктын отчеттук күнгө карата расмий курсу боюнча сомго кайра эсептелген.

Чет өлкө банктарындагы мөөнөттүү депозиттер, эл аралык финансылык мекемелердеги мөөнөттүү депозиттер жана мамлекеттик (суверендүү), муниципалдык жана агенттик карыздык милдеттенмелерге, ошондой эле эл аралык финансылык мекемелердин карыздык милдеттенмелерге инвестициялар үчүн тобокелдик алдындагы сумма Улуттук банктын отчеттук күнгө карата расмий курсу боюнча сомго кайра эсептелген активдер (негизги сумма жана пайыздар) боюнча келечекте келтирилүүчү келишимдик акча агымдарына барабар.

Дефолт учурундагы жоготуулар болуп, Топко келишимге ылайык таандык боло турган акча агымдары менен Улуттук банк контрагенттин дефолтко учурашында алууну болжолдогон акча агымдарынын ортосундагы айырманын үлүшү саналат. Дефолт учурундагы жоготуулар нөлдөн 100 пайызга чейин өзгөрүп турат жана төмөнкү формула боюнча эсептелет:

LGD =100% - RR, мында

RR (калыбына келтирүү чени) – рейтингдик агенттиктердин маалыматына ылайык контрагент же инструмент дефолтко учураган шартта, акча каражаттарын кайтарып берүү үлүшүнүн көрсөткүчү.

Дефолтко (PD) учуроо ыктымалдуулугу катары дефолттун орточо кумулятивдик чендери пайдаланылат, алар Moody’s эл аралык рейтингдик агенттиги тарабынан жарыяланат жана жаңыланат. Ал эми альтернатива катары S&P рейтингдик агенттиги берген ушул сыяктуу чендер пайдаланылат. Эгерде, контрагентке Moody’s жана S&P агенттиктеринин рейтинги берилбеген болсо, анда Fitch агенттигинин ушул сыяктуу рейтинги колдонулат.

Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн баалуу кагаздары боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга баа берүү

Кредиттик тобокелдик деңгээлинин кыйла жогорулоосун аныктоо ыкмасы. Кыргыз Республикасынын суверендүү рейтингинин бир жыл ичинде (акыркы 12 ай ичинде) эл аралык рейтингдик агенттигинин шкаласы боюнча 2 (эки) жана андан ашык деңгээлге төмөндөшү Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн баалуу кагаздары үчүн кредиттик тобокелдик деңгээлинин кыйла начарлашынын белгиси болуп саналат.

Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн баалуу кагаздарынын кредиттик нарксызданышынын белгиси болуп, төлөмдөрдү мөөнөтүнөн кечиктирүүгө расмий түрдө берилген мезгилди эске албаганда, келишимдик милдеттенмелердин 30 күндөн ашык мөөнөткө аткарылбай калышы эсептелет.

Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн баалуу кагаздары боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымды эсептөө.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(е) Финансылык активдер, уландысы

(iv) Активдер боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга баа берүү, уландысы

Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн баалуу кагаздары үчүн тобокелдик алдындагы сумма баалуу кагаздардын негизги суммасынын жана алар боюнча келечекте алынуучу пайыздардын калдыгынын келтирилген наркына барабар.

Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн баалуу кагаздары үчүн дефолт учурундагы жоготуулар Кыргыз Республикасынын суверендүү рейтингинин негизинде эсептелет.

Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн баалуу кагаздары боюнча дефолтко учуроо ыктымалдуулугу катары Кыргыз Республикасынын суверендүү рейтингине, аталган баалуу кагаздардын түрүнө жана анын колдонуудагы мөөнөтү бүткөнгө чейинки мөөнөтүнө дал келүүчү дефолттун орточо алынган кумулятивдик чендери пайдаланылат.

Банктарга жана башка финансылык мекемелерге берилген кредиттер боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга баа берүү

Кредитти баштапкы таануу учурунда ага дефолттун башталуу тобокелдигинин төмөн деңгээли ыйгарылат, б.а. акыркы инстанциянын кредитин жана банкка берилген, Улуттук банктын тобокелдикти аныктоого багытталган системасына ылайык ишенимсиз катары аныкталган, ал боюнча дефолтко учуроо ыктымалдуулугу 100 пайызга барабар катары белгиленген ликвиддүүлүктү колдоо үчүн кредитти кошпогондо, берилген кредит биринчи стадияга кирет.

<u>Кредиттик тобокелдик деңгээлинин кыйла жогорулоосун аныктоо ыкмасы</u>. Эгерде, банктын же финансылык мекеменин отчеттук мезгил ичинде дефолтко учуроо ыктымалдуулугунун көрсөткүчү акыркы 60 ай ичинде Кыргыз Республикасынын бүтүндөй банк тутумунда дефолтко учуроо ыктымалдуулугу жогору болгон банктардын катарына кирсе, анда бул факты карыз алуучу банктын кредиттик тобокелдиги кыйла жогору катары бааланат.

<u>Берилген кредиттин кредиттик нарксызданышынын белгиси</u> болуп, келишим милдеттенмелерин төмөнкү мөөнөттөрдө аткарбагандык болуп саналат:

- “овернайт” кредити жана 7 күндүк кредит боюнча – төлөмдөрдү мөөнөтүнөн кечиктирүүгө расмий түрдө берилген мезгилди эске албаганда, 1 (бир) күндөн ашык мөөнөткө;
- ишенимсиз банкка ликвиддүүлүгүн колдоого берилген кредитти эске албаганда, башка кредиттер боюнча - төлөмдөрдү мөөнөтүнөн кечиктирүүгө расмий түрдө берилген мезгилди эске албаганда, 30 (отуз) күндөн ашык мөөнөткө.

<u>Банктарга жана башка финансылык мекемелерге берилген кредиттер боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарды эсептөө</u>

Берилген кредиттер үчүн тобокелдик алдындагы сумма берилген кредиттин негизги суммасынын жана алар боюнча келечекте алынуучу пайыздардын калдыгынын келтирилген наркына барабар.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(e) Финансылык активдер, уландысы

(iv) Активдер боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга баа берүү, уландысы

Берилген кредиттер үчүн дефолт учурундагы жоготуулар күрөөлүк камсыздоонун түзүмүнө жараша болот жана аларды эсептөө үчүн төмөнкү формула колдонулат:

$$LGD = \frac{EAD - [\sum_{i=1}^{n} Collateral_i * (1 - Disc_factor_i)]}{EAD}$$, мында

EAD – тобокелдик алдындагы сумма;

$Collateral_i$ – күрөөлүк камсыздоонун белгилүү бир түрүнүн наркы;

$Disc_factor_i$ – күрөөлүк камсыздоонун белгилүү бир түрүнө ылайык келүүчү дисконт.

Берилген кредиттер үчүн дефолтко учуроо ыктымалдуулугу (PD) карыз алуучулардын финансылык көрсөткүчтөрүнүн динамикасына жана кредит алган банктардын жана финансылык мекемелердин негизги макроэкономикалык көрсөткүчтөрүнүн динамикасына негизделген, адистештирилген моделдин негизинде эсептелет.

Кардарларга берилген кредиттердин нарксызданышы

Кардарларга берилген кредиттер белгиленген же аныкталган төлөмдөрү менен активдерди түшүндүрөт, алар Топ акча каражаттарын түздөн-түз карыз алуучуларга алына турган каражаттарды сатуу ниетин көздөөсүз берген учурда келип чыгат.

Белгиленген төлөө мөөнөтү менен Топ тарабынан берилген кредиттер алгач адилет наркы боюнча, ага кошумча бүтүмдөр боюнча сарптоолор менен таанылат. Сунушталган каражаттардын адилет наркы кредиттин адилет наркынан айырмаланган шартта, мисалы, кредит рыноктогудан төмөн чен боюнча берилсе, сунушталган каражаттардын адилет наркы менен кредиттин адилет наркынын ортосундагы айырма кредитти баштапкы таануу учурунда чыгым катары таанылат жана пайда же чыгым жөнүндө консолидацияланган отчетто, ошондой эле жыйынды киреше жөнүндө консолидацияланган отчетто рыноктогудан төмөн чен боюнча жайгаштырылган активдерден чыгым катары камтылат. Кредиттердин баланстык наркынан кийинки баа берүү натыйжалуу пайыздык чен методун колдонуу менен жүргүзүлөт. Төлөө мөөнөтү белгиленбеген кредиттер болжолдонуп жаткан төлөө мөөнөтүнө таянуу аркылуу, натыйжалуу пайыздык чен методун пайдалануу менен эсепке алынат.

Кредиттик тобокелдик деңгээлинин кыйла жогорулоосун аныктоо ыкмасы. Кардарларга берилген, кредиттик тобокелдиктин олуттуу жогорулоосун аныктоодо бирдей салмакка ээ болгон, кредиттер үчүн кредиттик тобокелдик деңгээлинин кыйла начарлашынын белгилери болуп төмөнкүлөр саналат:

- милдеттенмелердин 30 же андан ашык күнгө кечиктирилип аткарылышы;
- мөөнөтү өткөрүлүп жиберилген күндөрдүн саны 30 күндөн азды түзөт, бирок акыркы 6 ай ичинде кеминде бир жолу 60 күндөн ашык мөөнөтүнөн кечиктирилген;
- кеминде 30 күн мөөнөтү өткөрүлүп жиберилген күндөрдүн саны менен реструктуризацияланган ссуда жана реструктуризацияланган учурдан тартып 1 жылдан ашык убакыт өткөн, бирок кеминде 3 жыл;
- отчеттук күнгө карата калдык дефолт катары классификацияланбайт, бирок акыркы 12 ай ичиндеги карыз жок дегенде бир жолу 3-стадияда болгон;

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(е) Финансылык активдер, уландысы

(iv) Активдер боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга баа берүү, уландысы

Кардарларга берилген кредиттердин кредиттик нарксыздануу белгилери. Топ кредитти дефолтко дуушарланган катары карайт, демек аны күтүлүүчү кредиттик чыгымдарды (кредиттик наркызданган кредиттер) эсептөө үчүн төмөнкү белгилер болгондо 3-стадияга киргизет:

- карыз алуучунун 90 күндөн ашык мөөнөтү өтүп кеткен Топ алдындагы олуттуу кредиттик милдеттенмеси бар;
- Топ, карыз алуучу мөөнөтү өтүп кеткен кандайдыр бир сумманын же мөөнөтү өтүп кеткен күндөрдүн санына карабастан, күрөөнү сатып өткөрүүсүз, өзүнүн кредиттик милдеттенмелерин толук өлчөмдө төлөй тургандыгын аз күмөндүү деп эсептейт;
- кеминде 90 күн мөөнөтү өткөрүлүп жиберилген күндөрдүн саны менен реструктуризацияланган ссуда жана реструктуризацияланган учурдан тартып 1 жылдан аз убакыт өткөн.

Дефолтту аныктоо негизинен активдердин ар башка типтеринин ар түрдүү мүнөздөмөлөрүн чагылдыруу үчүн ыңгайлаштырылган. Эгерде кардар белгиленген кредиттик лимитти бузса же анын карызынын учурдагы суммасынан аз өлчөмдө лимит белгиленгендиги тууралуу маалымдар болсо, овердрафттар мөөнөтүнөн өткөрүлгөн катары эсептелет.

Кардарларга берилген кредиттер боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарды эсептөө. Дефолтко (PD) учуроо ыктымалдуулугу карыз алуучу финансылык милдеттенмелерин кийинки 12 ай ичинде же калган мөөнөт ичинде аткарбай калышы мүмкүн экендигин түшүндүрөт.

Бүтүндөй мөөнөткө дефолтко (PD) учуроо ыктымалдуулугу өтүп жаткан 12 ай ичинде дефолтко учуроо ыктымалдуулугуна карата төлөө мөөнөтүн колдонуу аркылуу эсептелген. Төлөө таржымалы кредиттерди колдонуу мөөнөтү ичинде портфелдердин көлөмү баштапкы таануу учурунан тартып өз нугунда көбөйүп жаткандыгын көрсөтөт. Төлөө таржымалы өткөн мезгилдердеги байкоолорго негизделген жана ал портфелдин жана кредиттик рейтингдин диапазонунун чегиндеги бардык активдер үчүн бирдей болуп санала тургандыгын болжолдойт. Бул мурдагы талдап-иликтөө менен тастыкталат.

Дефолт учурундагы (LGD) жоготуулар дефолттон кийин калыбына келтирүүгө таасирин тийгизүүчү факторлордун негизинде аныкталат. Алар кредиттин түрүнө жараша болот:

- Камсыздалган кредиттер үчүн, алар биринчи кезекте, камсыз кылуунун түрүнө жана анын болжолдонгон наркына, мажбурлап сатуудан улам рыноктук/балансттык наркына карата мурдагы дисконтторуна, алып салууга чейинки убакытка жана калыбына келтирүү боюнча байкалган сарптоолорго негизделген;
- Камсыздалбаган кредиттер үчүн дефолт учурундагы жоготуулар адатта 100 пайыздын деңгээлинде белгиленет.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(е) Финансылык активдер, уландысы

(iv) Активдер боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга баа берүү, уландысы

Тобокелдик алдындагы сумма (EAD) карыздын негизги суммасын жана пайыздарды төлөөнү кошо алганда, тобокелдик деңгээлинин отчеттук күндөн кийин күтүлүп жаткан өзгөрүүлөрүн эске алуу менен келечектеги дефолтко учуроо күнүнө карата тобокелдикке баа берүүнү түшүндүрөт.

Финансылык гарантия боюнча келишимдер

Финансылык гарантия боюнча келишим – бул, карыз алуучу карыздык инструменттин шарттарына ылайык төлөмдөрдү өз учурунда жүргүзбөгөндүгүнө байланыштуу гарантия ээси тарткан чыгымдардын ордун жабуу үчүн эмитентти белгилүү бир төлөмдөрдү жүргүзүүгө милдеттендирүүчү келишим.

Топ тарабынан түзүлгөн финансылык гарантия келишимдери боюнча милдеттенмелер алгач адилет наркы боюнча бааланат, ал эми жыйынтыгында (эгерде, жетекчилик аларды пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча бааланган категорияга киргизбесе) төмөнкү өлчөмдөрдүн көбүрөөгү боюнча чагылдырылат:

- ФОЭСтин (IFRS) 9-стандартына ылайык аныкталган чыгымдар алдында баалануучу камдын суммасы; жана
- Топтун түшкөн акчаны таануу боюнча саясатына ылайык таанылган, топтолгон кирешени (зарылчылыгына жараша) эсептен чыгаруу менен баштапкы таанылган сумма.

Пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча бааланган катары классификацияланбаган финансылык гарантия боюнча келишимдер финансылык абал жөнүндө консолидацияланган отчетто баалануучу милдеттенмелер катары берилет, ал эми кайра баалоонун натыйжалары пайда же чыгым жөнүндө консолидацияланган отчетто башка кирешелердин курамында чагылдырылат.

Топ кандайдыр бир финансылык гарантия боюнча келишимдерди пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча бааланган катары классификациялаган эмес.

Кредиттерди рыноктогу ченден төмөн чен менен сунуштоо боюнча милдеттенмелер

Кредиттерди рыноктогудан төмөн чен менен сунуштоо боюнча милдеттенмелер алгач адилет наркы боюнча бааланат, андан кийин (эгерде, пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча бааланган катары классификацияланбаса) төмөнкү өлчөмдөрдүн көбүрөөгү боюнча чагылдырылат:

- ФОЭСтин (IFRS) 9-стандартына ылайык аныкталган чыгымдар алдында баалануучу камдын суммасы; жана
- Топтун түшкөн акчаны таануу боюнча саясатына ылайык таанылган, топтолгон кирешени (зарылчылыгына жараша) эсептен чыгаруу менен баштапкы таанылган сумма.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(e) Финансылык активдер, уландысы

(iv) Активдер боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга баа берүү, уландысы

Пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча бааланган катары классификацияланбаган кредиттерди рыноктогудан төмөн чен менен сунуштоо боюнча милдеттенмелер финансылык абал жөнүндө консолидацияланган отчетто баалануучу милдеттенмелер катары берилет, ал эми кайра баалоонун натыйжалары пайда же чыгым жөнүндө консолидацияланган отчетто башка кирешелердин курамында чагылдырылат. Топ насыяларды рыноктогудан төмөн чен менен сунуштоо боюнча кандайдыр бир милдеттенмелерди пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча бааланган катары классификациялаган эмес.

(v) Финансылык абал жөнүндө отчетто күтүлүүчү кредиттик чыгымдар боюнча баалануучу камды көрсөтүү

Күтүлүүчү кредиттик чыгымдар боюнча баалануучу кам финансылык абал жөнүндө консолидацияланган отчетто төмөнкүдөй көрсөтүлөт:

- Амортизацияланган наркы боюнча бааланган финансылык активдер үчүн: активдердин дүң баланстык наркынан алып салынган катары;
- Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган категориясындагы карыздык инструменттер үчүн: баалануучу кам финансылык абал жөнүндө консолидацияланган отчетто таанылбайт, анткени баланстык нарк адилет наркы боюнча бааланат. Мында күтүлүүчү кредиттик чыгымдар боюнча баалануучу кам инвестицияларды кайра баалоо боюнча камдын курамында кайра баалоо суммасына киргизилет;
- Кредиттерди сунуштоо жана финансылык гарантия боюнча келишимдер боюнча милдеттенмелер үчүн: баалануучу милдеттенме катары; ошондой эле
- Эгерде, кредиттерди сунуштоо боюнча милдеттенмеде пайдаланылган компонент сыяктуу эле, пайдаланылбаган компонент да камтылса жана Топ пайдаланылбаган компонент үчүн күтүлүүчү кредиттик чыгымдарды пайдаланылган компонент үчүн чыгымдардан өзүнчө бөлүп аныктай албаса, анда Топ отчетто эки компонент үчүн чогуу алынган баалануучу камды көрсөтөт. Чогуу алгандагы сумма пайдаланылган компоненттин дүң баланстык наркынан алып салуу катары берилет. Баалануучу камдын өлчөмүнүн пайдаланылган компоненттин дүң баланстык наркынан кандай болбосун көбөйүшү баалануучу милдеттенме катары көрсөтүлөт.

(vi) Финансылык активдерди модификациялоо жана аларды таанууну токтотуу

Финансылык активди баштапкы таануу күнү менен төлөө күнүнүн ортосунда актив боюнча акча агымдарын жөнгө салуучу келишимдик шарттар кайра каралып чыкса же башка модификация жүрсө, финансылык актив модификацияланат. Модификация келишимде каралган акча агымдарынын суммасына жана/же мөөнөтүнө ошол эле учурда, же болбосо келечекте таасирин тийгизет.

Финансылык активдерди модификациялоодо Топ бул модификация активди таанууну токтотууга алып келерине баа берет. Модификация келишим шарттарында олуттуу айырмачылыктарды шарттаган учурда таанууну токтотууга алып келет. Өзгөртүлгөн шарттар баштапкы келишим шарттарынан олуттуу айырмалана тургандыгын аныктоо үчүн Топ сапаттуу жана сандык факторлорду иликтеп чыгат.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(e) Финансылык активдер, уландысы

(vi) Финансылык активдерди модификациялоо жана аларды таанууну токтотуу, уландысы

Эгерде келтирилген нарктын маанилеринин ортосундагы айырма 10 пайыз жогору болсо, анда Топ каралган шарттар баштапкыдан олуттуу айырмаланып турат жана таануунун токтотулушуна алып келет деп эсептейт.

Топ модификацияланган финансылык активдер боюнча кредиттик тобокелдикти сапаттуу жана сандык маалыматтарга баа берүү аркылуу контролдоп турат.

Активди таанууну токтотууга алып келбеген, финансылык активдин келишим шарттары өзгөргөн учурда Топ баштапкы таануу учурунан тартып мындай актив боюнча кредиттик тобокелдик деңгээли кыйла жогорулагандыгын төмөнкүлөрдү салыштыруу менен аныктайт:

- баштапкы таанууда колдо болгон маалыматтардын жана баштапкы келишим шарттарынын негизинде бааланган, активдин калган колдонуудагы мөөнөтү ичинде дефолтко учуроо ыктымалдуулугун; жана
- кайра каралган шарттарга жараша отчеттук күнгө карата абал боюнча активдин калган колдонуудагы мөөнөтү ичинде дефолтко учуроо ыктымалдуулугун.

Топ тиешелүү келишим боюнча акча агымдарына укук токтотулган шартта (анын ичинде келишим шарттарынын олуттуу өзгөрүүсүнө алып келе турган, модификациялоонун натыйжасында укуктун бүтүшү) же финансылык активди жана активге ээлик кылууга байланыштуу бардык негизги тобокелдиктер жана пайдалар башка тарапка өткөрүлүп берилген учурда, финансылык активди таанууну токтотот.

Эгерде Топ активге ээлик кылууга байланыштуу бардык негизги тобокелдиктерди жана пайдаларды өткөрүп бербесе жана өзүндө сактабаса жана өткөрүп берилген активди контролдоону улантып жатса, анда ал бул активдеги жана ага байланыштуу милдеттенмедеги өз үлүшүн тиешелүү суммаларды төлөө мүмкүндүгү өлчөмүндө чагылдырат. Эгерде Топ өткөрүп берилген финансылык активдерге ээлик кылууга байланыштуу бардык негизги тобокелдиктерди жана пайдаларды өзүндө калтырса, анда ал бул активди эсепке алуусун улантат, ал эми акча каражаттарын берүүдө алынгандарды камсыздалган насыя түрүндө чагылдырат.

Эгерде Топ өздүк карыздык милдеттенмелерин сатып алса, анда ал финансылык абал жөнүндө консолидацияланган отчеттон алынып салынат жана милдеттенменин баланстык наркы менен төлөнгөн ордун толтуруунун ортосундагы айырма, милдеттенмени мөөнөтүнөн мурда төлөөдөн келип чыккан пайданын же чыгымдын курамына кошулат.

Топ карызды өндүрүү боюнча бардык чаралар кабыл алынгандан кийин ишенимсиз катары бааланган активдерди эсептен алып салат.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(з) Финансылык эмес активдердин нарксызданышы

Калтырылган салыктардан айырмаланган башка финансылык эмес активдер, нарксыздануу белгилеринин болушу көз карашынан, ар бир отчеттук күнгө карата абал боюнча бааланат. Финансылык эмес активдердин орду жабылган наркынан болуп, сатуу боюнча чыгашаларды жана пайдалануудан алынган баалуулуктарды эсептен алып салгандан кийинки адилет нарктын эң чоң өлчөмү саналат. Акча каражаттарынын келечекте болжолдонгон агымын пайдалануудан баалуулукту аныктоо учурунда, салык салууга чейинки дисконттоо чендерин пайдалануу менен ошол учурга ылайык калыптанган алардын наркына карата дисконттолуп, алар акчанын убактылуу наркына жана ошол активге мүнөздүү болгон тобокелдиктерге учурдагы рыноктук баа берүүнү чагылдырат. Башка активдер менен шартталган акча каражаттарынын агымынан олуттуу деңгээлде көз каранды болбогон акча каражаттарынын агымын шарттабаган активдер үчүн орду толтурулуп берилүүчү нарк, актив тиешелүү болгон акча каражаттарын шарттаган активдер тобу боюнча аныкталат. Активдин же акча каражаттарын шарттаган активдер тобунун баланстык наркы анын орду толтурулуп берилүүчү наркынан ашкан болсо, нарксыздануудан чыгым таанылат.

Финансылык эмес активдердин нарксыздануусунан келип чыккан бардык чыгымдар пайданын же чыгымдын курамында чагылдырылып, эгерде орду жабылуучу нарктын аныктоодо колдонулган баа берүүлөрдө өзгөрүүлөр жүргөн болсо гана калыбына келтирилиши мүмкүн. Активдин нарксыздануусунан кандай болбосун чыгым калыбына келтирилүүгө тийиш, бирок анын шартында активдин баланстык наркы нарксыздануда чыгым консолидацияланган финансылык отчетто чагылдырылбай калышынан улам келип чыккан мына ошондой эле баланстык нарктан ашпаган көлөмдө калыбына келтирилет (амортизацияны жана эскилиги жеткендерди эсептен алып салуу менен).

(и) Туунду жана ассоциацияланган уюмдарга инвестициялар

Туунду уюмдарга инвестициялар нарксыздануудан чыгымды алып салуу менен баштапкы наркы боюнча эсепке алынат.

Топ ар бир отчеттук күнгө карата инвестициялардын баланстык наркын нарксызданышы боюнча тесттен өткөрөт жана мындай чыгашалар пайда же чыгым тууралуу отчетто башка чыгашалар курамында чагылдырылат.

Топтун ассоциацияланган уюмдарына инвестициялар үлүштүк катышуу ыкмасы боюнча эсепке алынат, ага ылайык инвестициялар баштапкы таануу учурунда өздүк наркы боюнча бааланат, андан соң алардын наркы инвестордун инвестициялоо объектилеринин таза активдериндеги үлүшүнүн сатып алуудан кийинки өзгөрүүсүн эске алуу менен корректировкаланат. Инвестордун пайдасына же чыгымына анын инвестиция объектисинин пайдасындагы же чыгымындагы үлүшү камтылат, ал эми инвестордун башка жыйынды кирешеси анын инвестициялоо объектисинин башка жыйынды кирешесиндеги үлүшүн камтыйт.

Пайданы бөлүштүрүүнүн натыйжасында инвестициялоо объектисинен алынган дивиденддер инвестициялардын баланстык наркын азайтат.

Топ инвестиция объектилеринин чыгымындагы жыйынды үлүшү анын инвестиция объектисинин чыгымындагы үлүшүнө барабар же арткан учурда, кошумча чыгашалардагы өз үлүшүн таанууну токтотот.

МАЗМУНУ

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(к) Негизги каражаттар

(i) Өздүк активдер

Негизги каражаттардын объектилери нарксыздануудан келип чыккан чыгымдарды жана топтолгон амортизацияны алып салуу менен айкын наркы боюнча консолидацияланган финансылык отчетто чагылдырылат. Эгерде, негизги каражаттардын объектилери ар башка пайдалуу колдонуу мөөнөтүнө ээ болгон бир нече компоненттерден турса, мындай компоненттер негизги каражаттардын өзүнчө объектиси катары чагылдырылат.

(ii) Амортизация

Негизги каражаттар боюнча амортизация аларды пайдалуу колдонуунун болжолдонгон мөөнөтү ичинде эскилиги жеткендерди бирдей ченемде чегерүү ыкмасы боюнча чегерилип, пайданын же чыгымдын курамында чагылдырылат. Амортизация объектини сатып алган күндөн тартып чегерилет, ал эми чарбалык ыкмада курулган негизги каражаттардын объектилери үчүн анын курулушу аяктап, пайдаланууга даяр болгон учурда чегерилет. Жер тилкелери боюнча амортизация чегерилбейт. Негизги каражаттардын ар кандай объектилеринин пайдалуу колдонуу мөөнөтүн төмөнкүдөй чагылдырууга болот:

- Имараттар	70-75 жыл
- Курулмалар	15-20 жыл
- Эмерек жана жабдуулар	5-10 жыл
- Компьютердик жабдуулар	5-10 жыл
- Транспорт каражаттары	5-7 жыл

(л) Материалдык эмес активдер

Сатылып алынган материалдык эмес активдер консолидацияланган финансылык отчетто, топтолгон амортизациянын жана нарксыздануудан келип чыккан чыгымдын суммаларын эсептен алып салгандан кийин айкын наркы боюнча чагылдырылат.

Атайын программалык камсыздоолорго лицензияларды сатып алууга жана аны колдонууга киргизүүгө кеткен сарптоолор тиешелүү материалдык эмес активдин наркында эске алынат.

Материалдык эмес активдер боюнча амортизация аларды пайдалуу колдонуунун болжолдонгон мөөнөтү ичинде, эскилиги жеткендерди бирдей ченемде чегерүү ыкмасы боюнча чегерилип, пайда же чыгымдын курамында чагылдырылат. Материалдык эмес активдердин пайдалуу колдонуу мөөнөтү 5-7 жылды түзөт.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(м) Сатуу үчүн каралган узак мөөнөттүү активдер

Узак мөөнөттүү активдер жана колдонуудан калган активдер тобу, эгерде алардын баланстык наркы, негизинен, өндүрүшкө пайдалануу процессинде эмес, сатуу учурунда орду жабылса, анда сатуу үчүн каралган катары классификацияланат. Эгерде, актив (же колдонуудан калган топ) мындай активдерди (же колдонуудан калган топту) сатуунун адаттагы, типтүү болуп саналган шарттарында гана аны учурдагы абалында тез арада сатуу үчүн жеткиликтүү болсо, анда аталган шарт аткарылган катары саналат, ошол эле учурда аны сатуу ыктымалдуулугу жогору деңгээлде болууга тийиш. Жетекчилик актив сатуу үчүн каралган катары классификацияланган учурдан тартып, бир жыл ичинде аны сатып өткөрүүгө тийиш.

Эгерде, Топ туунду уюмдун контролдук топтомун сатуу планын кабыл алса, анда мындай туунду уюмдун бардык активдери жана милдеттенмелери жогоруда аталган критерийлерди аткаруу уюмдун, Топтун мурдагы туунду уюму сатылгандан кийин андагы көзөмөлдөбөгөн катышуу үлүшүн сактап калгандыгына карабастан, сатуу үчүн каралган катары кайра классификацияланат.

Эгерде, Топ көз каранды же биргелешкен ишканага финансылык салымдын же анын бир бөлүгүнүн колдонуудан калышы боюнча сатуу планын кабыл алса, анда мындай финансылык салым же анын бир бөлүгү, жогоруда айтылган шарттар аткарылган шартта, сатуу үчүн каралган катары классификацияланат. Мында Топ сатуу үчүн каралган бөлүгүнө карата үлүштүк катышуу ыкмасын колдонууну токтотот. Сатуу үчүн каралган катары классификацияланбаган көз каранды же биргелешкен ишканага салымдардын калган бөлүгү үлүштүк катышуу ыкмасын колдонуу менен эсепке алынышы улантылат. Эгерде, салымдардын колдонуудан калышы Топтун көз каранды же биргелешкен ишканага олуттуу таасирин жоготуусуна алып келсе, анда Топ алар колдонуудан калган учурда үлүштүк катышуу ыкмасын колдонууну токтотот.

Сатуу үчүн каралган катары классификацияланган узак мөөнөттүү активдер (жана колдонуудан калуучу активдер тобу) эки өлчөмдүн азыраагы боюнча бааланат: мындай классификациялоо учурундагы калдык нарк боюнча жана сатууга жумшалган сарптоолорду эсептен алып салуу менен адилет наркы боюнча.

(н) Финансылык милдеттенмелер

Финансылык милдеттенмелер Топ келишим боюнча тиешелүү финансылык инструментке карата тарап болуп саналган учурда Топтун финансылык абалы жөнүндө консолидацияланган отчетто чагылдырылат. Топ бүтүм келишилген күн боюнча финансылык милдеттенмелерди сатып алуу жана сатуунун утурумдук мүнөзүн чагылдырат.

Топтун бардык финансылык милдеттенмелери амортизацияланган наркы боюнча эсепке алынат.

Топ финансылык милдеттенмелердин орду жабылган, жокко чыгарылган же алар боюнча талап кылуу мөөнөтү бүткөн учурда гана аларды таанууну токтотот. Таануу токтотулган финансылык милдеттенмелердин баланстык наркы менен төлөнгөн же төлөнүүгө тийиш болгон ордун толтуруунун ортосундагы айырма пайданын же чыгымдын курамында таанылат.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(н) Финансылык милдеттенмелер, уландысы

Топ менен кредитор ортосунда олуттуу айырмачылыктар менен карыздык инструменттерди кыйла айырмаланган шарттар менен алмашуу баштапкы финансылык милдеттенмени төлөө жана жаңы финансылык милдеттенмени таануу катары эсепке алынат. Топ учурдагы финансылык милдеттенменин же анын бөлүгүнүн шарттарынын олуттуу өзгөрүүсүн баштапкы финансылык милдеттенмени төлөө жана жаңы финансылык милдеттенмени таануу катары эсепке алат. Топ эгерде баштапкы натыйжалуу пайыздык чен боюнча дисконттолуп алынган комиссиялык сый акыны эсептен алып салуу менен комиссиялык сый акыны төлөөнү кошо алганда, жаңы шарттарга ылайык акча агымдарынын дисконттолуп келтирилген наркы, баштапкы финансылык милдеттенме боюнча калган акча агымдарынын дисконттолуп келтирилген наркынан кеминде 10 пайызга айырмаланса, шарттар олуттуу айырмаланат деген жол берүүлөргө таянат. Эгерде модификация олуттуу болбосо, анда алардын: (1) милдеттенменин модификациялоого чейинки баланстык наркы; жана (2) модификациялоодон кийин акча агымдарынын келтирилген наркынын ортосундагы айырма башка пайда же чыгымдын курамында модификациялоодон кийинки киреше же чыгым катары пайдаларда же чыгымдарда таанылууга тийиш.

(о) Жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар

Жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар финансылык абал жөнүндө консолидацияланган отчетто номиналдык наркы боюнча эсепке алынат. Жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар милдеттенмелер катары чагылдырылат. Сактоо жайларында жана касса жайларында жайгашкан улуттук валютадагы банкноттор жана монеталар жүгүртүүдөгү банкноттордун жана монеталардын курамына кирбейт.

Банкнотторду жана монеталарды чыгарууга кеткен чыгашаларда алардын коргоого алынышына, ташып жеткирилишине, камсыздандырылышына кеткен чыгашалар, ошондой эле башка чыгашалар камтылат. Банкнотторду жана монеталарды чыгарууга кеткен чыгашалар, алар жүгүртүүгө чыгарылгандан кийин таанылып, пайда же чыгым жөнүндө консолидацияланган отчетто өз алдынча статья катары чагылдырылат.

(п) Уставдык капитал жана кам

Улуттук банк уставдык капиталдын белгиленген суммасына ээ. Уставдык капиталдын суммасын көбөйтүү жана азайтуу “Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы, банктар жана банк иштери жөнүндө” мыйзамына түзөтүүлөрдү киргизүү аркылуу жүзөгө ашырылат. Улуттук банктын уставдык капиталы баштапкы наркында таанылат.

Милдеттүү кам пайданын Мыйзамда белгиленген бөлүгүн мамлекеттик бюджетке чегергенден кийин таза пайданы капиталдаштыруу аркылуу түзүлөт. Милдеттүү кам баштапкы наркы боюнча чагылдырылат.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(р) Салык салуу

Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык, Улуттук банк пайда салыгын төлөөдөн бошотулган. Бюджетке Улуттук банк жүзөгө ашырган ишине чегерилген бардык башка милдеттүү төлөмдөр Кыргыз Республикасынын Салык кодексине ылайык ишке ашырылат. Салык агенти катары Улуттук банк төлөгөн салыктар, пайда же чыгым жөнүндө консолидацияланган отчетто административдик чыгашалардын компоненти катары кошулат.

Улуттук банктын туунду жана ассоциацияланган уюмдары салыктын бардык түрү боюнча төлөөчүлөр болуп саналат.

Пайда салыгынын суммасы күндөлүк салыктын суммасын жана калтырылган салыктын суммасын камтыйт. Пайда салыгы башка жыйынды кирешенин курамында чагылдырылган операциялар же түздөн-түз капитал эсебинде чагылдырылган, менчик ээлери менен жүргүзүлгөн операциялар боюнча, тиешелүүлүгүнө жараша башка жыйынды кирешенин курамында же түздөн-түз капиталдын курамында чагылдырылган суммаларды кошпогондо, пайда же чыгым курамында толук көлөмдө чагылдырылат. Күндөлүк пайда салыгы жыл ичиндеги салык салынуучу пайданын болжолдуу өлчөмүнө жараша отчеттук күнгө карата колдонуудa болгон пайда салыгы боюнча эсептик ченди, ошондой эле мурдагы отчеттук жыл ичиндеги пайда салыгынын суммасын тактоонун натыйжасында келип чыккан милдеттенмелердин суммаларын эске алуу менен эсептелет.

Кийинкиге калтырылган салык активдери жана кийинкиге калтырылган салык милдеттенмелери консолидацияланган финансылык отчетто чагылдыруу үчүн аныкталган, активдер менен милдеттенмелердин баланстык наркы менен алардын салык базасынын ортосунда келип чыгуучу убактылуу айырмага карата чагылдырылат. Кийинкиге калтырылган салык активдери жана кийинкиге калтырылган салык милдеттенмелери төмөнкү убактылуу айырмаларга карата таанылбайт: консолидацияланган финансылык отчетто гудвилди чагылдырууга байланышкан жана салык салынуучу базаны азайтпаган айырмалар, аларды баштапкы чагылдыруу фактысы бухгалтердик да, салык салынуучу да пайдага таасирин тийгизбеген активдерге жана милдеттенмелерге кирүүчү айырмалар; ошондой эле башкы компания аталган айырмалардын ишке ашырылган убактысын контролдоо мүмкүнчүлүгүнө ээ болгон жана бул айырмалар жакынкы аралыкта ишке ашырылбай тургандыгына ишенген учурда, туунду уюмдарга салынган инвестицияларга байланыштуу убактылуу айырма.

Кийинкиге калтырылган салык активдерин жана кийинкиге калтырылган салык милдеттенмелерин эсептөө салык боюнча натыйжаларды чагылдырат, алар Топ ал боюнча отчеттук мезгилдин акырына карата активдердин жана милдеттенмелердин баланстык наркынын ордун жабууну же калыбына келтирүүнү пландаштырып жаткан ыкмага жараша болот.

Кийинкиге калтырылган салык активдеринин жана кийинкиге калтырылган салык милдеттенмелеринин өлчөмү салык чендерине жараша аныкталат, алар келечекте, убактылуу айырманы калыбына келтирүү учурунда, отчеттук күнгө карата колдонуудагы же күчүнө кирген мыйзамдарга таянуу менен колдонулат.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(р) Салык салуу, уландысы

Кийинкиге калтырылган салык активдери келечекте убактылуу айырманын, салыктар жана пайдаланылбаган салык жеңилдиктери боюнча кабыл алынбаган чыгашалардын ордун жабууга жетиштүү өлчөмдө салык салынуучу пайда алуу ыктымалдыгына жараша чагылдырылат. Кийинкиге калтырылган салык активдеринин өлчөмү алынып салынуучу убактылуу айырмаларды колдонууга мүмкүн болгон салык салынуучу пайданы алуу ыктымалдуулугу болбогон деңгээлде азаят.

(с) Кирешелердин жана чыгашалардын финансылык отчетто таанылышы

Башка комиссиялар, ошондой эле башка кирешелер жана чыгашалар тиешелүү кызмат көрсөтүү сунушталган күнгө карата пайданын же чыгымдын курамында чагылдырылат.

Бардык финансылык инструменттер боюнча пайыздык кирешелер жана чыгашалар соода үчүн каралган катары классификациялангандарды жана пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча бааланганадарды же классификацияланганадарды эске албаганда, натыйжалуу пайыздык чен методун колдонуу менен “Пайыздык киреше” жана “Пайыздык чыгаша” катары “Таза пайыздык кирешенин” курамында пайданын же чыгымдын эсебинде чагылдырылат. Пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча бааланганадар категориясындагы финансылык инструменттер боюнча пайыздар отчеттук мезгил ичиндеги адилет наркы боюнча өзгөрүүлөрдүн курамында камтылат.

Натыйжалуу пайыздык чен – бул, финансылык инструмент боюнча келечекте эсептелүүчү акча агымдарын финансылык активдин же милдеттенменин күтүлүп жаткан колдонуу мөөнөтү ичинде же кыйла кыска мөөнөт ичинде (эгерде колдонулса) таза баланстык наркынын өлчөмүнө чейин дисконттоо чени. Келечектеги акча агымдары инструменттин бардык келишим шарттарын эске алуу менен бааланат.

Натыйжалуу пайыздык чендин ажырагыс бөлүгү болуп саналган жана насыя жөнүндө тигил же бул келишүүлөргө түздөн-түз тиешеси бар бардык сый акылар, тараптардын төлөгөн жана алган суммалары, ошондой эле бүтүм боюнча сарптоолор жана бардык башка сый акылар же жеңилдиктер эсепке алынат. Пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча бааланганадар категориясындагы финансылык активдер үчүн бүтүм боюнча сарптоолор баштапкы таануу учурунда пайданын же чыгымдын курамында чагылдырат.

Пайыздык кирешелер/пайыздык чыгашалар кредиттик нарксызданбаган болуп саналган (башкача айтканда, финансылык активдин амортизацияланган наркын күтүлүүчү кредиттик чыгымдар боюнча бааланууучу камдын өлчөмүнө корректировкалаганга чейин) финансылык активдердин дүң баланстык наркына же финансылык милдеттенмелердин амортизацияланган наркына карата натыйжалуу пайыздык ченди пайдалануу аркылуу эсептелет. Кредиттик нарксызданган финансылык активдер боюнча пайыздык кирешелер мындай активдердин (б.а. күтүлүүчү кредиттик чыгымдар боюнча бааланууучу камды эсептен алып салуу менен алардын дүң баланстык наркын) амортизацияланган наркына карата натыйжалуу пайыздык ченди колдонуу аркылуу эсептелет.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(с) Кирешелердин жана чыгашалардын финансылык отчетто таанылышы, уландысы

Түзүлгөн же сатылып алынган кредиттик нарксызданган финансылык активдер үчүн (POCI) натыйжалуу пайыздык чен финансылык активден келечекте күтүлүүчү акча агымдарын аныктоо учурунда күтүлүүчү кредиттик чыгымдардын өлчөмүн чагылдырат.

(т) Фидуциардык активдер

Улуттук банк үчүнчү жактардын атынан активдерге ээлик кылуудан улам агенттик кызмат көрсөтүүлөрдү сунуштоодо бул активдерди жана аларга байланыштуу кирешелерди финансылык отчеттон алып салат, себеби бул активдер Улуттук банктын активдери болуп саналбайт.

(у) Өз ара чегеришүү

Финансылык активдер жана милдеттенмелер өз ара чегерилет, финансылык абал жөнүндө консолидацияланган отчетто чагылдырылган суммаларды өз ара чегеришүү боюнча юридикалык жактан бекитилген укугу, ошондой эле өз ара чегеришүү же болбосо бир учурда активди сатуу жана милдеттенмени аткаруу ниети болгон учурларда гана таза өлчөм чагылдырылат.

Бул ФОЭСке ылайык уруксат берилген учурлардан тышкары, кирешелер жана чыгашалар пайда же чыгым жөнүндө консолидацияланган отчетто өз ара чегерилбейт.

4 ЖАҢЫ ЖАНА КАЙРА КАРАЛГАН СТАНДАРТТАРДЫ КОЛДОНУУ

(а) Топ консолидацияланган финансылык отчетту даярдоодо өз ишинде колдонгон жана 2019-жылдын 1-январынан башталган жылдык отчеттук мезгилдер үчүн күчүнө кирген бардык жаңы жана кайра каралган стандарттарды кабыл алган.

(б) Жаңы жана кайра каралган, чыгарылган, бирок күчүнө кире элек ФОЭС

Жаңы жана кайра каралган стандарттар, стандарттарга түзөтүүлөр жана түшүндүрмөлөр 2019-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча күчүнө кире элек экендигинен улам, алар ушул консолидацияланган финансылык отчетту даярдоодо колдонулган эмес.

ФОЭС (IFRS) 17-стандарты	*“Камсыздандыруу келишимдери”*
“Консолидацияланган финансылык отчет” деп аталган ФОЭС (IFRS) 10-стандарты жана ФОЭС (IAS) 28-стандарты (түзөтүүлөр)	*“Инвестор менен анын ассоциацияланган уюму же биргелешкен ишканасы ортосунда келишилген бүтүмдөрдө активдерди сатуу же салуу”*
ФОЭС (IFRS) 3-стандартына түзөтүүлөр	*“Бизнести аныктоо”*
ФОЭС (IAS) 1 жана ФОЭС (IAS) 8 стандарттарына түзөтүүлөр	*“Олуттуулугун аныктоо”*
Концептуалдык негизи	*ФОЭС стандарттарынын Концептуалдык негизине шилтемелерге түзөтүүлөр*

Жетекчиликтин пикири боюнча жогоруда көрсөтүлгөн стандарттардын колдонулушу Топтун кийинки мезгилдердеги консолидацияланган финансылык отчетуна олуттуу таасирин тийгизбейт.

5 БАА БЕРҮҮДӨГҮ ОЛУТТУУ ЖОЛ БЕРҮҮЛӨР ЖАНА БЕЛГИСИЗДИКТИ ШАРТТАГАН БУЛАКТАР

Топтун эсепке алуу саясатын колдонуу процессинде жетекчилик активдердин жана милдеттенмелердин баланстык наркы боюнча божомолдоолорду, баа берүүлөрдү жана жол берүүлөрдү сунуштоого тийиш, аларды башка булактардан алуу мүмкүн эмес. Баа берилген маани жана анын негизин түзгөн жол берүүлөр мурдагы тажрыйбадан жана башка факторлордон улам түптөлөт, алар белгилүү бир учурларда орундуу болуп саналат. Айкын натыйжалар баа берүүнүн маалыматтарынан айырмаланышы мүмкүн.

Баа берүүлөр жана ага байланыштуу жол берүүлөр дайыма кайра каралып турат. Баа берүүлөрдөгү өзгөрүүлөр, эгер алар ушул мезгил ичинде эле таасирин тийгизсе, баа берүү кайра каралган мезгилде, же өзгөрүүлөр учурдагы сыяктуу эле, келечектеги мезгилге да таасирин тийгизе турган болсо, баа берүү кайра каралган мезгилде жана келечектеги мезгилдерде да чагылдырылат.

Бизнес-моделге баа берүү. Финансылык активдер карыздын негизги суммасынын жана пайыздарынын эсебине төлөөлөрдүн жана бизнес-моделди тесттен өткөрүүнүн натыйжасына жараша классификацияланат жана баа берилет. Топ тарабынан колдонулган бизнес-модель тигил же бул бизнес-максаттарга жетүү үчүн финансылык активдер менен топко бириктирилген башкаруу механизминде чагылдырылган деңгээлде аныкталат. Бул баа берүү бардык жөндүү далилдерди чагылдырган, анын ичинде активдердин натыйжалуулугуна баа берүү жана өлчөө процесси боюнча ой жүгүртүүлөрдү; активдердин натыйжалуулугуна таасирин тийгизген тобокелдиктерди жана аларды теското процессин, ошондой эле активдерди тескеген адамдарга сый акы төлөө механизмин өзүнө камтыйт. Топ амортизацияланган наркы же адилет наркы боюнча башка жыйынды киреше аркылуу чагылдырылган финансылык активдерге мониторинг жүргүзөт, колдонуудан калуу себептерин жана бул актив алардын негизинде кармалып турган бизнес-максаттарга ылайык келерин түшүнүү үчүн, буларды таануу төлөө мөөнөтү келип жеткенге чейин токтотулат. Мониторинг калган финансылык активдер кармалып турган бизнес-моделдин шайкештигине Топтун туруктуу баа берүүсүнүн бөлүгү болуп саналат. Модель шайкеш келбеген учурда ага өзгөртүүлөрдү киргизүү жана тиешелүү активдердин классификациясын өзгөртүү жагында талдап-иликтөөлөр жүргүзүлөт.

Кредиттик тобокелдиктин кыйла жогорулоосу. 3-эскертүүдө берилгендей, күтүлүүчү кредиттик чыгымдын өлчөмү бааланган камдын 12 ай чегинде (биринчи стадиядагы активдер үчүн) же кредиттөөнүн бүтүндөй мөөнөтү ичинде (экинчи жана үчүнчү стадиядагы активдер үчүн) күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга барабар суммада бааланат. Актив баштапкы таанылган учурдан тартып ал боюнча кредиттик тобокелдик жогорулаган учурда экинчи стадияга өтөт. ФОЭС (IFRS) 9-стандартында кредиттик тобокелдик деңгээлинин олуттуу жогорулашы боюнча аныктама камтылбайт. Өзүнчө актив боюнча кредиттик тобокелдик деңгээлинин олуттуу жогорулашына баа берүүдө Топ негиздүү болуп саналган жана тастыкталган, сапаттык сыяктуу эле, сандык божомолдуу маалыматты эске алат.

5 ОЛУТТУУ ЖОЛ БЕРҮҮЛӨР ЖАНА БАА БЕРҮҮДӨ БЕЛГИСИЗДИКТИ ШАРТТАГАН БУЛАКТАР (УЛАНДЫСЫ)

Кредиттик тобокелдик мүнөздөмөлөрүнө окшош активдер тобун түзүү. Күтүлүүчү кредиттик чыгымдар активдер тобу үчүн өлчөнгөн учурда финансылык инструменттер тобокелдиктин жалпы мүнөздөмөлөрүнүн негизинде топтолот. Кредиттик тобокелдиктин мүнөздөмөлөрү алардын окшоштугун тастыктоо үчүн туруктуу негизде көзөмөлдөнүп турат. Бул кредиттик тобокелдиктин мүнөздөмөсү өзгөргөн учурда активдердин топторго туура бөлүнүшүн камсыз кылуу үчүн зарыл. Натыйжада жаңы портфелдер түзүлүшү мүмкүн же активдер тиешелүү активдер тобу үчүн кредиттик тобокелдиктин окшош мүнөздөмөлөрүн таасирдүү чагылдырган колдонуудагы портфелге которулушу ыктымал. Кредиттик тобокелдик деңгээлинин олуттуу жогорулашы байкалган (же мындай олуттуу жогорулоо жокко чыгарылган) учурда, портфелдерди кайрадан бөлүштүрүү жана активдерди портфелдер ортосунда жайгаштыруу бат-бат жүзөгө ашырылып турат. Натыйжада активдер 12 ай чегинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдардын негизинде бааланган портфелден бүтүндөй колдонуу мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдардын негизинде бааланган портфелге которулат жана тескерисинче. Портфелдер ичинде да которууга болот, бул учурда алар ошол эле негизде (12 ай чегинде же бүтүндөй кредиттөө мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар) өлчөнөт, бирок портфелдин кредиттик тобокелдиги өзгөргөндүктөн, күтүлүүчү кредиттик чыгымдын суммасы өзгөрөт.

Ижара

Топ жергиликтүү жана чет өлкө валюталарындагы милдеттенмелер боюнча ижараны ФОЭС (IFRS) 16-стандарты боюнча эсептөө үчүн доллар түрүндөгү контракттар боюнча 9,24 пайыз жана сом түрүндөгү контракттар боюнча 21,03 пайыз өлчөмүндө дисконттоонун орточо салмактанып алынган ченин колдонгон. Мындай чен ордун жабуу мөөнөттөрү боюнча берилген кредиттер боюнча Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын статистикалык маалыматтарынын негизинде эсептелген. Жетекчилик мындай чен карыздык каражаттардын орточо салмактанып алган ченине туура келет деп эсептейт.

Колдонулган моделдер жана жол берүүлөр. Финансылык активдердин адилет наркына баа берүүдө, ошондой эле күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга баа берүүдө Топ ар кандай моделдерди жана жол берүүлөрдү колдонот. Активдердин ар бир түрүнө ылайык келген моделди аныктоо, ошондой эле бул моделдерде колдонулган жол берүүлөрдү, анын ичинде кредиттик тобокелдиктин негизги факторлоруна тиешелүү жол берүүлөрдү аныктоо үчүн ой-жүгүртүүлөр колдонулат.

Баа берүүдөгү белгисиздикти шарттаган булактар

Продукттун/рыноктун ар бир тиби үчүн болжолдуу сценарийлердин санын жана салыштырма салмагын аныктоо жана ар бир сценарийге тиешелүү болжолдуу маалыматты аныктоо. Кредиттик жоготуулар деңгээлин өлчөөдө Топ негиздүү болжолдуу маалыматтарды колдонот, ал ар кандай экономикалык факторлордун келечекте орун алышы боюнча божомолдорго жана бул факторлордун бири-бирине тийгизген таасирине негизделген.

Дефолттун келип чыгуу ыктымалдуулугу. Дефолтко учуроо ыктымалдуулугу кредиттик жоготуулардын деңгээлин өлчөөдө негизги белги болуп саналат. Дефолттун келип чыгышы ыктымалдуулугу – берилген убакыт мейкининде баа берүү, эсептерде тарыхый маалыматтар, келечектеги шарттар боюнча божомолдор жана күтүүлөр камтылат.

5 БАА БЕРҮҮДӨГҮ ОЛУТТУУ ЖОЛ БЕРҮҮЛӨР ЖАНА БЕЛГИСИЗДИКТИ ШАРТТАГАН БУЛАКТАР, УЛАНДЫСЫ)

Дефолт келип чыккан учурдагы жоготуулар. Дефолт учурундагы жоготуулар дефолт учурунда келип чыккан чыгымдарды баалоону түшүндүрөт. Ал камсыздоодон акча агымдарын эске алуу менен келишимде каралган акча агымдары менен кредитор алууга ниеттенген акча агымдарынын ортосундагы айырмага негизделген.

Адилет наркына баа берүү. Финансылык активдин же милдеттенменин адилет наркына баа берүүдө Топ рынокто байкоого алынган маалыматтарды алардын жеткиликтүүлүгүнө жараша колдонот. Эгерде адилет наркына баа берүү баскычы боюнча 1-деңгээлдеги баштапкы маалыматтар (37-эскертүү) жок болсо, Топ өз финансылык инструменттеринин адилет наркын аныктоо үчүн баа берүүнүн моделин колдонот.

6 АЛТЫН

	2019-жылдын 31-декабры	2018-жылдын 31-декабры
Алтын		
Чет өлкө банктарындагы депозиттердеги жана куйма түрүндөгү алтын	48 833 361	32 151 881
	48 833 361	**32 151 881**

Алтын чет өлкө банктарында депозит түрүндө жана Лондон баалуу металлдар рыногунун ассоциациясы тарабынан кабыл алынган стандарттарга ылайык келген алтын куймалар түрүндө жайгаштырылат.

Алтындын чет өлкө банктарындагы эсептерде концентрацияланышы

2019 жана 2018-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча Улуттук банк алтынды АА- жана А+ деңгээлиндеги кредиттик рейтингге ээ чет өлкө банктарындагы депозиттерде жайгаштырган.

7 КАССАДАГЫ, БАНКТАРДАГЫ ЖАНА БАШКА ФИНАНСЫЛЫК МЕКЕМЕЛЕРДЕГИ КАРАЖАТТАР

	2019-жылдын 31-декабры	2018-жылдын 31-декабры
Чет өлкө банктарындагы жана башка финансылык мекемелердеги эсептер жана депозиттер		
Чет өлкө банктарындагы "ностро" эсептери		
- AAA кредиттик рейтинги менен	28 395 023	23 790 991
- A- дан AA+ чейинки кредиттик рейтинги менен	7 199 117	6 598 511
- B- дан BBB+ чейинки кредиттик рейтинги менен	1 253 141	818 457
- кредиттик рейтинг ыйгарылбаган	2 222	4 735
Жыйынтыгында, чет өлкө банктарындагы акча эквиваленттинде камтылган "ностро" эсептери	**36 849 503**	**31 212 669**
Нарксызданууга кам	(5 782)	(5 547)
Акча эквиваленттерине киргизилбеген "ностро" эсептери	-	25
Нарксызданууга кам	-	(25)
Жыйынтыгында, чет өлкө банктарындагы "ностро" эсептери	**36 843 721**	**31 207 122**
Чет өлкө банктарындагы мөөнөттүү депозиттер		
- AA- дан AA+ чейинки кредиттик рейтинги менен	16 739 443	21 583 658
- A- дан A+ чейинки кредиттик рейтинги менен	15 069 521	15 537 795
- B- дан BBB+ чейинки кредиттик рейтинги менен	2 159	2 165
- кредиттик рейтинг ыйгарылбаган	255 424	269 932
Жыйынтыгында, чет өлкө банктарындагы мөөнөттүү депозиттер	**32 066 547**	**37 393 550**
Нарксызданууга кам	(257 336)	(272 625)
	31 809 211	**37 120 925**
Эл аралык валюта фондусундагы (ЭВФ) эсеп	10 261 522	9 551 340
Эл аралык эсептешүүлөр банкындагы эсептер		
- Эл аралык эсептешүүлөр банкындагы "ностро" эсептери	3 442 789	2 765 800
- Эл аралык эсептешүүлөр банкындагы мөөнөттүү депозит	3 395 668	2 526 706
Жыйынтыгында, Эл аралык эсептешүүлөр банкындагы жана Эл аралык валюта фондусундагы эсептер	**17 099 979**	**14 843 846**
Нарксызданууга кам	(2)	(3)
	17 099 977	**14 843 843**
Кассадагы чет өлкө валютасындагы акча каражаттары	1 522 335	1 476 592
	87 275 244	**84 648 482**

7 КАССАДАГЫ, БАНКТАРДАГЫ ЖАНА БАШКА ФИНАНСЫЛЫК МЕКЕМЕЛЕРДЕГИ КАРАЖАТТАР (УЛАНДЫСЫ)

2019 жана 2018-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча Улуттук банк кредиттик рейтинг ыйгарылбаган чет өлкө банкында тиешелүүлүгүнө жараша, 255 424 миң сом жана 269 932 миң сом өлчөмүндөгү нарксызданган мөөнөттүү депозитке кам түзгөн.

Каражаттардын банктарда жана башка финансылык мекемелерде концентрацияланышы

2019-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча Улуттук банк, АААдан А- чейинки кредиттик рейтингге ээ сегиз банкта жана башка финансылык мекемелерде (2018-жылы: АААдан А- чейинки кредиттик рейтинги менен он банкта жана башка финансылык мекемелерде) эсептери боюнча калдыктарга ээ, алардын суммасы өз-өзүнчө өздүк капиталдын 10 пайызынан ашат. Ушул калдыктардын жыйынды көлөмү 2019-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча 72 277 926 миң сомду (2018-жылы: 74 674 626 миң сом) түзгөн.

Нарксыздануудан түзүлгөн камдын жылышы 29-эскертүүдө чечмеленген.

Акча каражаттары жана алардын эквиваленттери

Акча каражаттары жана алардын эквиваленттери, акча каражаттарынын жылышы жөнүндө отчеттун максаттарында төмөнкүлөрдү камтыйт:

	2019-жылдын 31-декабры	2018-жылдын 31-декабры
Чет өлкө банктарындагы акча эквивалентинде камтылган “ностро” эсептери	36 849 503	31 212 669
Эл аралык валюта фондусундагы эсептер	10 261 522	9 551 340
Эл аралык эсептешүүлөр банкындагы “ностро” эсеби	3 442 789	2 765 800
Кассадагы чет өлкө валютасындагы акча каражаттары	1 522 335	1 476 592
Акча каражаттарынын жылышы жөнүндө отчеттогу акча каражаттары жана алардын эквиваленттери	**52 076 149**	**45 006 401**

Акча каражаттары жана алардын эквиваленттери мөөнөтү өткөрүлгөн болуп саналбайт.

8 БАНКТАРГА ЖАНА ЭЛ АРАЛЫК УЮМДАРГА БЕРИЛГЕН КРЕДИТТЕР

	2019-жылдын 31-декабры	2018-жылдын 31-декабры
Коммерциялык банктарга-резиденттерге берилген кредиттер	4 617 810	7 014 181
Эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	2 550 682	2 250 704
	7 168 492	**9 264 885**
Нарксызданууга кам	(128 567)	(127 963)
Нарксызданууга камды эсептен алып салгандан кийинки кредиттин суммасы	**7 039 925**	**9 136 922**

Нарксыздануудан түзүлгөн камдын жылышы 29-эскертүүдө чечмеленген.

Камсыздоолорго жүргүзүлгөн талдап-иликтөөлөр

Кийинки таблицада коммерциялык банктарга-резиденттерге жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттердин камсыздоосу катары колдонулган күрөөлөр жөнүндө маалыматтар, үстөк камсыздоонун таасирин алып салуу менен, 2019 жана 2018-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча камсыздоо түрүнө жараша чагылдырылган.

	2019-жылдын 31-декабры	Кредит портфелинен үлүш, %	2018-жылдын 31-декабры	Кредит портфелинен үлүш, %
Чет өлкө валютасындагы депозиттер	2 740 578	39	3 116 180	34
Кардарларга берилген кредиттер	2 584 305	37	4 217 636	46
Мамлекеттик баалуу кагаздар	1 715 042	24	1 803 106	20
	7 039 925	**100**	**9 136 922**	**100**

Жогорку таблицада чагылдырылган суммалар, кредиттердин баланстык наркын түшүндүрөт жана милдеттүү түрдө камсыздоолордун адилет наркын чагылдырбайт. Камсыздоолордун адилет наркы кредит берилген күнгө карата бааланган жана отчеттук күнгө чейинки андан аркы өзгөрүүлөр боюнча корректировкаланган эмес. Мындай кредиттердин ордун жабуу мүмкүнчүлүгү камсыздоо наркынан эмес, негизинен карыз алуучулардын кредитти төлөө жөндөмдүүлүгүнө жараша болот.

Берилген кредиттердин концентрацияланышы

2019 жана 2018-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча Улуттук банк калдыгы өздүк капиталдын 10 пайызынан ашкан коммерциялык банктарга берилген кредиттерге ээ эмес.

9 КАРДАРЛАРГА БЕРИЛГЕН КРЕДИТТЕР

2019 жана 2018-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча “Керемет Банк” ачык акционердик коому тарабынан кардарларга берилген кредиттер төмөнкүдөй көрсөтүлгөн:

	2019-жылдын 31-декабры	2018-жылдын 31-декабры
Юридикалык жактарга берилген кредиттер		
Корпоративдик насыялар	2 221 210	1 546 039
Чакан жана орто бизнес	1 128 800	595 068
Жыйынтыгында, юридикалык жактарга берилген кредиттер	**3 350 010**	**2 141 107**
Жеке адамдарга берилген кредиттер		
Ипотекалык кредиттер	1 232 800	158 619
Керектөө ссудалары	111 613	78 399
Жыйынтыгында, жеке адамдарга берилген кредиттер	**1 344 413**	**237 018**
Финансылык ижарага таза инвестициялар	**436 759**	**-**
Наркызданууга камды алып салганга чейинки кардарларга берилген кредиттер	**5 131 182**	**2 378 125**
Нарксызданууга кам	(439 468)	(1 088)
	4 691 714	**2 377 037**

Кардарларга берилген кредиттер Улуттук банктын туунду уюму “Керемет Банк” ачык акционердик коомун контролдоого ээ болуу күнүнө карата адилет наркы боюнча чагылдырылган.

2019-жылы “Керемет Банк” ачык акционердик коому жеткиликтүү пайыздык чендери менен жеке турак жай алууга бюджет чөйрөсүндө эмгектенген кызматкерлерди колдоо максатына багытталган жаңы “Социалдык ипотека” кредиттик продуктун киргизген. Бул продукт менен “Керемет Банк” ачык акционердик коомунун белгиленген критерийлерине жооп берген бюджет чөйрөсүндө эмгектенген кызматкерлерди каржылоо каралган. Каржылоодо артыкчылык социалдык чөйрөнүн кызматкерлерине – билим берүү, илим, саламаттыкты сактоо, социалдык коргоо, маданият, искусство, маалымат жана байланыш, дене тарбия жана спорт, ошондой эле бюджеттик мекемелердин кызматкерлерине (республикалык же жергиликтүү бюджеттин эсебинен каржылануучу мамлекеттик органдар, жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдары жана мекемелер) берилген.

Социалдык ипотека жеке адамдарга – бюджет чөйрөсүндө эмгектенген 21 жаштан 65 жашка чейинки (кредитти толук төлөгөн учурга) кызматкерлерге турак жай кыймылсыз мүлкүн сатып алууга 15 жылга чейинки мөөнөткө, жылдык 6-8 пайыз чени менен 350 миң сомдон 3 000 миң сомго чейин суммада, кредит берилет. Жетекчилик бул кредиттик продукт өзгөчө мүнөзгө ээ жана ипотекалык кредиттөө рыногунда өзүнчө сегментти билдирет деп эсептейт. Жыйынтыгында, “Социалдык ипотека” кредиттик продуктунун шарттарында берилген кредиттер кадимки бүтүмдүн алкагында берилген жана алар таануу күнүнө карата адилет наркы боюнча чагылдырылган.

9 КАРДАРЛАРГА БЕРИЛГЕН КРЕДИТТЕР (УЛАНДЫСЫ)

Туунду уюм "Керемет Банк" ААК сатуу үчүн каралган узак мөөнөттүү активдердин объектилерин сатып алуучуларга бөлүп төлөө боюнча сатууну ишке ашырат. Келишимдин шарттарына ылайык, активдерге ээ болуу менен байланышкан тобокелдиктер менен пайда бөлүп төлөө боюнча сатуу келишимин түзүү учурунда сатып алуучуга өткөрүлүп берилет. Ага ылайык, Топ сатуу үчүн каралган бул узак мөөнөттүү активдердин объектилерин таанууну токтотууга жана финансылык активди таанууга тийиш, себеби Топ келишимге ылайык келечектеги акча агымдарын алуу укугун алган келишимдин бир тарабынан болот. Баштапкы таанууда Топ финансылык активди сатып алууга же чыгарууга түздөн-түз тиешелүү бүтүм боюнча чыгымдардын суммасына көбөйтүлгөн жа азайтылган адилет наркы боюнча таанайт.

2019-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча финансылык ижарага таза инвестициялардын компоненттери төмөнкүдөй берилген:

	2019-жылдын 31-декабры
Финансылык ижаранын келишимдери боюнча дебитордук карыз:	
1 жылдан аз	128 661
1 жылдан 5 жылга чейин	441 721
5 жылдан ашык	46
Минималдуу ижара төлөмдөрү	**570 428**
Алынбаган финансылык кирешени алып салганда	(133 669)
	436 759
Ижарага таза инвестициялар төмөнкүдөй талдап-иликтенет:	
Кыска мөөнөттүү	98 512
Узак мөөнөттүү	338 247

Төмөнкү таблицада кардарларга берилген кредиттердин баланстык наркына талдап-иликтөө алынган камсыздоо боюнча берилген:

	2019-жылдын 31-декабры	2018-жылдын 31-декабры
Кыймылсыз мүлк жана чектеш укуктар менен камсыздалган кредиттер	4 110 359	2 056 203
Транспорт каражаттары менен камсыздалган кредиттер	36 436	233 121
Депозиттер жана салымдар менен камсыздалган кредиттер	31 504	33 343
Башка мүлк менен камсыздалган кредиттер	436 623	16 689
Камсыздалбаган кредиттер	76 792	37 681
Жыйынтыгында, кардарларга берилген кредиттер	**4 691 714**	**2 377 037**

Жогоруда берилген таблицада келтирилген суммалар кредиттердин наркын билдирет жана күрөөлөрдүн адилет наркын милдеттүү түрдө чагылдырбайт. Насыяларды берүү күнүнө карата күрөөнү баалоонун негизинде күрөөлөрдүн рыноктук наркына баа берилген. Эгерде, кредиттер жеке нарксызданган катары бааланбаса, эрежедегидей эле алар жаңыланбайт.

9 КАРДАРЛАРГА БЕРИЛГЕН КРЕДИТТЕР (УЛАНДЫСЫ)

Төмөнкү таблицада кардарларга берилген кредиттердин учурдагы наркына жүргүзүлгөн талдап-иликтөө экономиканын сектору боюнча берилген:

	2019-жылдын 31-декабры	2018-жылдын 31-декабры
Экономиканын секторлору боюнча талдап-иликтөө:		
Соода	2 142 955	1 622 843
Ипотека	1 678 283	161 853
Өнөр жай жана өндүрүш	339 627	63 035
Курулуш	333 290	335 223
Керектөө муктаждыктары	108 302	84 475
Транспорт	26 835	6 698
Айыл чарбасы	23 076	19 623
Даярдоо жана кайра иштетүү	2 187	-
Социалдык кызмат көрсөтүү	1 041	524
Байланыш	87	-
Башка	475 499	83 851
	5 131 182	**2 378 125**
Нарксызданууга кам	(439 468)	(1 088)
	4 691 714	**2 377 037**

	2019-жылдын 31-декабры		
	Нарксыздануу-га камды алып салганга чейин-ки кредиттер	Нарксы-зданууга кам	Нарксыздануу-га камды алып салгандан кийин-ки кредиттер
Мөөнөтүндө төлөнгөн	**3 513 386**	**(43 210)**	**3 470 176**
Мөөнөтүндө төлөнбөгөн:			
-30 күнгө чейин	12 692	(963)	11 729
-31 күндөн 60 күнгө чейин	83 079	(15)	83 064
- 61 күндөн 90 күнгө чейин	4 581	(32)	4 549
- 91 күндөн 180 күнгө чейин	17 169	(4 029)	13 140
- 181 күндөн 360 күнгө чейин	1 500 275	(391 219)	1 109 056
Жыйынтыгында, мөөнөтүндө төлөнбөгөн	**1 617 796**	**(396 258)**	**1 221 538**
Жыйынтыгында, кардарларга берилген кредиттер	**5 131 182**	**(439 468)**	**4 691 714**

9 КАРДАРЛАРГА БЕРИЛГЕН КРЕДИТТЕР (УЛАНДЫСЫ)

	2018-жылдын 31-декабры		
	Нарксыздануу-га камды алып салганга чейин-ки кредиттер	**Нарксызда-нууга кам**	**Нарксыздануу-га камды алып салгандан кийин-ки кредиттер**
Мөөнөтүндө төлөнгөн	**1 182 318**	**(1 088)**	**1 181 230**
Мөөнөтүндө төлөнбөгөн:			
-30 күнгө чейин	18 050	-	18 050
-31 күндөн 60 күнгө чейин	24 525	-	24 525
- 61 күндөн 90 күнгө чейин	65 228	-	65 228
- 91 күндөн 180 күнгө чейин	130 342	-	130 342
- 181 күндөн 360 күнгө чейин	395 028	-	395 028
- 360 күндөн жогору	562 634	-	562 634
Жыйынтыгында, мөөнөтүндө төлөнбөгөн	**1 195 807**	**-**	**1 195 807**
Жыйынтыгында, кардарларга берилген кредиттер	**2 378 125**	**(1 088)**	**2 377 037**

10 БАШКА ЖЫЙЫНДЫ КИРЕШЕ АРКЫЛУУ АДИЛЕТ НАРКЫ БОЮНЧА БААЛАНГАН ИНВЕСТИЦИЯЛАР

	2019-жылдын 31-декабры	2018-жылдын 31-декабры
Карыздык инструменттер		
Мамлекеттик баалуу кагаздар		
Канада Өкмөтүнүн казына милдеттенмелери	3 150 377	3 031 230
Улуу Британия Өкмөтүнүн казына милдеттенмелери	1 273 293	2 115 554
Кыргыз Республикасынын казына милдеттенмелери	993 846	211 378
Корея Республикасынын казына милдеттенмелери	598 533	1 069 157
АКШнын казына милдеттенмелери	351 225	348 651
Австралия Өкмөтүнүн казына милдеттенмелери	-	2 705 769
Россия Федерациясынын казына милдеттенмелери	-	70 877
Жыйынтыгында, мамлекеттик баалуу кагаздар	**6 367 274**	**9 552 616**
Эл аралык финансылык мекемелердин карыздык баалуу кагаздары	21 366 444	22 546 486
ААдан АААга чейинки кредиттик рейтингге ээ агенттик баалуу кагаздар	6 243 284	1 744 520
Жыйынтыгында, карыздык инструменттер	**33 977 002**	**33 843 622**

2019 жана 2018-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган инвестициялар мөөнөтү өткөрүлүп жиберилген болуп саналбайт.

11 АМОРТИЗАЦИЯЛАНГАН НАРКЫ БОЮНЧА БААЛАНГАН ИНВЕСТИЦИЯЛАР

	2019-жылдын 31-декабры	2018-жылдын 31-декабры
Кыргыз Республикасынын Финансы министрлигинин казына милдеттенмелери	127 014	189 485
Наркызданууга кам	(1 962)	(3 061)
	125 052	**186 424**

12 АССОЦИАЦИЯЛАНГАН УЮМДАРГА ИНВЕСТИЦИЯЛАР

Ассоциацияланган уюмдарга инвестициялардын жылышын төмөнкүдөй чагылдырууга болот:

	Баланстык нарк
2017-жылдын 31-декабры	**185 079**
Сатып алуулар	57
2018-жылдын 31-декабры	**185 136**
Ассоциацияланган уюмдун акцияларын сатып алуу	560 061
Ассоциацияланган уюмдардын пайдасындагы үлүш	140 100
2019-жылдын 31-декабры	**885 297**

Туунду жана ассоциацияланган уюмдарга инвестициялар	Иштин түрү	Ээлик кылуу үлүшү, %	2019-жылдын 31-декабры	Ээлик кылуу үлүшү, %	2018-жылдын 31-декабры
“Керемет Банк” ачык акционердик коому (2018: “Россия Инвестициялык Банкы” ААК)	Банктык кызмат көрсөтүүлөр	95,07	- *	71,66	- *
“Кепилдик фонд” ААК	Гарантияларды берүү боюнча кызмат көрсөтүүлөр	48,59	564 999	-	-
“Банктар аралык процессинг борбору” ЖАК	Процессинг кызмат көрсөтүүлөрү	49,42**	258 298	48,07**	123 136
“Кыргыз инкассациясы” ЖАК	Баалуулуктарды ташуу боюнча кызмат көрсөтүүлөр	100,00	62 000	100,00	62 000
			885 297		**185 136**

* Туунду уюм “Керемет Банк” ААКына инвестициялар ушул финансылык отчетко консолидациялоодо алынып салынган.

** Ээлик кылуу үлүшү туунду уюм “Керемет Банк” ААКка ээлик кылуу үлүшүн эске алуу менен Улуттук банктын кыйыр ээлик кылуу үлүшүн түшүндүрөт.

12 АССОЦИАЦИЯЛАНГАН УЮМДАРГА ИНВЕСТИЦИЯЛАР (УЛАНДЫСЫ)

Улуттук банктын бардык туунду жана ассоциацияланган уюмдары катталган жана алар өз ишин Кыргыз Республикасында жүргүзөт.

2019-жылдын 18-январында Улуттук банк 216 575 миң суммасында 2 165 745 даана көлөмүндө "Керемет Банк" ААКтын кошумча жайгаштырылган акцияларын төлөгөн, бул 2018-жылы 500 000 миң сом суммасында төлөнгөн акча каражаттарын эске алып, кошумча эмиссияда катышуу 716 575 миң сомду түзүү менен Улуттук банктын ээлик кылуу үлүшүн 85,21 пайызга чейин көбөйткөн.

2019-жылдын 24-майында Улуттук банк туунду банктын ишин чыңдоонун алкагында, анын уставдык капиталында өз үлүшүн көбөйткөн. "Керемет Банк" ААКтын ("Россия Инвестициялык банкы" ААК) 3 000 000 миң сом суммасында жөнөкөй жеке таандык акцияларынын алтынчы чыгарылышынын жыйынтыгында Улуттук банктын үлүшү 95,07 пайызды түзгөн.

Улуттук банк 2019-жылдын 12-июлунда "Кепилдик фонд" ААКтын капиталында катышуу тууралуу чечим кабыл алган. Бул чечимге ылайык Улуттук банк тарабынан 550 000 миң сом өлчөмүндө аталган фонддун кошумча 4-эмиссиясынын акциялары сатылып алынган. Акцияларды сатып алуунун жыйынтыгында Улуттук банктын "Кепилдик фонд" ААКтын уставдык капиталындагы үлүшү 48,59 пайызды түзгөн.

2019-жыл ичинде "Керемет Банк" ААК өзүнүн "Банктар аралык процессинг борбору" ЖАКтагы ээлик кылуу үлүшүн 2018-жылдын 31-декабрындагы абал боюнча 0,02 пайыздан 2019-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча 2,85 пайызга чейин көбөйткөн.

13 НЕГИЗГИ КАРАЖАТТАР

	Жер, имарат жана курулмалар	Эмерек жана жабдуулар	Компьютердик жабдуулар	Транспорт каражаттары	Бүтө элек курулуш/ орнотуу үчүн каралган жабдуулар	Жыйынтыгында
Баштапкы нарк						
2019-жылдын 1-январына карата калдык	**1 431 348**	**391 448**	**1 016 915**	**89 911**	**356 090**	**3 285 712**
Сатып алуулар	12 839	23 891	7 596	8 638	310 026	362 990
Колдонуудан калгандар	(33 059)	(180 098)	(81 153)	(13 773)	-	(308 083)
Ордунан которулгандар	12 121	284 010	3 797	-	(299 928)	-
Жылдыруу	(553 138)		(124 313)	(13 115)	(3 615)	(694 181)
2019-жылдын 31-декабрына карата калдык	**870 111**	**519 251**	**822 842**	**71 661**	**362 573**	**2 646 438**
Амортизация						
2019-жылдын 1-январына карата калдык	**(129 206)**	**(166 629)**	**(350 938)**	**(38 434)**	**-**	**(685 207)**
Жыл ичинде чегерилгендер	(36 458)	(53 016)	(134 506)	(13 921)	-	(237 901)
Колдонуудан калгандар	28 019	176 722	80 429	13 773	-	298 943
Жылдыруу	24 350		46 035	10 584		80 969
2019-жылдын 31-декабрына карата калдык	**(113 295)**	**(42 923)**	**(358 980)**	**(27 998)**	**-**	**(543 196)**
Баланстык нарк						
2019-жылдын 31-декабрына карата	**756 816**	**476 328**	**463 862**	**43 663**	**362 573**	**2 103 242**

2019-жыл ичинде 127 928 миң сом суммасындагы баштапкы наркы менен жана 46 035 миң сом суммасындагы топтолгон амортизация менен негизги каражаттар материалдык эмес активдерге которулган жана 566 253 миң сом суммасындагы баштапкы наркы менен жана 34 934 миң сом суммасындагы топтолгон амортизация менен негизги каражаттар сатуу үчүн каралган узак мөөнөттүү активдерге кайра классификацияланган.

Негизги каражаттар объектилерин сатып алууга же курууга байланыштуу насыялар (займ) боюнча капиталдаштырылган сарптоолор 2019 жана 2018-жылдар ичинде болгон эмес.

2019 жана 2018-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча негизги каражаттар курамында тиешелүүлүгүнө жараша 30 037 миң сом жана 216 008 миң сом суммасындагы наркы боюнча толугу менен амортизацияланган активдер чагылдырылган.

13 НЕГИЗГИ КАРАЖАТТАР (УЛАНДЫСЫ)

	Жер, имарат жана курулмалар	Эмерек жана жабдуулар	Компьютердик жабдуулар	Транспорт каражаттары	Бүтө элек курулуш/орнотуу үчүн каралган жабдуулар	Жыйынтыгында
Баштапкы нарк						
2018-жылдын 1-январына карата калдык	**632 585**	**312 215**	**868 576**	**75 045**	**349 398**	**2 237 819**
Сатып алуулар	69 653	16 783	33 096	-	30 152	149 684
Туунду уюмду сатып алуунун жыйынтыгында	717 266	52 278	114 653	18 029	6 707	908 933
Колдонуудан калгандар	(487)	(5 211)	(1 498)	(3 163)	(9)	(10 368)
Ордунан которулгандар	12 331	15 383	2 088	-	(29 802)	-
Жылдыруу	-	-	-	-	(356)	(356)
2018-жылдын 31-декабрына карата калдык	**1 431 348**	**391448**	**1 016 915**	**89 911**	**356 090**	**3 285 712**
Амортизация						
2018-жылдын 1-январына карата калдык	**(110 768)**	**(126 896)**	**(231 171)**	**(27 625)**	**-**	**(496 460)**
Жыл ичинде чегерилгендер	(18 639)	(43 754)	(121 167)	(11 906)	-	(195 466)
Колдонуудан калгандар	201	4 021	1 400	1 097	-	6 719
2018-жылдын 31-декабрына карата калдык	**(129 206)**	**(166 629)**	**(350 938)**	**(38 434)**	**-**	**(685 207)**
Баланстык нарк						
2018-жылдын 31-декабрына карата	**1 302 142**	**224 819**	**665 977**	**51 477**	**356 090**	**2 600 505**

2018-жыл ичинде 356 миң сом суммасындагы негизги каражаттар материалдык эмес активдерге которулган.

14 ПАЙДАЛАНУУ УКУГУ ФОРМАСЫНДА АКТИВДЕР

	Имараттар жана башка кыймылсыз мүлк	Жабдуу	Жыйын-тыгында
Баштапкы нарк			
2019-жылдын 1-январына карата калдык	**257 125**	**-**	**257 125**
Келип түшүүлөр	6 657	69 850	76 507
2019-жылдын 31-декабрына карата калдык	**263 782**	**69 850**	**333 632**
Топтолгон амортизация			
2019-жылдын 1-январына карата калдык	-	-	-
Жыл ичинде чегерилгендер	(54 516)	(1 035)	(55 531)
2019-жылдын 31-декабрына карата калдык	**(54 516)**	**(1 035)**	**(55 531)**
Балан­стык нарк			
2019-жылдын 1-январына карата	**257 125**	**-**	**257 125**
2019-жылдын 31-декабрына карата	**209 266**	**68 815**	**278 081**

“Керемет Банк” ААК күндөлүк ишинин жүрүшүндө имараттарды жана банкоматтарды кошо алганда, бир нече активдерди ижарага алып иш алып барат. Имараттарды ижарага алуунун орточо мөөнөтү 4 жылды түзсө, банкоматтардыкы 5 жылды түзөт.

Ижаранын мөөнөтү аяктаганда “Керемет Банк” ААКка банкоматтар боюнча менчик укугу өтөт. Аталган коомдун ижара боюнча милдеттенмелери ижара келишимдери боюнча ижарага алынуучу активдерге карата ижарага берүүчүнүн менчик укугу менен камсыздалат.

Имараттардын ижарасы боюнча мөөнөттөр ушул финансылык жылы аяктаган. Аягына чыккан контракттар окшош базалык активдер менен ижара боюнча жаңы келишимдерге алмаштырылган. Жыйынтыгында 2019-жылы пайдалануу укугу формасындагы активдерге 6 657 миң сом суммасындагы активдер кошулган.

Ижара боюнча милдеттенмелер:

	2019-жылдын 31-декабры	2019-жылдын 1-январы
Ордун жабуу мөөнөттөрүнө талдап-иликтөө:		
1 жыл	60 732	54 368
2 жыл	74 558	53 493
3 жыл	71 225	51 611
4 жыл	69 070	50 771
5 жыл	86 403	50 561
5 жылдан ашык	-	69 644
Жыйынтыгында ижара боюнча минималдуу төлөмдөр	**361 988**	**330 448**
Алынбаган пайыздарды алып салганда	(62 653)	(73 323)
	299 335	**257 125**
Түрлөрү боюнча:		
Кыска мөөнөттүү	38 619	32 888
Узак мөөнөттүү	260 716	224 237

14 ПАЙДАЛАНУУ УКУГУ ФОРМАСЫНДА АКТИВДЕР (УЛАНДЫСЫ)

Акча каражаттарынын жылышы жөнүндө консолидацияланган отчетто камтылган ижара үчүн акча каражаттарынын жалпы агылып чыгышы 69 873 миң сомду, анын ичинде операциялык иш боюнча – 14 093 миң сомду жана финансылык иш боюнча – 55 780 миң сомду түзгөн.

15 САТУУ ҮЧҮН КАРАЛГАН УЗАК МӨӨНӨТТҮҮ АКТИВДЕР

	2019-жылдын 31-декабры	2018-жылдын 31-декабры
Турак эмес жайлар	551 023	556 963
Үйлөр	198 502	267 006
Квартиралар	49 462	56 471
Жер тилкелери	29 456	40 063
Жабдуу	-	32 612
Башкалар	4 338	4 564
	832 781	**957 679**

Сатуу үчүн каралган узак мөөнөттүү активдер кардарларга берилген кредиттердин ордун жабуу эсебинен “Керемет Банк” ААК тарабынан кабыл алынган күрөөлөрдөн жана аталган коомдун өз ишин токтоткон филиалдарынын колдонулбаган жана сатуу жөнүндө чечим кабыл алынган имараттарынан турат.

Кийинки 12 ай ичинде “Керемет Банк” ачык акционердик коому кредиттердин ордун жабуу эсебине кабыл алынган, менчигинде турган мүлктү, сатуу чечими кабыл алынган жана жабылган филиалдарынын колдонулбаган мүлкүн сатууну болжолдойт. Сатып алуучуну издөө боюнча иштер жигердүү жүрүп жатат.

Өндүрүү күнүнө карата абал боюнча күрөөлөр орду жабылбаган кредиттик милдеттенменин эң аз баланстык наркы жана күрөөнү сатып өткөрүүнүн адилет наркы боюнча бааланат. Узак мөөнөттүү активдердин адилет наркы адилет наркынын баскычтарынын экинчи деңгээлиндеги маалыматтарын колдонуу аркылуу аныкталат.

16 МОНЕТАРДЫК ЭМЕС АЛТЫН ЖАНА АЛТЫН ТҮРҮНДӨ ЗАПАСТАР

	2019-жылдын 31-декабры	2018-жылдын 31-декабры
Монетардык эмес алтын	3 556 484	322 367
Алтын түрүндө запастар	3 172 449	-
	6 728 933	**322 367**

Улуттук банк тарабынан 2019-жыл ичинде баалуу металлдар ички рыногун өнүктүрүү келечегинин алкагында, Улуттук банктын запастарын түзүү максатында эл аралык камдын курамына кирбеген алтынды сатып алуу боюнча операциялар ишке ашырылган. Монетардык эмес алтын жана алтын түрүндө запастар Улуттук банктын активдүү инвестициялык операцияларында катышпайт жана Улуттук банктын алтын түрүндө инвестициялык активдерине кирбейт.

МАЗМУНУ

17 БАШКА АКТИВДЕР

	2019-жылдын 31-декабры	2018-жылдын 31-декабры
Дебитордук карыз	525 216	470 677
Наркызданууга кам	(184 765)	(151 480)
Жыйынтыгында, башка финансылык активдер	**340 451**	**319 197**
Запастар	500 823	629 418
Берилген авансыар	105 848	41 871
Нумизматикалык баалуулуктар	97 296	100 605
Башкалар	31 829	32 124
Жыйынтыгында, башка финансылык эмес активдер	**735 796**	**804 018**
	1 076 247	**1 123 215**

Нарксыздануудан түзүлгөн камдын жылышы 29-эскертүүдө чечмеленген.

18 ЖҮГҮРТҮҮДӨГҮ БАНКНОТТОР ЖАНА МОНЕТАЛАР

2019 жана 2018-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча жүгүртүүдөгү банкнотторго жана моноталарга төмөнкүлөр камтылган:

	2019-жылдын 31-декабры	2018-жылдын 31-декабры
Жүгүртүүдөгү банкноттор жана моноталар	107 987726	95 435 458
Жүгүртүү кассасындагы банкнотторду жана монеталарды алып салуу менен	(1 929 675)	(1 933 020)
	106 058 051	**93 502 438**

Жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар дегенден улам, калктын колундагы жана уюмдардагы жүгүртүүдөгү банкноттордун жана монеталардын номиналдык наркын түшүнүү зарыл.

19 ТУУНДУ ФИНАНСЫЛЫК ИНСТРУМЕНТТЕР

Төмөнкү таблицада активдер жана милдеттенмелер курамында таанылган туунду финансылык инструменттер боюнча нетто позиция жана алардын номиналдык наркы келтирилген. Дүң негизи боюнча чагылдырылган номиналдык нарк туунду инструменттин базалык активинин наркын же чен же индекс колдонула турган номиналдык наркты түшүндүрөт, жана туунду инструменттердин наркынын өзгөрүүсүнө баа берүү үчүн негиз катары колдонулат. Номиналдык нарк бүтүмдөрдүн көлөмүн көрсөтөт, алар боюнча эсептешүүлөр отчеттук күнгө карата жүргүзүлгөн эмес жана рыноктук же кредиттик тобокелдиктин өлчөмүн чагылдырбайт.

	2019-жылдын 31-декабры			2018-жылдын 31-декабры		
	Номинал-дык нарк	**Активдер-дин ади-лет наркы**	**Милдеттен-мелердин адилет наркы**	**Номинал-дык нарк**	**Активдер-дин адилет наркы**	**Милдеттен-мелердин адилет наркы**
Чет өлкө валютасы						
Валюталык своптор	**251 700**	**-**	**12 480**	**458 890**	**1,254**	**13 322**

19 ТУУНДУ ФИНАНСЫЛЫК ИНСТРУМЕНТТЕР (УЛАНДЫСЫ)

2019-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча СВОП бүтүмдөрү боюнча талаптар

222 275 миң сомду жана 23 489 миң орус рублин түзгөн (2018-жылдын 31-декабрына карата: 231 787 миң сом, 84 570 миң рубль жана 1 600 миң евро). 2019 жана 2018-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча СВОП бүтүмдөрү боюнча милдеттенмелердин суммасы тиешелүүлүгүнө жараша 3 805 миң АКШ долл. жана 6 552 миң АКШ долл. түзгөн.

20 БАНКТАРДЫН ЖАНА БАШКА ФИНАНСЫЛЫК МЕКЕМЕЛЕРДИН КАРАЖАТТАРЫ

	2019-жылдын 31-декабры	**2018-жылдын 31-декабры**
Коммерциялык банктардын эсептери	18 565 113	15 838 962
Башка финансылык мекемелердин эсептери	3 218 740	2 852 626
РЕПО бүтүмдөрү боюнча милдеттенмелер	102 376	37 298
	21 886 229	**18 728 886**

2019-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча Улуттук банкта эки коммерциялык банктын эсептери боюнча калдыгы бар, ал өздүк капиталдын 10 пайызынан ашат (2018-жылы: үч коммерциялык банк жана бир финансылык мекеме). Бул калдыктардын жыйынды көлөмү 2019-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча 6 391 035 миң сомду (2018-жылдын 31-декабрына карата: 10 561 757 миң сом) түзөт.

21 КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ӨКМӨТҮНҮН КАРАЖАТТАРЫ

Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн каражаттарына Кыргыз Республикасынын Финансы министрлигинин эсептери кирет.

	2019-жылдын 31-декабры	**2018-жылдын 31-декабры**
Улуттук валютада	12 067 219	11 296 232
Чет өлкө валютасында	4 965 935	1 172 333
	17 033 154	**12 468 565**

22 КАРДАРЛАРДЫН КАРАЖАТТАРЫ

2019 жана 2018-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча “Керемет Банк” ААКтын кардарларынын каражаттары төмөндө келтирилген:

	2019-жылдын 31-декабры	2018-жылдын 31-декабры
Юридикалык жактар		
Күндөлүк/Эсептешүү эсептери	378 020	399 582
Мөөнөттүү депозиттер	172 821	102 532
Жыйынтыгында, юридикалык жактардын каражаттары	**550 841**	**502 114**
Жеке адамдар		
Күндөлүк/Эсептешүү эсептери	624 702	664 700
Мөөнөттүү депозиттер	2 445 501	1 783 470
Жыйынтыгында, жеке адамдардын каражаттары	**3 070 203**	**2 448 170**
	3 621 044	**2 950 284**

2019 жана 2018-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча кардарлардын тиешелүүлүгүнө жараша 87 997 миң сом жана 45 079 миң сом суммасындагы депозиттери “Керемет Банк” ААК тарабынан чыгарылган шарттуу милдеттенмелерге тиешелүү кредиттик линиялар жана кредиттер боюнча камсыздоо катары колдонулган.

2019 жана 2018-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча кардарлардын тиешелүүлүгүнө жараша 16 514 миң сом жана 20 787 миң сом суммасындагы депозиттери “Керемет Банк” ААК тарабынан чыгарылган гарантиялар боюнча камсыздоону билдирген.

2019 жана 2018-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча кардарлардын тиешелүүлүгүнө жараша 487 473 миң сом жана 390 586 миң сом суммасындагы депозиттери 10 кардардан алынган, бул олуттуу концентрацияны билдирет.

2019 жана 2018-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча кардарлардын каражаттары боюнча чегерилген сый акы суммасы тиешелүүлүгүнө жараша 42 552 миң сомду жана 36 796 миң сомду түзгөн.

	2019-жылдын 31-декабры	2018-жылдын 31-декабры
Экономиканын секторлору/кардарлардын түрлөрү боюнча талдап-иликтөө:		
Жеке адамдар	3 070 203	2 448 170
Курулуш	151 481	100 606
Транспорт жана байланыш	63 608	44 768
Мамлекеттик мекемелер	51 563	62 318
Кен казып алуучу өнөр жай жана и металлургия	44 189	3 311
Энергетика	30 999	331
Соода	30 855	49 905
Билим берүү	10 274	6 021
Кыймылсыз мүлк	7 104	5 853
Кайрымдуулук жана кесиптик бирлик	5 595	2 074
Айыл чарбасы	1 518	5 869
Саламаттыкты сактоо	1 387	1 948
Консультациялык кызмат көрсөтүү	1 051	5 988
Финансылык уюмдар	212	5 510
Башка	151 005	207 612
	3 621 044	**2 950 284**

23 ЧЫГАРЫЛГАН КАРЫЗДЫК БААЛУУ КАГАЗДАР

2019 жана 2018-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча чыгарылган карыздык баалуу кагаздарга (Улуттук банктын ноталары) төмөнкү эмиссиядагы баалуу кагаздар кирет:

	2019-жылдын 31-декабры	**2018-жылдын 31-декабры**
Улуттук банктын жүгүртүү мөөнөтү 14 күн болгон ноталары	3 896 726	261775
Улуттук банктын жүгүртүү мөөнөтү 28 күн болгон ноталары	3 599 202	765 098
Улуттук банктын жүгүртүү мөөнөтү 91 күн болгон ноталары	552 573	5 359 690
Улуттук банктын жүгүртүү мөөнөтү 182 күн болгон ноталары	-	1 555 746
	8 048 501	**7 942 309**

Улуттук банктын ноталары Улуттук банктын Автоматташтырылган тоорук системасы аркылуу жайгаштырылат, анын катышуучуларынан болуп Кыргыз Республикасындагы коммерциялык банктар саналат.

24 АЛЫНГАН КРЕДИТТЕР

Улуттук банк 2019-жыл ичинде жаңы кредиттерди тарткан эмес. 2019 жана 2018-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча алынган кредиттер боюнча мөөнөттөр жана шарттар төмөнкүдөй калыптанган:

Эмитент	**Валютасы**	**Пайыздык чен**	**Берилген күнү**	**Төлөө күнү**	**2019-жылдын 31-декабры**	**2018-жылдын 31-декабры**
ЭВФ, ESF (Тышкы таасирлерге каршы чара көрүү механизми)	АКУ	0%	2008-жылдын 24-декабры	2019-жылдын 7-июну	-	161 268
Чегерилген пайыздар	АКШ доллары				-	10 654
						171 922

Тышкы таасирлерге каршы чара көрүү механизминин (ESF) алкагында карыз алуулар АКУ (СПЗ) түрүндө туюндурулуп, Кыргызстандын бийлигинин белгилүү бир тышкы таасирлерди четтетүүгө багытталган аракеттерин колдоо үчүн берилет. Кредит нөлдүк пайыздык ченге ээ жана 2016-жылдын 3-октябрында ЭВФтин Аткаруучу кеңеши пайыздарды төлөөдөн бошотууну 2018-жылдын акырына чейин узарткан. Бул шарт дүйнө жүзү боюнча ESF алкагында кредит алуучулар үчүн жарыяланган. 2019-жылдын 7-июнунда кредиттин орду толугу менен жабылган.

24 АЛЫНГАН КРЕДИТТЕР (УЛАНДЫСЫ)

Кийинки таблицада Улуттук банктын финансылык ишинин натыйжасында келип чыккан милдеттенмелериндеги өзгөрүүлөр, анын ичинде акча агымдарына шартталган өзгөрүүлөр сыяктуу эле, акчага байланышпаган өзгөрүүлөр жөнүндө маалыматтар сунушталган. Финансылык иштин натыйжасында келип чыккан милдеттенмелер дегенден улам, Улуттук банктын акча каражаттарынын жылышы жөнүндө консолидацияланган отчетунда чагылдырылган же чагылдырыла турган, финансылык иштен түшкөн акча каражаттары агымынын курамындагы милдеттенмелерди, акча агымдарын түшүнүүгө болот.

			Акчага байланышпаган өзгөрүүлөр		
	2019-жылдын 1-январы	**Финансылык иштен түшкөн акча каражаттарынын жылышы (i)**	**Чет өлкө валютасынын курсун корректировкалоо**	**Башка өзгөрүүлөр (ii)**	**2019-жылдын 31-декабры**
Алынган кредиттер	171 922	(160 155)	(1 113)	(10 654)	-
	171 922	**(160 155)**	**(1 113)**	**(10 654)**	**-**

			Акчага байланышпаган өзгөрүүлөр		
	2018-жылдын 1-январы	**Финансылык иштен түшкөн акча каражаттарынын жылышы (i)**	**Чет өлкө валютасынын курсун корректировкалоо**	**Башка өзгөрүүлөр (ii)**	**2018-жылдын 31-декабры**
Алынган кредиттер	925 499	(742 956)	(10 775)	154	171 922
	925 499	**(742 956)**	**(10 775)**	**154**	**171 922**

(i) Алынган кредиттерден акча агымдары акча каражаттарынын жылышы жөнүндө отчетто карыз алуулардан жана карыз алуулардын ордун жабуудан түшүүлөрдүн таза суммасын түзөт.

(ii) Башка өзгөрүүлөр өзүндө пайыздар боюнча чегерүүлөрдү жана төлөөлөрдү камтыйт.

25 ЭВФТЕН БӨЛҮШТҮРҮҮ ТАРТИБИНДЕ АЛЫНГАН АКУ БОЮНЧА МИЛДЕТТЕНМЕЛЕР

	2019-жылдын 31-декабры	**2018-жылдын 31-декабры**
ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	8 146 676	8 222 162

25 ЭВФТЕН БӨЛҮШТҮРҮҮ ТАРТИБИНДЕ АЛЫНГАН АКУ БОЮНЧА МИЛДЕТТЕНМЕЛЕР (УЛАНДЫСЫ)

АКУну (СПЗ) бөлүштүрүү, алардын суммасын ЭВФ мүчөлөрүнүн ортосунда анын чечими боюнча шартсыз бөлүштүрүү саналат. АКУну жалпы бөлүштүрүү 2009-жылдын 28-августунда күчүнө кирген. Мындай бөлүштүрүү глобалдуу финансылык каатчылыкка каршы жамааттык монетардык жооп болуп саналат, ал ликвиддүүлүк проблемасын башынан кечирип жаткан өлкөлөргө шарттар менен чектелбеген олуттуу финансылык ресурстарды берүү аркылуу ишке ашырылат. Бул ресурстар жөнгө салууга муктаждыкты азайтууга жана экономикалык өсүш саясатынын мүмкүнчүлүгүн кеңейтүүгө, ошондой эле ЭВФке мүчө өлкөлөрдүн валюталык запасын толуктоо аркылуу глобалдуу экономикалык системанын ликвиддүүлүгүн камсыз кылууга каралган. ЭВФке мүчө өлкөлөрдүн арасында АКУну жалпы бөлүштүрүү, алардын ЭВФтеги квотасына пропорционалдуу негизде жүзөгө ашырылат (35-эскертүү). Мындан тышкары, 2009-жылдын 10-августунда глобалдуу ликвиддүүлүктү жогорулатуу максатында, АКУну бир жолу атайы бөлүштүрүүнү караган, ЭВФтин Келишимдер статьясына карата Төртүнчү түзөтүү күчүнө кирген. Ушул түзөтүүгө ылайык, Кыргызстанды кошо алганда, ЭВФке мүчө өлкөлөргө атайын бөлүштүрүү 2009-жылдын 9-сентябрында ишке ашырылган. Мүчө өлкөлөр жана АКУга ээлик кылуучулар аларды ЭВФ менен операцияларды жүргүзүү үчүн колдонушу мүмкүн. Кыргыз Республикасы 84 737 миң АКУ өлчөмүндө бөлүштүрүлгөн каражатты пайдалануу укугуна ээ болгон. 2019 жана 2018-жылдары бул механизм колдонулган эмес. Анын пайыздык чени жума сайын ЭВФ тарабынан аныкталат жана ал бүткүл дүйнө боюнча бөлүштүрүлгөн АКУну алуучулар үчүн бирдей болуп саналат.

Кийинки таблицада Топтун финансылык иштин натыйжасында келип чыккан милдеттенмелериндеги өзгөрүүлөр, анын ичинде акча агымдары менен шартталган өзгөрүүлөр сыяктуу эле, акчага байланышпаган өзгөрүүлөр да сунушталган. Финансылык иштин натыйжасында келип чыккан милдеттенмелер дегенден улам, Топтун акча каражаттарынын жылышы жөнүндө консолидацияланган отчетунда чагылдырылган же чагылдырыла турган, финансылык иштен түшкөн акча каражаттарынын агымынын курамындагы милдеттенмелерди, акча агымдарын түшүнүүгө болот.

25 ЭВФТЕН БӨЛҮШТҮРҮҮ ТАРТИБИНДЕ АЛЫНГАН АКУ БОЮНЧА МИЛДЕТТЕНМЕЛЕР (УЛАНДЫСЫ)

			Акчага байланышпаган өзгөрүүлөр		
	2019-жылдын 1- январы	**Финансылык иштен түшкөн акча каражаттарынын жылышы (i)**	**Чет өлкө валютасынын курсун корректировкалоо**	**Башка өзгөрүүлөр (ii)**	**2019-жылдын 31-декабры**
ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	8 222 162	-	(71 340)	(4 146)	8 146 676
	8 222 162	**-**	**(71 340)**	**(4 146)**	**8 146 676**

			Акчага байланышпаган өзгөрүүлөр		
	2018-жылдын 1-январы	**Финансылык иштен түшкөн акча каражаттарынын жылышы (i)**	**Чет өлкө валютасынын курсун корректировкалоо**	**Башка өзгөрүүлөр (ii)**	**2018-жылдын 31-декабры**
ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	8 311 236	-	(93 872)	4 798	8 222 162
	8 311 236	**-**	**(93 872)**	**4 798**	**8 222 162**

(i) Насыяларды ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ боюнча милдеттенмелерден акча агымдары акча каражаттарынын жылышы жөнүндө отчетто карыз алуулардан жана карыз алуулардын ордун жабуудан түшүүлөрдүн таза суммасын түзөт.

(ii) Башка өзгөрүүлөр пайыздар боюнча чегерүүлөрдү жана төлөөлөрдү өзүнө камтыйт.

26 БАШКА МИЛДЕТТЕНМЕЛЕР

	2019-жылдын 31-декабры	**2018-жылдын 31-декабры**
Кредитордук карыз	133 349	112 348
Жыйынтыгында, башка финансылык милдеттенмелер	**132 349**	**112 348**
Шарттуу милдеттенмелер боюнча кам	2 880	301 618
Башкалар	155 232	81 117
Жыйынтыгында, башка финансылык эмес милдеттенмелер	**158 112**	**382 735**
	291 461	**495 083**

2018-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча Топ туунду уюм “Керемет Банк” ачык акционердик коомуна карата үчүнчү жактардын талаптары боюнча баалоо милдеттенмелерин тааныган. 2019-жылы ушул талап кылуу жагдайы өзгөрүшүнө байланыштуу жетекчилик ресурстардын чыгышы азыраак деп эсептейт жана 2019-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча баалоо милдеттенмелерин таанууну токтоткон (29-эскертүү).

27 УСТАВДЫК КАПИТАЛ

Төлөнгөн капитал

Кыргыз Республикасынын “Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы, банктар жана банк иштери жөнүндө” мыйзамына ылайык, Улуттук банктын уставдык капиталы 2 000 000 миң сомду түзөт.

Мамлекеттик бюджетке чегерүүлөр жана милдеттүү кам

Кыргыз Республикасынын “Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы, банктар жана банк иштери жөнүндө” Кыргыз Республикасынын мыйзамына өзгөртүүлөрдү киргизүү тууралуу” мыйзамына ылайык Улуттук банктын пайдасы төмөнкүдөй бөлүштүрүлөт:

- эгерде Улуттук банктын уставдык капиталынын жана милдеттүү камынын суммасы анын монетардык милдеттенмелеринин 10 пайызынан азды түзсө, анда Кыргыз Республикасынын мамлекеттик бюджетине пайданын 90 пайызы чегерилет. Пайданын мамлекеттик бюджетке чегерилгенден кийинки калдыгы Улуттук банктын милдеттүү камына которулат;
- эгерде Улуттук банктын уставдык капиталынын жана милдеттүү камынын суммасы анын монетардык милдеттенмелеринин 10 пайызына барабар же андан ашса, анда Кыргыз Республикасынын мамлекеттик бюджетине пайданын 100 пайызы которулат.

Кыргыз Республикасынын “Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы, банктар жана банк иштери жөнүндө” мыйзамынын 23-беренесине ылайык, пайда финансылык жыл аяктап, көз карандысыз тышкы аудит жүргүзүлүп жана Улуттук банк Башкармасы жылдык отчетту бекиткенден кийин чегерилет.

Мамлекеттик бюджетке чегерүүлөр жана милдеттүү кам, уландысы

2019-жылдын 2-апрелинде Улуттук банктын таза пайдасы 2018-жыл үчүн өзүнчө финансылык отчеттун негизинде 2 103 936 миң сом өлчөмүндө бекитилген, анын 1 893 543 миң сому Кыргыз Республикасынын бюджетине чегерилген (2018-жылы 2017-жыл үчүн бекитилген таза пайда 2 300 849 миң сомду түзгөн жана бюджетке тиешелүүлүгүнө жараша 2 070 764 миң сому которулган). Көрсөтүлгөн суммалар Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн каражатынын көбөйүшү катары чагылдырылгандыктан, акча каражаттарынын жылышы жөнүндө отчеттон алынып салынган. 210 393 миң сом өлчөмүндөгү сумма милдеттүү камга которулган (2018-жылы: 230 085 миң сом).

27 УСТАВДЫК КАПИТАЛ (УЛАНДЫСЫ)

Капиталды тескөө

Улуттук банктын капиталы дегенден улам, анын бардык милдеттенмелерин эсептен алып салгандан кийинки Улуттук банктын активдеринин калдык наркын түшүнүү зарыл.

Улуттук банктын капиталды тескөөгө байланыштуу максаттары, банктын көз карандысыздыгын жана ага жүктөлгөн милдеттерди аткарууга жөндөмдүүлүгүн камсыз кылуу үчүн капиталды тиешелүү деңгээлде колдоп турууну түзөт. Улуттук банк өзүнүн тескөөсүндө турган жалпы капиталды финансылык абал жөнүндө отчетто камтылган өздүк капитал катары карайт.

"Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы, банктар жана банк иштери жөнүндө" мыйзамда каралган 2 000 000 миң сомду түзгөн уставдык капиталдын өлчөмүн эске албаганда, Улуттук банк үчүн анын капитал деңгээлине карата кандайдыр бир тышкы талаптар жок.

28 ТАЗА ПАЙЫЗДЫК КИРЕШЕ

	2019-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл	2018-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл
Пайыздык кирешелер		
Чет өлкө банктарындагы жана эл аралык финансылык мекемелердеги мөөнөттүү депозиттер	944 230	783 998
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган инвестициялар	864 902	669 823
Кардарларга берилген кредиттер	586 984	62 248
Чет өлкө банктарындагы жана эл аралык финансылык мекемелердеги "ностро" эсептер	547 392	618 851
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	353 980	447 737
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган инвестициялар	11 533	15 387
Башкалар	4 430	5 440
	3 313 451	**2 603 484**
Пайыздык чыгашалар		
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар	(329 673)	(351 184)
Кардарлардын каражаттары	(243 569)	(59 442)
ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	(81 269)	(76 870)
Башка активдер боюнча дисконтту бошотуу	(58 398)	(49 319)
Банктардын жана башка финансылык мекемелердин каражаттары	(54 888)	(11 022)
Ижара боюнча милдеттенмелер	(22 388)	-
Башкалар	(8 346)	(8 482)
	(798 531)	**(556 319)**
	2 514 920	**2 047 165**

2019-жыл ичинде башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган категориядагы финансылык активдер үчүн натыйжалуу пайыздык чен методу боюнча эсептелген жалпы пайыздык киреше 1 412 294 миң сомду (2018-жыл үчүн: 1 288 674 миң сомду түзгөн), ал эми амортизацияланган нарк боюнча чагылдырылган финансылык активдер үчүн – 1 901 157 миң сомду (2018-жыл үчүн: 1 314 810 миң сомду) түзгөн. 2019-жыл ичинде амортизацияланган наркы боюнча бааланган финансылык милдеттенмелер үчүн натыйжалуу пайыздык чен методу боюнча эсептелген жалпы пайыздык чыгаша 798 531 миң сомду (2018-жылы: 556 319 миң сом) түзгөн.

29 НАРКСЫЗДАНУУГА КАМ ЖАНА БАШКА КАМ

	Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык мекемелердеги каражаттар (7-эскертүү)				Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер (8-эскертүү)			Кардарларга берилген кредиттер (9-эскертүү)				Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган инвестициялар		Амортизацияланган наркы боюнча бааланган инвестициялар (11-эскертүү)	
	1-стадия	2-стадия	3-стадия	Сатылып алынган кредиттик нарксызданган финансылык активдер	1-стадия	2-стадия	3-стадия	1-стадия	2-стадия	3-стадия	Сатылып алынган кредиттик нарксызданган финансылык активдер	1-стадия	2-стадия	1-стадия	Жыйынтыгында
2019-жылдын 1-январына карата абал боюнча чыгымдар камы	**6 073**	**2 170**	**269 932**	**25**	**548**	**-**	**127 415**	**1 088**	**-**	**-**	**-**	**1 217**	**222**	**3 061**	**411 751**
Камдын суммасындагы өзгөрүү															
- Биринчи стадияга кайра классификациялоо	50	(50)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
- Экинчи стадияга кайра классификациялоо	(177)	177	-	-	(1 528)	1 528	-	(5 809)	5 809	-	-	-	-	-	-
- Үчүнчү стадияга кайра классификациялоо	-	-	-	-	-	-	-	-	(5 475)	5 475	-		-	-	-
Кредиттик тобокелдиктин параметрлеринин өзгөрүүсүнүн натыйжасында нетто өзгөрүүлөр	-	226	-	-	980	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1 206
Түзүлгөн же кайрадан сатылып алынган финансылык активдер	1 920	-	-	-	-	-	-	46 353	-	-	392 027	3 277	-	-	443 577
Таануу токтотулган финансылык активдер	(2 693)	-	(13 729)	-	-	-	(99)	-	-	-	-	(28)	(222)	(1 099)	(17 870)
Башка өзгөрүүлөр	-	(25)	(779)	-	-	-	(277)	-	-	-	-	-	-	-	(1 081)
2019-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча чыгымдар камы	**5 173**	**2 498**	**255 424**	**25**	**-**	**1 528**	**127 039**	**41 632**	**334**	**5 475**	**392 027**	**4 466**	**-**	**1 962**	**837 583**

29 НАРКСЫЗДАНУУГА КАМ ЖАНА БАШКА КАМ (УЛАНДЫСЫ)

	Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык мекемелер-деги каражаттар (7-эскертүү)				Банктарга жана эл ара-лык уюмдарга берилген кредиттер (8-эскертүү)			Кардарларга берилген кредит-тер (9-эскертүү)	Башка жыйынды киреше аркылуу адилет нарк боюнча бааланган инвестициялар		Амортиза-цияланган наркы боюнча бааланган инвестициялар (11-эскертүү)	
	1-стадия	2-стадия	3-стадия	Сатылып алынган кре-диттик нарк-сызданган финансылык активдер	1-стадия	2-стадия	3-стадия	Сатылып алынган кредиттик нарксы-зданган финан-сылык активдер	1-стадия	2-стадия	1-стадия	Жыйын-тыгында
2018-жылдын 1-январына карата абал боюнча чыгымдар камы	**6 809**	**2 191**	**266 027**	**-**	**-**	**125 572**	**-**	**-**	**35**	**230**	**3 965**	**404 829**
Камдын суммасындагы өзгөрүү		-	-				-	-	-	-		
- Биринчи стадияга кайра классификациялоо	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
- Экинчи стадияга кайра классификациялоо	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
- Үчүнчү стадияга кайра классификациялоо	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Кредиттик тобокелдиктин параметрлеринин өзгөрүүсүнүн натыйжасында нетто өзгөрүүлөр	(2 780)	(59)	(237)	-	548	-	1 088	(49 804)	(2 552)	(8)	-	(53 804)
Түзүлгөн же кайрадан сатылып алынган финансылык активдер	2 776	38	-	-	-	-	-	-	28	-	-	2 842
Таануу токтотулган финансылык активдер	(3 312)	-	-	-	-	-	-	-	(35)	-	(904)	(4 251)
Башка өзгөрүүлөр	2 580	-	4 142	25	-	1 843	-	49 804	3 741	-	-	62 135
2018-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча чыгымдар камы	**6 073**	**2 170**	**269 932**	**25**	**548**	**127 415**	**1 088**	**-**	**1 217**	**222**	**3 061**	**411 751**

МАЗМУНУ

29 НАРКСЫЗДАНУУГА КАМ ЖАНА БАШКА КАМ (УЛАНДЫСЫ)

	Башка активдер (17-эскертүү)			Шарттуу милдеттенмелер (26, 32-эскертүүлөр)	
	1-стадия	3-стадия	Сатылып алынган кредиттик нарксызданган финансылык активдер	1-стадия	Жыйынтыгында
2019-жылдын 1-январына карата абал боюнча чыгымдар камы	**675**	**18 834**	**131 971**	**301 618**	**453 098**
Камдын суммасындагы өзгөрүү					
- Үчүнчү стадияга кайра классификациялоо	(21 788)	21 788	-	-	-
Кредиттик тобокелдиктин параметрлеринин өзгөрүүсүнүн натыйжасында нетто өзгөрүүлөр	-	-	-	(298 740)	(298 740)
Түзүлгөн же кайрадан сатылып алынган финансылык активдер	22 080	-	9 183	-	31 263
Активдерди камдардын эсебинен алып салуу	(76)	-	(423)	-	(499)
Башка өзгөрүүлөр	-	36	2 485	2	2 523
2019-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча чыгымдар камы	**891**	**40 658**	**143 216**	**2 880**	**187 645**

	Башка активдер (17-эскертүү)			Шарттуу милдеттенмелер (26, 32-эскертүүлөр)	
	1-стадия	3-стадия	Сатылып алынган кредиттик нарксызданган финансылык активдер	1-стадия	Жыйынтыгында
2018-жылдын 1-январына карата абал боюнча чыгымдар камы	**341**	**24 253**	**-**	**-**	**24 594**
Камдын суммасындагы өзгөрүү					
- Биринчи стадияга кайра классификациялоо	-	-	-	-	-
- Экинчи стадияга кайра классификациялоо	-	-	-	-	-
- Үчүнчү стадияга кайра классификациялоо	-	-	-	-	-
Кредиттик тобокелдиктин параметрлеринин өзгөрүүсүнүн натыйжасында нетто өзгөрүүлөр	(14)	-	-	(175)	(189)
Түзүлгөн же кайрадан сатылып алынган финансылык активдер	348	-	20 710	-	21 058
Таануу токтотулган финансылык активдер	-	(478)	-	-	(478)
Активдерди камдардын эсебинен алып салуу	-	(4 884)	-	-	(4 884)
Башка өзгөрүүлөр	-	(57)	111 261	301 793	412 997
2018-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча чыгымдар камы	**675**	**18 834**	**131 971**	**301 618**	**453 098**

МАЗМУНУ

29 НАРКСЫЗДАНУУГА КАМ ЖАНА БАШКА КАМ (УЛАНДЫСЫ)

2018-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл үчүн пайда же чыгым жөнүндө консолидацияланган отчеттун башка активдер жана шарттуу милдеттенмелер боюнча кам түзүүгө чыгашалар курамына бизнести бириктирүү боюнча бүтүмдүн натыйжасында 179 395 миң сом өлчөмүндө “Керемет Банк” ААКтын кредиттик карызы жана таза активдеринин адилет наркы ортосунда айырмага барабар чыгым да камтылган. Ошентип, 2018-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл үчүн пайда же чыгым жөнүндө консолидацияланган отчетто камтылган башка активдер жана шарттуу милдеттенмелер боюнча кам түзүүгө чыгашалардын жалпы суммасы 199 786 миң сомду түзгөн.

30 ЧЕТ ӨЛКӨ ВАЛЮТАСЫНДА ЖАНА АЛТЫН МЕНЕН ЖҮРГҮЗҮЛГӨН ОПЕРАЦИЯЛАР БОЮНЧА РЕАЛИЗАЦИЯЛАНГАН ТАЗА ПАЙДА

	2019-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл	**2018-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл**
Чет өлкө валютасында жана алтын менен жүргүзүлгөн операциялар боюнча реализацияланган пайда	1 420 954	1 461 161
Чет өлкө валютасында жүргүзүлгөн операциялар боюнча реализацияланбаган пайда	8 812	3 294
“Спот” бүтүмдөрүнөн алынган пайда	37 222	135 798
	1 466 988	**1 600 253**

31 АДМИНИСТРАТИВДИК ЧЫГАШАЛАР

	2019-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл	**2018-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл**
Персоналга кеткен сарптоолор		
Эмгек акы	649 513	503 288
Социалдык фондго төлөөлөр	111 337	86 938
	760 850	**590 226**
Амортизация жана эскилиги жеткендер	392 694	235 665
Ремонт иштери жана тейлөөлөр	198 244	154 115
Күзөт иштери	64 311	46 683
Байланыш жана маалыматтык кызмат көрсөтүүлөр	30 530	24 919
Кесипкөй кызмат көрсөтүүлөр	27 228	14 571
Жарыялоолор жана жазылуулар	23 426	14 796
Ижарага чыгашалар	14 093	20 528
Иш сапарына кеткен чыгашалар	12 373	12 681
Персоналды окутуу	10 211	8 520
Социалдык иш-чараларга сарптоолор	9 942	10 939
Кеңсе буюмдары	6 595	4 144
Башка чыгашалар	26 266	23 069
	1 576 763	**1 160 856**

32 ШАРТТУУ МИЛДЕТТЕНМЕЛЕР

а) Салык салуу

Кыргызстанда салык системасы салыштырмалуу жаңы жана мыйзам ченемдеринин, расмий түшүндүрмөлөрдүн жана сот чечимдеринин бат-бат өзгөрүшү менен мүнөздөлөт, алар кээ бир учурларда так эмес, карама-каршы жана ар башка чечмелөөлөрдү камтыйт. Салыктар салык органдары тарабынан текшерүү жана изилдөө предметинен болуп саналат, алар айыптык төлөм белгилөө жана жазалоо укугуна ээ. Салык мыйзамдары бузулган учурда, салык органдары тарабынан алты жыл өткөндөн кийин кошумча салыктар, айыптык төлөмдөр же жазалоо боюнча эч кандай милдеттенмелер жүктөлбөйт.

Бул жагдайлар Кыргызстанда салык боюнча тобокелдиктерди жаратууда, алар башка өлкөлөргө караганда кыйла маанилүү болуп саналат. Жетекчилик салык милдеттенмелери Кыргыз Республикасынын колдонуудагы салык мыйзамдарына, расмий түшүндүрмөлөргө жана сот чечимдерине ылайык шайкеш келтирилген деп эсептейт. Ошондой болсо да, тиешелүү органдар тарабынан бул жоболордун чечмелениши айырмалынышы мүмкүн жана эгерде алар өз позициясынын укук ченемдүүлүгүн далилдей алса, анын консолидацияланган финансылык отчетко карата таасири олуттуу болушу ыктымал.

Жетекчилик, эгерде Улуттук банкка жана “Керемет Банк” ачык акционердик коомуна карата доо жана даттануулар боюнча акыркы милдеттенме орун алса, анда ал Топтун консолидацияланган финансылык абалына же келечектеги ишинин жыйынтыгына олуттуу деле таасирин тийгизбейт деп болжолдойт.

МАЗМУНУ

б) Сот доолору

Топ ишкердикти жүргүзүү процессинде үчүнчү жактар мезгил-мезгили менен Топко дооматтарды коюушу мүмкүн. 2018-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча жетекчилик териштирүүлөрдүн натыйжасында туунду уюм “Керемет Банк” ААК олуттуу чыгымдарга дуушар болушу ыктымал деген пикирден улам 300 000 миң сом суммасына баалоо милдеттенмелерин тааныган (26-эскертүү). Бирок, бул доо 2019-жылы жөнгө салынып, 2019-жылдын 31-декабрына карата тиешелүү баалоо милдеттенмесин таануу токтотулган (29-эскертүү).

в) Кредиттик мүнөзгө ээ милдеттенмелер, гарантиялар жана башка финансылык контракттар

“Керемет Банк” ачык акционердик коому күндөлүк ишинин жүрүшүндө өз кардарларына финансылык инструменттерди сунуштаган, алар балансиан тышкаркы тобокелдикке ээ. Кредиттик тобокелдик боюнча ар кандай деңгээлге ээ болгон бул финансылык инструменттер финансылык абал жөнүндө отчетто чагылдырылбайт.

32 ШАРТТУУ МИЛДЕТТЕНМЕЛЕР (УЛАНДЫСЫ)

в) Кредиттик мүнөзгө ээ милдеттенмелер, гарантиялар жана башка финансылык контракттар, уландысы

2019 жана 2018-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча номиналдык же контракттык суммалар төмөнкүлөрдү түзгөн:

	2019-жылдын 31-декабры	2018-жылдын 31-декабры
Насыялар жана колдонулбаган кредиттик линиялар боюнча милдеттенмелер	274 125	90 262
Берилген гарантиялар	75 684	85 112
Финансылык гарантиялар боюнча кам	(2 880)	(1 618)
Жыйынтыгында, кредиттик мүнөзгө ээ милдеттенмелер	**346 929**	**173 756**

Финансылык гарантиялар боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдардын өзгөрүүлөрүнө талдап-иликтөөлөр төмөнкүдөй чагылдырылган:

	12 ай чегинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар
2018-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча чыгымдар камы	**1 618**
Камды кайра таза эсептөө	1 262
2019-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча чыгымдар камы	**2 880**

г) Капиталдык мүнөзгө ээ милдеттенмелер

2019 жана 2018-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча Улуттук банк жана анын туунду уюмдары капиталдык сарптоолор боюнча милдеттенмелерге ээ болгон эмес.

д) Камсыздандыруу

Кыргыз Республикасында камсыздандыруу тармагы өнүгүү баскычында турат жана дүйнөнүн башка өлкөлөрү үчүн мүнөздүү болгон камсыздандыруунун көптөгөн формалары биз үчүн азырынча толук көлөмдө жеткиликтүү эмес.

Топ толук камсыздандырууну камсыз кылмайынча, белгилүү бир активдерди жоготуу же жок кылуу Топтун ишине жана финансылык абалына терс таасирин тийгизиши мүмкүндүгү тобокелдиги орун алат.

“Керемет Банк” ачык акционердик коому Кыргыз Республикасынын депозиттерди коргоо системасынын катышуучусу болуп саналат, ал Депозиттерди коргоо боюнча агенттиги тарабынан жүзөгө ашырылат жана Кыргыз Республикасынын “Банктык аманаттарды (депозиттерди) коргоо жөнүндө” мыйзамы менен жөнгө салынат. Гарантиялык учур келип жеткен учурда мыйзамдарга ылайык, ар бир аманатчыга, жеке адамга депозиттер боюнча пайыздарды кошо алганда, 200 миң сомдон ашпаган өлчөмдө компенсация төлөнөт.

33 ПАЙДА САЛЫГЫ

Улуттук банк Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык пайда салыгын төлөөдөн бошотулган. Туунду уюмдарга салык салынууга тийиш. Салык чени ушул юрисдикциядагы салык мыйзамдарына ылайык, Кыргыз Республикасындагы юридикалык жактардын төлөөгө карата салык салынуучу пайдасынан 10 пайызды түзөт.

Чыгашалардын айрым түрлөрү салык салуу максаттарында эсепке алынбагандыгына байланыштуу, ошондой эле салык салынбаган киреше орун алгандыктан, Топто белгилүү бир туруктуу салык айырмалары келип чыгат.

Кийинкиге калтырылган салык консолидацияланган финансылык отчеттун максатында салык салуу максаты үчүн аныкталган активдердин эсепке алуу наркы менен милдеттенмелердин ортосундагы убактылуу айырмадан алынган таза салык натыйжасын чагылдырат. 2019 жана 2018-жылдардын 31-декабрына карата орун алган убактылуу айырма, негизинен, кирешелерди жана чыгашаларды эсепке алуу боюнча ар башка методдорго/мөөнөттөргө, ошондой эле айрым активдерди эсепке алуу менен салык наркы ортосундагы айырмадан келип чыккан убактылуу айырмаларга байланыштуу.

	2019-жылдын 31-декабры	2018-жылдын 31-декабры
Өткөн жылдарга тиешелүү учурдагы пайда салыгы боюнча чыгаша	33 155	-
Убактылуу айырманын келип чыгуусунан жана калыбына келүүсүнөн улам калтырылган салык активдеринин/милдеттенмелеринин өлчөмүнүн өзгөрүшү	26 645	(11 163)
Жыйынтыгында, пайда салыгы боюнча чыгашалар/(үнөмдөө)	**59 800**	**(11 163)**

Төмөндө 10 пайыз ченемдик чен боюнча эсептелген пайда салыгы боюнча чыгашаларды пайда салыгы боюнча айкын чыгашаларга ылайык келтирүү үчүн эсептөөлөр келтирилген:

	2019-жылдын 31-декабры	2018-жылдын 31-декабры
Салык салынганга чейинки пайда	2 051 522	2 214 546
Белгиленген чен боюнча салык (10%)	205 152	221 455
Улуттук банктын операциялары боюнча салык салынбаган киреше	(256 527)	(213 579)
“Керемет Банк” ААКтын кийинкиге калтырылган таанылбаган салык активдеринин өзгөрүүсү	55 093	-
Өткөн жылдарга тиешелүү “Керемет Банк” ААКтын учурдагы пайда салыгы боюнча чыгаша	33 155	-
“Керемет Банк” ААКтын башка туруктуу айырмалары	22 927	(19 039)
Жыйынтыгында, пайда салыгы боюнча чыгашалар/(үнөмдөө)	**59 800**	**(11 163)**

33 ПАЙДА САЛЫГЫ (УЛАНДЫСЫ)

Топ салык чыгымдарын келечектеги мезгилге жылдыруунун белгисиздигине жана жылдыруу ыктымалдыгынын төмөндүгүнө байланыштуу келечектеги мезгилдерге жылдырылган, “Керемет Банк” ААКтын салык чыгымдарына таандык кийинкиге калтырылган салык активдерин тааныган эмес.

2019 жана 2018-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча кийинкиге калтырылган салык активдери /(милдеттенмелер) төмөнкүдөй берилген:

	2019-жылдын 31 декабры	2018-жылдын 31 декабры
Сатуу үчүн каралган узак мөөнөттүү активдер	18 585	32 912
Негизги каражаттар	(15 522)	(29 187)
Кардарларга берилген кредиттер	(14 634)	8 045
Башка активдер	-	391
Башка финансылык милдеттенмелер	3 534	1 143
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык мекемелердеги каражаттар	-	5 304
Жыйынтыгында, кийинкиге калтырылган таза салык (милдеттенмелер)/активдери	**(8 037)**	**18 608**

Кийинкиге калтырылган пайда салыгы боюнча милдеттенмелер/(талаптар)	**2019-жыл**	**2018-жыл**
Жылдын башында	(18 608)	-
Пайда же чыгым жөнүндө отчетто таанылган, убактылуу айырмалардын пайда болушуна жана алып салууга байланыштуу кийинкиге калтырылган салык боюнча чыгаша /(ордун жабуу)	26 645	(18 608)
Жылдын акырында	**8 037**	**(18 608)**

34 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ

Тобокелдиктерди тескөөгө алуу Топтун ишинде маанилүү роль ойноп, анын операциялык ишинин маанилүү элементи болуп саналат. Топ өз ишин жүзөгө ашыруу процессинде дуушар болуучу негизги тобокелдиктерден болуп, рыноктук тобокелдик, кредиттик тобокелдик жана ликвиддүүлүк тобокелдиги саналат.

(а) Тобокелдиктерди тескөө саясаты жана жол-жоболор

Топтун тобокелдиктерди тескөө саясаты топ дуушар болуучу тобокелдиктерди аныктоого, аларга баа берүүгө, талдап-иликтөөлөрдү жүргүзүүгө жана тескөөгө алууга, ошондой эле тиешелүү чектөөлөрдү жана контролду белгилөөгө, тобокелдик деңгээлине туруктуу баа берүүгө жана алардын белгиленген лимиттерге ылайык келүүсүнө байкоо жүргүзүүгө багытталган. Тобокелдиктерди тескөө саясаты жана жол-жоболору, рыноктук жагдайлардын өзгөрүүсүн, сунушталып жаткан банктык продукттарды жана кызмат көрсөтүүлөрдү, топтолгон алгылыктуу дүйнөлүк тажрыйбаларды чагылдыруу максатында, туруктуу негизде кайрадан каралып турат.

Топтун жетекчилиги, тобокелдиктерди тескөө боюнча контролдоо системасынын, негизги тобокелдиктердин тескөөгө алынышы жана тобокелдиктерди тескөө боюнча саясаттын жана жол-жоболордун жактырылып, кабыл алынышы, ошондой эле ири бүтүмдөрдүн жактырылышы үчүн жоопкерчиликтүү.

Топтун Башкармасы, комитеттер жана комиссиялар монетардык, инвестициялык жана валюта саясаттарына байланыштуу маселелерди дайыма кароого алып, активдерди тескөө алкагында лимиттерди, ошондой эле Топтун контрагенттерине карата талаптарды белгилешет.

Улуттук банк Башкармасы тарабынан 2018-жылдын 19-декабрындагы токтому менен бекитилген Улуттук банктын эл аралык камды тескөө боюнча инвестициялык саясатына ылайык (мындан ары – Инвестициялык саясат), тобокелдиктерди тескөөнүн негизги максатынан болуп, Топтун ликвиддүүлүгүн жана активдеринин коопсуздугун камсыз кылуу саналат. Операциялар ушул Инвестициялык саясатта белгиленген ар жылдык лимиттердин чегинде ишке ашырылат.

Ушул максаттарга ылайык Улуттук банктын алтын валюта активдери жумушчу жана инвестициялык портфелдерге бөлүнөт.

(б) Рыноктук тобокелдик

Рыноктук тобокелдик – бул, рыноктук баанын өзгөрүүсүнөн улам адилет нарктын же финансылык инструмент боюнча акча каражаттарынын келечектеги агымынын өзгөрүү тобокелдиги. Рыноктук тобокелдик валюта тобокелдигинен, пайыздык чендердин өзгөрүүсү тобокелдигинен, ошондой эле башка баа тобокелдиктеринен турат. Рыноктук тобокелдик, рыноктогу жалпы жана мүнөздүү болгон өзгөрүүлөрдүн, рыноктук баанын өзгөрүлмөлүүлүгүнүн таасирине дуушар болгон пайыздык, валюталык жана үлүштүк финансылык инструменттерге карата ачык позициялар боюнча келип чыгат.

Рыноктук тобокелдикке дуушарланууну алгылыктуу параметрлердин чегинен чыкпагандай, ошону менен катар эле кирешелүүлүктү оптималдаштырууну камсыз кыла алгандай тескөөгө алуу жана контролдоо рыноктук тобокелдикти тескөө милдетинен болуп саналат.

34 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(б) Рыноктук тобокелдик, уландысы

Топ бардык ачык позицияларга баа берүү жол-жобосун туруктуу ишке ашыруу аркылуу рыноктук тобокелдикти тескейт. Мындан тышкары, Топ финансылык инструменттер боюнча ачык позицияларга белгиленген лимиттерге, пайыздык чендерге, төлөө мөөнөттөрүнө жана тобокелдик көрсөткүчүнүн/кирешелүүлүктүн катышына туруктуу байкоо жүргүзүп турат.

(i) Пайыздык чендердин өзгөрүү тобокелдиги

Пайыздык чендердин өзгөрүү тобокелдиги – бул, рыноктук пайыздык чендердин өзгөрүүсүнөн улам адилет нарктын же финансылык инструмент боюнча келечекте болжолдонуп жаткан акча каражаттарынын агымынын өзгөрүү тобокелдиги. Топ, басымдуулук кылган рыноктук пайыздык чендердин анын финансылык абалына жана акча каражаттарынын агымынын таасирлерине дуушарланышы ыктымал. Мындай өзгөрүүлөр пайыздык маржа деңгээлин көбөйтүшү сыяктуу эле, аны төмөндөтүшү да мүмкүн же болбосо пайыздык чендердин күтүүсүз өзгөрүүсү чыгымдардын келип чыгышына алып келет.

Орточо пайыздык чендер

Төмөндө келтирилген таблицада 2019 жана 2018-жылдардын 31-декабрына карата пайыздык активдер жана милдеттенмелер боюнча орточо натыйжалуу пайыздык чендер чагылдырылган. Бул пайыздык чендер тиешелүү активдердин жана милдеттенмелердин төлөөгө карата кирешелүүлүгүн баа берүү катары чагылдырат.

34 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

	Орточо салмактанып алынган натыйжалуу пайыздык чен, % 2019-ж. 31-дек.	Орточо салмактанып алынган натыйжалуу пайыздык чен, % 2018-ж. 31-дек.
Пайыздык активдер		
Алтын		
Чет өлкө банктарындагы депозиттердеги алтын	0,01	0,07
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык мекемелердеги каражаттар		
"Ностро" түрүндөгү эсептер		
- АКШ долларында	1,44	2,45
- евродо	(0,51)	(0,41)
- канада долларында	0,45	1,47
- англия фунт стерлингинде	0,04	0,34
- кытай юанында	0,35	0,35
- норвегия кронасында	1,25	0,63
- сингапур долларында	0,05	0,2
- корея вонасында	0,10	0,07
- швейцария франкында	(0,06)	(0,51)
- АКУда	0,74	1,10
- австралия долларында	-	0,25
Мөөнөттүү депозиттер		
- АКШ долларында	1,98	2,84
- канада долларында	1,65	1,91
- англия фунт стерлингинде	0,83	1,03
- австралия долларында	1,14	2,20
- орус рублинде	5,78	4,75
- кытай юанында	2,54	3,62
- норвегия кронасында	1,63	0,97
- сингапур долларында	1,44	1,44
- корея вонасында	1,46	1,82
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер		
- кыргыз сомунда	4,57	4,83
Кардарларга берилген кредиттер		
- кыргыз сомунда	10,69	13,94
- АКШ долларында	8,36	6,85
- орус рублинде	-	14,00
- евродо	14,50	14,50
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган инвестициялар		
- АКШ долларында	1,94	2,46
- австралия долларында	0,78	1,81
- канада долларында	1,72	1,91
- англия фунт стерлингинде	0,73	0,63
- корея вонасында	1,49	1,72
- кыргыз сомунда	10,84	16,66
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган инвестициялар		
- кыргыз сомунда	6,35	6,35
- евродо	14,50	14,50
Пайыздык милдеттенмелер		
Банктардын жана башка финансылык мекемелердин каражаттары		
- кыргыз сомунда	0,02	-
- АКШ долларында	0,01	-
Кардарлардын каражаттары		
- кыргыз сомунда	11,08	12,97
- АКШ долларында	4,93	3,95
- орус рублинде	4,89	5,37
- евродо	5,32	0,79
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар		
- кыргыз сомунда	4,06	3,54
ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	0,74	1,10

34 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

Пайыздык чендердин өзгөрүүгө ийкемдүүлүгүн талдап-иликтөөлөр

Пайданын же чыгымдын, ошондой эле өздүк капиталдын башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган финансылык активдердин адилет наркынын өзгөрүүсүнүн ийкемдүүлүгүнө талдап-иликтөөлөрдү, 2019 жана 2018-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча колдонулган позициялардын негизинде түзүлгөн, пайыздык чендердин өзгөрүүсүнөн жана кирешелүүлүк ийрегинин пайыздык чендердин көбөйүшү же азаюусу жагына 20 базистик пунктка катар жылышынын жөнөкөй сценарийинен улам, төмөнкүдөй чагылдырууга болот:

	2019-жылдын 31-декабры		2018-жылдын 31-декабры	
	Пайда же чыгым	**Жыйынды киреше жана капитал**	**Пайда же чыгым**	**Жыйынды киреше жана капитал**
Чендердин көбөйүүсү жагына 20 базисттик пунктка катар жылышуу	-	(30 046)	-	(8 444)
Чендердин азаюусу жагына 20 базисттик пунктка катар жылышуу	-	34 364	-	19 166

Жогоруда келтирилген таблицаларда негизги жол берүүлөрдүн өзгөрүү таасири чагылдырылган, ошол эле учурда башка жол берүүлөр өзгөрүүсүз калган. Иш жүзүндө жол берилгендер менен башка факторлор ортосундагы корреляция орун алат. Бул жерде ошондой эле көрсөтүлгөн ийкемдүүлүк линиялык мүнөзгө ээ эмес экендигин белгилеп кетүү зарыл, ошондуктан көбүрөөк же азыраак таасир этүү ушул натыйжалардын негизинде интерполяциялануучу же экстраполяциялануучу тийиш эмес.

Ийкемдүүлүктү талдап-иликтөөлөрдө Топ активдерди жана милдеттенмелерди жигердүү тескөөгө ала тургандыгы эске алынбайт. Топтун финансылык абалы рыноктогу өзгөрүүлөргө жараша өзгөрүшү мүмкүндүгүн да кошумчалап кетүү зарыл. Мисалы, Топтун финансылык тобокелдиктерди тескөө жагындагы стратегиясы рыноктогу баанын өзгөрүүсүнө байланыштуу тобокелдиктерди тескөөгө багытталган. Баалуу кагаздар рыногунда баанын кескин алгылыксыз мүнөздө өзгөрүп кетиши шартында, Топтун аракеттеринде инвестициялык активдерди сатуу, инвестициялык портфелдин курамын өзгөртүү, ошондой эле коргонуунун башка ыкмалары да камтылышы мүмкүн. Демек, жол берүүдөгү өзгөрүүлөр милдеттенмелерге айкын таасир этпесе да, рынок баасы боюнча финансылык абал жөнүндө отчетто эсепке алынган активдерге олуттуу таасир этиши мүмкүн. Бул учурда, активдерге жана милдеттенмелерге баа берүүнүн ар кандай ыкмалары капитал өлчөмүнүн өзгөрүүсүнө алып келиши мүмкүн.

МАЗМУНУ

34 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(б) Рыноктук тобокелдик, уландысы

(ii) Валюта тобокелдиги

Топ бир нече чет өлкө валютасында туюндурулган активдерге жана милдеттенмелерге ээ.

Валюта тобокелдиги – бул, адилет нарктын же валюталардын рыноктук алмашуу курстарынын өзгөрүүсүнөн улам, финансылык инструмент боюнча акча каражаттарынын келечектеги агымынын өзгөрүү тобокелдиги. Топ валюта тобокелдиктеринен коргонуу жагында чараларды көрүп жаткандыгына карабастан, мындай операциялар ФОЭСке ылайык хеджирлөөгө тиешелүү аныктамаларга төп келбейт.

Топтун 2019-жылдын 31-декабрына карата валюталар боюнча валюта тобокелдигине дуушарлануусу төмөнкү таблицада чагылдырылган:

	Сом	Алтын	АКШ доллары	Евро	Канада доллары	Австралия доллары	АКУ	Норвегия кронасы	Англия фунт стерлинги	Кытай юаны	Башка валю-талар	Жыйынтыгында, 2019-ж. 31-декабры
Туунду эмес финансылык активдер												
Депозит түрүндө алтын	-	8 765 609	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8 765 609
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык мекемелердеги каражаттар	-	-	52 469 600	1 797 764	3 358 558	1 541 032	10 261 521	2 099 052	994 596	9 355 966	5 397 155	87 275 244
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	7 039 925	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7 039 925
Кардарларга берилген кредиттер	3 603 332	-	1 058 687	695	-	-	-	-	-	-	29 900	4 691 714
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган инвестициялар	993 846	-	25 918 925	-	3 150 377	2 042 029	-	-	1 273 293	-	598 532	33 977 002
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган инвестициялар	125 052	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	125 052
Башка финансылык активдер	337 247	-	2 196	-	-	-	-	-	-	-	1 008	340 451
Жыйынтыгында, туунду эмес финансылык активдер	**12 099 402**	**8 765 609**	**79 449 408**	**1 798 459**	**6 508 935**	**3 583 061**	**10 261 521**	**2 099 052**	**2 267 889**	**9 355 966**	**6 025 695**	**142 214 997**

34 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(б) Рыноктук тобокелдик, уландысы

(ii) Валюта тобокелдиги, уландысы

	Сом	Алтын	АКШ доллары	Евро	Канада доллары	Австралия доллары	АКУ	Норвегия кронасы	Англия фунт стерлинги	Кытай юаны	Башка валюталар	Жыйынтыгында 2019-ж. 31-декабры
Туунду эмес финансылык милдеттенмелер		-	-	-	-	-	-	-		-		
Жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар	106 058 051	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	106 058 051
Банктардын жана башка финансылык мекемелердин каражаттары	17 563 097	-	4 312 513	8 581	-	-	-	-	-	-	2 038	21 886 229
Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн каражаттары	4 965 935	-	10 956 579	971 466	-	-	-	-	-	-	139 174	17 033 154
Кардарлардын каражаттары	2 631 705	-	906 193	37 994	-	-	-	-	-	-	45 152	3 621 044
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар	8 048 501	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8 048 501
ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	-	-	-	-	-	-	8 146 676	-	-	-	-	8 146 676
Ижара боюнча милдеттенмелер	9 561	-	289 774	-	-	-	-	-	-	-	-	299 335
Башка финансылык милдеттенмелер	106 494	-	22 268	718	-	-	-	-	-	-	3 869	133 349
Жыйынтыгында, туунду эмес финансылык милдеттенмелер	**139 383 344**	**-**	**16 487 327**	**1 018 759**	**-**	**-**	**8 146 676**	**-**	**-**	**-**	**190 233**	**165 226 339**
Таза балансотык позиция	**(127 283 942)**	**8 765 609**	**62 962 081**	**779 700**	**6 508 935**	**3 583 061**	**2 114 845**	**2 099 052**	**2 267 889**	**9 355 966**	**5 835 462**	**(23 011 342)**
Пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча бааланган финансылык активдер	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча бааланган финансылык милдеттенмелер	226 111	-	(265 016)	-	-	-	-	-	-	-	26 425	(12 480)
Таза балансотык позиция	**(127 057 831)**	**8 765 609**	**62 697 065**	**779 700**	**6 508 935**	**3 583 061**	**2 114 845**	**2 099 052**	**2 267 889**	**9 355 966**	**5 861 887**	**(23 023 822)**

МАЗМУНУ

34 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(б) Рыноктук тобокелдик, уландысы

(ii) Валюта тобокелдиги, уландысы

Топтун 2018-жылдын 31-декабрына карата валюталар боюнча валюта тобокелдигине дуушарлануусу төмөнкү таблицада чагылдырылган:

	Сом	Алтын	АКШ доллары	Евро	Канада доллары	Австралия доллары	АКУ	Норвегия кронасы	Англия фунт стерлинги	Кытай юаны	Башка валюталар	Жыйынтыгында 2018-ж. 31-декабры
Туунду эмес финансылык активдер												
Депозит түрүндөгү алтын	-	7 423 265	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7 423 265
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык мекемелердеги каражаттар	-	-	48 309 223	3 531 212	4 681 352	2 280 177	9 551 338	2 110 904	726 892	9 423 271	4 034 113	84 648 482
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	9 136 922	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9 136 922
Кардарларга берилген кредиттер	889 526	-	1 471 754	1 120	-	-	-	-	-	-	14 637	2 377 037
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган инвестициялар	211 378	-	23 576 548	-	3 031 230	3 839 755	-	-	2 115 554	-	1 069 157	33 843 622
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган инвестициялар	186 424	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	186 424
Башка финансылык активдер	315 633	-	831	5	-	-	-	-	-	-	2 728	319 197
Жыйынтыгында, туунду эмес финансылык активдер	**10 739 883**	**7 423 265**	**73 358 356**	**3 532 337**	**7 712 582**	**6 119 932**	**9 551 338**	**2 110 904**	**2 842 446**	**9 423 271**	**5 120 635**	**137 934 949**

34 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(б) Рыноктук тобокелдик, уландысы

(ii) Валюта тобокелдиги, уландысы

	Сом	Алтын	АКШ доллары	Евро	Канада доллары	Австралия доллары	АКУ	Норвегия кронасы	Англия фунт стерлинги	Кытай юаны	Башка валюталар	Жыйынтыгында 2018-ж. 31-декабры
Туунду эмес финансылык милдеттенмелер												
Жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар	93 502 438	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	93 502 438
Банктардын жана башка финансылык мекемелердин каражаттары	14 041749	-	4 676 115	10 006	-	-	-	-	-	-	1 016	18 728 886
Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн каражаттары	11 296 232	-	50 521	949 941	-	-	-	-	-	-	171 871	12 468 565
Кардарлардын каражаттары	1 803 577	-	950 391	135 739	-	-	-	-	538	5	60 034	2 950 284
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар	7 942 309	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7 942 309
Алынган кредиттер	-	-	10 654	-	-	-	161 268	-	-	-	-	171 922
ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	-	-	-	-	-	-	8 222 162	-	-	-	-	8 222 162
Башка финансылык милдеттенмелер	85 688	-	21 964	1 211	-	-	-	-	-	-	3 485	112 348
Жыйынтыгында, туунду эмес финансылык милдеттенмелер	**128 671 993**	**-**	**5 709 645**	**1 096 897**	**-**	**-**	**8 383 430**	**-**	**538**	**5**	**236 406**	**144 098 914**
Таза баланстык позиция	**(117 932 110)**	**7 423 265**	**67 648 711**	**2 435 440**	**7 712 582**	**6 119 932**	**1 167 908**	**2 110 904**	**2 841 908**	**9 423 266**	**4 884 229**	**(6 163 965)**
Пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча бааланган финансылык активдер	43 164	-	(41 910)	-	-	-	-	-	-	-	-	1 254
Пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча бааланган финансылык милдеттенмелер	189 520	-	(415 881)	128 071	-	-	-	-	-	-	84 968	(13 322)
Таза баланстык позиция	**(117 699 426)**	**7 423 265**	**67 190 920**	**2 563 511**	**7 712 582**	**6 119 932**	**1 167 908**	**2 110 904**	**2 841 908**	**9 423 266**	**4 969 197**	**(6 176 033)**

МАЗМУНУ

34 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(б) Рыноктук тобокелдик, уландысы

(ii) Валюта тобокелдиги, уландысы

Төмөнкү таблицада көрсөтүлгөндөй эле, кыргыз сомунун курсунун 2019 жана 2018-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча төмөндө келтирилген валюталарга карата алсызданышы, өздүк капиталдын жана башка жыйынды кирешенин төмөндө чагылдырылгандай көбөйүшүнө (азаюусуна) алып келмек. Бул талдап-иликтөөлөр, Топтун көз карашы боюнча отчеттук мезгилдин акырына карата орун алышы мүмкүн болгон валюта курстарынын өзгөрүүсүнө негизделген. Ийкемдүүлүктүн бул деңгээли Топто валюта тобокелдигине тиешелүү, Топтун негизги башкаруу персоналы үчүн отчетторду даярдоодо колдонулат. Жүргүзүлгөн талдап-иликтөөлөрдө калган бардык өзгөрүлмөлүүлөр, айрыкча пайыздык чендер өзгөрүүсүз калуусу болжолдонгон.

	2019-жылдын 31-декабры		2018-жылдын 31-декабры	
	Пайда же чыгым	Жыйынды киреше жана капитал	Пайда же чыгым	Жыйынды киреше жана капитал
АКШ доллары курсунун кыргыз сомуна карата 10% өсүшү	-	6 269 707	-	6 719 092
Кытай юаны курсунун кыргыз сомуна карата 10% өсүшү	-	935 597	-	942 327
Канада доллары курсунун кыргыз сомуна карата 10% өсүшү	-	650 894	-	771 258
Австралия доллары курсунун кыргыз сомуна карата 10% өсүшү	-	358 306	-	611 993
Англия фунт стерлинги курсунун кыргыз сомуна карата 10% өсүшү	-	226 789	-	284 191
Норвегия кронасынын кыргыз сомуна карата 10% өсүшү	-	209 905	-	211 090
Евро курсунун кыргыз сомуна карата 10% өсүшү	-	77 970	-	256 351
Башка валюталардын курсунун кыргыз сомуна карата 10% өсүшү	-	586 189	-	496 920

Сомдун жогоруда келтирилген валюталарга карата курсунун бекемделиши, 2019 жана 2018-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча, калган бардык өзгөрүлмөлүүлөр өзгөрүүсүз калган шартта, кайтарым таасирге ээ болмок.

Ийкемдүүлүктү талдап-иликтөөлөргө чектөөлөр

Жогоруда келтирилген таблицаларда негизги жол берүүлөрдүн өзгөрүү таасири чагылдырылган, ошол эле учурда башка жол берүүлөр өзгөрүүсүз калган. Иш жүзүндө жол берилгендер менен башка факторлор ортосундагы корреляция орун алат. Бул жерде ошондой эле, көрсөтүлгөн ийкемдүүлүк линиялык мүнөзгө ээ эмес экендигин белгилеп кетүү зарыл, ошондуктан көбүрөөк же азыраак таасир этүү ушул натыйжалардын негизинде интерполяциялануучу же экстраполяциялануучу тийиш эмес.

34 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(б) Рыноктук тобокелдик, уландысы

(ii) Валюта тобокелдиги, уландысы

Ийкемдүүлүктү талдап-иликтөөлөргө чектөөлөр

Жогоруда келтирилген өзгөрүүгө ийкемдүүлүгүн талдап-иликтөөлөрдөгү башка чектөөлөр потенциалдуу тобокелдикти ачып көрсөтүү максатында, рыноктогу болжолдуу жылыштарды пайдаланууну камтыйт. Алар болгону, кандайдыр бир деңгээлдеги ишеним менен болжолдоого мүмкүн болбогон, рынокто күтүлүп жаткан өзгөрүүлөр тууралуу Топтун пикирин гана түшүндүрөт. Ошондой эле бардык пайыздык чендер бирдей негизде өзгөрөт деп болжолдоонун өзү да чектөө болуп саналат.

(iii) Башка баа тобокелдиги

Башка баа тобокелдиги – бул, ошол айкын инструментке же анын эмитентине мүнөздүү болгон факторлордун же рынокто жүгүртүлгөн ушундай эле бардык финансылык инструменттерге таасир эткен факторлордон улам өзгөрүүлөр болгонбу же жокпу андан көз карандысыз, рыноктук баалардын өзгөрүүсүнүн натыйжасында (мында, пайыздык чендердин өзгөрүү тобокелдигинин же валюта тобокелдигинин таасиринен улам келип чыккан өзгөрүүлөрдөн тышкары), финансылык инструменттин адилет наркынын же ал боюнча келечекте күтүлүп жаткан акча каражаттарынын агымынын өзгөрүү тобокелдиги. Башка баа тобокелдиги, Топ финансылык инструмент боюнча узун же кыска позицияга ээ болгон шартта келип чыгат.

2019 жана 2018-жылдардын 31-декабрына карата Топ чет өлкө банктарындагы эсептердеги алтынга байланыштуу башка баа тобокелдигине дуушар болгон.

2019 жана 2018-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча алтынга баанын өсүшү же төмөндөшү сомго эквиваленттүү суммада капиталдагы башка жыйынды кирешени төмөндө көрсөтүлгөн суммаларга көбөйтүүгө же азайтууга алып келмек. Бул талдап-иликтөө, Улуттук банктын көз карашынан алганда, алтындын баасынын өзгөрүүсүнө таянуу менен ишке ашырылып, отчеттук мезгилдин акырына карата келип чыгышы мүмкүн экендигине негизделген. Талдап-иликтөө, бардык калган өзгөрүлмөлүүлөр өзгөрүүсүз каларын болжолдойт.

	2019-жылдын 31-декабры		2018-жылдын 31-декабры	
	Пайда же чыгым	Жыйынды киреше жана капитал	Пайда же чыгым	Жыйынды киреше жана капитал
Алтынга сом эквивалентиндеги баанын 10% өсүшү	-	876 561		742 327
Алтынга сом эквивалентиндеги баанын 10% төмөндөшү	-	(876 561)	-	(742 327)

(в) Кредиттик тобокелдик

Кредиттик тобокелдик – бул, карыз алуучулар же Топтун контрагенти милдеттенмелерин аткарбай коюушунун натыйжасында келип чыккан финансылык жоготуу тобокелдиги. Топ тарабынан кредит портфелинин концентрацияланышын чектөө боюнча методикалык көрсөтмөлөрдү кошо алганда, кредиттик тобокелдикти тескөө саясаты жана жол-жоболору иштелип чыгып, эл аралык камдарды тескөөдө орун алышы мүмкүн болгон кредиттик тобокелдикке мониторинг жүргүзүлүшү үчүн жоопкерчиликтүү болгон Инвестициялык комитет иш алып барат.

34 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(в) Кредиттик тобокелдик, уландысы

Кредиттик тобокелдикти төмөндөтүү максатында, Улуттук банк тобокелдиктерди тескөө саясатын колдонот, анда Улуттук банктын контрагенттерине карата талаптар белгиленген. Ушул саясатка ылайык, Moody's Investors Service жана/же дүйнөнүн башка алдыңкы рейтингдик агенттиктеринин (Standard & Poor's Corporation, Fitch IBCA) классификациясы боюнча жогорку рейтингге ээ борбордук банктар, финансылык мекемелер же коммерциялык банктар гана Улуттук банктын контрагентинен боло алышат.

Финансылык активдер Moody's, Fitch ж.б. сыяктуу эл аралык таанымал рейтингдик агенттиктер тарабынан ыйгарылган учурдагы кредиттик рейтингдерди эске алуу менен классификацияланат. Эң жогорку мүмкүн болгон рейтинг – ААА. Финансылык активдердин инвестициялык деңгээли АААдан BBBга чейинки рейтингдерге туура келет. Ал эми Fitch классификациясы боюнча BBB рейтинги менен финансылык активдер алып сатарлык деңгээлге киргизилет. Борбордук банк катары Улуттук банктын статусун эске алуу менен контрагенттер төмөнкүдөй эки категорияга бөлүнгөн:

А категориясы

- экономикалык жана саясий абалы туруктуу, өнөр жайы өнүккөн мамлекеттердин Fitch классификациясы боюнча А- рейтингинен төмөн болбогон суверендүү рейтингге ээ борбордук банктары;
- ЭВФ, Эл аралык эсептешүүлөр банкы, Европа реконструкциялоо жана өнүктүрүү банкы, АӨБ, KfW жана башкалар сыяктуу эл аралык финансылык уюмдар, мекемелер жана банктар;
- Fitch классификациясы боюнча А- рейтингинен төмөн болбогон рейтингге ээ чет өлкө коммерциялык банктары.

В категориясы

- Fitch классификациясы боюнча А- рейтингинен төмөн суверендүү рейтингге ээ мамлекеттердин борбордук банктары;
- Кыргыз Республикасы кол койгон, эл аралык келишимдерде көрсөтүлгөн финансылык мекемелер;
- Fitch классификациясы боюнча А- рейтингинен төмөн, бирок BBBдан төмөн болбогон рейтингге ээ чет өлкө коммерциялык банктары.

А категориясына кирген контрагенттер менен инвестициялык ишкердикти жүргүзүү, атап айтканда айрым контрагенттер, инвестициялоо инструменттери жана активдердин өлчөмү боюнча чектөөлөргө тиешелүү чечимдер, Улуттук банктын Инвестициялык комитетинин ыйгарым укуктарына ылайык белгиленет. В категориясына кирген ар бир контрагент боюнча инвестициялык ишкердикти жүргүзүү чечими, Улуттук банктын Инвестициялык комитетинин сунушу боюнча Улуттук банк Башкармасы тарабынан кабыл алынат жана бекитилет.

Бир контрагенттин кредиттик тобокелдикке максималдуу дуушарлануусу, ошондой эле географиялык сегменттер боюнча концентрациясы кредиттик тобокелдикти контролдоо критерийлеринин бири болуп саналат.

34 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(в) Кредиттик тобокелдик, уландысы

Улуттук банктын бир контрагентке карата кредиттик тобокелдикке максималдуу дуушарлануусу олуттуу өзгөрүлүп турат жана айрым тобокелдиктен сыяктуу эле, рынок экономикасына мүнөздүү болгон жалпы тобокелдиктерден көз каранды болуп саналат. Улуттук банктын кредиттик тобокелдигинин максималдуу деңгээли эрежедегидей эле, финансылык абал жөнүндө отчеттогу финансылык активдердин баланстык наркында чагылдырылат. Активдердин жана милдеттенмелердин өз ара чегеришүү мүмкүндүгү потенциалдуу кредиттик тобокелдикти төмөндөтүү үчүн олуттуу мааниге ээ эмес.

Кардарларга жана финансы-кредит уюмдарына берилген кредиттер жана баланстан тышкаркы финансылык милдеттенмелер боюнча кредиттик тобокелдикти тескөө жана контролдоо “Керемет Банк” ачык акционердик коомунун Кредиттик комитети тарабынан жүзөгө ашырылат. Кредиттик тобокелдикти тескөө тууралуу отчет аталган банктын Директорлор кеңешине жана Башкармасына туруктуу негизде сунушталат.

Карыз алуучу тарабынан өз милдеттенмелерин аткарбай коюу тобокелдигин төмөндөтүү максатында “Керемет Банк” ачык акционердик коому акча каражаты, кыймылсыз жана кыймылдуу мүлк түрүндө күрөөлүк камсыздоо, ошондой эле гарантияларды жана кепилдикти кабыл алат. Мында, камсыздоого кабыл алынган күрөөнүн рыноктук наркы аталган банктын ички ченемдик документтеринде белгиленген төмөндөтүүчү коэффициенттерди колдонуу аркылуу төмөндөтүлөт.

Карыз алуучу тарабынан кабыл алынган милдеттенмелердин аткарылышын талаптагыдай контролдоо максатында, аталган банк берилген кредиттерге мезгил-мезгили менен мониторинг жүргүзүп турат. Мындай мониторингди жүргүзүүнүн мезгилдүүлүгү жана методдору карыз алуучулардын максаттуу топторун эске алганда, кредиттөөнүн колдонуудагы программаларына дал келет.

Баланстан тышкаркы кредиттик милдеттенмелер дегенден улам, пайдаланылбаган кредиттик линияларды, гарантияларды же аккредитивдерди түшүнүүгө болот. Баланстан тышкаркы эсептерде эске алынган финансылык инструменттер боюнча кредиттик тобокелдик карыз алуучунун контрактыда каралган шарттарды жана мөөнөттөрдү сактай албагандыгынан улам жоготуу ыктымалдуулугу катары аныкталат. Баланстан тышкаркы финансылык инструменттерге байланыштуу кредиттик тобокелдик боюнча “Керемет Банк” ачык акционердик коому пайдаланылбаган кредиттик линиялардын жалпы суммасына барабар чыгымдарга учурайт. Бирок чыгымдын мүмкүн болуучу суммасы пайдаланылбаган милдеттенмелердин жалпы суммасынан төмөн, себеби көп учурда кредитти сунуштоо боюнча милдеттенмелердин келип чыгышы кардар кредит төлөө жөндөмдүүлүгүнүн өзгөчө стандарттарына дал келеби же жокпу, ошондон көз каранды. “Керемет Банк” ачык акционердик коому баланста чагылдырылган финансылык инструменттерге сыяктуу эле, шарттуу милдеттенмелерге карата да кредиттерди берүүнү бекитүү, тобокелдиктерди чектөөчү лимиттерди пайдалануу жана күндөлүк мониторинг жүргүзүү жол-жоболоруна негизделген кредиттик саясатты колдонот. Аталган банк кредиттердин төлөө мөөнөттөрүн көзөмөлдөйт, анткени узак мөөнөттүү милдеттенмелер кыска мөөнөттүүлөргө караганда көбүрөөк кредиттик тобокелдикке ээ.

34 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(в) Кредиттик тобокелдик, уландысы

Отчеттук күнгө карата финансылык активдер боюнча кредиттик тобокелдиктин максималдуу деңгээлин төмөнкүдөй чагылдырууга болот.

	2019-жылдын 31-декабры	2018-жылдын 31-декабры
ФИНАНСЫЛЫК АКТИВДЕР		
Депозит түрүндөгү алтын	8 765 609	7 423 265
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык мекемелердеги каражаттар*	85 752 909	83 171 890
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	7 039 925	9 136 922
Кардарларга берилген кредиттер	4 691 714	2 377 037
Пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча бааланган финансылык активдер	-	1 254
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган инвестициялар, үлүштүк инвестицияларды эске албаганда	33 977 002	33 843 622
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган инвестициялар	125 052	186 424
Башка финансылык активдер	340 451	319 197
Бардыгы болуп, тобокелдиктин максималдуу деңгээли	**140 692 662**	**136 459 611**

* Суммада чет өлкө валютасындагы акча каражатынын калдыгы камтылган эмес.

Кредиттик тобокелдиктин ички рейтингдери

Кредиттик тобокелдикти төмөндөтүү максатында, Топ тарабынан дефолтко учуроо тобокелдигинин деңгээлине жараша тобокелдиктерди категорияга бөлүштүрүү үчүн кредиттик рейтингдер системасы иштелип чыккан. Кредиттик рейтинг жөнүндө маалымат маалыматтардын жыйындысына негизделген, алар дефолтко учуроо тобокелдигине карата болжолдуу маалыматтар катары аныкталат жана кредиттик тобокелдикке карата эксперттик пикирди колдонот. Талдап-иликтөөдө тобокелдиктин мүнөзү жана карыз алуучунун тиби эске алынат. Кредиттик рейтингдер дефолтко учуроо тобокелдигин көрсөтүп турган сапаттык жана сандык факторлорду колдонуу менен аныкталат. Топтун кредиттик рейтингдеринин системасы өзүнө он категорияны камтыйт.

Ички кредиттик рейтингдер	Чагылдырылышы
1	Төмөн же орто деңгээлдеги тобокелдик менен карыз
2	Төмөн же орто деңгээлдеги тобокелдик менен карыз
3	Төмөн же орто деңгээлдеги тобокелдик менен карыз
4	Байкоо алдындагы карыз
5	Байкоо алдындагы карыз
6	Байкоо алдындагы карыз
7	Стандарттуу эмес карыз
8	Стандарттуу эмес карыз
9	Шектүү карыз
10	Нарксызданган карыз

34 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(в) Кредиттик тобокелдик, уландысы

ФОЭСтин (IFRS) 9-стандартына ылайык, ички кредиттик рейтингди жана стадияны эске алуу менен, камсыздоонун жана кредиттин сапатын жогорулатуунун башка механизмдеринин таасирин эске алуусуз, финансылык активдердин ар бир классы үчүн кредиттик тобокелдикти талдап-иликтөө төмөндөгү таблицада келтирилген. Эгерде, башкасы көрсөтүлбөсө, финансылык активдер үчүн таблицаларда берилген суммалар алардын дүң баланстык наркын чагылдырат.

	2019-жылдын 31-декабры				
	1-стадия 12 ай ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	2-стадия Кредит-төөнүн бардык мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	3-стадия Кредит-төөнүн бардык мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Түзүлгөн же сатылып алынган кредиттик нарксызданган финансылык активдер	Жыйын-тыгында
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык мекемелердеги каражаттар					
1-3-кредиттик рейтинг: төмөн же орто тобокелдик менен карыз	86 026 688	-	-	-	86 026 688
4-6-кредиттик рейтинг: байкоо алдындагы карыз	-	1 256 227	-	-	1 256 227
7-10-кредиттик рейтинг: нарксызданган карыз	-	-	255 424	25	255 449
Жыйынтыгында, дүң балanстык наркы	**86 026 688**	**1 256 227**	**255 424**	**25**	**87 538 364**
Чыгымдар камы	(5 173)	(2 498)	(255 424)	(25)	(263 120)
Баланстык наркы	**86 021 515**	**1 253 729**	**-**	**-**	**87 275 244**

	2019-жылдын 31-декабры			
	1-стадия 12 ай ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	2-стадия Кредит-төөнүн бардык мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	3-стадия Кредит-төөнүн бардык мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Жыйын-тыгында
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер				
1-3-кредиттик рейтинг: төмөн же орто тобокелдик менен карыз	6 858 210	-	-	6 858 210
4-6-кредиттик рейтинг: байкоо алдындагы карыз	-	183 243	-	183 243
7-10-кредиттик рейтинг: нарксызданган карыз	-	-	127 039	127 039
Жыйынтыгында, дүң балanстык наркы	**6 858 210**	**183 243**	**127 039**	**7 168 492**
Чыгымдар камы	-	(1 528)	(127 039)	(128 567)
Баланстык наркы	**6 858 210**	**181 715**	**-**	**7 039 925**

34 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(в) Кредиттик тобокелдик, уландысы

	2019-жылдын 31-декабры				
	1-стадия 12 айдын ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	2-стадия Кредит-төөнүн бар-дык мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	3-стадия Кредит-төөнүн бар-дык мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Түзүлгөн же сатылып алынган кредиттик нарксыздан-ган финансылык активдер	Жыйын-тыгында
Кардарларга берилген кредиттер					
1-3-кредиттик рейтинг: төмөн же орто тобокелдик менен карыз	2 833 720	-	-	-	2 833 720
4-6-кредиттик рейтинг: байкоо алдындагы карыз	-	4 670	-	-	4 670
7-10-кредиттик рейтинг: шектүү карыз	-	-	7 805	2 284 987	2 292 792
Жыйынтыгында, дүң балланстык наркы	**2 833 720**	**4 670**	**7 805**	**2 284 987**	**5 131 182**
Чыгымдар камы	(41 632)	(334)	(5 475)	(392 027)	(439 468)
Баланстык наркы	**2 792 088**	**4 336**	**2 330**	**1 892 960**	**4 691 714**

	2019-жылдын 31-декабры			
	1-стадия 12 ай ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	2-стадия Кредит-төөнүн бар-дык мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	3-стадия Кредит-төөнүн бар-дык мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Жыйын-тыгында
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган инвестициялар				
1-3-кредиттик рейтинг: төмөн же орто тобокелдик менен карыз	32 983 156	-	-	32 983 156
4-6-кредиттик рейтинг: байкоо алдындагы карыз	993 846	-	-	993 846
Жыйынтыгында, баланстык наркы	**33 977 002**	**-**	**-**	**33 977 002**

34 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(в) Кредиттик тобокелдик, уландысы

	2019-жылдын 31-декабры			
	1-стадия 12 ай ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	2-стадия Кредит-төөнүн бар-дык мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	3-стадия Кредит-төөнүн бар-дык мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Жыйын-тыгында
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган инвестициялар				
1-3-кредиттик рейтинг: төмөн же орто тобокелдик менен карыз	127 014	-	-	127 014
Жыйынтыгында, дүң баланстык наркы	**127 014**	**-**	**-**	**127 014**
Чыгымдар камы	(1 962)	-	-	(1 962)
Баланстык наркы	**125 052**	**-**	**-**	**125 052**

	2019-жылдын 31-декабры				
	1-стадия 12 айдын ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	2-стадия Кредит-төөнүн бар-дык мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	3-стадия Кредит-төөнүн бар-дык мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Түзүлгөн же сатылып алынган кредиттик нарксыздан-ган фи-нансылык активдер	Жыйын-тыгында
Башка финансылык активдер					
1-3-кредиттик рейтинг: төмөн же орто тобокелдик менен карыз	340 157	-	-	-	340 157
10-кредиттик рейтинг: нарксызданган карыз	-	-	41 843	143 216	185 059
Жыйынтыгында, дүң баланстык наркы	**340 157**	**-**	**41 843**	**143 216**	**525 216**
Чыгымдар камы	(891)	-	(40 658)	(143 216)	(184 765)
Баланстык наркы	**339 266**	**-**	**1 185**	**-**	**340 451**

34 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(в) Кредиттик тобокелдик, уландысы

	2018-жылдын 31-декабры				
	1-стадия 12 ай ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	2-стадия Кредит-төөнүн бардык мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	3-стадия Кредит-төөнүн бардык мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Түзүлгөн же сатылып алынган кредиттик нарксыздан-ган финансылык активдер	Жыйынтыгында
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык мекемелердеги каражаттар					
1-3-кредиттик рейтинг: төмөн же орто тобокелдик менен карыз	83 729 785	-	-	-	83 729 785
4-6-кредиттик рейтинг: байкоо алдындагы карыз	-	926 940	-	-	926 940
7-10-кредиттик рейтинг: нарксызданган карыз	-	-	269 932	25	269 957
Жыйынтыгында, дүң балaнстык наркы	**83 729 785**	**926 940**	**269 932**	**25**	**84 926 682**
Чыгымдар камы	(6 073)	(2 170)	(269 932)	(25)	(278 200)
Баланстык наркы	**83 723 712**	**924 770**	**-**	**-**	**84 648 482**

	2018-жылдын 31-декабры			
	1-стадия 12 ай ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	2-стадия Кредит-төөнүн бардык мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	3-стадия Кредит-төөнүн бардык мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Жыйынтыгында
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер				
1-3-кредиттик рейтинг: төмөн же орто тобокелдик менен карыз	9 137 470	-	-	9 137 470
10-кредиттик рейтинг: нарксызданган карыз	-	-	127 415	127 415
Жыйынтыгында, дүң балaнстык наркы	**9 137 470**	**-**	**127 415**	**9 264 885**
Чыгымдар камы	(548)	-	(127 415)	(127 963)
Баланстык наркы	**9 136 922**	**-**	**-**	**9 136 922**

34 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(в) Кредиттик тобокелдик, уландысы

	2018-жылдын 31-декабры				
	1-стадия 12 ай ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	2-стадия Кредит-төөнүн бардык мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	3-стадия Кредит-төөнүн бардык мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Түзүлгөн же сатылып алынган кредиттик нарксыздан-ган финансылык активдер	Жыйынтыгында
Кардарларга берилген кредиттер					
1-3-кредиттик рейтинг: төмөн же орто тобокелдик менен карыз	770 281	-	-	-	770 281
7-8-кредиттик рейтинг: стандарттуу эмес карыз	-	-	-	511 360	511 360
9-кредиттик рейтинг: шектүү карыз	-	-	-	1 096 484	1 096 484
Жыйынтыгында, дүң баланстык наркы	**770 281**	**-**	**-**	**1 607 844**	**2 378 125**
Чыгымдар камы	(1 088)	-	-	-	(1 088)
Баланстык наркы	**769 193**	**-**	**-**	**1 607 844**	**2 377 037**

	2018-жылдын 31-декабры			
	1-стадия 12 ай ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	2-стадия Кредит-төөнүн бардык мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	3-стадия Кредит-төөнүн бардык мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Жыйынтыгында
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган инвестициялар				
1-3-кредиттик рейтинг: төмөн же орто тобокелдик менен карыз	33 772 745	70 877	-	33 843 622
Жыйынтыгында, баланстык наркы	**33 772 745**	**70 877**	**-**	**33 843 622**

34 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(в) Кредиттик тобокелдик, уландысы

	2018-жылдын 31-декабры			
	1-стадия 12 ай ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	2-стадия Кредит-төөнүн бар-дык мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	3-стадия Кредит-төөнүн бар-дык мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Жыйын-тыгында
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган инвестициялар				
1-3-кредиттик рейтинг: төмөн же орто тобокелдик менен карыз	189 485	-	-	189 485
Жыйынтыгында, дүң балантстык наркы	**189 485**	**-**	**-**	**189 485**
Чыгымдар камы	(3 061)	-	-	(3 061)
Балантстык наркы	**186 424**	**-**	**-**	**186 424**

	2018-жылдын 31-декабры				
	1-стадия 12 айдын ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	2-стадия Кредит-төөнүн бар-дык мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	3-стадия Кредит-төөнүн бар-дык мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Түзүлгөн же сатылып алынган кредиттик нарксыздан-ган фи-нансылык активдер	Жыйын-тыгында
Башка финансылык активдер					
1-3-кредиттик рейтинг: төмөн же орто тобокелдик менен карыз	319 872	-	-	-	319 872
10-кредиттик рейтинг: нарксызданган карыз	-	-	18 834	131 971	150 805
Жыйынтыгында, дүң балантстык наркы	**319 872**	**-**	**18 834**	**131 971**	**470 677**
Чыгымдар камы	(675)	-	(18 834)	(131 971)	(151 480)
Балантстык наркы	**319 197**	**-**	**-**	**-**	**319 197**

34 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(в) Кредиттик тобокелдик, уландысы

Төмөндөгү таблицаларда 2019-жылы чыгымдардын кам өлчөмүнүн өзгөрүүсүнө алып келген финансылык активдердин дүң баланстык наркынын мезгил ичиндеги олуттуу өзгөрүүсүнө талдап-иликтөөлөр активдерди класстары боюнча бөлүштүрүү менен келтирилген:

	2019-жыл				
	1-стадия 12 ай ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	2-стадия Кредиттөөнүн бардык мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	3-стадия Кредиттөөнүн бардык мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Түзүлгөн же сатылып алынган кредиттик нарксыздан-ган финансылык активдер	Жыйынтыгында
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык мекемелердеги каражаттар					
2019-жылдын 1-январына карата абал боюнча дүң баланстык наркы	**83 729 785**	**926 940**	**269 932**	**25**	**84 926 682**
Дүң баланстык наркынын өзгөрүүсү					
- биринчи стадияга кайра классификациялоо	106 295	(106 295)	-	-	-
- экинчи стадияга кайра классификациялоо	(20 963 928)	20 963 928	-	-	-
Түзүлгөн же жаңыдан сатылып алынган финансылык активдер	115 173 306	-	-	-	115 173 306
Таануу токтотулган финансылык активдер	(91 752 610)	(20 604 777)	(13 729)	-	(112 371 116)
Башка өзгөрүүлөр	(266 160)	76 431	(779)		(190 508)
2019-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча дүң баланстык наркы	**86 026 688**	**1 256 227**	**255 424**	**25**	**87 538 364**
2019-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча чыгымдар камы	**(5 173)**	**(2 498)**	**(255 424)**	**(25)**	**(263 120)**

34 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(в) Кредиттик тобокелдик, уландысы

	2019-жыл			
	1-стадия 12 ай ичинде күтүлгүчү кредиттик чыгымдар	**2-стадия Кредит-төөнүн бар-дык мөөнөтү ичинде күтүлгүчү кредиттик чыгымдар**	**3-стадия Кредит-төөнүн бар-дык мөөнөтү ичинде күтүлгүчү кредиттик чыгымдар**	**Жыйын-тыгында**
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер				
2019-жылдын 1-январына карата абал боюнча дүң балканстык наркы	**9 137 470**	**-**	**127 415**	**9 264 885**
Дүң баланстык нарктын өзгөрүүсү				
- Экинчи стадияга кайра классификациялоо	(183 243)	183 243	-	-
Түзүлгөн же жаңыдан сатылып алынган финансылык активдер	2 336 674	-	-	2 336 674
Таануу токтотулган финансылык активдер	(4 432 691)	-	(99)	(4 432 790)
Башка өзгөрүүлөр	-	-	(277)	(277)
2019-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча дүң баланстык наркы	**6 858 210**	**183 243**	**127 039**	**7 168 492**
2019-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча чыгымдар камы	**-**	**(1 528)**	**(127 039)**	**(128 567)**

	2019-жыл				
	1-стадия 12 ай ичинде күтүлгүчү кредиттик чыгымдар	**2-стадия Кредит-төөнүн бар-дык мөөнөтү ичинде күтүлгүчү кредиттик чыгымдар**	**3-стадия Кредит-төөнүн бар-дык мөөнөтү ичинде күтүлгүчү кредиттик чыгымдар**	**Түзүлгөн же сатылып алынган кредиттик нарксыздан-ган фи-нансылык активдер**	**Жыйын-тыгында**
Кардарларга берилген кредиттер					
2019-жылдын 1-январына кара-та абал боюнча дүң баланстык наркы	**770 281**	**-**	**-**	**1 607 844**	**2 378 125**
Дүң баланстык нарктын өзгөрүүсү					
- Экинчи стадияга кайра классификациялоо	(12 475)	12 475	-	-	-
- Үчүнчү стадияга кайра классификациялоо	-	(7 805)	7 805	-	-
Түзүлгөн же жаңыдан сатылып алынган финансылык активдер	2 075 914	-	-	677 143	2 753 057
2019-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча дүң баланстык наркы	**2 833 720**	**4 670**	**7 805**	**2 284 987**	**5 131 182**
2019-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча чыгымдар камы	**(41 632)**	**(334)**	**(5 475)**	**(392 027)**	**(439 468)**

34 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(в) Кредиттик тобокелдик, уландысы

	2019-жыл			
	1-стадия 12 ай ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	2-стадия Кредит-төөнүн бар-дык мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	3-стадия Кредит-төөнүн бар-дык мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Жыйын-тыгында
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган инвестициялар				
2019-жылдын 1-январына карата абал боюнча дүң баланстык наркы	**33 772 745**	**70 877**	**-**	**33 843 622**
Дүң баланстык нарктын өзгөрүүсү				
Түзүлгөн же жаңыдан сатылып алынган финансылык активдер	95 742 110	-	-	95 742 110
Таануу токтотулган финансылык активдер	(95 558 451)	(70 877)	-	(95 629 328)
Башка өзгөрүүлөр	20 598	-	-	20 598
2019-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча дүң баланстык наркы	**33 977 002**	**-**	**-**	**33 977 002**

	2019-жыл			
	1-стадия 12 ай ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	2-стадия Кредит-төөнүн бар-дык мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	3-стадия Кредит-төөнүн бар-дык мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Жыйын-тыгында
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган инвестициялар				
2019-жылдын 1-январына карата абал боюнча дүң баланстык наркы	**189 485**	**-**	**-**	**189 485**
Дүң баланстык нарктын өзгөрүүсү				
Таануу токтотулган финансылык активдер	(62 471)	-	-	(62 471)
2019-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча дүң баланстык наркы	**127 014**			**127 014**
2019-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча чыгымдар камы	**(1 962)**	**-**	**-**	**(1 962)**

4 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(в) Кредиттик тобокелдик, уландысы

	2019-жыл				
	1-стадия 12 ай ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	**2-стадия Кредит-төөнүн бардык мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар**	**3-стадия Кредит-төөнүн бардык мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар**	**Түзүлгөн же сатылып алынган кредиттик нарксыздан-ган финансылык активдер**	**Жыйын-тыгында**
Башка финансылык активдер					
2019-жылдын 1-январына карата абал боюнча дүң балланстык наркы	**319 872**	**-**	**18 834**	**131 971**	**470 677**
Дүң баланстык нарктын өзгөрүүсү					
- Үчүнчү стадияга кайра классификациялоо	(22 973)	-	22 973	-	-
Түзүлгөн же жаңыдан сатылып алынган финансылык активдер	49 793	-	-	9 183	58 976
Эсептен алып салуу	(76)	-	-	(423)	(499)
Башка өзгөрүүлөр	(6 459)	-	36	2 485	(3 938)
2019-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча дүң баланстык наркы	**340 157**	**-**	**41 843**	**143 216**	**525 216**
2019-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча чыгымдар камы	**(891)**	**-**	**(40 658)**	**(143 216)**	**(184 765)**

34 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(в) Кредиттик тобокелдик, уландысы

Төмөндөгү таблицаларда 2018-жылы чыгымдардын кам өлчөмүнүн өзгөрүүсүнө алып келген финансылык активдердин дүң баланстык наркынын мезгил ичиндеги олуттуу өзгөрүүсүнө талдап-иликтөөлөр активдерди класстары боюнча бөлүштүрүү менен келтирилген:

	2018-жыл				
	1-стадия 12 ай ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	2-стадия Кредит-төөнүн бардык мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	3-стадия Кредит-төөнүн бардык мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Түзүлгөн же сатылып алынган кредиттик нарксыздан-ган финансылык активдер	Жыйынтыгында
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык мекемелердеги каражаттар					
2018-жылдын 1-январына карата абал боюнча дүң баланстык наркы	**85 975 712**	**806 977**	**266 027**	**-**	**87 048 716**
Дүң баланстык наркынын өзгөрүүсү					
- Экинчи стадияга кайра классификациялоо	(19 974 082)	19 974 082	-	-	-
Түзүлгөн же жаңыдан сатылып алынган финансылык активдер	638 387 388	-	-	-	638 387 388
Таануу токтотулган финансылык активдер	(619 958 444)	(19 585 092)	-	-	(639 543 536)
Башка өзгөрүүлөр	(700 789)	(269 027)	3 905	25	(965 886)
2018-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча дүң баланстык наркы	**83 729 785**	**926 940**	**269 932**	**25**	**84 926 682**
2018-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча чыгымдар камы	**(6 073)**	**(2 170)**	**(269 932)**	**(25)**	**(278 200)**

34 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(в) Кредиттик тобокелдик, уландысы

	2018-жыл				
	1-стадия 12 ай ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	2-стадия Кредит-төөнүн бардык мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	3-стадия Кредит-төөнүн бардык мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Түзүлгөн же сатылып алынган кредиттик нарксыздан-ган финансылык активдер	Жыйын-тыгында
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер					
2018-жылдын 1-январына карата абал боюнча дүң балансттык наркы	**6 795 889**	**185 612**	**125 572**	**-**	**7 645 469**
Дүң балансттык нарктын өзгөрүүсү					
Түзүлгөн же жаңыдан сатылып алынган финансылык активдер	3 326 244	-	-	454 383	3 780 627
Таануу токтотулган финансылык активдер	(984 663)	-	-	(75)	(984 738)
Эсептен алып салуу	-	-	-	(179 395)	(179 395)
Башка өзгөрүүлөр	-	(185 612)	1 843	(813 309)	(997 078)
2018-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча дүң балансттык наркы	**9 137 470**	**-**	**127 415**	**-**	**9 264 885**
2018-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча чыгымдар камы	**(548)**	**-**	**(127 415)**	**-**	**(127 963)**

34 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(в) Кредиттик тобокелдик, уландысы

	2018-жыл				
	1-стадия 12 ай ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	2-стадия Кредит-төөнүн бардык мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	3-стадия Кредит-төөнүн бардык мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Түзүлгөн же сатылып алынган кредиттик нарксыздан-ган финансылык активдер	Жыйын-тыгында
Кардарларга берилген кредиттер					
2018-жылдын 1-январына карата абал боюнча дүң балантык наркы	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Дүң балантык нарктын өзгөрүүсү					
Түзүлгөн же жаңыдан сатылып алынган финансылык активдер	770 281	-	-	1 607 844	2 378 125
2018-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча дүң балантык наркы	**770 281**	**-**	**-**	**1 607 844**	**2 378 125**
2018-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча чыгымдар камы	**(1 088)**	**-**	**-**	**-**	**(1 088)**

	2018-жыл			
	1-стадия 12 ай ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	2-стадия Кредит-төөнүн бардык мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	3-стадия Кредит-төөнүн бардык мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Жыйын-тыгында
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган инвестициялар				
2018-жылдын 1-январына карата абал боюнча дүң балантык наркы	**42 939 313**	**70 571**	**-**	**43 009 884**
Дүң балантык нарктын өзгөрүүсү				
Түзүлгөн же жаңыдан сатылып алынган финансылык активдер	174 854 319	-	-	174 854 319
Таануу токтотулган финансылык активдер	(183 671 251)	(600)	-	(183 671 851)
Башка өзгөрүүлөр	(349 636)	906	-	(348 730)
2018-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча дүң балантык наркы	**33 772 745**	**70 877**	**-**	**33 843 622**

34 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(в) Кредиттик тобокелдик, уландысы

	2018-жыл			
	1-стадия 12 ай ичинде күтүлгүүчү кредиттик чыгымдар	2-стадия Кредит-төөнүн бардык мөөнөтү ичинде күтүлгүүчү кредиттик чыгымдар	3-стадия Кредит-төөнүн бардык мөөнөтү ичинде күтүлгүүчү кредиттик чыгымдар	Жыйынтыгында
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган инвестициялар				
2018-жылдын 1-январына карата абал боюнча дүң балантык наркы	**251 313**	**-**	**-**	**251 313**
Дүң баланстык нарктын өзгөрүүсү				
Түзүлгөн же жаңыдан сатылып алынган финансылык активдер	-	-	-	-
Таануу токтотулган финансылык активдер	(61 828)	-	-	(61 828)
Башка өзгөрүүлөр	-	-	-	-
2018-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча дүң баланстык наркы	**189 485**	**-**	**-**	**189 485**
2018-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча чыгымдар камы	**(3 061)**	**-**	**-**	**(3 061)**

	2018-жыл				
	1-стадия 12 ай ичинде күтүлгүүчү кредиттик чыгымдар	2-стадия Кредит-төөнүн бардык мөөнөтү ичинде күтүлгүүчү кредиттик чыгымдар	3-стадия Кредит-төөнүн бардык мөөнөтү ичинде күтүлгүүчү кредиттик чыгымдар	Түзүлгөн же сатылып алынган кредиттик наркызданган финансылык активдер	Жыйынтыгында
Башка финансылык активдер					
2018-жылдын 1-январына карата абал боюнча дүң баланстык наркы	**278 187**	**-**	**24 253**	**-**	**302440**
Дүң баланстык нарктын өзгөрүүсү					
Түзүлгөн же жаңыдан сатылып алынган финансылык активдер	21 579	-	-	20 710	42 289
Таануу токтотулган финансылык активдер	-	-	(478)	-	(478)
Эсептен алып салуу	-	-	(4 884)	-	(4 884)
Башка өзгөрүүлөр	20 106	-	(57)	111 261	131 310
2018-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча дүң баланстык наркы	**319 872**	**-**	**18 834**	**131 971**	**470 677**
2018-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча чыгымдар камы	**(675)**	**-**	**(18 834)**	**(131 971)**	**(151 480)**

34 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(г) Географиялык концентрациялануу

Улуттук банктын Инвестициялык комитети өз контрагенттеринин өлкө тобокелдиктерине туруктуу мониторингди жүзөгө ашырып турат. Бул ыкма Улуттук банкка, валюталык запастар жайгаштырылган өлкөлөрдө инвестициялык жагдайдын өзгөрүүсүнөн улам келип чыгышы мүмкүн болгон чыгымдарды азайтууга өбөлгө түзүүгө багытталган.

Төмөнкү таблицада 2019-жылдын 31-декабрына карата активдердин жана милдеттенмелердин географиялык концентрациялануусу чагылдырылган:

	Кыргыз Республикасы	Экономикалык кызматташуу жана өнүктүрүү уюмуна кирген өлкөлөр	Экономикалык кызматташуу жана өнүктүрүү уюмуна кирбеген өлкөлөр	Эл аралык финансылык мекемелер	2019-жылдын 31-декабры, жыйынтыгында
Финансылык активдер					
Депозит түрүндө алтын	-	8 765 609	-	-	8 765 609
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык мекемелердеги каражаттар	1 837 606	50 800 982	17 536 679	17 099 977	87 275 244
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	7 039 925	-	-	-	7 039 925
Кардарларга берилген кредиттер	4 691 714	-	-	-	4 691 714
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган инвестициялар	993 846	11 616 712	-	21 366 444	33 977 002
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган инвестициялар	125 052	-	-	-	125 052
Башка финансылык активдер	337 666	1 218	1 567	-	340 451
Жыйынтыгында, финансылык активдер	**15 025 809**	**71 184 521**	**17 538 246**	**38 466 421**	**142 214 997**

34 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(г) Географиялык концентрациялануу, уландысы

	Кыргыз Республикасы	Экономикалык кызматташуу жана өнүктүрүү уюмуна кирген өлкөлөр	Экономикалык кызматташуу жана өнүктүрүү уюмуна кирбеген өлкөлөр	Эл аралык финансылык мекемелер	2019-жылдын 31-декабры, жыйынтыгында
Финансылык милдеттенмелер					
Жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар	106 058 051	-	-	-	106 058 051
Пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча бааланган финансылык милдеттенмелер	12 441	-	39	-	12 480
Банктардын жана башка финансылык мекемелердин каражаттары	21 655 325	1 045	156 696	73 163	21 886 229
Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн каражаттары	17 033 154	-	-	-	17 033 154
Кардарлардын каражаттары	3 182 991	155 775	282 278	-	3 621 044
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар	8 048 501	-	-	-	8 048 501
ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	-	-	-	8 146 676	8 146 676
Ижара боюнча милдеттенмелер	299 335	-	-	-	299 335
Башка финансылык милдеттенмелер	105 532	5 432	22 385	-	133 349
Жыйынтыгында, финансылык милдеттенмелер	**156 395 330**	**162 252**	**461 398**	**8 219 839**	**165 238 819**
Таза балнстык позиция	**(141 369 521)**	**71 022 269**	**17 076 848**	**30 246 582**	**(23 023 822)**

34 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(г) Географиялык концентрацияланyу, уландысы

Төмөнкү таблицада 2018-жылдын 31-декабрына карата активдердин жана милдеттенмелердин географиялык концентрацияланyусу чагылдырылган:

	Кыргыз Республикасы	Экономикалык кызматташуу жана өнүктүрүү уюмуна кирген өлкөлөр	Экономикалык кызматташуу жана өнүктүрүү уюмуна кирбеген өлкөлөр	Эл аралык финансылык мекемелер	2018-жылдын 31-декабры, жыйынтыгында
Финансылык активдер					
Депозит түрүндө алтын	-	7 423 265	-	-	7 423 265
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык мекемелердеги каражаттар	1 476 592	49 256 606	19 071 441	14 843 843	84 648 482
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	9 136 922	-	-	-	9 136 922
Кардарларга берилген кредиттер	2 360 803	-	16 234	-	2 377 037
Пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча бааланган финансылык активдер	1 125	-	129	-	1 254
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган инвестициялар	211 378	11 014 881	70 877	22 546 486	33 843 622
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган инвестициялар	186 424	-	-	-	186 424
Башка финансылык активдер	313766	-	5 431	-	319197
Жыйынтыгында, финансылык активдер	**13 687 010**	**67 694 752**	**19 164 112**	**37 390 329**	**137 936 203**

34 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(г) Географиялык концентрациялануу, уландысы

	Кыргыз Республикасы	Экономикалык кызматташуу жана өнүктүрүү уюмуна кирген өлкөлөр	Экономикалык кызматташуу жана өнүктүрүү уюмуна кирбеген өлкөлөр	Эл аралык финансылык мекемелер	2018-жылдын 31-декабры, жыйынтыгында
Финансылык милдеттенмелер					
Жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар	93 502 438	-	-	-	93 502 438
Пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча бааланган финансылык милдеттенмелер	13 322	-	-	-	13 322
Банктардын жана башка финансылык мекемелердин каражаттары	18 300 209	-	294 612	134 065	18 728 886
Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн каражаттары	12 468 565	-	-	-	12 468 565
Кардарлардын каражаттары	2 431 092	164 246	354 946	-	2 950 284
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар	7 942 309	-	-	-	7 942 309
Алынган кредиттер	10 654	-	-	161 268	171 922
ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	-	-	-	8 222 162	8 222 162
Башка финансылык милдеттенмелер	92 669	3 240	16 439	-	112 348
Жыйынтыгында, финансылык милдеттенмелер	**134 761 258**	**167 486**	**665 997**	**8 517 495**	**144 112 236**
Таза балАНСТЫК позиция	**(121 074 248)**	**67 527 266**	**18 498 115**	**28 872 834**	**(6 176 033)**

34 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(д) Ликвиддүүлүк тобокелдиги

Ликвиддүүлүк тобокелдиги – бул, Топтун финансылык инструменттери боюнча милдеттенмелердин ордун жабуу учурунда кыйынчылыктардын келип чыгуу тобокелдиги. Чет өлкө валютасындагы активдер жана милдеттенмелер боюнча ордун жабуу мөөнөттөрүнүн дал келбей калышы учурунда ликвиддүүлүк тобокелдиги келип чыгат. Активдер жана милдеттенмелер боюнча ордун жабуу мөөнөттөрүнүн дал келиши жана/же контролдоонун дал келбеши Улуттук банкты жана "Керемет Банк" ААКты кошо алганда, финансылык мекемелерде орун алышы мүмкүн болгон ушул тобокелдикти тескөөдөгү негизги учур болуп саналат. Жүргүзүлүп жаткан операциялардын ар түрдүүлүгү жана аларга байланыштуу белгисиздик жагдайынын орун алышы, активдердин жана милдеттенмелердин ордун жабуу мөөнөттөрүнүн толугу менен дал келиши, финансылык мекемелер үчүн кадимки калыптанган тажрыйба болуп саналбайт.

Топ төлөө мөөнөтүнүн келип жетишине жараша, бардык милдеттенмелерди аткаруу үчүн зарыл болгон акча каражаттарынын дайыма колдо болуп турушун камсыз кылуу максатында, ликвиддүүлүктүн зарыл деңгээлин колдоого алып турат. Ликвиддүүлүктү тескөө жагындагы саясат Топтун жетекчилиги тарабынан кароого алынып, бекитилет.

Топ каржылоо булактарынын диверсификацияланган жана туруктуу түзүмүн, ликвиддүүлүккө карата келип чыккан күтүүсүз талаптарга тез арада жана кескин өзгөрүүсүз чара көрүүгө жөндөмдүү болуу үчүн жигердүү колдоого алып турууга аракеттенет.

Улуттук банк эмиссиялык банк экендигин эске алганда (ал улуттук валюта – сомдун эмиссиясын жүргүзөт), улуттук валютадагы милдеттенмелерди аткара албай калуу тобокелдиги минималдуу жана ликвиддүүлүк тобокелдиги көбүнчө Улуттук банктын чет өлкө валютасында туюндурулган финансылык милдеттенмелеринин аткарылышына жана "Керемет Банк" ААКтын улуттук жана чет өлкө валютасында туюндурулган финансылык милдеттенмелеринин аткарылышына тиешелүү.

Топтун активдеринин жана милдеттенмелеринин ликвиддүүлүгүн тескөө төмөнкүлөрдөн турат:

- акча каражаттарынын агымын болжолдоо жана акча каражаттарынын ушул агымына байланыштуу ликвиддүү активдердин зарыл деңгээлин эсептөөлөрдөн;
- булактардын диверсификацияланган түзүмүн колдоодон;
- жогорку ликвиддүү активдер портфелин тейлөөнү, аны кассалык ликвиддүүлүктүн ажырымы келип чыккан шартта, коргоо чарасы катары эркин ишке ашырууга болот;
- ликвиддүүлүктү жана каржылоонун талап кылынган деңгээлин колдоо боюнча резервдик пландарды иштеп чыгуудан;
- Улуттук банктын жана "Керемет Банк" ААКтын ликвиддүүлүгүнүн баланстык көрсөткүчтөрүнүн белгиленген ченемдерге ылайык келүүсүн контролдоодон.

МАЗМУНУ

34 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(д) Ликвиддүүлүк тобокелдиги, уландысы

2019-жылдын 31-декабрына карата төлөө мөөнөттөрү боюнча финансылык милдеттенмелерге жүргүзүлгөн талдап-иликтөөлөрдү төмөнкүдөй чагылдырууга болот.

	Талап боюнча төлөнүүчү жана 1 айга жетпеген	1 айдан 3 айга чейин	3 айдан 6 айга чейин	6 айдан 12 айга чейин	1 жылдан ашкан	Колдонуудан калган финансылык милдеттенмелердин суммардык өлчөмү	2019-жылдын 31-декабры, баланстык нарк
Пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча бааланган финансылык милдеттенмелер	3 624	2 869	5 987	-	-	12 480	12 480
Банктардын жана башка финансылык мекемелердин каражаттары	21 872 650	104	157	313	16 436	21 889 660	21 886 229
Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн эсептери	17 033 154	-	-	-	-	17 033 154	17 033 154
Кардарлардын каражаттары	959 936	94 534	188 866	1 093 319	2 082 645	4 419 300	3 621 044
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар	7 761 200	300 000	-	-	-	8 061 200	8 048 501
ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	8 136 099	10 577	-	-	-	8 146 676	8 146 676
Ижара боюнча милдеттенмелер	5 061	10 122	20 244	25 305	301 256	361 988	299 335
Башка финансылык милдеттенмелер	73 181	7 415	78	36 063	16 612	133 349	133 349
	55 844 905	**425 621**	**215 332**	**1 155 000**	**2 416 949**	**60 057 807**	**59 180 768**

Жогоруда көрсөтүлгөн таблицадагы милдеттенмелердин баланстык наркы боюнча чагылдырылган суммаларга дал келбеген финансылык милдеттенмелердин ордун жабуу суммасында ушул финансылык отчетто натыйжалуу пайыздык чен ыкмасы боюнча таанылбаган пайыздарга тиешелүү калган суммардык төлөөлөр камтылган.

34 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(д) Ликвиддүүлүк тобокелдиги, уландысы

2018-жылдын 31-декабрына карата төлөө мөөнөттөрү боюнча финансылык милдеттенмелерге жүргүзүлгөн талдап-иликтөөлөрдү төмөнкүдөй чагылдырууга болот:

	Талап боюнча төлөнүүчү жана 1 айга жетпеген	1 айдан 3 айга чейин	3 айдан 6 айга чейин	6 айдан 12 айга чейин	1 жылдан ашкан	Колдонуудан калган финансылык милдеттенмелердин суммардык өлчөмү	2018-жылдын 31-декабры, баланстык нарк
Пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча бааланган финансылык милдеттенмелер	2 539	5 188	5 595	-	-	13 322	13 322
Банктардын жана башка финансылык мекемелердин каражаттары	18 728 886	-	-	-	-	18 728 886	18 728 886
Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн эсептери	12 468 565	-	-	-	-	12 468 565	12 468 565
Кардарлардын каражаттары	1 176 475	177 994	359 235	63 240	1 462 419	3 239 363	2 950 284
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар	3 044 037	3 833 800	1 120 250	-	-	7 998 087	7 942 309
Алынган кредиттер	10 654	-	161 268	174	-	172 096	171 922
ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	8 207 439	14 723	-	-	-	8 222 162	8 222 162
Башка финансылык милдеттенмелер	61 865	3 679	152	30 327	16 325	112 348	112 348
	43 700 460	**4 035 384**	**1 646 500**	**93 741**	**1 478 744**	**50 954 829**	**50 609 798**

Жогоруда көрсөтүлгөн таблицадагы милдеттенмелердин баланстык наркы боюнча чагылдырылган суммаларга дал келбеген финансылык милдеттенмелердин ордун жабуу суммасында ушул финансылык отчетто натыйжалуу пайыздык чен ыкмасы боюнча таанылбаган пайыздарга тиешелүү калган суммардык төлөөлөр камтылган.

34 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(д) Ликвиддүүлүк тобокелдиги, уландысы

Төмөнкү таблицада 2019-жылдын 31-декабрына карата финансылык абал жөнүндө консолидацияланган отчетто чагылдырылган суммаларга (күтүлүп жаткан төлөө мөөнөттөрү боюнча) талдап-иликтөөлөр келтирилген:

	Талап боюнча төлөнүүчү жана 1 айга жетпеген	**1 айдан 3 айга чейин**	**3 айдан 12 айга чейин**	**1 жылдан 5 жылга чейин**	**5 жылдан ашкан**	**Төлөө мөөнөтүсүз**	**2019-жылдын 31-декабры, жыйынтыгында**
ФИНАНСЫЛЫК АКТИВДЕР							
Депозит түрүндө алтын	7 605 185	1 160 424	-	-	-	-	8 765 609
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык мекемелердеги каражаттар	56 042 453	12 016 456	19 216 335	-	-	-	87 275 244
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	235 542	2 958 985	3 845 398	-	-	-	7 039 925
Кардарларга берилген кредиттер	258 369	57 087	106 064	2 392 480	1 877 714	-	4 691 714
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган инвестициялар	3 853 304	7 084 590	22 158 305	744 602	136 201	-	33 977 002
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган инвестициялар	-	-	61 471	63 581	-	-	125 052
Башка финансылык активдер	23 539	6 075	26 081	142 291	142 465	-	340 451
	68 018 392	**23 283 617**	**45 413 654**	**3 342 954**	**2 156 380**	-	**142 214 997**

34 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(д) Ликвиддүүлүк тобокелдиги, уландысы

	Талап боюнча төлөнүүчү жана 1 айга жетпеген	1 айдан 3 айга чейин	3 айдан 12 айга чейин	1 жылдан 5 жылга чейин	5 жылдан ашкан	Төлөө мөөнөтүсүз	2019-жылдын 31-декабры, жыйынтыгында
ФИНАНСЫЛЫК МИЛДЕТТЕНМЕЛЕР							
Жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар	-	-	-	-	-	106 058 051	106 058 051
Пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча бааланган финансылык милдеттенмелер	3 624	2 869	5 987	-	-	-	12 480
Банктардын жана башка финансылык мекемелердин каражаттары	21 872 300	-	-	13 929	-	-	21 886 229
Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн эсептери	17 033 154	-	-	-	-	-	17 033 154
Кардарлардын каражаттары	939 061	53 130	1 099 585	1 529 268	-	-	3 621 044
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар	7 751 469	297 032	-	-	-	-	8 048 501
ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	8 136 099	10 577	-	-	-	-	8 146 676
Ижара боюнча милдеттенмелер	4 017	8 034	36 151	251 133	-	-	299 335
Башка финансылык милдеттенмелер	73 181	7 415	36 141	16 612	-	-	133 349
	55 812 905	**379 057**	**1 177 864**	**1 810 942**	**-**	**106 058 051**	**165 238 819**
Таза позиция	**12 205 487**	**22 904 560**	**44 235 790**	**1 532 012**	**2 156 380**	**(106 058 051)**	**(23 023 822)**

34 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(д) Ликвиддүүлүк тобокелдиги, уландысы

Төмөнкү таблицада 2018-жылдын 31-декабрына карата финансылык абал жөнүндө консолидацияланган отчетто чагылдырылган суммаларга (күтүлүп жаткан төлөө мөөнөттөрү боюнча) талдап-иликтөөлөр келтирилген:

	Талап боюнча төлөнүүчү жана 1 айга жетпеген	1 айдан 3 айга чейин	3 айдан 12 айга чейин	1 жылдан 5 жылга чейин	5 жылдан ашкан	Төлөө мөөнөтүсүз	2018-жылдын 31-декабры, жыйынтыгында
ФИНАНСЫЛЫК АКТИВДЕР							
Депозит түрүндө алтын	4 020 298	3 402 967	-	-	-	-	7 423 265
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык мекемелердеги каражаттар	50 244 140	15 275 681	19 128 661	-	-	-	84 648 482
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	305 915	2 772 427	6 057 628	452	500	-	9 136 922
Кардарларга берилген кредиттер	381 878	53 917	270 556	1 539 660	131 026	-	2 377 037
Пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча бааланган финансылык активдер	1 254	-	-	-	-	-	1 254
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган инвестициялар	19 012 310	10 508 467	4 122 207	111 258	89 380	-	33 843 622
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган инвестициялар	-	-	60 008	126 416	-	-	186 424
Башка финансылык активдер	48 255	3 985	18 168	97 457	151 332	-	319 197
	74 014 050	**32 017 444**	**29 657 228**	**1 875 243**	**372 238**	**-**	**137 936 203**

34 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(д) Ликвиддүүлүк тобокелдиги, уландысы

	Талап боюнча төлөнүүчү жана 1 айга жетпеген	1 айдан 3 айга чейин	3 айдан 12 айга чейин	1 жылдан 5 жылга чейин	5 жылдан ашкан	Төлөө мөөнөтүсүз	2018-жылдын 31-декабры, жыйынтыгында
ФИНАНСЫЛЫК МИЛДЕТТЕНМЕЛЕР							
Жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар	-	-	-	-	-	93 502 438	93 502 438
Пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча бааланган финансылык милдеттенмелер	2 539	5 188	5 595	-	-	-	13 322
Банктардын жана башка финансылык мекемелердин каражаттары	18 728 886	-	-	-	-	-	18 728 886
Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн эсептери	12 468 565	-	-	-	-	-	12 468 565
Кардарлардын каражаттары	1 250 657	168 262	359 490	1 171 875	-	-	2 950 284
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар	3 038 940	3 804 945	1 098 424	-	-	-	7 942 309
Алынган кредиттер	10 654	-	161 268	-	-	-	171 922
ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	8 207 439	14 723	-	-	-	-	8 222 162
Башка финансылык милдеттенмелер	61 865	3 679	30 479	16 325	-	-	112 348
	43 769 545	**3 996 797**	**1 655 256**	**1 188 200**	**-**	**93 502 438**	**144 112 236**
Таза позиция	**30 244 505**	**28 020 647**	**28 001 972**	**687 043**	**372 238**	**(93 502 438)**	**(6 176 033)**

35 АГЕНТТИК ФУНКЦИЯЛАР

Кыргыз Республикасынын Эл аралык валюта фондусуна катталуу квотасы

Кыргыз Республикасы 1992-жылы Эл аралык валюта фондусунун (ЭВФтин) мүчөсү болгон. ЭВФке мүчө болгон ар бир өлкө үчүн атайын карыз алышуу укугунда (мындан ары – АКУ) туюндурулган квота белгиленет. Катталуу квотасы ЭВФтин каржылоосунан пайдалануу мүмкүнчүлүгүн аныктоо үчүн негиз болуп саналат. 2019 жана 2018-жылдардын 31-декабрында Кыргыз Республикасынын квотасы 177 600 миң АКУну түзгөн.

Кыргыз Республикасынын Финансы министрлиги тарабынан катталуу квотасынын бөлүгүн камсыз кылуу максатында, ЭВФтин пайдасына баалуу кагаздар чыгарылган. Квотанын калган бөлүгү ЭВФтин Улуттук банктагы күндөлүк эсебине жайгаштырылган каражаттар менен камсыз кылынган.

Улуттук банк ошол баалуу кагаздардын жана каражаттардын депозитарийи, ошондой эле Кыргыз Республикасынын атынан жана анын таламында Эл аралык валюта фондусу менен бардык операцияларды жүзөгө ашырууга ыйгарым укуктуу финансылык агент болуп саналат. Демек, төмөндө келтирилген активдер жана милдеттенмелер Улуттук банктын активдери жана милдеттенмелери болуп саналбайт жана Топтун финансылык отчетуна да кошулган эмес:

	2019-жылдын 31-декабры	2018-жылдын 31-декабры
ЭВФтин мүчөлүк квотасы	**17 116 917**	**17 253 271**
ЭВФтин пайдасына чыгарылган баалуу кагаздар	(17 060 136)	(17 201 127)
ЭВФтин күндөлүк эсептери	(43 187)	(41 638)
	(17 103 323)	**(17 242 765)**

ЭВФтин Кыргыз Республикасынын Финансы министрлигине берген кредиттери

2019-жыл ичинде Кыргыз Республикасынын Финансы министрлиги мамлекеттик бюджетти финансылык колдоо максатында кредит алган эмес. Буга чейин алынган кредиттер боюнча карыз Улуттук банктын финансылык абалы жөнүндө консолидацияланган отчетунда ЭВФ алдындагы милдеттенме катары эске алынган эмес, анткени Кыргыз Республикасынын Финансы министрлиги менен Улуттук банк ортосунда макулдашууга кол коюлуп, ага ылайык Кыргыз Республикасынын Финансы министрлиги ушул кредиттер боюнча милдеттенмелерди өзүнө алган. 2019-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча бул кредиттердин орду төлөнбөгөн калдыгы 9 744 135 миң сомду түзгөн (2018-жылдын 31-декабрында бул сумма 11 457 600 сом түзгөн).

36 БАЙЛАНЫШТУУ ТАРАПТАР МЕНЕН ОПЕРАЦИЯЛАР

(а) Контролдоо боюнча

Ар бир байланыштуу болушу мүмкүн болгон тарапты кароо учурунда алардын юридикалык формасына гана эмес, түптөлгөн мамилелердин маңызына да өзгөчө көңүл бурулат.

Кыргыз Республикасынын “Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы, банктар жана банк иштери жөнүндө” мыйзамына ылайык, Улуттук банк Кыргыз Республикасынын борбордук банкы болуп саналат жана анын менчигинде турат. Топ, Мыйзамда белгиленген ыйгарым укуктарынын чегинде ишин өз алдынча жүзөгө ашырат.

(б) Башкарманын мүчөлөрү менен операциялар

Улуттук банк Башкармасынын мүчөлөрүнүн 2019 жана 2018-жылдардын 31-декабрында бүткөн жылдар үчүн чогуу алгандагы сый акылары, тиешелүүлүгүнө жараша 21 724 миң сомду жана 21 472 миң сомду түзгөн. Сый акыларга эмгек акылар жана бардык төлөөлөр кирет. 2019 жана 2018-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча Улуттук банк Башкармасынын мүчөлөрүнө берилген кредиттердин орду жабылбаган калдыгы, тиешелүүлүгүнө жараша 24 605 миң сомду жана 27 295 миң сомду түзгөн. Кредиттер кыргыз сомунда берилген жана алар 2032-жылга чейин төлөнүп бүтүүгө тийиш. 2019 жана 2018-жылдардын 31-декабрында бүткөн жылдар үчүн Улуттук банк Башкармасынын мүчөлөрүнө берилген кредиттер боюнча пайыздык кирешелер, тиешелүүлүгүнө жараша 263 миң сомду жана 388 миң сомду түзгөн.

“Керемет Банк” ААК Башкармасынын жана Директорлор кеңешинин мүчөлөрүнүн 2019-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл үчүн чогуу алгандагы сый акылары 12 774 миң сомду түзөт (2018-жылдын 2-октябрынан тартып 31-декабрына чейинки мезгил ичинде 5 200 миң сомду түзгөн). Сый акыларга эмгек акылар жана бардык төлөөлөр кирет. 2019 жана 2018-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча “Керемет Банк” ААК Башкармасынын жана Директорлор кеңешинин мүчөлөрүнүн депозиттери боюнча калдыгы, тиешелүүлүгүнө жараша 2 308 миң сомду жана 467 миң сомду түзгөн.

Байланыштуу тараптар менен операцияларды эсепке алуу рыноктук наркы боюнча жүргүзүлөт.

36 БАЙЛАНЫШТУУ ТАРАПТАР МЕНЕН ОПЕРАЦИЯЛАР (УЛАНДЫСЫ)

(в) Башка байланыштуу тараптар менен операциялар

Төмөндө таблицада 2019-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча байланыштуу тараптар менен ишке ашырылган операциялар боюнча калдыктар келтирилген:

	Консолидацияланбаган туунду уюмдар	Ассоциацияланган уюмдар	2019-жылдын 31-декабры, жыйынтыгында
Финансылык абал жөнүндө консолидацияланган отчет			
Ассоциацияланган уюмдарга инвестициялар	62 000	823 297	885 297

Башка байланыштуу тараптар менен 2019-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл ичинде ишке ашырылган операциялар боюнча тиешелүү пайда жана чыгым төмөндө чагылдырылган:

	Консолидацияланбаган туунду уюмдар	Ассоциацияланган уюмдар	2019-жылдын 31- декабрында бүткөн жыл, жыйынтыгында
Пайда же чыгым жөнүндө консолидацияланган отчет			
Ассоциацияланган уюмдардын пайдасындагы үлүш	-	140 100	140 100
Комиссиялык кирешелер	-	240	240
Башка кирешелер	838	8 655	9 493
Башка чыгашалар	(825)	(297)	(1 122)

Төмөндө таблицада 2018-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча байланыштуу тараптар менен ишке ашырылган операциялар боюнча калдыктар келтирилген:

	Консолидацияланбаган туунду уюмдар	Ассоциацияланган уюмдар	2018-жылдын 31-декабры, жыйынтыгында
Финансылык абал жөнүндө консолидацияланган отчет			
Ассоциацияланган уюмдарга инвестициялар	62 000	123 136	185 136

Башка байланыштуу тараптар менен 2018-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл ичинде ишке ашырылган операциялар боюнча тиешелүү пайда жана чыгым төмөндө чагылдырылган:

	Консолидацияланбаган туунду уюмдар	Ассоциацияланган уюмдар	2018-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл, жыйынтыгында
Пайда же чыгым жөнүндө консолидацияланган отчет			
Комиссиялык кирешелер	-	700	700
Башка кирешелер	1 048	7 759	8 807
Башка чыгашалар	(689)	-	(689)

МАЗМУНУ

37 ФИНАНСЫЛЫК АКТИВДЕР ЖАНА ФИНАНСЫЛЫК МИЛДЕТТЕНМЕЛЕР: ЭСЕПКЕ АЛУУ КЛАССИФИКАЦИЯЛАРЫ ЖАНА АДИЛЕТ НАРК

(а) Эсепке алуу классификациялары жана адилет нарк

Төмөнкү таблицада 2019-жылдын 31-декабрына карата финансылык активдердин жана милдеттенмелердин баланстык жана адилет наркы чагылдырылган:

	Амортизацияланган наркы боюнча бааланган	Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган	Пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча эске алынган финансылык инструменттер	2019-жылдын 31-декабры, жалпы балანстык наркы	2019-жылдын 31-декабры, адилет наркы
Депозит түрүндө алтын	8 765 609	-	-	8 765 609	8 765 609
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык мекемелердеги каражаттар	37 042 485	50 232 759	-	87 275 244	87 275 244
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	7 039 925	-	-	7 039 925	7 039 925
Кардарларга берилген кредиттер	4 691 714	-	-	4 691 714	4 359 908
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган инвестициялар	-	33 977 002	-	33 977 002	33 977 002
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган инвестициялар	125 052	-	-	125 052	125 052
Башка финансылык активдер	340 451	-	-	340 451	340 451
	58 005 236	**84 209 761**	**-**	**142 214 997**	**141 899 758**
Жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар	106 058 051	-	-	106 058 051	106 058 051
Пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча бааланган финансылык милдеттенмелер		-	12 480	12 480	12 480
Банктардын жана башка финансылык мекемелердин каражаттары	21 886 229	-	-	21 886 229	21 886 229
Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн эсептери	17 033 154	-	-	17 033 154	17 033 154
Кардарлардын каражаттары	3 621 044	-	-	3 621 044	3 671 303
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар	8 048 501	-	-	8 048 501	8 048 501
ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	8 146 676	-	-	8 146 676	8 146 676
Ижара боюнча милдеттенмелер	299 335	-	-	299 335	299 335
Башка финансылык милдеттенмелер	133 349	-	-	133 349	133 349
	165 226 339	**-**	**12 480**	**165 238 819**	**165 289 078**

37 ФИНАНСЫЛЫК АКТИВДЕР ЖАНА ФИНАНСЫЛЫК МИЛДЕТТЕНМЕЛЕР: ЭСЕПКЕ АЛУУ КЛАССИФИКАЦИЯЛАРЫ ЖАНА АДИЛЕТ НАРК (УЛАНДЫСЫ)

(а) Эсепке алуу классификациялары жана адилет нарк, уландысы

Төмөнкү таблицада 2018-жылдын 31-декабрына карата финансылык активдердин жана милдеттенмелердин баланстык жана адилет наркы чагылдырылган:

	Амортизацияланган наркы боюнча бааланган	Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган	Пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча эске алынган финансылык инструменттер	2018-жылдын 31-декабры, жалпы баланстык наркы	2018-жылдын 31-декабры, адилет наркы
Депозит түрүндө алтын	7 423 265	-	-	7 423 265	7 423 265
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык мекемелердеги каражаттар	41 154 966	43 493 516	-	84 648 482	84 648 482
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	9 136 922	-	-	9 136 922	9 136 922
Кардарларга берилген кредиттер	2 377 037	-	-	2 377 037	2 452 715
Пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча бааланган финансылык активдер	-	-	1 254	1 254	1 254
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган инвестициялар	-	33 843 622	-	33 843 622	33 843 622
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган инвестициялар	186 424	-	-	186 424	186 424
Башка финансылык активдер	319 197	-	-	319 197	319 197
	60 597 811	**77 337 138**	**1 254**	**137 936 203**	**138 011 881**
Жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар	93 502 438	-	-	93 502 438	93 502 438
Пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча бааланган финансылык милдеттенмелер	-	-	13 322	13 322	13 322
Банктардын жана башка финансылык мекемелердин каражаттары	18 728 886	-	-	18 728 886	18 728 886
Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн эсептери	12 468 565	-	-	12 468 565	12 468 565
Кардарлардын каражаттары	2 950 284	-	-	2 950 284	2 981 437
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар	7 942 309	-	-	7 942 309	7 942 309
Алынган кредиттер	171 922	-	-	171 922	171 922
ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	8 222 162	-	-	8 222 162	8 222 162
Башка финансылык милдеттенмелер	112348	-	-	112 348	112 348
	144 098 914	**-**	**13 322**	**144 112 236**	**144 143 389**

37 ФИНАНСЫЛЫК АКТИВДЕР ЖАНА ФИНАНСЫЛЫК МИЛДЕТТЕНМЕЛЕР: ЭСЕПКЕ АЛУУ КЛАССИФИКАЦИЯЛАРЫ ЖАНА АДИЛЕТ НАРК (УЛАНДЫСЫ)

(а) Эсепке алуу классификациялары жана адилет нарк, уландысы

Адилет наркын баалоо жакшы маалымдалган, мындай бүтүмгө келишүүгө ниеттенген, бири-бирине көз карандысыз тараптар ортосунда финансылык инструмент алмаштырылышы мүмкүн болгон наркты эң эле так аныктоого багытталган. Ошондой болсо да, белгисиздик жагдайлардын орун алышы жана баа берүүлөрдүн субъективдүүлүгү себебинен, адилет нарк активдерди сатып өткөрүү же милдеттенмелерди аткаруу дароо ишке ашырылышы мүмкүн болгон нарк катары каралбайт.

(б) Адилет наркка баа берүү баскычтары

Топ көрсөтүлгөн баа берүүлөрдү түзүүдө, колдонулган маалыматтардын олуттуулугу эске алынган адилет наркка баа берүүнүн төмөндө келтирилген баскычтарын пайдалануу аркылуу финансылык абал жөнүндө отчетто чагылдырылган финансылык инструменттерди адилет наркы боюнча баалайт:

- 1-деңгээл: Бирдей финансылык инструменттерге карата активдүү рыноктогу котировкалар (корректировкаланбаган).
- 2-деңгээл: Түздөн-түз жеткиликтүү болгон (б.а. котировкаларда) же кандайдыр бир нерселер аркылуу (б.а. котировкалардан алынган маалыматтар) жеткиликтүү рыноктук маалыматтарга негизделген баа берүү методдору. Бул категорияга окшош инструменттер үчүн активдүү рыноктук котировкаларды, рыноктордо бирдей же окшош инструменттер үчүн активдүү же башка баа берүү ыкмалары катары каралбаган рыноктук котировкаларды колдонуу менен бааланган инструменттер кирет, бардык колдонулган маалыматтар түздөн-түз же кандайдыр бир нерселер аркылуу рынокто байкоого алынган маалыматтарга негизделет.
- 3-деңгээл: Байкоого алынбаган рыноктук маалыматтарга негизделген баа берүү методдору. Бул категорияга байкоого алынган рыноктук маалыматтарга негизделбеген маалыматтарды пайдалануу менен бааланган инструменттер кирет, мында байкоого алынбаган мындай маалыматтар инструментке баа берүүгө олуттуу таасирин тийгизет. Бул категорияга олуттуу байкоого алынбаган корректировкалоолорду же инструменттер ортосунда айырманы чагылдыруу үчүн ой-пикирлерди пайдалануу талап кылынган окшош инструменттер үчүн котировкалардын негизинде бааланган инструменттер кирет.

37 ФИНАНСЫЛЫК АКТИВДЕР ЖАНА ФИНАНСЫЛЫК МИЛДЕТТЕНМЕЛЕР: ЭСЕПКЕ АЛУУ КЛАССИФИКАЦИЯЛАРЫ ЖАНА АДИЛЕТ НАРК (УЛАНДЫСЫ)

(б) Адилет наркка баа берүү баскычтары, уландысы

Төмөнкү таблицада 2019-жылдын 31-декабрына карата адилет наркы боюнча чагылдырылган финансылык инструменттерге адилет наркынын деңгээлдери боюнча жүргүзүлгөн талдап-иликтөөлөр келтирилген:

	1-деңгээл	2-деңгээл	3-деңгээл	2019-жылдын 31-декабры, жыйынтыгында
Пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча бааланган финансылык милдеттенмелер	-	12 480	-	12 480
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык мекемелердеги каражаттар	-	50 232 759		50 232 759
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган инвестициялар	32 983 156	993 846	-	33 977 002

Төмөнкү таблицада 2018-жылдын 31-декабрына карата адилет наркы боюнча чагылдырылган финансылык инструменттерге адилет наркынын деңгээлдери боюнча жүргүзүлгөн талдап-иликтөөлөр келтирилген:

	1-деңгээл	2-деңгээл	3-деңгээл	2018-жылдын 31-декабры, жыйынтыгында
Пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча бааланган финансылык активдер	-	1 254	-	1 254
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык мекемелердеги каражаттар	-	43 493 516	-	43 493 516
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган инвестициялар	33 632 244	211 378	-	33 843 622
Пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча бааланган финансылык милдеттенмелер	-	13 322	-	13 322

37 ФИНАНСЫЛЫК АКТИВДЕР ЖАНА ФИНАНСЫЛЫК МИЛДЕТТЕНМЕЛЕР: ЭСЕПКЕ АЛУУ КЛАССИФИКАЦИЯЛАРЫ ЖАНА АДИЛЕТ НАРК (УЛАНДЫСЫ)

(б) Адилет наркка баа берүү баскычтары, уландысы

Төмөнкү таблицада 2019-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча адилет наркы боюнча чагылдырылбаган финансылык инструменттердин баланстык наркы деңгээлдери боюнча берилген:

	1-деңгээл	2-деңгээл	3-деңгээл	2019-жылдын 31-декабры, жыйынтыгында
Депозит түрүндө алтын	8 765 609	-	-	8 765 609
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык мекемелердеги каражаттар	-	37 042 485	-	37 042 485
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	-	7 039 925	-	7 039 925
Кардарларга берилген кредиттер	-	-	4 691 715	4 691 715
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган инвестициялар	-	125 052	-	125 052
Башка финансылык активдер	-	340 451	-	340 451
Жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар	-	106 058 051	-	106 058 051
Банктардын жана башка финансылык мекемелердин каражаттары	-	21 886 229	-	21 886 229
Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн эсептери	-	17 033 154	-	17 033 154
Кардарлардын каражаттары	-	-	3 621 044	3 621 044
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар	-	8 048 501	-	8 048 501
ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	-	8 146 676	-	8 146 676
Ижара боюнча милдеттенмелер	-	299 335	-	299 335
Башка финансылык милдеттенмелер	-	133 349	-	133 349

37 ФИНАНСЫЛЫК АКТИВДЕР ЖАНА ФИНАНСЫЛЫК МИЛДЕТТЕНМЕЛЕР: ЭСЕПКЕ АЛУУ КЛАССИФИКАЦИЯЛАРЫ ЖАНА АДИЛЕТ НАРК (УЛАНДЫСЫ)

(б) Адилет наркка баа берүү баскычтары, уландысы

Төмөнкү таблицада 2018-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча адилет наркы боюнча чагылдырылбаган финансылык инструменттердин балансттык наркы деңгээлдери боюнча берилген:

	1-деңгээл	2-деңгээл	3-деңгээл	2018-жылдын 31-декабры, жыйынтыгында
Депозит түрүндө алтын	7 423265	-	-	7 423265
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык мекемелердеги каражаттар	-	41 154 966	-	41 154 966
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	-	9 136 922	-	9 136 922
Кардарларга берилген кредиттер	-	-	2 337 077	2 337 077
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган инвестициялар	-	186 424	-	186 424
Башка финансылык активдер	-	319 197	-	319 197
Жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар	-	93 502 438	-	93 502 438
Банктардын жана башка финансылык мекемелердин каражаттары	-	18 728 886	-	18 728 886
Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн эсептери	-	12 468 565	-	12 468 565
Кардарлардын каражаттары	-	-	2 950 284	2 950 284
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар	-	7 942309	-	7 942309
Алынган кредиттер	-	171922	-	171 922
ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	-	8 222 162	-	8 222 162
Башка финансылык милдеттенмелер	-	112 348	-	112 348

38 ФИНАНСЫЛЫК АКТИВДЕРДИ ЖАНА ФИНАНСЫЛЫК МИЛДЕТТЕНМЕЛЕРДИ ӨЗ АРА ЧЕГЕРИШҮҮ

2019 жана 2018-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча Топ, өз ара чегеришүүнүн негизинде финансылык абал жөнүндө отчетто көрсөтүлүүгө тийиш болгон финансылык активдерге жана финансылык милдеттенмелерге ээ болгон эмес, ошондой эле бул багытта башкы макулдашуулар же ушул сыяктуу макулдашуулар түзүлгөн эмес.

39 ОТЧЕТТУК МЕЗГИЛДЕН КИЙИН ОРУН АЛГАН ОКУЯЛАР

2020-жылдын 26-февралында “Керемет Банк” ААКтын акционерлеринин жалпы жыйыны болуп өткөн, анын жыйынтыгы боюнча банктын уставдык капиталын 1 500 000 миң сомго көбөйтүү чечими кабыл алынган. Ушул консолидацияланган финансылык отчетту басып чыгаруу күнүнө карата Улуттук банк 1 500 000 миң сом өлчөмүндө акча каражаттарын салган.

2020-жылдын 26-мартында ЭВФ Кыргыз Республикасына COVID-19 коронавирусуна каршы күрөшүүгө 120 900 миң АКШ доллары өлчөмүндө финансылык колдоо катары каражат бөлүп берүүнү жактырган. Бул кредиттер боюнча карыз Улуттук банктын финансылык абалы жөнүндө консолидацияланган отчетунда ЭВФ алдындагы милдеттенме катары эсепке алынбайт.

8-ГЛАВА. 2019-ЖЫЛДЫН 31-ДЕКАБРЫНДА БҮТКӨН ЖЫЛ ҮЧҮН ӨЗҮНЧӨ ФИНАНСЫЛЫК ОТЧЕТ ЖАНА КӨЗ КАРАНДЫСЫЗ АУДИТОРДУН КОРУТУНДУСУ

МАЗМУНУ

	Беттери
КӨЗ КАРАНДЫСЫЗ АУДИТОРДУН КОРУТУНДУСУ	133
2019-ЖЫЛДЫН 31-ДЕКАБРЫНДА БҮТКӨН ЖЫЛ ҮЧҮН ӨЗҮНЧӨ ФИНАНСЫЛЫК ОТЧЕТ	
Финансылык абал жөнүндө өзүнчө отчет	136
Пайда же чыгым жөнүндө өзүнчө отчет	137
Жыйынды киреше жөнүндө өзүнчө отчет	138
Акча каражаттарынын жылышы жөнүндө өзүнчө отчет	139
Капиталдагы өзгөрүүлөр жөнүндө өзүнчө отчет	141
Өзүнчө финансылык отчетко карата эскертүүлөр	143

КӨЗ КАРАНДЫСЫЗ АУДИТОРДУН КОРУТУНДУСУ

Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасына:

Ой-пикир

Биз, Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын (Улуттук банк) 2019-жылдын 31-декабрына карата финансылык абал жөнүндө өзүнчө отчеттон, пайда же чыгым жөнүндө өзүнчө отчеттон, жыйынды киреше жөнүндө өзүнчө отчеттон, акча каражаттарынын жылышы жөнүндө өзүнчө отчеттон жана 2019-жыл ичинде капиталдагы өзгөрүүлөр тууралуу өзүнчө отчеттон, ошондой эле эсепке алуу саясатынын негизги жоболору боюнча кыскача баяндаманы кошо алганда, өзүнчө финансылык отчетко карата эскертүүлөрдөн турган өзүнчө финансылык отчетко аудит жүргүздүк.

Биздин пикирибиз боюнча тиркелген өзүнчө финансылык отчетто Улуттук банктын 2019-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча финансылык абалынын бардык олуттуу аспектилери, ошондой эле көрсөтүлгөн жыл ичиндеги финансылык натыйжалар жана акча каражаттарынын жылышы, өзүнчө финансылык отчетко карата 2-эскертүүдө чагылдырылган, өзүнчө финансылык отчетту даярдоо принциптерине ылайык так чагылдырылган.

Ой-пикирди билдирүү үчүн негиздер

Биз аудитти Аудиттин эл аралык стандарттарына ылайык жүргүздүк. Ошол стандарттарга ылайык биздин жоопкерчилик корутундунун “Өзүнчө финансылык отчетко аудит жүргүзүү үчүн аудитордун жоопкерчилиги” бөлүгүндө чагылдырылган. Биз Кыргыз Республикасында өзүнчө финансылык отчетко аудит жүргүзүүдө колдонулуучу Бухгалтерлер үчүн эл аралык этика стандарттары боюнча кеңештин Кесипкөй бухгалтерлердин этика кодексине (Кодекс) жана этика талаптарына ылайык, Улуттук банкка көз каранды эмеспиз. Мындан тышкары, жогоруда аталган талаптарда жана Кодексте белгиленген башка этикалык милдеттер аткарылды. Аудиттин жүрүшүндө алынган далилдер биздин ой-пикирди билдирүү үчүн жетиштүү жана талаптагыдай деп болжолдойбуз.

Маанилүү жагдайлар

Өзүнчө финансылык отчетко карата 2-эскертүүгө көңүлүңүздөрдү бурабыз, анда Улуттук банк да өзүнчө финансылык отчетко карата 2-эскертүүдө белгиленгендей, финансылык отчетту даярдоо принциптерине ылайык, Улуттук банктын жана анын туунду уюмдарынын консолидацияланган финансылык отчетун түзө тургандыгы көрсөтүлгөн. Бул өзүнчө финансылык отчет Улуттук банктын жетекчилиги тарабынан 2020-жылдын 9-апрелинде чыгарууга бекитилген консолидацияланган финансылык отчет менен бирге каралууга тийиш. Бул, биздин пикирибиздин модификацияланышына алып келген жок.

Башка маалыматтар

Жетекчилик башка маалыматтар үчүн жоопкерчиликтүү болот. Өзүнчө финансылык отчетту жана ал боюнча биздин аудитордук корутундуну эске албаганда, башка маалыматтар Улуттук банктын 2019-жыл үчүн жылдык отчетунда камтылган маалыматтарды түшүндүрөт.

Өзүнчө финансылык отчет жөнүндө биздин пикирибиз башка маалыматка таркатылбайт жана биз ошол маалыматтарга карата кандай болбосун формада ишенимдүү корутунду чыгара албайбыз.

Өзүнчө финансылык отчетко аудит жүргүзүп жаткандыктан, биз башка маалымат менен таанышып чыгууга тийишпиз. Таанышып чыгуу учурунда биз башка маалыматты өзүнчө финансылык отчетко, аудиттин жүрүшүндө ээ болгон билимге дал келбестиктер, ошондой эле олуттуу бурмалоолор жок экендиги көз карашында карайбыз. Жүргүзүлгөн иштин негизинде башка маалымат кыйла бурмаланган деген тыянакка келсек, биз бул тууралуу маалымдоого милдеттүүбүз. Биз корутундуда чагылдырылууга тийиш болгон мындай фактылар аныкталбагандыгын билдиребиз.

Жетекчиликтин жана корпоративдик башкаруу үчүн, өзүнчө финансылык отчеттун түзүлүшү үчүн жооптуу адамдардын жоопкерчилиги

Жетекчилик өзүнчө финансылык отчетко карата 2-эскертүүдө чагылдырылган, өзүнчө финансылык отчетту даярдоо принциптерине ылайык өзүнчө финансылык отчеттун даярдалышы жана анда маалыматтардын так чагылдырылышы, ошондой эле жетекчилик алгылыксыз иш алып баруунун же каталарга жол берүүнүн кесепетинен олуттуу бурмалоолорду камтыбаган өзүнчө финансылык отчетту даярдоо үчүн зарыл деп эсептеген ички контролдоо системасы үчүн жоопкерчиликтүү болот.

Өзүнчө финансылык отчетту даярдоодо жетекчилик Улуттук банктын өз ишин үзгүлтүксүз улантуусуна, иш үзгүлтүксүздүгүнө тиешелүү маалыматтарды чечмелеп берүүгө жана жол берүүнү колдонуунун укукка жатпаган учурларын эске албаганда, иш үзгүлтүксүздүгүнүн негизинде өзүнчө финансылык отчетту түзүүгө баа берүү үчүн жоопкерчиликтүү.

Корпоративдик башкаруу үчүн жооптуу адамдар Улуттук банктын өзүнчө финансылык отчетунун даярдалышын көзөмөлдөө үчүн да жооптуу болуп саналат.

Өзүнчө финансылык отчетко аудит жүргүзүү үчүн аудитордун жоопкерчилиги

Биздин максат, өзүнчө финансылык отчетто алгылыксыз иш-аракеттерден же каталардан улам олуттуу бурмалоолор камтылбагандыгына жеткиликтүү ишенимде болуу жана биздин ой-пикир камтылган аудитордук корутундуну даярдоо болуп саналат. Жеткиликтүү ишеним дегенден улам, толук ишенимде болууну түшүнүү зарыл, бирок ал, Аудит боюнча эл аралык стандарттарга ылайык жүргүзүлгөн аудит дайыма эле олуттуу бурмалоолорду аныктоону гарантиялабайт. Бурмалоолор алгылыксыз иш алып баруунун же каталарга жол берүүнүн натыйжасы болушу мүмкүн жана алар өз-өзүнчө же чогуу караганда пайдалануучулардын өзүнчө финансылык отчеттун негизинде кабыл алган экономикалык чечимдерине таасирин тийгизиши ыктымалдыгын негиздөө мүмкүн болгон шартта олуттуу катары эсептелинет.

Аудит боюнча эл аралык стандарттарга ылайык жүргүзүлгөн аудиттин алкагында, биз бүтүндөй аудит жүргүзүү мезгили ичинде кесипкөй көз карашка таянабыз жана кесиптик скептицизмди сактайбыз. Мындан тышкары, биз:

- алгылыксыз иш-аракеттердин же каталарга жол берүүнүн кесепетинен өзүнчө финансылык отчетто олуттуу бурмалоолорду аныктап, тобокелдиктерге баа беребиз; ошол тобокелдиктерге карата аудитордук жол-жоболорду иштеп чыгып, аларды жүзөгө ашырабыз; ой-пикирибизди билдирүү үчүн негиз болгон жетиштүү жана талаптагыдай аудитордук далилдерди алабыз. Алгылыксыз иш-аракеттердин кесепетинен улам олуттуу бурмалоолордун аныкталбай калуу тобокелдиги, катага жол берүүнүн кесепетинен олуттуу бурмалоолорду аныктай албоо тобокелдигине караганда алда-канча жогору болуп саналат, анткени алгылыксыз иш алып барууда келишип алуу, атайлап жасоо, атайлап калтырып кетүү, маалыматтарды бурмаланган түрдө сунуштоо же ички контролдоо системасынан айланып өткөн аракеттерди көрүү сыяктуу жагдайлар камтылышы мүмкүн;
- аудит үчүн маанилүү ички контролдоо түшүнүгүн Улуттук банктын ички контролдоо системасынын натыйжалуулугун билдирүү максатында эмес, жагдайларга жооп берген аудитордук жол-жоболорду иштеп чыгуу максатында алабыз;
- колдонулуп жаткан эсепке алуу саясатынын мүнөзүнө, жетекчилик тарабынан даярдалган маалыматтардын тиешелүү чечмеленишинин негиздүүлүгүнө баа беребиз;

- Улуттук банктын жетекчилиги тарабынан иш үзгүлтүксүздүгү боюнча жол берүүнүн укук ченемдүүлүгүнө тиешелүү тыянак чыгарабыз, ал эми алынган аудитордук далилдердин негизинде Улуттук банктын өз ишин үзгүлтүксүз улантууга жөндөмдүүлүгүнө карата олуттуу шектенүүнү жараткан жагдайларга же шарттарга байланыштуу белгисиздик жагдайы орун алышы же анын жоктугу тууралуу тыянак чыгарабыз. Эгерде белгисиздик жагдайы бар деген тыянакка келе турган болсок, биз аудитордук корутундуда өзүнчө финансылык отчетто маалыматтардын талапка ылайык чечмеленишине көңүл бурдурууга же маалыматты чечмелөөлөр талаптагыдай болбосо, өз пикирибизди модификациялоого тийишпиз. Биздин ой-пикирибиз келечекте орун алышы мүмкүн болгон жагдайлар же шарттар Улуттук банктын өз ишин үзгүлтүксүз улантуу жөндөмдүүлүгүнөн ажырап калышына алып келбеген шартта, аудитордук корутунду чыгарылган күнгө чейин алынган аудитордук далилдерге негизделет;
- бүтүндөй өзүнчө финансылык отчеттун, анын түзүмүнүн жана маалыматтардын чечмеленишин кошо алганда, анын мазмунунун чагылдырылышына, ошондой эле өзүнчө финансылык отчетто камтылган операциялардын жана иш жагдайынын так берилишин камсыз кыла алгандай сунушталгандыгына баа беребиз.

Биз, корпоративдик башкарууга жооп берген жактарга пландаштырылган аудит көлөмү жана мөөнөттөрү, ошондой эле аудиттин жыйынтыгы боюнча берилген олуттуу эскертүүлөр, анын ичинде аудит жүргүзүү процессинде биз аныктаган ички контролдоо системасындагы олуттуу кемчиликтер тууралуу маалымат беребиз.

Канышай Садырбекова

«Делойт и Туш» ЖЧКнын
Башкаруучу директору

Кыргыз Республикасынын
квалификациялуу аудитору
Квалификациялык күбөлүк
2012-жылдын 1-июнунда берилген
№0151, сериясы А

Нурлан Бекенов

Тапшырма боюнча өнөктөш

2020-жылдын 9-апрели
Бишкек ш., Кыргыз Республикасы

2019-жылдын 31-декабрына карата финансылык абал жөнүндө өзүнчө отчет

(миң сом)

	Эскер-түүлөр	2019-жылдын 31-декабры	2018-жылдын 31-декабры
АКТИВДЕР			
Алтын	6	48 833 361	32 151 881
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык мекемелердеги каражаттар	7	86 890 955	84 603 175
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	8	7 532 693	9 879 434
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган инвестициялар	9	32 983 156	33 632 244
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган инвестициялар	10	125 052	186 424
Туунду жана ассоциацияланган уюмдарга инвестициялар	11	4 669 754	763 079
Негизги каражаттар	12	1 797 308	1 707 324
Материалдык эмес активдер		185 701	130 970
Монетардык эмес алтын жана алтын түрүндөгү запас	13	6 727 241	320 943
Башка активдер	14	1 010 867	1 040 674
Жыйынтыгында, активдер		**190 756 088**	**164 416 148**
МИЛДЕТТЕНМЕЛЕР			
Жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар	15	106 244 754	93 566 134
Банктардын жана башка финансылык мекемелердин каражаттары	16	21 879 997	18 701 777
Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн каражаттары	17	17 033 154	12 468 565
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар	18	8 048 501	7 992 272
Алынган кредиттер	19	-	171 922
ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	20	8 146 676	8 222 162
Башка милдеттенмелер		196 243	79 800
Жыйынтыгында, милдеттенмелер		**161 549 325**	**141 202 632**
КАПИТАЛ			
Уставдык капитал	21	2 000 000	2 000 000
Милдеттүү камдар		7 476 561	7 266 168
Чет өлкө валютасын жана алтынды кайра баалоо боюнча кам		17 151 905	11 838 087
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган инвестицияларды кайра баалоо боюнча кам		13 024	5 325
Бөлүштүрүлбөгөн пайда		2 565 273	2 103 936
Жыйынтыгында, капитал		**29 206 763**	**23 213 516**
Бардыгы болуп, милдеттенмелер жана капитал		**190 756 088**	**164 416 148**

Абдыгулов Т. С.
Улуттук банктын төрагасы

2020-жылдын 9-апрели

Бишкек шаары,
Кыргыз Республикасы

Алыбаева С. К.
Башкы бухгалтер

2020-жылдын 9-апрели

Бишкек шаары,
Кыргыз Республикасы

2019-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл үчүн пайда же чыгым жөнүндө өзүнчө отчет

(миң сом)

	Эскер-түүлөр	2019-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл	2018-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл
Пайыздык кирешелер	22	2 671 874	2 545 768
Пайыздык чыгашалар	22	(553 811)	(496 840)
Таза пайыздык киреше	**22**	**2 118 063**	**2 048 928**
Комиссиялык кирешелер		72 862	66 845
Комиссиялык чыгашалар		(8 137)	(9 575)
Таза комиссиялык киреше		**64 725**	**57 270**
Активдердин баасынын түшүүсүнө камды калыбына келтирүү/ (түзүү)	23	109 802	(324 215)
Чет өлкө валютасында жана алтын менен жүргүзүлгөн операциялар боюнча реализацияланган таза пайда	24	1 449 841	1 594 233
Ассоциацияланган уюмдардын пайдасындагы үлүш		140 100	-
Башка кирешелер		152 460	134 717
Таза пайыздык эмес киреше		**1 852 203**	**1 404 735**
Операциялык кирешелер		**4 034 991**	**3 510 933**
Жүгүртүүгө чыгарылган банкнотторду жана монеталарды даярдоого кеткен чыгашалар		(359 241)	(232 173)
Административдик чыгашалар	25	(1 040 799)	(1 021 552)
Башка чыгашалар		(69 678)	(121 418)
Операциялык чыгашалар		**(1 469 718)**	**(1 375 143)**
Жыл ичинде алынган пайда		**2 565 273**	**2 135 790**

Абдыгулов Т. С.
Улуттук банктын төрагасы

2020-жылдын 9-апрели

Бишкек шаары,
Кыргыз Республикасы

Алыбаева С. К.
Башкы бухгалтер

2020-жылдын 9-апрели

Бишкек шаары,
Кыргыз Республикасы

2019-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл үчүн жыйынды киреше жөнүндө өзүнчө отчет

(миң сом)

	2019-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл	2018-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл
Жыл ичиндеги пайда	**2 565 273**	**2 135 790**
Пайда же чыгым жөнүндө өзүнчө отчеттун курамына кайра классификацияланышы мүмкүн болгон статьялар		
Чет өлкө валютасын жана алтынды кайра баалоо боюнча кам:		
- чет өлкө валютасындагы активдерди, милдеттенмелерди жана алтынды кайра баалоодон таза пайда/(чыгым)	6 734 772	(985 120)
- пайданын же чыгымдын курамына которулган чет өлкө валютасында жана алтын менен жүргүзүлгөн операциялар боюнча таза пайда	(1 420 954)	(1 461 161)
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган инвестициялардын адилет наркынын өзгөрүүсүнөн таза пайда	7 699	11 750
Жыл ичиндеги башка жыйынды киреше/ (чыгым)	**5 321 517**	**(2 434 531)**
Жыйынтыгында, жыл ичиндеги жыйынды киреше/(чыгым)	**7 886 790**	**(298 741)**

Абдыгулов Т. С.
Улуттук банктын төрагасы

2020-жылдын 9-апрели

Бишкек шаары,
Кыргыз Республикасы

Алыбаева С. К.
Башкы бухгалтер

2020-жылдын 9-апрели

Бишкек шаары,
Кыргыз Республикасы

2019-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл үчүн акча каражаттарынын жылышы жөнүндө өзүнчө отчет

(миң сом)

	Эскер-түүлөр	2019-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл	2018-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл
ОПЕРАЦИЯЛЫК ИШТЕН АКЧА КАРАЖАТТАРЫНЫН ЖЫЛЫШЫ			
Алынган пайыздар		2 609 580	2 582 073
Төлөнгөн пайыздар		(531 365)	(415 695)
Алынган комиссиялык төлөмдөр		72 862	66 845
Төлөнгөн комиссиялык төлөмдөр		(8 137)	(9 575)
Чет өлкө валютасы менен операциялар боюнча реализацияланган пайда		28 887	95 555
Башка кирешелер		113 046	94 065
Эмгек акы боюнча чыгашалар		(523 113)	(552 440)
Жүгүртүүгө чыгарылган банкнотторду жана монеталарды даярдатууга кеткен чыгашалар		(238 284)	(165 022)
Эмгек акы боюнча чыгашаларды эске албаганда, административдик чыгашалар		(332 932)	(337 820)
Операциялык активдердин жана милдеттенмелердин өзгөрүүсүнө чейинки операциялык иштен акча каражаттарынын агылып кириши		**1 190 544**	**1 357 986**
Операциялык активдердин (көбөйүшү)/азаюусу			
Алтын		(9 872 254)	(11 843 852)
Банктардагы жана башка финансылык мекемелердеги каражаттар		4 418 449	(7 672 637)
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер		2 451 790	(2 814 825)
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет нарк боюнча бааланган инвестициялар		704 558	8 956 291
Монетардык эмес алтын жана алтын түрүндөгү запас		(6 406 298)	125 716
Башка активдер		(132 049)	(55 379)
Операциялык милдеттенмелердин көбөйүшү/ (азаюусу)			
Жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар		12 678 620	2 461 868
Банктардын жана башка финансылык мекемелердин каражаттары		3 197 819	(1 969 045)
Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн каражаттары		2 718 311	1 116 630
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар		87 556	2 754 330
Башка милдеттенмелер		93 323	956
Операциялык иштен акча каражаттарынын таза агылып кирүүсү/(агылып чыгуусу)		**11 130 369**	**(7 581 961)**

МАЗМУНУ

2019-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл үчүн акча каражаттарынын жылышы жөнүндө өзүнчө отчет (уландысы)

(миң сом)

	Эскер-түүлөр	2019-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл	2018-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл
ИНВЕСТИЦИЯЛЫК ИШТЕН АКЧА КАРАЖАТТАРЫНЫН ЖЫЛЫШЫ			
Туунду компаниянын акцияларын сатып алуу		(3 216 575)	(500 000)
Ассоциацияланган уюмдун акцияларын сатып алуу		(550 000)	-
Негизги каражаттарды жана материалдык эмес активдерди сатып алуу		(380 945)	(161 408)
Негизги каражаттардын колдонуудан калышынан түшүүлөр		-	1 000
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган инвестицияларды төлөөдөн түшүүлөр		64 352	64 353
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган инвестициялардан алынган пайыздар		9 652	12 870
Алынган дивиденддер		8 555	8 807
Инвестициялык иштен акча каражаттарынын таза агылып чыгышы		**(4 064 961)**	**(574 378)**
ФИНАНСЫЛЫК ИШТЕН АКЧА КАРАЖАТТАРЫНЫН ЖЫЛЫШЫ			
Алынган кредиттерди төлөө	19	(160 155)	(742 956)
Финансылык иштен акча каражаттарынын таза агылып чыгышы		**(160 155)**	**(742 956)**
Акча каражаттарынын жана алардын эквиваленттеринин таза көбөйүшү/(азаюусу)		**6 905 253**	**(8 899 295)**
Чет өлкө валюталарынын курстарынын өзгөрүшүнүн акча каражаттарына жана алардын эквиваленттерине тийгизген таасири		(171 099)	(619 429)
Жыл башына карата акча каражаттары жана алардын эквиваленттери		44 963 221	54 481 945
Жыл акырына карата акча каражаттары жана алардын эквиваленттери	**7**	**51 697 375**	**44 963 221**

Абдыгулов Т. С.
Улуттук банктын төрагасы

2020-жылдын 9-апрели

Бишкек шаары,
Кыргыз Республикасы

Алыбаева С. К.
Башкы бухгалтер

2020-жылдын 9-апрели

Бишкек шаары,
Кыргыз Республикасы

2019-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл үчүн капиталдагы өзгөрүүлөр жөнүндө өзүнчө отчет

(миң сом)

	Уставдык капитал	Милдеттүү кам	Чет өлкө валютасын жана алтынды кайра баалоо боюнча кам	Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган инвестицияларды кайра баалоо боюнча кам	Бөлүштүрүлбөгөн пайда	Жыйынтыгында
2018-жылдын 1-январына карата калдык	2 000 000	7 036 083	14 284 368	(6 425)	2 300 849	25 614 875
ФОЭС (IFRS) 9-стандартына өтүүдөн натыйжа	-	-	-	-	(31 854)	(31 854)
Кайра эсептөөдөн кийин	**2 000 000**	**7 036 083**	**14 284 368**	**(6 425)**	**2 268 995**	**25 583 021**
Жыл ичиндеги пайда	-	-	-	-	2 135 790	2 135 790
Башка жыйынды финансылык натыйжа						
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган инвестициялардан таза пайда	-	-	-	11 750	-	11 750
Чет өлкө валютасындагы активдерди, милдеттенмелерди жана алтынды кайра баалоодон чыгым	-	-	(985 120)	-	-	(985 120)
Пайда же чыгымдын курамына которулган чет өлкө валютасында жана алтын менен жүргүзүлгөн операциялар боюнча таза пайда	-	-	(1 461 161)	-	-	(1 461 161)
Жыйынтыгында, башка жыйынды финансылык натыйжа	-	-	(2 446 281)	11 750	-	(2 434 531)
Жыйынтыгында, жыл ичиндеги жыйынды финансылык натыйжа	**-**	**-**	**(2 446 281)**	**11 750**	**2 135 790**	**(298 741)**
Түздөн-түз капитал курамында чагылдырылган операциялар						
Өткөн жылдын пайдасын мамлекеттик бюджетке бөлүштүрүү (21-эскертүү)	-	-	-	-	(2 070 764)	(2 070 764)
Милдеттүү камга которуу (21-эскертүү)	-	230 085	-	-	(230 085)	-
Жыйынтыгында, түздөн-түз капитал курамында чагылдырылган операциялар боюнча	**-**	**230 085**	**-**	**-**	**(2 300 849)**	**(2 070 764)**
2018-жылдын 31-декабрына карата калдык	**2 000 000**	**7 266 168**	**11 838 087**	**5 325**	**2 103 936**	**23 213 516**

2019-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл үчүн капиталдагы өзгөрүүлөр жөнүндө өзүнчө отчет (уландысы)

(миң сом)

	Уставдык капитал	Милдеттүү кам	Чет өлкө валюта-сын жана алтынды кайра баалоо боюнча кам	Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган инвестициялар-ды кайра баалоо боюнча кам	Бөлүштү-рүлбөгөн пайда	Жыйын-тыгында
2019-жылдын 1-январына карата калдык	2 000 000	7 266 168	11 838 087	5 325	2 103 936	23 213 516
Жыл ичиндеги пайда	-	-	-	-	2 565 273	2 565 273
Башка жыйынды финансылык натыйжа						
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган инвестициялардан таза пайда	-	-	-	7 699	-	7 699
Чет өлкө валютасындагы активдерди, милдеттенмелерди жана алтынды кайра баалоодон пайда	-	-	6 734 772	-	-	6 734 772
Пайда же чыгымдын курамына которулган чет өлкө валютасында жана алтын менен жүргүзүлгөн операциялар боюнча таза пайда	-	-	(1 420 954)	-	-	(1 420 954)
Жыйынтыгында, башка жыйынды финансылык натыйжа	-	-	5 313 818	7 699	-	5 321 517
Жыйынтыгында, жыл ичиндеги жыйынды финансылык натыйжа	**-**	**-**	**5 313 818**	**7 699**	**2 565 273**	**7 886 790**
Түздөн-түз капитал курамында чагылдырылган операциялар						
Өткөн жылдын пайдасын мамлекеттик бюджетке бөлүштүрүү (21-эскертүү)	-	-	-	-	(1 893 543)	(1 893 543)
Милдеттүү камга которуу (21-эскертүү)	-	210 393	-	-	(210 393)	-
Жыйынтыгында, түздөн-түз капитал курамында чагылдырылган операциялар боюнча	**-**	**210 393**	**-**	**-**	**(2 103 936)**	**(1 893 543)**
2019-жылдын 31-декабрына карата калдык	**2 000 000**	**7 476 561**	**17 151 905**	**13 024**	**2 565 273**	**29 206 763**

Абдыгулов Т. С.
Улуттук банктын төрагасы

2020-жылдын 9-апрели

Бишкек шаары,
Кыргыз Республикасы

Алыбаева С. К.
Башкы бухгалтер

2020-жылдын 9-апрели

Бишкек шаары,
Кыргыз Республикасы

2019-ЖЫЛДЫН 31-ДЕКАБРЫНДА БҮТКӨН ЖЫЛ ҮЧҮН ӨЗҮНЧӨ ФИНАНСЫЛЫК ОТЧЕТКО КАРАТА ЭСКЕРТҮҮЛӨР

1 НЕГИЗГИ ЖОБОЛОР

(a) Уюм жана анын негизги иши

Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы (мындан ары - Улуттук банк) Кыргыз Республикасынын Мамлекеттик банкынын укугу өткөн мекеме болуп саналат. 1992-жылдын 12-декабрында "Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы жөнүндө" мыйзамдын кабыл алынышына байланыштуу Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы аталышына ээ болгон. Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңеши (парламент) 2016-жылдын 16-декабрында "Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы, банктар жана банк иштери жөнүндө" мыйзамды кабыл алып, учурда Улуттук банктын иши аталган мыйзам менен жөнгө салынып келет.

Кыргыз Республикасында баа туруктуулугуна жетишүү жана аны колдоо Улуттук банктын негизги иш максаты болуп саналат. Ушул негизги максатты жүзөгө ашыруу үчүн Улуттук банкка мамлекеттин акча-кредит саясатын аныктоо жана жүргүзүү; төлөм системасын жана банктар аралык төлөмдөрдү натыйжалуу өнүктүрүүгө өбөлгө түзүү; банкнотторду жана монеталарды жүгүртүүгө чыгаруу; эл аралык валюта камдарын тескөөгө алуу; мыйзамдарга ылайык коммерциялык банктарды жана финансы-кредит уюмдарын лицензиялоо, алардын ишин жөнгө салуу жана көзөмөлдөө милдеттери жүктөлгөн. Улуттук банк Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн финансылык агенти катары иш алып барат.

Улуттук банктын юридикалык дареги: Кыргыз Республикасы, 720001, Бишкек ш., Чүй пр. 168.

2019 жана 2018-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча өлкө аймагында Улуттук банктын беш областтык башкармалыгы жана бир өкүлчүлүгү иштеп турган.

2019 жана 2018-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча Улуттук банктын кызматкерлеринин жалпы саны, тиешелүүлүгүнө жараша 679 жана 657 адамды түзгөн.

Улуттук банк анын курамына төмөнкү уюмдар кирген топтун башкы компаниясы болуп саналат:

Аталышы	Добуш берүүчү акциялар пайызы (%) 2019-жылдын 31-декабры	2018-жылдын 31-декабры	Ишкердик түрү
"Керемет Банк" ачык акционердик коому (2018: "Россия Инвестициялык Банкы" ачык акционердик коому)	95,07	71,66	Банктык кызмат көрсөтүүлөр
"Кыргыз инкассациясы" жабык акционердик коому	100	100	Баалуулуктарды ташуу боюнча кызматтар

Улуттук банк 2018-жылдын 2-октябрында анын акционерлери менен ыйгарып берүү жөнүндө макулдашуу түзүүнүн натыйжасында "Россия Инвестициялык Банкы" ААКтын акцияларын кабыл алып, аталган банктын акцияларынын 71,66 пайызына ээ болгон.

2019-жылдын 27-сентябрында "Россия Инвестициялык Банкы" ААК Кыргыз Республикасынын Юстиция министрлигинде кайра каттоодон өтүп, "Россия Инвестициялык Банкы" ААК аталышын "Керемет Банк" ААКка өзгөрткөн.

1 НЕГИЗГИ ЖОБОЛОР (УЛАНДЫСЫ)

(а) Уюм жана анын негизги иши, уландысы

2019-жылдын 18-январында жана 2019-жылдын 24-майында Улуттук банк “Керемет Банк” ААКтын ишин чыңдоонун алкагында, “Керемет Банк” ААКтын уставдык капиталындагы өз үлүшүн жогорулаткан. Туунду банктын жөнөкөй жеке таандык акцияларынын 716 575 миң сом суммасында (2018-жылы 500 000 миң сом суммасында төлөнгөн акча каражаттарын эске алганда) бешинчи чыгарылышынын жана 3 000 000 миң сом суммасында алтынчы чыгарылышынын жыйынтыгы боюнча Улуттук банктын үлүшү тиешелүүлүгүнө жараша 85,21 жана 95,07 пайызды түзгөн.

2019-жылдын 17-июнунда 550 000 миң сом суммасына жөнөкөй акцияларды кошумча чыгаруу жолу менен “Кепилдик фонд” ачык акционердик коомунун уставдык капиталын анын андан ары натыйжалуу ишин камсыз кылуу максатында көбөйтүү жана Улуттук банкка акциялардын кошумча эмиссиясын сатып алууну сунуштоо жөнүндө Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн №222-р буйругуна кол коюлган. 2019-жылдын 12-июлунда Улуттук банк “Кепилдик фонд” ААКтын капиталында катышуу жөнүндө чечим кабыл алган. Бул чечимге ылайык Улуттук банк “Кепилдик фонд” ААКтын 550 000 миң сом өлчөмүндө кошумча төртүнчү эмиссиясынын акцияларын сатып алган. Бул акцияларды сатып алуунун натыйжасында Улуттук банктын “Кепилдик фонд” ААКтын уставдык капиталындагы үлүшү 48,59 пайызды түзгөн.

2019 жана 2018-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча Улуттук банк “Банктар аралык процессинг борбору” ЖАК ассоциацияланган уюмундагы инвестицияларга ээ (тиешелүүлүгүнө жараша 46, 71 жана 46,71 пайыз).

Бул өзүнчө финансылык отчет Улуттук банк Башкармасы тарабынан 2020-жылдын 9-апрелинде бекитилген.

(б) Операциялык чөйрө

Кыргыз Республикасында саясий, экономикалык жана социалдык өзгөрүүлөр жүрүүдө. Рыногу калыптанып келе жаткан өлкөлөрдүн катарына кирген Кыргыз Республикасы азырынча экономикасы кыйла өнүккөн өлкөлөргө мүнөздүү болгон коммерциялык жана жөнгө салуучу өнүккөн инфраструктурага жетиштүү деңгээлде ээ боло албай келет. Ушундан улам, республикада ишке ашырылып жаткан финансылык-чарбалык иштер, рынок экономикасы шартында өнүгүп жаткан өлкөлөр үчүн мүнөздүү болгон тобокелдиктер менен коштолууда. Кыргызстандын региондогу өлкөлөрдүн экономикалары менен жогору деңгээлде интеграцияланышы Кыргыз Республикасынын экономикасына эл аралык капитал рынокторунда туруксуз жагдай, 2020-жылдын март айында энергия продукцияларына баалардын кескин төмөндөшү жана соода боюнча негизги өнөктөш өлкөлөрдүн экономикалык өсүшүнүн басаңдашы таасирин тийгизүү мүмкүндүгүн шарттайт.

Мындан тышкары, 2020-жылдын башталышында дүйнөдө жаңы коронавирус (COVID-19) тез тарай баштап, бул Дүйнөлүк саламаттыкты сактоо уюму 2020-жылдын март айында пандемия башталгандыгын жарыялаганга алып келген. Көптөгөн өлкөлөрдүн COVID-19 вирусунун жайылышын токтотуу үчүн көргөн чаралары көпчүлүк компаниялар үчүн олуттуу операциялык кыйынчылыктарды жаратууда, ошондой эле ал глобалдуу экономикага жана дүйнөлүк финансылык рынокторго кыйла терс таасирин тийгизип жатат. COVID-19 вирусунун Улуттук банктын операцияларына тийгизген таасиринин олуттуулугу көбүнчө пандемиянын созулушуна, ошондой эле дүйнөлүк экономикага жана Кыргыз Республикасынын экономикасына тийгизген таасиринин масштабына жараша болот.

Келечекте мына ушул белгисиз жагдайларды аныктоонун натыйжасында келип чыгышы мүмкүн болгон кандайдыр бир корректировкалоолор ушул өзүнчө финансылык отчетто камтылбайт. Мындай корректировкалоолор келип чыккан шартта, алар маалым болгон жана

аларга баа берүү мүмкүн болгон мезгилде Улуттук банктын өзүнчө финансылык отчетунда чагылдырылат.

2 ФИНАНСЫЛЫК ОТЧЕТТУ ДАЯРДООНУН НЕГИЗГИ ПРИНЦИПТЕРИ

(a) Белгилүү бир өзгөчөлүктөрү менен ФОЭСке ылайык келүү жөнүндө билдирүү

“Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы, банктар жана банк иштери жөнүндө” мыйзам талабына ылайык Улуттук банк, төмөндө баяндалган, мыйзамдарда белгиленген модификацияларды эске албаганда, өзү үчүн Финансылык отчеттун эл аралык стандарттары боюнча кеңеш (ФОЭС боюнча Кеңеш) тарабынан чыгарылган Финансылык отчеттун эл аралык стандарттарына (ФОЭС) жана Эл аралык финансылык отчетту чечмелөө боюнча комитет (КРМФО) тарабынан чыгарылган чечмелөөлөргө негизделген эсепке алуу саясатын жана бухгалтердик эсепке алуу ыкмаларын белгилейт.

Алтын рыноктук наркта эсепке алынат, ал эми алтынды жана чет өлкө валютасындагы активдерди жана милдеттенмелерди кайра баалоодон жалпы таза реализацияланбаган пайда түздөн-түз өздүк капитал курамында таанылат. Алтынды жана чет өлкө валютасындагы активдерди жана милдеттенмелерди учурдагы рыноктук баада кайра баалоодон реализацияланбаган жалпы таза чыгым, пайда же чыгым жөнүндө өзүнчө отчетто, өткөн мезгилдердин таза реализацияланбаган пайдасынан ашкан бөлүгүндө таанылат. Мындай болбосо ал түздөн-түз капиталдагы башка жыйынды кирешени азайтат. Алтынды жана чет өлкө валютасындагы активдерди, милдеттенмелерди таанууну токтотуу учурунда мурда капиталдын курамында таанылган топтолгон пайда же чыгым, пайда же чыгым жөнүндө өзүнчө отчетто, аталган активдерди жана милдеттенмелерди колдонуудан калуусунун орточо алынган коэффициентин эске алуу менен таанылат.

Бул өзүнчө финансылык отчет – Улуттук банктын – Топтун башкы компаниясынын өзүнчө финансылык отчету.

Туунду уюмдар бул өзүнчө финансылык отчетто консолидацияланбайт. Туунду уюмдарга инвестициялар кандай болбосун баасы төмөндөөлөрдү алып салуу менен сатып алуу баасы боюнча эсепке алынат.

Улуттук банк, Улуттук банктын жана анын туунду компанияларынын консолидацияланган финансылык отчетун түзөт. Бул өзүнчө финансылык отчет, Улуттук банктын жетекчилиги тарабынан 2020-жылдын 9-апрелинде чыгарууга бекитилген консолидацияланган финансылык отчет менен бирге каралууга тийиш.

Бул өзүнчө финансылык отчет, Улуттук банк жакынкы келечекте өз ишин уланта тургандыгын болжолдоодон улам даярдалган.

МАЗМУНУ

2 ФИНАНСЫЛЫК ОТЧЕТТУ ДАЯРДООНУН НЕГИЗГИ ПРИНЦИПТЕРИ (УЛАНДЫСЫ)

(б) Наркты аныктоо үчүн база

Бул өзүнчө финансылык отчет адилет наркы боюнча бааланган алтынды жана айрым финансылык инструменттерди эске албаганда, айкын сарптоолор боюнча эсепке алуу принцибине ылайык даярдалган.

(в) Функционалдык валюта жана өзүнчө финансылык отчеттун маалыматтарын чагылдырган валюта

Өзүнчө финансылык отчетко камтылган статьялар Улуттук банк анда иш алып барган баштапкы экономикалык чөйрө валютасында өлчөнөт (функционалдык валюта). Улуттук банктын функционалдык валютасы болуп кыргыз сому саналат, ал Кыргыз Республикасынын улуттук валютасы катары Улуттук банк жүргүзгөн көпчүлүк операциялардын жана алардын ишине таасирин тийгизген башка жагдайлардын экономикалык маңызын толук чагылдырат. Кыргыз сому ошондой эле, ушул финансылык отчеттун маалыматтарын чагылдырган валюта болуп эсептелет.

Финансылык маалыматтар сом түрүндө берилген жана миңге чейин тегеректелген.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ

Бул 2019-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл үчүн өзүнчө финансылык отчетто эсепке алуу саясатынын принциптерин жана төмөндө келтирилген жаңы, кароого алынган стандарттарды жана чечмелөөлөрдү колдонуудан улам таасирлерди эске албаганда, Улуттук банктын 2018-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл үчүн өзүнчө финансылык отчетун даярдоодо пайдаланылган эсепке алуу саясатынын принциптери, ал боюнча сунушталган маалыматтар жана эсептөө методдору пайдаланылган:

ФОЭС (IFRS) 16-стандарты	«Ижара»
ФОЭС (IFRS) 9-стандартына түзөтүүлөр	«Терс мааниде ордун жабуу менен алдын ала төлөө өзгөчөлүктөрү»
ФОЭС (IAS) 28-стандартына түзөтүүлөр	«Ассоциацияланган уюмдарга жана биргелешкен ишканаларга узак мөөнөттүү салымдар»
Башка ФОЭСке карата түзөтүүлөр	ФОЭСти ар жылы өркүндөтүү, 2015-2017-жылдар ичинде
КРМФО (IFRIC) 23	«Пайда салыгын эсептөө эрежелерине карата белгисиздик»

Өтүп жаткан жыл ичинде күчүнө кирген жаңы жана кайра каралган ФОЭС

ФОЭСтин (IFRS) «Ижара» 16-стандарты. ФОЭС (IFRS) 16-стандарты ижараны эске алууга тиешелүү жаңы же өзгөртүлгөн талаптарды киргизет. Стандартта, кыска мөөнөттүү ижара келишимдерин жана аларда базалык актив төмөн наркка ээ ижара келишимин эске албаганда, бардык ижара келишимдери үчүн таануу башталган күнү пайдалануу укугу формасындагы активди жана ижара боюнча милдеттенмени таанууну талап кылуу менен операциялык жана финансылык ижара ортосунда айырмачылыктарды четтетүү аркылуу ижараны эсепке алууга олуттуу өзгөртүүлөрдү киргизүү каралган. Ижарачы тарабынан эсепке алууга караганда, ижарага берүүчү тарабынан эсепке алуу өзгөрүүсүз калган.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

Өтүп жаткан жыл ичинде күчүнө кирген жаңы жана кайра каралган ФОЭС, уландысы

ФОЭС (IFRS) 16-стандарты Улуттук банкта алгач колдонулган күн катары 2019-жылдын 1-январы саналат. ФОЭС (IFRS) 16-стандартын колдонуу Улуттук банктын өзүнчө финансылык отчетуна олуттуу таасир тийгизген эмес.

ФОЭС (IFRS) 9-стандартына түзөтүүлөр «Терс мааниде ордун жабуу менен алдын ала төлөө өзгөчөлүктөрү». Улуттук банк ФОЭС (IFRS) 9-стандартына карата түзөтүүлөрдү алгач өтүп жаткан жылы колдонгон. ФОЭС (IFRS) 9-стандартына карата түзөтүүлөрдө, алдын ала төлөө өзгөчөлүктөрү карыздын негизги суммасынын жана пайыздардын эсебинен төлөө критерийлерин канааттандыра тургандыгын аныктоо үчүн келишим тарабы анын себебине карабастан төлөшү мүмкүн экендиги же алдын ала төлөө үчүн негиздүү ордун жабуу суммасын алышы мүмкүн экендиги чечмеленген. Башкача айтканда, терс ордун жабуу менен алдын ала төлөө өзгөчөлүгү автоматтык түрдө карыздын негизги суммасынын жана пайыздардын эсебинен төлөө критерийлерин бузуу болуп саналбайт.

ФОЭС (IFRS) 9-стандартына карата түзөтүүлөрдү колдонуу Улуттук банктын өзүнчө финансылык отчетуна олуттуу таасир тийгизген эмес.

ФОЭС (IAS) 28-стандартына түзөтүүлөр «Ассоциацияланган уюмдарга жана биргелешкен ишканаларга узак мөөнөттүү салымдар». Улуттук банк ФОЭС (IAS) 28-стандартына карата түзөтүүлөрдү эң алгач өтүп жаткан жылы колдонгон. Түзөтүүлөрдө ФОЭС (IFRS) 9-стандарты, анын ичинде нарксызданууга карата талаптар, узак мөөнөттүү салымдарга карата колдонула тургандыгы чечмеленген. Мындан тышкары, ФОЭС (IFRS) 9-стандартын узак мөөнөттүү салымдарга карата колдонууда ишкана ФОЭС (IAS) 28-стандартында талап кылынган узак мөөнөттүү салымдардын баланстык наркын корректировкалоолорду эске албайт (мисалы, ФОЭС (IAS) 28-стандартына ылайык инвестиция объектинин чыгымын бөлүштүрүүнүн же нарксызданышын баалоонун натыйжасында узак мөөнөттүү салымдардын баланстык наркын корректировкалоо).

ФОЭС (IAS) 28-стандартына карата түзөтүүлөрдү колдонуу Улуттук банктын өзүнчө финансылык отчетуна олуттуу таасир тийгизген эмес.

ФОЭСти ар жылы өркүндөтүү, 2015-2017-жылдар. ФОЭС (IFRS) 3 “Бизнести бириктирүү”, ФОЭС (IFRS) 11 “Биргелешкен-ишкердик”, ФОЭС (IAS) 12 “Пайда салыгы” жана ФОЭС (IAS) 23 “Насыялар боюнча сарптоолор” стандарттарына түзөтүүлөр. Улуттук банк “ФОЭСти ар жылы өркүндөтүү, 2015-2017-жылдар ичинде” каралган түзөтүүлөрдү эң алгач өтүп жаткан жылы колдонгон. Ар жылдык өркүндөтүүдө төмөнкү төрт стандартка карата оңдоолор камтылган:

ФОЭС (IAS) 12-стандарты “Пайда салыгы”. Түзөтүүлөрдө, уюм бөлүштүрүлүп жаткан пайда операция алгач кайда таанылгандыгына жараша пайда же чыгым, башка жыйынды киреше же капитал курамындагы дивиденддерге карата салыкка тиешелүүлөрдү таанууга тийиш экендиги чечмеленген. Түзөтүүлөр, бөлүштүрүлүүчү жана бөлүштүрүлбөөчү пайдага карата колдонулуучу пайда салыгы боюнча чендерге карабастан колдонулат.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

Өтүп жаткан жыл ичинде күчүнө кирген жаңы жана кайра каралган ФОЭС, уландысы

ФОЭС (IFRS) 23-стандарты “Насыялар боюнча сарптоолор”. ФОЭС (IFRS) 23-стандартына карата түзөтүүлөрдө, эгерде кайсы бир насыя тиешелүү актив болжолдонгон багытта пайдаланууга же сатууга даяр болгондон кийин орду жабылбаган катары калса, бул учурда жалпы багыттагы карыздык каражаттар боюнча капиталдаштыруу ченемин эсептөөдө мындай насыя жалпы багыттагы карыздык каражаттар курамына камтыла тургандыгы чечмеленген.

ФОЭС (IFRS) 3-стандарты “Бизнести бириктирүү”. ФОЭС (IFRS) 3-стандартына карата түзөтүүлөрдө, уюм биргелешип операцияларды жүргүзүүнү түшүндүргөн бизнести контролдоо ишин аткарууда уюм баскыч боюнча аткарылуучу бизнести бириктирүүгө карата талаптарды колдонот жана ошондой эле, биргелешип операцияларды жүргүзүүдөгү ага мурда таандык болгон катышуу үлүшүн адилет наркы боюнча кайра баалайт. Мурда таандык болгон катышуу үлүшүн кайра баалоого кайсы болбосун биргелешип жүргүзүлгөн операцияларга байланыштуу активдер, милдеттенмелер жана гудвилдер кирет.

ФОЭС (IFRS) 11-стандарты “Биргелешкен ишкердик”. ФОЭС (IFRS) 11-стандартына карата түзөтүүлөрдө, бизнести түшүндүргөн биргелешип жүргүзүлгөн операцияларды бирге контролдоону ишке ашырбаган, бирок анда катышкан тарап мындай биргелешип жүргүзүлгөн операцияларды бирге контролдоого катыша тургандыгы, биргелешип жүргүзүлгөн операциялардагы ага мурда таандык болгон катышуу үлүшүн баалоону жүргүзбөй тургандыгы чечмеленген.

ФОЭСти ар жылы 2015-2017-жылдар ичинде өркүндөтүү Улуттук банктын өзүнчө финансылык отчетуна олуттуу таасирин тийгизген эмес.

КРМФО (IFRIC) 23-стандарты «Пайда салыгын эсептөө эрежелери боюнча белгисиздик». КРМФО (IFRIC) 23-стандартында, пайда салыгын эсептөө эрежелери боюнча белгисиздик келип чыккан учурда эсепке алуу боюнча салык позициясын аныктоо жолу чечмеленет. КРМФО (IFRIC) 23-стандартына карата түзөтүүлөр Улуттук банктын өзүнчө финансылык отчетуна олуттуу таасирин тийгизген эмес.

а) Алтынды эсепке алуу

(i) Алтын

Бул жерде алтын чет өлкө банктарындагы эсептерде жайгашкан жана good delivery статусуна ээ алтын куймаларды түшүндүрөт. Алтын акча-кредит саясатын жүзөгө ашыруу жана инвестициялык пайда алуу максатында түзүлгөн инвестициялык актив болуп саналат.

Алтын өзүнчө финансылык отчетто рыноктук наркы боюнча эсепке алынат. Рыноктук нарк Лондон баалуу металлдар рыногунун ассоциациясы тарабынан отчеттук күнгө чейинки күнү белгиленген кечки фиксингдин негизинде аныкталат. Алтынды рыноктук наркы боюнча кайра баалоодон түшкөн пайда капиталдагы башка жыйынды кирешенин курамында түздөн-түз чагылдырылат. Кайра баалоодон чыгым, пайда же чыгым жөнүндө өзүнчө отчетто, капитал эсептериндеги башка жыйынды кирешелер курамында таанылган, кайра баалоодон мурдатан топтолуп келген кирешелерден ашкан сумма чегинде чагылдырылат. Алтынга тиешелүү реализацияланган пайда же чыгым, пайда же чыгым жөнүндө өзүнчө отчетто эске алынат.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(ii) Монетардык эмес алтын жана алтын түрүндө запас

Монетардык эмес алтын катары Лондон баалуу металлдар рыногунун ассоциациясы тарабынан кабыл алынган стандарттарга ылайык келбеген куйма түрүндөгү алтын эсептелет.

Ал эми алтын түрүндө запас катары Лондон баалуу металлдар рыногунун ассоциациясы тарабынан кабыл алынган стандарттарга ылайык келген куйма түрүндөгү алтын саналат.

Монетардык эмес алтын жана алтын түрүндө запастар баалуу металлдар ички рыногун өнүктүрүү келечегинин алкагында Улуттук банктын запастарын түзүү үчүн каралган. Алар Улуттук банктын активдүү инвестициялык операцияларында катышпайт жана Улуттук банктын алтын түрүндөгү инвестициялык активдерине кирбейт.

Монетардык эмес алтын жана алтын түрүндө запастар запас болуп саналат жана алар сатып алуу наркынын жана мүмкүн болгон таза сатуу баасынын эң төмөнкүсү боюнча эсепке алынат.

(б) Чет өлкө валютасындагы операциялар

Чет өлкө валютасындагы операциялар Улуттук банктын тиешелүү функционалдык валютасына операциялар ишке ашырылган күнү колдонулган валюта курсу боюнча которулат. Отчеттук күнгө карата чет өлкө валютасында туюндурулган акчалай активдер жана милдеттенмелер, отчеттук күнү күчүндө болгон валюта курсу боюнча функционалдык валютага которулат. Чет өлкө валютасында туюндурулган акчалай активдер жана милдеттенмелер менен операциялардан түшкөн пайда же чыгым, бир мезгилдин башталышына карата абал боюнча функционалдык валютадагы, натыйжалуу пайыздык чен боюнча чегерилген пайыздардын өлчөмүнө корректировкаланган амортизацияланган нарк менен бир мезгил ичиндеги төлөөлөрдүн жана отчеттук мезгилдин акырына карата валюта курсу боюнча функционалдык валютага которулган, чет өлкө валютасындагы амортизацияланган нарк ортосундагы айырманы түшүндүрөт. Чет өлкө валютасында туюндурулган, адилет наркы боюнча бааланган акчалай эмес активдер жана милдеттенмелер, адилет наркты аныктоо күнүнө карата күчүндө болгон валюта курсу боюнча функционалдык валютага которулат. Чет өлкө валютасына которуунун натыйжасында келип чыккан курстук айырма, капиталдын курамындагы башка жыйынды киреше катары чагылдырылат. Кайра баалоодон чыгымдар, пайда же чыгым отчетунда, башка жыйынды кирешелер курамында таанылган, кайра баалоодон мурдатан топтолуп келген кирешелерден ашкан сумма чегинде чагылдырылат. Чет өлкө валютасында туюндурулган жана айкын сарптоолор боюнча чагылдырылган акчалай эмес активдер жана милдеттенмелер, операция ишке ашырылган күнгө карата күчүндө болгон валюта курсу боюнча функционалдык валютага которулат. Чет өлкө валютасындагы операциялардан улам реализацияланган пайда же чыгым, пайда же чыгым жөнүндө өзүнчө отчетто чагылдырылат.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(б) Чет өлкө валютасындагы операциялар, уландысы

Алмашуу курстары

2019 жана 2018-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча өзүнчө финансылык отчетту даярдоодо Улуттук банк тарабынан колдонулган алмашуу курстары төмөндө келтирилген:

	2019-жылдын 31-декабры	2018-жылдын 31-декабры
- Сом/АКШ доллары	69,6439	69,8500
- Сом/евро	77,9803	80,0446
- Сом/Атайын карыз алышуу укугу	96,0159	96,8578
- Сом/канада доллары	53,1977	51,3226
- Сом/австралия доллары	48,4952	49,2512
- Сом/англия фунт стерлинги	91,0661	88,3742
- Сом/кытай юаны	9,9591	10,1489
- Сом/норвегия кронасы	7,8510	7,9915
- Сом/алтындын трой унциясы	105 493,0975	89 338,1500

(в) Акча каражаттары жана алардын эквиваленттери

Акча агымын аныктоо максатында, акча каражаттары жана алардын эквиваленттери кассадагы чет өлкө валютасындагы акча каражаттарын, банктардагы бош калдыктарды (“ностро” түрүндөгү эсептерди) камтыйт.

Кассада турган улуттук валютадагы акча каражаттары жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар суммасынан алынып салынат.

(г) Финансылык активдер

Финансылык активдер Улуттук банк келишимге ылайык тиешелүү финансылык инструменттер боюнча тарап катары иш алып барган шартта Улуттук банктын финансылык абалы жөнүндө өзүнчө отчетунда чагылдырылат. Улуттук банк, финансылык активдерди сатып алуу жана сатуу утурумдук мүнөзгө ээ экендигинен улам, аларды бүтүмгө келишилген күн боюнча чагылдырат.

(i) Финансылык активдерди классификациялоо жана баа берүү

ФОЭС (IFRS) 9-стандарты колдонулуучу чөйрөгө кирген, эсепте таанылган бардык финансылык активдер, баштапкы таануудан кийин финансылык активдерди тескөө үчүн Улуттук банктын бизнес-моделине жана акча агымдары боюнча келишимдерде каралган мүнөздөмөлөргө ылайык, амортизацияланган же адилет наркы боюнча баалануууга тийиш.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(г) Финансылык активдер, уландысы

(i) Финансылык активдерди классификациялоо жана баа берүү, уландысы

Атап айтканда:

- Анын максатынан болуп карыздын негизги суммасын жана пайыздарды төлөө гана саналган, келишимдерде каралган акча агымдарын алуу максатын көздөгөн бизнес-моделдин алкагында кармалып туруучу карыздык инструменттер баштапкы таануудан кийин амортизацияланган наркы боюнча бааланат.
- Анын максатынан болуп карыздын негизги суммасын жана пайыздарды төлөө гана саналган, келишимдерде каралган акча агымдарын алуу сыяктуу эле, тиешелүү карыздык инструменттерди сатуу максатын да көздөгөн бизнес-моделдин алкагында кармалып туруучу карыздык инструменттер баштапкы таануудан кийин башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланат.
- Бардык башка карыздык инструменттер (мисалы, адилет наркы боюнча бааланган же сатууга каралган карыздык инструменттер) жана үлүштүк инструменттерге салынган инвестициялар баштапкы таануудан кийин, пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча бааланат.

Мында финансылык активди баштапкы таануу учурунда Улуттук банк ар бир өзүнчө жагдайда жокко чыгарууга мүмкүн болбогон тандоону/классификациялоону жүзөгө ашырууга укуктуу. Атап айтканда:

- Эгерде, өздүк капиталга инвестициялар соода үчүн каралбаса жана бизнести бириктирүүдө сатып алуучу тарабынан таанылган жана ага карата ФОЭСтин (IFRS) 3-стандарты колдонулган шарттуу сый акы болуп саналбаса, анда Улуттук банк башка жыйынды кирешенин курамында өздүк капиталга инвестициялардын адилет наркынын кийинки өзгөрүүлөрүн берүү тууралуу акыркы чечим кабыл алууга укуктуу; ошондой эле
- Эгерде, мындай карыздык инструмент амортизацияланган же башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча таануу үчүн критерийлерге ылайык келсе жана бул эсепке алуу жагында дал келбөөчүлүктү четтетип же кыйла азайткан шартта (“адилет наркы боюнча эсепке алуу опциясы”), Улуттук банк мындай карыздык инструментти пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча бааланган категориясына киргизүү жөнүндө акыркы чечим кабыл алышы мүмкүн.

<u>Амортизацияланган наркы боюнча бааланган финансылык активдер.</u> Келишимде каралган акча каражаттары агымын алуу үчүн активди кармап туруу боюнча бизнес-моделде, финансылык активдерди тескөө финансылык инструменттин колдонуу мөөнөтү ичинде негизги сумманы жана пайыздарды төлөөлөрдү алуу аркылуу акча каражаттары агымын ишке ашыруу максатында жүргүзүлөт. Бул бизнес-моделдин алкагында финансылык активди ордун жабууга чейин кармап туруу артыкчылыктуу болуп саналат, бирок мөөнөтүнөн мурда ишке ашырууга тыюу салынган эмес.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(г) Финансылык активдер, уландысы

(i) Финансылык активдерди классификациялоо жана баа берүү, уландысы

Амортизацияланган нарк боюнча бааланган финансылык активдерге төмөнкүдөй активдер кирет:

- чет өлкө банктарындагы депозиттердеги алтын (6-эскертүү);
- чет өлкө банктарындагы мөөнөттүү депозиттер, эл аралык финансылык мекемелердеги мөөнөттүү депозиттер жана кассадагы чет өлкө валютасындагы акча каражаттары (7-эскертүү);
- банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер (8-эскертүү);
- Кыргыз Республикасынын Финансы министрлигинин казына облигацияларын кошо алганда, Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн баалуу кагаздары (10-эскертүү); жана
- дебитордук карыз (14-эскертүү).

Финансылык активдер баштапкы баа берүүдөн кийин амортизацияланган наркы боюнча нарксызданышынан кийинки чыгашаны алып салуу менен натыйжалуу пайыздык чен ыкмасын колдонуу аркылуу бааланат.

<u>Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган финансылык активдер</u>. Келишимде каралган акча агымдарын алуу үчүн активдерди кармап туруу жана финансылык активдерди сатуу боюнча бизнес-моделинде финансылык активдерди тескөө келишимде каралган акча каражаттарынын агымдарын алууну көздөгөндөй эле, финансылык активдерди сатууну да максат кыла тургандыгы каралган. Аталган бизнес-моделдин алкагында финансылык активди сатуудан акча каражаттарын алуу артыкчылыктуу болуп саналат, бул “Келишимде каралган акча каражаттарынын агымдарын алуу үчүн активди кармап туруу” бизнес-моделине салыштырганда, активдердин бат-бат сатылышы жана көлөмүнүн көптүгү менен мүнөздөлөт.

Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган финансылык активдерге төмөнкү активдер кирет:

- чет өлкө банктарындагы жана эл аралык финансылык мекемелердеги “ностро” эсептери (7-эскертүү);
- мамлекеттик жана агенттик карыздык милдеттенмелерге салынган инвестициялар, ошондой эле эл аралык финансылык мекемелердин карыздык баалуу кагаздары (9-эскертүү).

Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган финансылык активдердин адилет наркы ФОЭСтин (IFRS) “Адилет наркын баалоо” деп аталган 13-стандартына ылайык (“ФОЭСтин (IFRS) 13-стандарты”) аныкталат.

Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган финансылык активдер үчүн адилет наркы боюнча пайда же чыгым активди таануу токтотулган учурга чейин башка жыйынды кирешенин курамында чагылдырылат, ал эми буга чейин капиталдын курамында чагылдырылган топтолгон пайда же чыгым, пайда же чыгымдын курамына которулат.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(г) Финансылык активдер, уландысы

(i) Финансылык активдерди классификациялоо жана баа берүү, уландысы

Пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча бааланган финансылык активдер. Бардык башка карыздык инструменттер (мисалы, адилет наркы боюнча бааланган же сатууга каралган карыздык инструменттер) жана үлүштүк инструменттерге салынган инвестициялар баштапкы таануудан кийин, пайда же чыгым аркылуу адилет нарк боюнча бааланат.

Пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча бааланган финансылык активдердин адилет наркы ФОЭСтин (IFRS) "Адилет наркын баалоо" деп аталган 13-стандартына ылайык ("ФОЭСтин (IFRS) 13-стандарты") аныкталат.

Пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча бааланган финансылык активдер үчүн адилет наркы боюнча пайда же чыгым пайда же чыгым жөнүндө өзүнчө отчетто таанылат.

Кайра классификациялоо. Улуттук банк ага ылайык тигил же башка финансылык активди кармап турган бизнес-модель өзгөргөн шартта, мындай активдер кайра классификацияланат. Жаңы категорияга тиешелүү классификациялоого жана наркын баалоого карата талаптар бизнес-моделде өзгөрүүлөр пайда болгондон кийин биринчи отчеттук мезгилдин биринчи күнүнөн тартып колдонулат, алар Улуттук банктын финансылык активдеринин кайра классификацияланышына алып келген. Келишимде каралган акча агымдарынын өзгөрүшү төмөндө "Финансылык активдерди модификациялоо жана аларды таанууну токтотуу" бөлүгүндө келтирилген эсепке алуу саясатына ылайык талдап-иликтенет.

(ii) Активдер боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга баа берүү

Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарды таанууга жалпы ыкма. Улуттук банк пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча бааланбаган төмөнкү финансылык инструменттерге карата күтүлүүчү кредиттик чыгымдар боюнча баалануучу камдарды тааныйт:

- чет өлкө банктарындагы депозиттердеги алтын (6-эскертүү);
- банктардагы жана башка финансылык мекемелердеги каражаттар (7-эскертүү);
- банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер (8-эскертүү);
- башка жыйынды киреше аркылуу адилет нарк боюнча бааланган инвестициялар (9-эскертүү);
- амортизацияланган нарк боюнча бааланган инвестициялар (10-эскертүү);
- дебитордук карыз (14-эскертүү).

Нарксыздануудан келип чыккан чыгым үлүштүк инструменттерге инвестициялар боюнча таанылбайт.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(г) Финансылык активдер, уландысы

(ii) Активдер боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга баа берүү, уландысы

Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарды (түзүлгөн же сатылып алынган кредиттик нарксызданган финансылык активдер боюнча чыгымдарды кошпогондо, алар төмөндө өзүнчө каралат) бааланууучу кам аркылуу баалоо зарыл, анын өлчөмү төмөнкүлөргө барабар:

- кийинки 12 ай ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдардын өлчөмүнө, б.а. финансылык инструменттин бүтүндөй иштөө мөөнөтү ичиндеги кредиттик чыгымдардын бөлүгүнө барабар, ал отчеттук күндөн кийин (“биринчи стадия”) 12 ай ичинде келип чыгышы мүмкүн болгон инструмент боюнча милдеттенмелердин аткарылбай калышынан улам келип чыгуучу кредиттик чыгымдарды билдирет;
- финансылык инструменттин бүтүндөй иштөө мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдардын өлчөмүнө барабар, алар бүтүндөй иштөө мөөнөтү ичинде инструмент боюнча милдеттенмелер аткарылбай калган бардык учурлардын натыйжасында келип чыгат (“экинчи стадия” жана “үчүнчү стадия”).

Инструмент боюнча кредиттик тобокелдик деңгээли кыйла жогорулаган шартта, аны баштапкы таанудан тартып финансылык инструменттин бүтүндөй иштөө мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдардын толук өлчөмүндө бааланууучу камды түзүү талап кылынат. Калган бардык учурларда күтүлүүчү кредиттик чыгымдар боюнча камдар 12 ай чегинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга барабар өлчөмдө түзүлөт.

Сатылып алынган же түзүлгөн кредиттик наркызданган финансылык активдер боюнча Улуттук банк, баштапкы таануу учурунан тартып активдин бардык колдонуу мөөнөтү ичинде, күтүлүүчү кредиттик чыгымдардын бардык өзгөрүлгөн өлчөмдөрүн баалоо камы катары тааныйт; мында бардык өзгөрүүлөр пайда же чыгым курамында таанылат. Күтүлүүчү кредиттик чыгымдардын өлчөмдөрү алгылыктуу динамикага ээ болгон учурда мындай активдер үчүн нарксыздануудан пайда таанылат.

Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарды эсептөө үчүн төмөнкү формула колдонулат:

ECL = EAD * LGD * PD, мында

ECL – күтүлүүчү кредиттик чыгымдар;

EAD – тобокелдик алдындагы сумма;

LGD – дефолт учурундагы жоготуулар;

PD – дефолтко учуроо ыктымалдуулугу.

<u>Кредиттик тобокелдик деңгээлинин кыйла жогорулоосун аныктоо ыкмасы</u>**.** Баштапкы таануу учурунан тартып кредиттик тобокелдик деңгээлинин кыйла жогорулоосу аныкталган шартта, Улуттук банк нарксыздануу боюнча талаптарга туура келген финансылык гарантия боюнча насыяларды жана келишимдерди сунуштоо боюнча бардык финансылык активдерге, милдеттенмелерге мониторинг жүргүзөт. Улуттук банк кредиттик тобокелдик олуттуу жогорулаган учурда, кийинки 12 ай ичиндеги гана эмес, кредит берүүнүн бүтүндөй мөөнөтүндө күтүлүүчү кредиттик чыгымдардын өлчөмүнүн негизинде, бааланууучу камдын өлчөмүнө баа берет. Кредиттик тобокелдик деңгээли кыйла жогорулаган финансылык активдерге карата “экинчи стадиядагы активдер” деген термин колдонулат.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(г) Финансылык активдер, уландысы

(ii) Активдер боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга баа берүү, уландысы

Баштапкы таануу учурунан тартып финансылык инструмент боюнча кредиттик тобокелдик деңгээлинин кыйла жогорулоосуна баа берүүдө, Улуттук банк отчеттук күнгө карата абал боюнча калган төлөө мөөнөтүнө жараша инструмент боюнча дефолтко учуроо тобокелдигин финансылык инструментти баштапкы таануу учурунда калган төлөө мөөнөтү үчүн белгиленген отчеттук күнгө карата болжолдонгон дефолтко учуроо тобокелдигине салыштырат. Мындай баа берүүдө Улуттук банк өткөн жылдар үчүн жана болжолдонгон маалыматтарды кошо алганда, негизделген жана тастыкталган сандык жана сапаттык маалыматты эске алат, ал Улуттук банктын болжолдонгон маалыматтарын кошо алганда, тажрыйбасынын жана эксперттик баа берүүлөрүнүн негизинде өзүн актабаган сарптоолорсуз же аракеттерсиз алынышы мүмкүн.

<u>Кредиттик нарксызданган финансылык активдер</u>. Финансылык актив ал боюнча келечектеги акча агымдарынын эсептелишине терс таасирин тийгизүүчү бир же бир нече жагдайлар келип чыккан шартта, кредиттик нарксызданган финансылык актив болуп саналат. Кредиттик нарксызданган финансылык активдерге карата “үчүнчү стадиядагы активдер” деген термин колдонулат.

Күтүлүүчү чыгымдарга баа берүү, кредиттик тобокелдиктин кыйла жогорулоо критерийлери жана финансылык активдердин ар бир тобу боюнча кредиттин баасынын түшүүсү боюнча кыйла толук маалымат төмөндө келтирилген.

Чет өлкө банктарындагы депозиттердеги алтын, кассалардагы, банктардагы жана башка финансылык мекемелердеги каражаттар жана башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган инвестициялар боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга баа берүү

Активдердин стадиялары эл аралык рейтингдик агенттиктердин (Moody’s Investors Service, Fitch Ratings, Standard & Poors, мындан ары – тиешелүүлүгүнө жараша, Moody’s, Fitch, S&P) рейтингдеринин, Улуттук банктын контрагенттеринин финансылык отчетун жана алардын кредиттик тобокелдик деңгээлинин өзгөрүүсүн аныктоого мүмкүндүк берүүчү башка маалыматты изилдөөнүн негизинде аныкталат.

<u>Кредиттик тобокелдик деңгээлинин кыйла жогорулоосун аныктоо ыкмасы</u>. Бул активдердин кредиттик тобокелдик деңгээлинин кыйла жогорулашынын белгилери болуп төмөнкүлөр эсептелет:

- жогоруда көрсөтүлгөн бир же андан ашык рейтингдик агенттиктердин классификациясы боюнча контрагенттин узак мөөнөттүү рейтингинин Baa2 (BBB) рейтингинен төмөн деңгээлге начарлашы;
- Улуттук банктын контрагенттери боюнча лимиттерди аныктоо саясатына ылайык алар боюнча лимиттерди эсептөө учурунда контрагент-коммерциялык банкка белгиленген деңгээлден төмөн балл берилиши;
- контрагенттин катары менен 2 (эки) жыл же андан ашык мөөнөт ичинде жылдык таза чыгымдарды алуусу;
- Улуттук банктын төлөм тапшырмаларына ылайык валюталык каражаттарды чегерүү боюнча милдеттенмелердин аткаруу мөөнөтүнүн өтүп кетиши же негизги сумманын жана/же пайыздардын 3 (үч) күндөн ашык мөөнөткө кечиктирилип төлөнүшү;
- ири айыптык төлөмдөр, соттук териштирүүлөр жөнүндө маалыматтар жана ишенимдүү булактардан алынган келечектеги отчеттук мезгил ичинде контрагенттин кредиттик тобокелдигининин деңгээлине таасирин тийгизүүчү башка терс маалыматтар.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(г) Финансылык активдер, уландысы

(ii) Активдер боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга баа берүү, уландысы

Чет өлкө банктарындагы депозиттердеги алтындын, кассалардагы, банктардагы жана финансылык мекемелердеги каражаттардын кредиттик нарксызданышынын белгилери болуп төмөнкүлөр эсептелет:

- дефолт, б.а. контрагенттин өз милдеттенмелерин аткаруу мүмкүнчүлүгүнүн жоктугу же андан баш тартуусу;
- милдеттерин аткаруу мөөнөтүнүн 30 күндөн ашык мөөнөткө өтүп кетиши;
- контрагенттин карызды реструктуризациялоо тууралуу талабы;
- контрагентке бир же бир нече агенттиктер тарабынан D/Default, бир бөлүгүнүн/айрымдарынын дефолтко учуроосу (RD/SD) рейтингинин берилиши;
- ишенимдүү булактардан алынган алгылыксыз, башка маалымат, ал контрагенттин Улуттук банк менен түзүлгөн келишими боюнча милдеттенмелерин аткарууга мүмкүндүк бербеген олуттуу финансылык кыйынчылыктарынын индикатору болуп саналат.

Чет өлкө банктарындагы депозиттердеги алтын, кассалардагы, банктардагы жана башка финансылык мекемелердеги каражаттар жана башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган инвестициялар боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарды эсептөө

Ностро-эсептер үчүн тобокелдик алдындагы сумма күндөлүк эсеп боюнча (акыркы 12 ай ичиндеги ар бир айдын акырына карата эсептеги калдыктардын орточо мааниси катары эсептелген) орточо жылдык калдыкка барабар, ал Улуттук банктын отчеттук күнгө карата расмий курсу боюнча сомго кайра эсептелген.

Чет өлкө банктарындагы мөөнөттүү депозиттер, эл аралык финансылык мекемелердеги мөөнөттүү депозиттер жана башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган инвестициялар үчүн тобокелдик алдындагы сумма Улуттук банктын отчеттук күнгө карата расмий курсу боюнча сомго кайра эсептелген активдер (негизги сумма жана пайыздар) боюнча келечекте келтирилүүчү келишимдик акча агымдарына барабар. Банктык жайгаштыруулар боюнча келишимдик акча агымдарын дисконттоого келтирүү коэффициенти болуп, финансылык актив боюнча натыйжалуу пайыздык чен саналат.

Дефолт учурундагы жоготуулар болуп, Улуттук банкка келишимге ылайык таандык боло турган акча агымдары менен Улуттук банк контрагенттин дефолтко учурашында алууну болжолдогон акча агымдарынын ортосундагы айырманын үлүшү саналат. Дефолт учурундагы жоготуулар нөлдөн 100 пайызга чейин өзгөрүп турат жана төмөнкү формула боюнча эсептелет:

LGD =100% - RR, мында

RR (калыбына келтирүү чени) – рейтингдик агенттиктердин маалыматына ылайык контрагент же инструмент дефолтко учураган шартта, акча каражаттарын кайтарып берүү үлүшүнүн көрсөткүчү.

Дефолтко (PD) учуроо ыктымалдуулугу катары дефолттун орточо кумулятивдик чендери пайдаланылат, алар Moody’s эл аралык рейтингдик агенттиги тарабынан жарыяланат жана жаңыланат. Ал эми альтернатива катары S&P рейтингдик агенттиги берген ушул сыяктуу чендер пайдаланылат. Эгерде, контрагентке Moody’s жана S&P агенттиктеринин рейтинги берилбеген болсо, анда Fitch агенттигинин ушул сыяктуу рейтинги колдонулат.

МАЗМУНУ

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(г) Финансылык активдер, уландысы

(ii) Активдер боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга баа берүү, уландысы

Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн баалуу кагаздары боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга баа берүү

Кредиттик тобокелдик деңгээлинин кыйла жогорулоосун аныктоо ыкмасы. Кыргыз Республикасынын суверендүү рейтингинин бир жыл ичинде (акыркы 12 ай ичинде) эл аралык рейтингдик агенттигинин шкаласы боюнча 2 (эки) жана андан ашык деңгээлге төмөндөшү Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн баалуу кагаздары үчүн кредиттик тобокелдик деңгээлинин кыйла жогорулашынын белгиси болуп саналат.

Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн баалуу кагаздарынын кредиттик нарксызданышынын белгиси болуп, төлөмдөрдү мөөнөтүнөн кечиктирүүгө расмий түрдө берилген мезгилди эске албаганда, келишимдик милдеттенмелердин 30 күндөн ашык мөөнөткө аткарылбай калышы эсептелет.

Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн баалуу кагаздары боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымды эсептөө.

Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн баалуу кагаздары үчүн тобокелдик алдындагы сумма баалуу кагаздардын негизги суммасынын жана алар боюнча келечекте алынуучу пайыздардын калдыгынын келтирилген наркына барабар.

Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн баалуу кагаздары үчүн дефолт учурундагы жоготуулар Кыргыз Республикасынын суверендүү рейтингинин негизинде эсептелет.

Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн баалуу кагаздары боюнча дефолтко учуроо ыктымалдуулугу катары Кыргыз Республикасынын суверендүү рейтингине, аталган баалуу кагаздардын түрүнө жана анын колдонуудагы мөөнөтү бүткөнгө чейинки мөөнөтүнө дал келүүчү дефолттун орточо алынган кумулятивдик чендери пайдаланылат.

Банктарга жана башка финансылык мекемелерге берилген кредиттер боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга баа берүү

Кредитти баштапкы таануу учурунда ага дефолттун башталуу ыктымалдуулугунун төмөн деңгээли ыйгарылат, б.а. акыркы инстанциянын кредитин жана банкка берилген, Улуттук банктын тобокелдикти аныктоого багытталган системасына ылайык ишенимсиз катары аныкталган, ал боюнча дефолтко учуроо ыктымалдуулугу 100 пайызга барабар катары белгиленген ликвиддүүлүктү колдоо үчүн кредитти кошпогондо, берилген кредит баанын түшүүсүнүн биринчи стадиясына кирет.

Кредиттик тобокелдик деңгээлинин кыйла жогорулоосун аныктоо ыкмасы. Эгерде, банктын же финансылык мекеменин отчеттук мезгил ичинде дефолтко учуроо ыктымалдуулугунун көрсөткүчү акыркы 60 ай ичинде Кыргыз Республикасынын бүтүндөй банк тутумунда дефолтко учуроо ыктымалдуулугу жогору болгон банктардын катарына кирсе, анда бул факты карыз алуучу банктын кредиттик тобокелдиги кыйла жогору катары бааланат.

Берилген кредиттин кредиттик наркызданышынын белгиси болуп, келишим милдеттенмелерин төмөнкү мөөнөттөрдө аткарбагандык болуп саналат:

- “овернайт” кредити жана 7 күндүк кредит боюнча – төлөмдөрдү мөөнөтүнөн кечиктирүүгө расмий түрдө берилген мезгилди эске албаганда, 1 (бир) күндөн ашык мөөнөткө;
- ишенимсиз банкка ликвиддүүлүгүн колдоого берилген кредитти эске албаганда, башка кредиттер боюнча - төлөмдөрдү мөөнөтүнөн кечиктирүүгө расмий түрдө берилген мезгилди эске албаганда, 30 (отуз) күндөн ашык мөөнөткө.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(г) Финансылык активдер, уландысы

(ii) Активдер боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга баа берүү, уландысы

<u>Банктарга жана башка финансылык мекемелерге берилген кредиттер боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарды эсептөө</u>

Берилген кредиттер үчүн тобокелдик алдындагы сумма берилген кредиттин негизги суммасынын жана алар боюнча келечекте алынуучу пайыздардын калдыгынын келтирилген наркына барабар.

Берилген кредиттер үчүн дефолт учурундагы жоготуулар күрөөлүк камсыздоонун түзүмүнө жараша болот жана аларды эсептөө үчүн төмөнкү формула колдонулат:

$$LGD = \frac{EAD-[\sum_{i=1}^{n} Collateral_i * (1-Disc_factor_i)]}{EAD}$$, мында

EAD – тобокелдик алдындагы сумма;

$Collateral_i$ – күрөөлүк камсыздоонун белгилүү бир түрүнүн наркы;

$Disc_factor_i$ – күрөөлүк камсыздоонун белгилүү бир түрүнө ылайык келүүчү дисконт.

Берилген кредиттер үчүн дефолтко учуроо ыктымалдуулугу (PD) карыз алуучулардын финансылык көрсөткүчтөрүнүн динамикасына жана кредит алган банктардын жана финансылык мекемелердин негизги макроэкономикалык көрсөткүчтөрүнүн динамикасына негизделген, адистештирилген моделдин негизинде эсептелет.

(iii) Финансылык абал жөнүндө отчетто күтүлүүчү кредиттик чыгымдар боюнча бааланууучу камды көрсөтүү

Күтүлүүчү кредиттик чыгымдар боюнча бааланууучу кам финансылык абал жөнүндө отчетто төмөнкүдөй берилет:

- амортизацияланган наркы боюнча бааланган финансылык активдер үчүн: активдердин дүң баланстык наркынан алып салуу катары;
- башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган активдер категориясына кирген карыздык инструменттер үчүн: бааланууучу кам финансылык абал жөнүндө отчетто таанылбайт, анткени баланстык нарк адилет наркы боюнча бааланат. Мында күтүлүүчү кредиттик чыгымдар боюнча бааланууучу кам инвестицияларды кайра баалоо боюнча камдын курамындагы кайра баалоо суммасына киргизилет.

(iv) Финансылык активдерди модификациялоо жана аларды таанууну токтотуу

Финансылык активди баштапкы таануу күнү менен төлөө күнүнүн ортосунда актив боюнча акча агымдарын жөнгө салуучу келишимдик шарттар кайра каралып чыкса же башка модификация жүрсө, финансылык актив модификацияланат. Модификация келишимде каралган акча агымдарынын суммасына жана/же мөөнөтүнө ошол эле учурда, же болбосо келечекте таасирин тийгизет.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(г) Финансылык активдер, уландысы

(iv) Финансылык активдерди модификациялоо жана аларды таанууну токтотуу, уландысы

Финансылык активдерди модификациялоодо Улуттук банк бул модификация активди таанууну токтотууга алып келерине баа берет. Модификация келишим шарттарында олуттуу айырмачылыктарды шарттаган учурда таанууну токтотууга алып келет. Өзгөртүлгөн шарттар баштапкы келишим шарттарынан олуттуу айырмалана тургандыгын аныктоо үчүн Улуттук банк сапаттуу жана сандык факторлорду иликтеп чыгат. Эгерде келтирилген нарктын маанилеринин ортосундагы айырма 10 пайыз жогору болсо, анда Улуттук банк каралган шарттар баштапкыдан олуттуу айырмаланып турат жана таануунун токтотулушуна алып келет деп эсептейт.

Улуттук банк модификацияланган активдер боюнча кредиттик тобокелдикти сапаттуу жана сандык маалыматтарга баа берүү аркылуу контролдоп турат. Активди таанууну токтотууга алып келбеген, финансылык активдин келишимдик шарттарынын өзгөрүүсүндө Улуттук банк баштапкы таануу учурунан тартып мындай актив боюнча кредиттик тобокелдик деңгээли кыйла жогорулагандыгын төмөнкүлөрдү салыштыруу менен аныктайт:

- баштапкы таанууда колдо болгон маалыматтардын жана баштапкы келишим шарттарынын негизинде бааланган, активдин калган колдонуудагы мөөнөтү ичинде дефолтко учуроо ыктымалдуулугун; жана
- кайра каралган шарттарга жараша отчеттук күнгө карата абал боюнча активдин калган колдонуудагы мөөнөтү ичинде дефолтко учуроо ыктымалдуулугун.

Улуттук банк тиешелүү келишим боюнча акча агымдарына укук токтотулган шартта (анын ичинде келишим шарттарынын олуттуу өзгөрүүсүнө алып келе турган, модификациялоонун натыйжасында укуктун бүтүшү) же финансылык активди жана активге ээлик кылууга байланыштуу бардык негизги тобокелдиктер жана пайдалар башка тарапка өткөрүлүп берилген учурда финансылык активди таанууну токтотот. Эгерде Улуттук банк активге ээлик кылууга байланыштуу бардык негизги тобокелдиктерди өткөрүп бербесе жана өзүндө сактабаса жана өткөрүп берилген активди контролдоону улантып жатса, анда ал бул активдеги жана ага байланыштуу милдеттенмедеги өз үлүшүн тиешелүү суммаларды төлөө мүмкүн болгон өлчөмдө чагылдырат. Эгерде Улуттук банк өткөрүп берилген финансылык активдерге ээлик кылууга байланыштуу бардык негизги тобокелдиктерди жана пайдаларды өзүндө калтырса, анда ал бул активди эсепке алуусун улантат, ал эми акча каражаттарын берүүдө алынгандарды камсыздалган насыя түрүндө чагылдырат.

Эгерде Улуттук банк өздүк карыздык милдеттенмелерин сатып алса, анда ал финансылык абал жөнүндө өзүнчө отчеттон алынып салынат жана милдеттенменин баланстык наркы менен төлөнгөн ордун толтуруунун ортосундагы айырма, милдеттенмени мөөнөтүнөн мурда төлөөдөн келип чыккан пайданын же чыгымдын курамына кошулат.

Улуттук банк карызды өндүрүү боюнча бардык чаралар кабыл алынгандан кийин ишенимсиз катары бааланган активдерди эсептен алып салат.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(д) Финансылык эмес активдердин нарксызданышы

Калтырылган салыктардан айырмаланган финансылык эмес активдер, баанын түшүүсү белгилерин аныктоо көз карашынан, ар бир отчеттук күнгө карата абал боюнча бааланат. Финансылык эмес активдердин орду жабылган наркынан болуп, сатуу боюнча чыгашаларды жана пайдалануудан алынган баалуулуктарды эсептен алып салгандан кийинки адилет нарктын эң чоң өлчөмү саналат. Акча каражаттарынын келечекте болжолдонгон агымын пайдалануудан баалуулукту аныктоо учурунда, салык салууга чейинки дисконттоо чендерин пайдалануу менен ошол учурга ылайык калыптанган алардын наркына карата дисконттолуп, алар акчанын убактылуу наркына жана ошол активге мүнөздүү болгон тобокелдиктерге учурдагы рыноктук баа берүүнү чагылдырат. Башка активдер менен шартталган акча каражаттарынын агымынан олуттуу деңгээлде көз каранды болбогон акча каражаттарынын агымын шарттабаган активдер үчүн орду толтурулуп берилүүчү нарк, актив тиешелүү болгон акча каражаттарын шарттаган активдер тобу боюнча аныкталат. Активдин же акча каражаттарын шарттаган активдер тобунун балансытык наркы анын орду толтурулуп берилүүчү наркынан ашкан болсо, нарксыздануудан чыгым таанылат.

Финансылык эмес активдердин нарксыздануусунан келип чыккан бардык чыгымдар пайданын же чыгымдын курамында чагылдырылып, эгерде орду жабылуучу нарктын аныктоодо колдонулган баа берүүлөрдө өзгөрүүлөр жүргөн болсо гана калыбына келтирилиши мүмкүн. Активдин нарксыздануусунан кандай болбосун чыгым калыбына келтирилүүгө тийиш, бирок анын шартында активдин балансытык наркы нарксыздануда чыгым өзүнчө финансылык отчетто чагылдырылбай калышынан улам келип чыккан мына ошондой эле балансытык нарктан ашпаган көлөмдө калыбына келтирилет (амортизацияны жана эскилиги жеткендерди эсептен алып салуу менен).

(е) Туунду жана ассоциацияланган уюмдарга инвестициялар

Туунду уюмдарга инвестициялар баасы түшүүдөн чыгымды алып салуу менен баштапкы наркы боюнча эсепке алынат.

Улуттук банк ар бир отчеттук күнгө карата инвестициялардын балансытык наркын нарксызданышы боюнча тесттен өткөрөт жана мындай чыгашалар пайда же чыгым тууралуу отчетто башка чыгашалар курамында чагылдырылат.

Улуттук банктын ассоциацияланган уюмдарына инвестициялар үлүштүк катышуу ыкмасы боюнча эсепке алынат, ага ылайык инвестициялар баштапкы таануу учурунда өздүк наркы боюнча бааланат, андан соң алардын наркы инвестордун инвестициялоо объектилеринин таза активдериндеги үлүшүнүн сатып алуудан кийинки өзгөрүүсүн эске алуу менен корректировкаланат. Инвестордун пайдасына же чыгымына анын инвестиция объектисинин пайдасындагы же чыгымындагы үлүшү камтылат, ал эми инвестордун башка жыйынды кирешеси анын инвестициялоо объектисинин башка жыйынды кирешесиндеги үлүшүн камтыйт.

Пайданы бөлүштүрүүнүн натыйжасында инвестициялоо объектисинен алынган дивиденддер инвестициялардын балансытык наркын азайтат.

Улуттук банк инвестиция объектилеринин чыгымындагы жыйынды үлүшү анын инвестиция объектисинин чыгымындагы үлүшүнө барабар же арткан учурда, кошумча чыгашалардагы өз үлүшүн таанууну токтотот.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(ж) Негизги каражаттар

(i) Өздүк активдер

Негизги каражаттардын объектилери нарксыздануудан келип чыккан чыгымдарды жана топтолгон амортизацияны алып салуу менен баштапкы наркы боюнча өзүнчө финансылык отчетто чагылдырылат. Эгерде, негизги каражаттардын объектилери ар башка пайдалуу колдонуу мөөнөтүнө ээ болгон бир нече компоненттерден турса, мындай компоненттер негизги каражаттардын өзүнчө объектиси катары чагылдырылат.

(ii) Амортизация

Негизги каражаттар боюнча амортизация аларды пайдалуу колдонуунун болжолдонгон мөөнөтү ичинде эскилиги жеткендерди бирдей ченемде чегерүү ыкмасы боюнча чегерилип, пайданын же чыгымдын курамында чагылдырылат. Амортизация объектини сатып алган күндөн тартып чегерилет, ал эми чарбалык ыкмада курулган негизги каражаттардын объектилери үчүн анын курулушу аяктап, пайдаланууга даяр болгон учурда чегерилет. Жер тилкелери боюнча амортизация чегерилбейт. Негизги каражаттардын ар кандай объектилеринин пайдалуу колдонуу мөөнөтүн төмөнкүдөй чагылдырууга болот:

- Имараттар	75 жыл
- Курулмалар	20 жыл
- Эмерек жана жабдуулар	5-7 жыл
- Компьютердик жабдуулар	5-7 жыл
- Транспорт каражаттары	5-7 жыл

(з) Материалдык эмес активдер

Сатып алынган материалдык эмес активдер өзүнчө финансылык отчетто, топтолгон амортизациянын жана нарксыздануудан келип чыккан чыгымдын суммаларын эсептен алып салгандан кийин айкын наркы боюнча чагылдырылат.

Атайын программалык камсыздоолорго лицензияларды сатып алууга жана аны колдонууга киргизүүгө кеткен сарптоолор тиешелүү материалдык эмес активдин наркында эске алынат.

Материалдык эмес активдер боюнча амортизация аларды пайдалуу колдонуунун болжолдонгон мөөнөтү ичинде, эскилиги жеткендерди бирдей ченемде чегерүү ыкмасы боюнча чегерилип, пайда же чыгымдын курамында чагылдырылат. Материалдык эмес активдердин пайдалуу колдонуу мөөнөтү 5-7 жылды түзөт.

(и) Финансылык милдеттенмелер

Финансылык милдеттенмелер Улуттук банк келишим боюнча тиешелүү финансылык инструментке карата тарап болуп саналган учурда Улуттук банктын финансылык абалы жөнүндө өзүнчө отчетто чагылдырылат. Улуттук банк бүтүм келишилген күнгө карата финансылык милдеттенмелерди сатып алуу жана сатуунун утурумдук мүнөзүн чагылдырат.

Улуттук банктын бардык финансылык милдеттенмелери амортизацияланган наркы боюнча эсепке алынат.

Улуттук банк финансылык милдеттенмелердин орду жабылган, жокко чыгарылган же алар боюнча талап кылуу мөөнөтү бүткөн учурда гана аларды таанууну токтотот. Таануу токтотулган финансылык милдеттенмелердин баланстык наркы менен төлөнгөн же төлөнүүгө тийиш болгон ордун толтуруунун ортосундагы айырма пайданын же чыгымдын курамында таанылат.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(и) Финансылык милдеттенмелер, уландысы

Улуттук банк менен кредитор ортосунда олуттуу айырмачылыктар менен карыздык инструменттерди кыйла айырмаланган шарттар менен алмашуу баштапкы финансылык милдеттенмени төлөө жана жаңы финансылык милдеттенмени таануу катары эсепке алынат. Улуттук банк учурдагы финансылык милдеттенменин же анын бөлүгүнүн шарттарынын олуттуу өзгөрүүсүн баштапкы финансылык милдеттенмени төлөө жана жаңы финансылык милдеттенмени таануу катары эсепке алат. Улуттук банк эгерде баштапкы натыйжалуу пайыздык чен боюнча дисконттолуп алынган комиссиялык сый акыны эсептен алып салуу менен комиссиялык сый акыны төлөөнү кошо алганда, жаңы шарттарга ылайык акча агымдарынын дисконттолуп келтирилген наркы, баштапкы финансылык милдеттенме боюнча калган акча агымдарынын дисконттолуп келтирилген наркынан кеминде 10 пайызга айырмаланса, шарттар олуттуу айырмаланат деген жол берүүлөргө таянат. Эгерде модификация олуттуу болбосо, анда алардын: (1) милдеттенменин модификациялоого чейинки баланстык наркы; жана (2) модификациялоодон кийин акча агымдарынын келтирилген наркынын ортосундагы айырма башка кирешелер жана чыгашалар курамында модификациялоодон кийинки киреше же чыгым катары пайда же чыгымда таанылууга тийиш.

(к) Жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар

Жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар финансылык абал жөнүндө өзүнчө отчетто номиналдык наркы боюнча эсепке алынат. Жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар милдеттенмелер катары чагылдырылат. Сактоо жайларында жана касса жайларында жайгашкан улуттук валютадагы банкноттор жана монеталар жүгүртүүдөгү банкноттордун жана монеталардын курамына кирбейт.

Банкнотторду жана монеталарды чыгарууга кеткен чыгашаларда алардын коргоого алынышына, ташып жеткирилишине, камсыздандырылышына кеткен чыгашалар, ошондой эле башка чыгашалар камтылат. Банкнотторду жана монеталарды чыгарууга кеткен чыгашалар, алар жүгүртүүгө чыгарылгандан кийин таанылып, пайда же чыгым жөнүндө өзүнчө отчетто өз алдынча статья катары чагылдырылат.

(л) Уставдык капитал жана кам

Улуттук банк уставдык капиталдын белгиленген суммасына ээ. Уставдык капиталдын суммасын көбөйтүү жана азайтуу "Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы, банктар жана банк иштери жөнүндө" мыйзамына түзөтүүлөрдү киргизүү аркылуу жүзөгө ашырылат. Улуттук банктын уставдык капиталы баштапкы наркында таанылат.

Милдеттүү кам пайданын Мыйзамда белгиленген бөлүгүн мамлекеттик бюджетке чегергенден кийин таза пайданы капиталдаштыруу аркылуу түзүлөт. Милдеттүү кам баштапкы наркы боюнча чагылдырылат.

(м) Салык салуу

Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык, Улуттук банк пайда салыгын төлөөдөн бошотулган. Бюджетке Улуттук банк жүзөгө ашырган ишине чегерилген бардык башка милдеттүү төлөмдөр Кыргыз Республикасынын Салык кодексине ылайык ишке ашырылат. Салык агенти катары Улуттук банк төлөгөн салыктар, пайда же чыгым жөнүндө өзүнчө отчетто административдик чыгашалардын компоненти катары кошулат.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(м) Салык салуу, уландысы

Улуттук банктын туунду жана ассоциацияланган уюмдары салыктын бардык түрү боюнча төлөөчүлөр болуп саналат.

Пайда салыгынын суммасы күндөлүк салыктын суммасын жана калтырылган салыктын суммасын камтыйт. Пайда салыгы башка жыйынды кирешенин курамында чагылдырылган операциялар же түздөн-түз капитал эсебинде чагылдырылган, менчик ээлери менен жүргүзүлгөн операциялар боюнча, тиешелүүлүгүнө жараша башка жыйынды кирешенин курамында же түздөн-түз капиталдын курамында чагылдырылган суммаларды кошпогондо, пайда же чыгым курамында толук көлөмдө чагылдырылат. Күндөлүк пайда салыгы жыл ичиндеги салык салынуучу пайданын болжолдуу өлчөмүнө жараша отчеттук күнгө карата колдонууда болгон пайда салыгы боюнча эсептик ченди, ошондой эле мурдагы отчеттук жыл ичиндеги пайда салыгынын суммасын тактоонун натыйжасында келип чыккан милдеттенмелердин суммаларын эске алуу менен эсептелет.

(н) Кирешелердин жана чыгашалардын финансылык отчетто таанылышы

Башка комиссиялар, ошондой эле башка кирешелер жана чыгашалар тиешелүү кызмат сунушталган күнгө карата пайданын же чыгымдын курамында чагылдырылат.

Бардык финансылык инструменттер боюнча пайыздык кирешелер жана чыгашалар соода үчүн каралган катары классификациялангандарды жана пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча баалангандарды же классификациялангандарды эске албаганда, натыйжалуу пайыздык чен методун колдонуу менен “Пайыздык киреше” жана “Пайыздык чыгаша” катары “Таза пайыздык кирешенин” курамында пайданын же чыгымдын эсептеринде чагылдырылат. Пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча баалангандар категориясындагы финансылык инструменттер боюнча пайыздар отчеттук мезгил ичиндеги адилет наркы боюнча өзгөрүүлөрдүн курамына камтылат.

Натыйжалуу пайыздык чен – бул, финансылык инструмент боюнча келечекте эсептелүүчү акча агымдарын финансылык активдин же милдеттенменин күтүлүп жаткан колдонуудагы мөөнөтү ичинде же кыйла кыска мөөнөт ичинде (эгер колдонулса) таза баланстык наркынын өлчөмүнө чейин дисконттоо чени. Келечектеги акча агымдары инструменттин бардык келишим шарттарын эске алуу менен бааланат.

Натыйжалуу пайыздык чендин ажырагыс бөлүгү болуп саналган жана насыя жөнүндө тиги же бул келишүүлөргө түздөн-түз тиешеси бар бардык сый акылар, тараптардын төлөгөн жана алган суммалары, ошондой эле бүтүм боюнча сарптоолор жана бардык башка сый акылар же жеңилдетиктер эсепке алынат. Пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча баалангандар категориясындагы финансылык активдер үчүн бүтүм боюнча сарптоолор биринчи таанылышында пайданын же чыгымдын курамында чагылдырат.

Пайыздык кирешелер/пайыздык чыгашалар кредиттик нарксыздалбаган (башкача айтканда, финансылык активдин амортизацияланган наркын күтүлүүчү кредиттик чыгымдар боюнча баалануучу камдын өлчөмүнө корректировкалаганга чейин) финансылык активдердин дүң баланстык наркына же финансылык милдеттенмелердин амортизацияланган наркына карата натыйжалуу пайыздык ченди пайдалануу аркылуу эсептелет.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(н) Кирешелердин жана чыгашалардын финансылык отчетто таанылышы, уландысы

Кредиттик нарксызданган финансылык активдер боюнча пайыздык кирешелер мындай активдердин (б.а. күтүлүүчү кредиттик чыгымдар боюнча бааланууучу камды эсептен алып салуу менен алардын дүң баланстык наркын) амортизацияланган наркына карата натыйжалуу пайыздык ченди колдонуу аркылуу эсептелет. Түзүлгөн же сатылып алынган кредиттик нарксызданган финансылык активдер үчүн (POCI) натыйжалуу пайыздык чен финансылык активден келечекте күтүлүүчү акча агымдарын аныктоо учурунда күтүлүүчү кредиттик чыгымдардын өлчөмүн чагылдырат.

о) Фидуциардык активдер

Улуттук банк үчүнчү жактардын атынан активдерге ээлик кылуудан агенттик кызмат көрсөтүүлөрдү сунуштоодо бул активдерди жана аларга байланыштуу кирешелерди Улуттук банктын өзүнчө финансылык отчетунан алып салат, себеби бул активдер Улуттук банктын активдери болуп саналбайт.

(п) Өз ара чегеришүү

Финансылык активдер жана милдеттенмелер өз ара чегерилет, финансылык абал жөнүндө өзүнчө отчетто чагылдырылган суммаларды өз ара чегеришүү боюнча юридикалык жактан бекитилген укугу, ошондой эле өз ара чегеришүү же болбосо бир учурда активди сатуу жана милдеттенмени аткаруу ниети болгон учурларда гана таза өлчөм чагылдырылат.

Бул ФОЭСке ылайык уруксат берилген учурлардан тышкары, кирешелер жана чыгашалар пайда же чыгым жөнүндө өзүнчө отчетто өз ара чегерилбейт.

4 ЖАҢЫ ЖАНА КАЙРА КАРАЛГАН СТАНДАРТТАРДЫ КОЛДОНУУ

Улуттук банк өзүнчө финансылык отчетту даярдоодо өз ишинде колдонгон жана 2019-жылдын 1-январынан башталган жылдык отчеттук мезгилдер үчүн күчүнө кирген бардык жаңы жана кайра каралган стандарттарды кабыл алган.

Ушул өзүнчө финансылык отчет бекитилген учурда Улуттук банк чыгарылган, бирок күчүнө кире элек төмөнкү жаңы жана кайра каралган ФОЭСти колдонгон эмес.

ФОЭС (IFRS) 17-стандарты	*«Камсыздандыруу келишимдери»*
ФОЭС (IFRS) 10-стандарты «Консолидацияланган финансылык отчет» жана (IAS) 28-стандарты (түзөтүүлөр)	*«Инвестор менен анын ассоциацияланган уюму же биргелешкен ишкана ортосунда келишилген бүтүмдөрдө активдерди сатуу же салуу»*
ФОЭС (IFRS) 3-стандартына түзөтүүлөр	*«Бизнести аныктоо»*
ФОЭС (IAS) 1-стандартына жана (IAS) 8-стандартына түзөтүүлөр	*«Олуттуулугун аныктоо»*
Концептуалдык негизи	*ФОЭС стандарттарынын Концептуалдык негизине шилтемелерге түзөтүүлөр*

Жетекчиликтин пикири боюнча жогоруда көрсөтүлгөн стандарттардын колдонулушу кийинки мезгилдерде Улуттук банктын өзүнчө финансылык отчетуна олуттуу таасирин тийгизбейт.

5 БАА БЕРҮҮДӨГҮ ОЛУТТУУ ЖОЛ БЕРҮҮЛӨР ЖАНА БЕЛГИСИЗДИКТИ ШАРТТАГАН БУЛАКТАР

Улуттук банктын эсепке алуу саясатын колдонуу процессинде жетекчилик активдердин жана милдеттенмелердин баланстык наркы боюнча божомолдоолорду, баа берүүлөрдү жана жол берүүлөрдү сунуштоого тийиш, аларды башка булактардан алуу мүмкүн эмес. Баа берилген маани жана анын негизин түзгөн жол берүүлөр мурдагы тажрыйбадан жана башка факторлордон улам түптөлөт, алар белгилүү бир учурларда орундуу болуп саналат. Айкын натыйжалар баа берүүнүн маалыматтарынан айырмаланышы мүмкүн.

Баа берүүлөр жана ага байланыштуу жол берүүлөр дайыма кароого алынып турат. Баа берүүлөрдөгү өзгөрүүлөр, эгер алар ушул мезгил ичинде эле таасирин тийгизсе, баа берүү кайра каралган мезгилде, же өзгөрүүлөр учурдагы сыяктуу эле, келечектеги мезгилге да таасирин тийгизе турган болсо, баа берүү кайра каралган мезгилде жана келечектеги мезгилдерде да чагылдырылат.

Олуттуу жол берүүлөр

Бизнес-моделге баа берүү. Финансылык активдер карыздын негизги суммасынын жана пайыздарынын эсебине төлөөлөрдүн жана бизнес-моделди тесттен өткөрүүнүн натыйжасына жараша классификацияланат жана баа берилет. Улуттук банк тарабынан колдонулган бизнес-модель тигил же бул бизнес-максаттарга жетүү үчүн финансылык активдер менен топко бириктирилген башкаруу механизминде чагылдырылган деңгээлде аныкталат. Бул баа берүү бардык жөндүү далилдерди чагылдырган, анын ичинде активдердин натыйжалуулугуна баа берүү жана өлчөө процесси боюнча ой жүгүртүүлөрдү; активдердин натыйжалуулугуна таасирин тийгизген тобокелдиктерди жана аларды тескөө процессин, ошондой эле активдерди тескеген адамдарга сый акы төлөө механизмин өзүнө камтыйт. Улуттук банк амортизацияланган наркы же адилет наркы боюнча башка жыйынды киреше аркылуу чагылдырылган финансылык активдерге мониторинг жүргүзөт, колдонуудан калуу себептерин жана бул актив алардын негизинде кармалып турган бизнес-максаттарга ылайык келерин түшүнүү үчүн буларды таануу төлөө мөөнөтү келип жеткенге чейин токтотулат. Мониторинг, анын алкагында калган финансылык активдер кармалып турган бизнес-моделдин шайкештигине Улуттук банктын туруктуу баа берүүсүнүн бөлүгү болуп саналат. Модель шайкеш келбеген учурда ага өзгөртүүлөрдү киргизүү жана тиешелүү активдердин классификациясын өзгөртүү жагында талдап-иликтөөлөр жүргүзүлөт.

Кредиттик тобокелдиктин кыйла жогорулоосу. 3-эскертүүдө берилгендей, күтүлгөн кредиттик чыгымдын өлчөмү бааланган камдын 12 ай чегинде (биринчи стадиядагы активдер үчүн) же финансылык инструменттин бүтүндөй колдонуудагы мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга барабар суммада белгиленет (экинчи жана үчүнчү стадиядагы активдер үчүн). Актив алгач таанылган учурдан тартып ал боюнча кредиттик тобокелдик кыйла жогорулаган шартта экинчи стадияга өтөт.

ФОЭС (IFRS) 9-стандартында кредиттик тобокелдик деңгээлинин олуттуу жогорулашы боюнча аныктама камтылбайт. Өзүнчө актив боюнча кредиттик тобокелдик деңгээлинин олуттуу жогорулашына баа берүүдө Улуттук банк негиздүү болуп саналган жана тастыкталган, сапаттык сыяктуу эле, сандык болжолдуу маалыматты эске алат.

5 БАА БЕРҮҮДӨГҮ ОЛУТТУУ ЖОЛ БЕРҮҮЛӨР ЖАНА БЕЛГИСИЗДИКТИ ШАРТТАГАН БУЛАКТАР, УЛАНДЫСЫ

Кредиттик тобокелдик мүнөздөмөлөрүнө окшош активдер тобун түзүү. Күтүлүүчү кредиттик чыгымдар активдер тобу үчүн өлчөнгөн учурда финансылык инструменттер тобокелдиктин жалпы мүнөздөмөлөрүнүн негизинде топтолот. Кредиттик тобокелдиктин мүнөздөмөлөрү алардын окшоштугун тастыктоо үчүн туруктуу негизде көзөмөлдөнүп турат. Бул кредиттик тобокелдиктин мүнөздөмөсү өзгөргөн учурда активдердин топторго туура бөлүнүшүн камсыз кылуу үчүн зарыл. Натыйжада жаңы портфелдер түзүлүшү мүмкүн же активдер тиешелүү активдер тобу үчүн кредиттик тобокелдиктин окшош мүнөздөмөлөрүн таасирдүү чагылдырган колдонуудагы портфелге которулушу ыктымал.

Кредиттик тобокелдик деңгээлинин олуттуу жогорулашы байкалган (же мындай олуттуу жогорулоо жокко чыгарылган) учурда, портфелдерди кайрадан бөлүштүрүү жана активдерди портфелдер ортосунда жайгаштыруу бат-бат жүзөгө ашырылып турат. Натыйжада активдер 12 ай чегинде күтүлгөн кредиттик чыгымдардын негизинде бааланган портфелден бүтүндөй колдонуу мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдардын негизинде бааланган портфелге которулат жана тескерисинче. Портфелдер ичинде да которууга болот, бул учурда алар ошол эле негизде (12 ай чегинде же бүтүндөй кредиттөө мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар) өлчөнөт, бирок портфелдин кредиттик тобокелдиги өзгөргөндүктөн, күтүлүүчү кредиттик чыгымдын суммасы өзгөрөт.

Колдонулган моделдер жана жол берүүлөр. Финансылык активдердин адилет наркына баа берүүдө, ошондой эле күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга баа берүүдө Улуттук банк ар кандай моделдерди жана жол берүүлөрдү колдонот. Активдердин ар бир түрүнө ылайык келген моделди аныктоо, ошондой эле бул моделдерде колдонулган жол берүүлөрдү, анын ичинде кредиттик тобокелдиктин негизги факторлоруна тиешелүү жол берүүлөрдү аныктоо үчүн ой-жүгүртүүлөр колдонулат.

Баа берүүдөгү белгисиздикти шарттаган булактар

Продукттун/рыноктун ар бир тиби үчүн болжолдуу сценарийлердин санын жана салыштырма салмагын аныктоо жана ар бир сценарийге тиешелүү болжолдуу маалыматты аныктоо. Кредиттик жоготуулар деңгээлин өлчөөдө Улуттук банк негиздүү болжолдуу маалыматтарды колдонот, ал ар кандай экономикалык факторлордун келечекте орун алышы боюнча божомолдорго жана бул факторлордун бири-бирине тийгизген таасирине негизделген.

Дефолттун келип чыгуу ыктымалдуулугу. Дефолтко учуроо ыктымалдуулугу кредиттик жоготуулардын деңгээлин өлчөөдө негизги белги болуп саналат. Дефолттун келип чыгышы ыктымалдуулугу – берилген убакыт мейкининде баа берүү, эсептерде тарыхый маалыматтар, келечектеги шарттар боюнча божомолдор жана күтүүлөр камтылат.

Дефолт келип чыккан учурдагы жоготуулар. Дефолт учурундагы жоготуулар дефолт учурунда келип чыккан чыгымдарды баалоону түшүндүрөт. Ал, камсыздоодон акча агымдарын эске алуу менен келишимде каралган акча агымдары менен кредитор алууга ниеттенген акча агымдарынын ортосундагы айырмага негизделген.

Адилет наркына баа берүү. Финансылык активдин же милдеттенменин адилет наркына баа берүүдө Улуттук банк рынокто байкоого алынган маалыматтарды алардын жеткиликтүүлүгүнө жараша колдонот. Эгерде адилет наркына баа берүү баскычы боюнча 1-деңгээлдеги баштапкы маалыматтар (30-эскертүү) жок болсо, Улуттук банк өз финансылык инструменттеринин адилет наркын аныктоо үчүн баа берүүнүн моделин колдонот.

6 АЛТЫН

	2019-жылдын 31-декабры	2018-жылдын 31-декабры
Алтын		
Чет өлкө банктарындагы депозиттердеги жана куйма түрүндөгү алтын	48 833 361	32 151 881
	48 833 361	**32 151 881**

Алтын чет өлкө банктарында депозит түрүндө жана Лондон баалуу металлдар рыногунун ассоциациясы тарабынан кабыл алынган стандарттарга ылайык келген алтын куймалар түрүндө жайгаштырылат.

Алтындын чет өлкө банктарындагы эсептерде концентрацияланышы

2019 жана 2018-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча Улуттук банк алтынды АА- жана А+ деңгээлиндеги кредиттик рейтингге ээ чет өлкө банктарындагы депозиттерде жайгаштырган.

7 КАССАДАГЫ, БАНКТАРДАГЫ ЖАНА БАШКА ФИНАНСЫЛЫК МЕКЕМЕЛЕРДЕГИ КАРАЖАТТАР

	2019-жылдын 31-декабры	2018-жылдын 31-декабры
Чет өлкө банктарындагы жана башка финансылык мекемелердеги эсептер жана депозиттер		
Чет өлкө банктарындагы “ностро” эсептери		
- ААА кредиттик рейтинги менен	28 395 023	28 790 991
- А- дан АА+ чейинки кредиттик рейтинги менен	7 188 325	6 597 621
- В дан ВВВ чейинки кредиттик рейтинги менен	950 758	793 277
Жыйынтыгында, чет өлкө банктарындагы “ностро” эсептери	**36 534 106**	**31 181 889**
Нарксызданууга кам	(5 656)	(5 510)
	36 528 450	**31 176 359**
Чет өлкө банктарындагы мөөнөттүү депозиттер		
- АА- дан АА+ чейинки кредиттик рейтинги менен	16 739 443	21 583 658
- А- дан А+ чейинки кредиттик рейтинги менен	15 066 039	15 537 795
- кредиттик рейтинг ыйгарылбаган	255 424	269 932
Жыйынтыгында, чет өлкө банктарындагы мөөнөттүү депозиттер	**32 060 906**	**37 391 385**
Нарксызданууга кам	(257 336)	(272 624)
	31 803 570	**37 118 761**
Эл аралык валюта фондусундагы (ЭВФ) эсеп	10 261 522	9 551 340
Эл аралык эсептешүүлөр банкындагы эсептер		
- Эл аралык эсептешүүлөр банкындагы “ностро” эсептери	3 442 789	2 765 800
- Эл аралык эсептешүүлөр банкындагы мөөнөттүү депозит	3 395 668	2 526 706
Жыйынтыгында, эл аралык финансылык мекемелердеги эсептер	**17 099 979**	**14 843 846**
Нарксызданууга кам	(2)	(3)
	17 099 977	**14 843 843**
Кассадагы чет өлкө валютасындагы акча каражаттары	1 458 958	1 464 192
Жыйынтыгында, кассадагы, банктардагы жана башка финансылык мекемелердеги каражаттар	**86 890 955**	**84 603 175**

7 КАССАДАГЫ, БАНКТАРДАГЫ ЖАНА БАШКА ФИНАНСЫЛЫК МЕКЕМЕЛЕРДЕГИ КАРАЖАТТАР (УЛАНДЫСЫ)

2019 жана 2018-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча Улуттук банк кредиттик рейтинг ыйгарылбаган чет өлкө банкында тиешелүүлүгүнө жараша, 255 424 миң сом жана 269 932 миң сом өлчөмүндөгү нарксызданган мөөнөттүү депозитке кам түзгөн.

Каражаттардын банктарда жана башка финансылык мекемелерде концентрацияланышы

2019-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча Улуттук банк, ААAдан А- чейинки кредиттик рейтингге ээ сегиз банкта жана башка финансылык мекемелерде (2018-жылы: ААAдан А- чейинки кредиттик рейтинги менен он банкта жана башка финансылык мекемелерде) эсептер боюнча калдыктарга ээ, алардын суммасы өз-өзүнчө өздүк капиталдын 10 пайызынан ашат. Ушул калдыктардын чогуу алгандагы көлөмү 2019-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча 72 277 926 миң сомду (2018-жылы: 74 674 626 миң сом) түзгөн.

Нарксыздануудан түзүлгөн камдын жылышы 23-эскертүүдө чечмеленген.

Акча каражаттары жана алардын эквиваленттери

Акча каражаттары жана алардын эквиваленттери, акча каражаттарынын жылышы жөнүндө отчеттун максаттарында төмөнкүлөрдү камтыйт:

	2019-жылдын 31-декабры	**2018-жылдын 31-декабры**
Чет өлкө банктарындагы “ностро” эсептери	36 534 106	31 181 889
Эл аралык валюта фондусундагы эсептер	10 261 522	9 551 340
Эл аралык эсептешүүлөр банкындагы “ностро” эсеби	3 442 789	2 765 800
Кассадагы чет өлкө валютасындагы акча каражаттары	1 458 958	1 464 192
Акча каражаттарынын жылышы жөнүндө отчеттогу акча каражаттары жана алардын эквиваленттери	**51 697 375**	**44 963 221**

Акча каражаттары жана алардын эквиваленттери мөөнөтү өткөрүлгөн болуп саналбайт.

8 БАНКТАРГА ЖАНА ЭЛ АРАЛЫК УЮМДАРГА БЕРИЛГЕН КРЕДИТТЕР

	2019-жылдын 31-декабры	**2018-жылдын 31-декабры**
Коммерциялык банктарга-резиденттерге берилген кредиттер	5 158 374	7 921 549
Эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	2 550 682	2 250 704
	7 709 056	**10 172 253**
Нарксыздануга кам	(176 363)	(292 819)
Нарксыздануга камды эсептен алып салгандан кийинки кредиттин суммасы	**7 532 693**	**9 879 434**

Нарксыздануудан түзүлгөн камдын жылышы 23-эскертүүдө чечмеленген.

8 БАНКТАРГА ЖАНА ЭЛ АРАЛЫК УЮМДАРГА БЕРИЛГЕН КРЕДИТТЕР (УЛАНДЫСЫ)

Камсыздоолорго жүргүзүлгөн талдап-иликтөөлөр

Кийинки таблицада коммерциялык банктарга-резиденттерге жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттердин камсыздоосу катары колдонулган күрөөлөр жөнүндө маалыматтар, үстөк камсыздоонун таасирин алып салуу менен, 2019 жана 2018-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча камсыздоо түрүнө жараша чагылдырылган.

	2019-жылдын 31-декабры	Кредит портфелинен үлүш, %	2018-жылдын 31-декабры	Кредит портфелинен үлүш, %
Чет өлкө валютасындагы депозиттер	2 740 578	36	3 116 180	32
Кардарларга берилген кредиттер	2 584 305	34	4 369 958	44
Мамлекеттик баалуу кагаздар	2 097 016	28	1 901 102	19
Кыймылсыз мүлк	110 794	2	492 194	5
	7 532 693	**100**	**9 879 434**	**100**

Жогорку таблицада чагылдырылган суммалар, кредиттердин баланстык наркын түшүндүрөт жана милдеттүү түрдө камсыздоолордун адилет наркын чагылдырбайт. Камсыздоолордун адилет наркы кредит берилген күнгө карата бааланган жана отчеттук күнгө чейинки андан аркы өзгөрүүлөр боюнча корректировкаланган эмес. Мындай кредиттердин ордун жабуу мүмкүнчүлүгү камсыздоо наркынан эмес, негизинен карыз алуучулардын кредитти төлөө жөндөмдүүлүгүнө жараша болот.

Берилген кредиттердин концентрацияланышы

2019 жана 2018-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча Улуттук банк калдыгы өздүк капиталдын 10 пайызынан ашкан коммерциялык банктарга берилген кредиттерге ээ эмес.

9 БАШКА ЖЫЙЫНДЫ КИРЕШЕ АРКЫЛУУ АДИЛЕТ НАРКЫ БОЮНЧА БААЛАНГАН ИНВЕСТИЦИЯЛАР

	2019-жылдын 31-декабры	2018-жылдын 31-декабры
Карыздык инструменттер		
Мамлекеттик баалуу кагаздар		
Канада Өкмөтүнүн казына милдеттенмелери	3 150 377	3 031 230
Улуу Британия Өкмөтүнүн казына милдеттенмелери	1 273 293	2 115 554
Корея Республикасынын казына милдеттенмелери	598 533	1 069 157
АКШнын казына милеттенмелери	351 226	348 651
Австралия Өкмөтүнүн казына милдеттенмелери	-	2 705 769
Россия Федерациясынын казына милдеттенмелери	-	70 877
Жыйынтыгында, мамлекеттик баалуу кагаздар	**5 373 429**	**9 341 238**
Эл аралык финансылык мекемелердин карыздык баалуу кагаздары	21 366 444	22 546 486
ААдан АААга чейинки кредиттик рейтингге ээ агенттик баалуу кагаздар	6 243 283	1 744 520
Жыйынтыгында, карыздык инструменттер	**32 983 156**	**33 632 244**

2019 жана 2018-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган инвестициялар мөөнөтү өткөрүлүп жиберилген болуп саналбайт.

10 АМОРТИЗАЦИЯЛАНГАН НАРКЫ БОЮНЧА БААЛАНГАН ИНВЕСТИЦИЯЛАР

	2019-жылдын 31-декабры	2018-жылдын 31-декабры
Кыргыз Республикасынын Финансы министрлигинин казына милдеттенмелери	127 014	189 485
Нарксызданууга кам	(1 962)	(3 061)
	125 052	**186 424**

Нарксыздануудан түзүлгөн камдын жылышы 23-эскертүүдө чечмеленген.

11 ТУУНДУ ЖАНА АССОЦИАЦИЯЛАНГАН УЮМДАРГА ИНВЕСТИЦИЯЛАР

Туунду жана ассоциацияланган уюмдарга инвестициялардын жылышын төмөнкүдөй чагылдырууга болот:

	Баланстык наркы
2017-жылдын 31-декабры	**185 079**
Сатып алуулар	578 000
2018-жылдын 31-декабры	**763 079**
Туунду уюмдун акцияларын сатып алуу	3 216 575
Ассоциацияланган уюмдун акцияларын сатып алуу	550 000
Ассоциацияланган уюмдардын пайдасындагы үлүш	140 100
2019-жылдын 31-декабры	**4 669 754**

Туунду жана ассоциацияланган уюмдарга инвестициялар	Иштин түрү	Ээлик кылуу үлүшү, %	2019-жылдын 31-декабры	Ээлик кылуу үлүшү, %	2018-жылдын 31-декабры
"Керемет Банк" ААК (2018:"Россия Инвестициялык банкы" ААК	Банктык кызмат көрсөтүүлөр	95,07	3 794 575	71,66	578 000
"Кыргыз инкассациясы" ЖАК	Баалуулуктарды ташуу боюнча кызмат көрсөтүүлөр	100,00	62 000	100,00	62 000
"Кепилдик фонд" ААК	Гарантияларды берүү боюнча кызмат көрсөтүүлөр	48,59	564 999	-	-
"Банктар аралык процессинг борбору" ЖАК	Процессинг кызмат көрсөтүүлөрү	46,71	248 180	46,71	123 079
			4 669 754		**763 079**

Улуттук банктын бардык туунду жана ассоциацияланган уюмдары катталган жана алар өз ишин Кыргыз Республикасында жүргүзөт.

2019-жылдын 18-январында Улуттук банк 216 575 миң суммасында 2 165 745 даана көлөмүндө "Керемет Банк" ААКтын ("Россия Инвестициялык банкы" ААК) кошумча жайгаштырылган акцияларын төлөгөн, бул 2018-жылы 500 000 миң сом суммасында төлөнгөн акча каражаттарын эске алып, кошумча эмиссияда катышуу 716 575 миң сомду түзүү менен Улуттук банктын ээлик кылуу үлүшүн 85,21 пайызга чейин көбөйткөн.

2019-жылдын 24-майында Улуттук банк туунду банктын ишин чыңдоонун алкагында, анын уставдык капиталында өз үлүшүн көбөйткөн. "Керемет Банк" ААКтын ("Россия Инвестициялык банкы" ААК) 3 000 000 миң сом суммасында жөнөкөй жеке таандык акцияларынын алтынчы чыгарылышынын жыйынтыгында Улуттук банктын үлүшү 95,07 пайызды түзгөн.

Улуттук банк 2019-жылдын 12-июлунда "Кепилдик фонд" ААКтын капиталында катышуу тууралуу чечим кабыл алган. Бул чечимге ылайык Улуттук банк тарабынан 550 000 миң сом өлчөмүндө аталган фонддун кошумча 4-эмиссиясынын акциялары сатылып алынган. Акцияларды сатып алуунун жыйынтыгында Улуттук банктын "Кепилдик фонд" ААКтын уставдык капиталындагы үлүшү 48,59 пайызды түзгөн.

12 НЕГИЗГИ КАРАЖАТТАР

	Жер, имарат жана курулмалар	Эмерек жана жабдуулар	Компьютердик жабдуулар	Транспорт каражаттары	Бүтө элек курулуш/ орнотуу үчүн каралган жабдуулар	Жыйынты-гында
Баштапкы нарк						
2019-жылдын 1-январына карата калдык	**713 987**	**335 180**	**899 628**	**75 045**	**356 090**	**2 379 930**
Сатып алуулар	10 389	22 705	6 538	8 638	310 026	358 296
Колдонуудан калгандар	(5 353)	(28 783)	(19 620)	(13 773)	-	(67 529)
Ордунан которулгандар	12 121	284 010	3 797	-	(299 928)	-
Жылдыруу	-	-	(124 313)	-	(3 615)	(127 928)
2019-жылдын 31-декабрына карата калдык	**731 144**	**613 112**	**766 030**	**69 910**	**362 573**	**2 542 769**
Амортизация						
2019-жылдын 1-январына карата калдык	**(122 258)**	**(163 906)**	**(348 502)**	**(37 940)**	**-**	**(672 606)**
Жыл ичинде чегерилгендер	(11 385)	(44 775)	(115 652)	(9 569)	-	(181 381)
Колдонуудан калгандар	800	28 298	19 620	13 773	-	62 491
Жылдыруу	-	-	46 035	-	-	46 035
2019-жылдын 31-декабрына карата калдык	**(132 843)**	**(180 383)**	**(398 499)**	**(33 736)**	**-**	**(745 461)**
Баланстык наркы						
2019-жылдын 31-декабрына карата	**598 301**	**432 729**	**367 531**	**36 174**	**362 573**	**1 797 308**

2019-жыл ичинде 127 928 миң сом суммасындагы баштапкы наркы менен жана 46 035 миң сом суммасындагы топтолгон амортизация менен негизги каражаттар материалдык эмес активдерге которулган.

Негизги каражаттар объектилерин сатып алууга же курууга байланыштуу насыялар (займ) боюнча капиталдаштырылган сарптоолор 2019 жана 2018-жылдар ичинде болгон эмес.

12 НЕГИЗГИ КАРАЖАТТАР (УЛАНДЫСЫ)

	Жер, имарат жана курулмалар	Эмерек жана жабдуулар	Компьютердик жабдуулар	Транспорт каражаттары	Бүтө элек курулуш/ орнотуу үчүн каралган жабдуулар	Жыйынты-гында
Баштапкы нарк						
2018-жылдын 1-январына карата калдык	**632 585**	**312 215**	**868 576**	**75 045**	**349 398**	**2 237 819**
Сатып алуулар	69 653	16 783	32 385	-	30 152	148 973
Колдонуудан калгандар	(487)	(4 677)	(1 333)	-	(9)	(6 506)
Ордунан которулгандар	12 236	10 859	-	-	(23 095)	-
Жылдыруу	-	-	-	-	(356)	(356)
2018-жылдын 31-декабрына карата калдык	**713 987**	**335 180**	**899 628**	**75 045**	**356 090**	**2 379 930**
Амортизация						
2018-жылдын 1-январына карата калдык	**(110 768)**	**(126 896)**	**(231 171)**	**(27 625)**	**-**	**(496 460)**
Жыл ичинде чегерилгендер	(11 691)	(41 564)	(118 661)	(10 315)	-	(182 231)
Колдонуудан калгандар	201	4 554	1 330	-	-	6 085
2018-жылдын 31-декабрына карата калдык	**(122 258)**	**(163 906)**	**(348 502)**	**(37 940)**	**-**	**(672 606)**
Баланстык наркы						
2018-жылдын 31-декабрына карата	**591 729**	**171 274**	**551 126**	**37 105**	**356 090**	**1 707 324**

2018-жыл ичинде 356 миң сом суммасындагы негизги каражаттар материалдык эмес активдерге которулган.

МАЗМУНУ

13 МОНЕТАРДЫК ЭМЕС АЛТЫН ЖАНА АЛТЫН ТҮРҮНДӨГҮ ЗАПАСТАР

	2019-жылдын 31-декабры	2018-жылдын 31-декабры
Монетардык эмес алтын	3 554 792	320 943
Алтын түрүндөгү запастар	3 172 449	-
	6 727 241	**320 943**

Улуттук банк тарабынан 2019-жыл ичинде баалуу металлдар ички рыногун өнүктүрүү келечегинин алкагында банктын запастарын түптөө максатында эл аралык камдын курамына кирбеген алтынды сатып алуу боюнча операциялар ишке ашырылган. Монетардык эмес алтын жана алтын түрүндөгү запастар Улуттук банктын активдүү инвестициялык операцияларына катышпайт жана Улуттук банктын алтын түрүндөгү инвестициялык активдерине кирбейт.

14 БАШКА АКТИВДЕР

	2019-жылдын 31-декабры	2018-жылдын 31-декабры
Дебитордук карыз	368 429	318 600
Нарксызданууга кам	(41 277)	(19 161)
Жыйынтыгында, башка финансылык активдер	**327 152**	**299 439**
Запастар	480 986	613 446
Берилген авансттар	97 998	20 131
Нумизматикалык баалуулуктар	97 296	100 605
Башкалар	7 435	7 053
Жыйынтыгында, финансылык эмес башка активдер	**683 715**	**741 235**
	1 010 867	**1040 674**

Нарксыздануудан түзүлгөн камдын жылышы 23-эскертүүдө чечмеленген.

15 ЖҮГҮРТҮҮДӨГҮ БАНКНОТТОР ЖАНА МОНЕТАЛАР

2019 жана 2018-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча жүгүртүүдөгү банкнотторго жана моненталарга төмөнкүлөр камтылган:

	2019-жылдын 31-декабры	2018-жылдын 31-декабры
Жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар	108 174 429	95 499 154
Жүгүртүү кассасындагы банкнотторду жана монеталарды алып салуу менен	(1 929 675)	(1 933 020)
	106 244 754	**93 566 134**

Жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар дегенден улам, калктын колундагы жана уюмдардагы жүгүртүүдөгү банкноттордун жана монеталардын номиналдык наркын түшүнүү зарыл.

16 БАНКТАРДЫН ЖАНА БАШКА ФИНАНСЫЛЫК МЕКЕМЕЛЕРДИН КАРАЖАТТАРЫ

	2019-жылдын 31-декабры	2018-жылдын 31-декабры
Коммерциялык банктардын эсептери	18 823 540	15 860 434
Башка финансылык мекемелердин эсептери	3 056 457	2 841 343
	21 879 997	**18 701 777**

2019-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча Улуттук банкта эки коммерциялык банктын эсептери боюнча калдыгы бар, ал өздүк капиталдын 10 пайызынан ашат (2018-жылы: үч коммерциялык банк жана бир финансылык мекеме). Бул калдыктардын чогуу алгандагы көлөмү 2019-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча 6 391 035 миң сомду (2018-жылдын 31-декабрына карата: 10 561 757 миң сом) түзөт.

17 КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ӨКМӨТҮНҮН КАРАЖАТТАРЫ

Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн каражаттарына Кыргыз Республикасынын Финансы министрлигинин эсептери кирет.

	2019-жылдын 31-декабры	2020-жылдын 31-декабры1
Чет өлкө валютасында	12 067 219	1 172 333
Улуттук валютада	4 965 935	11 296 232
	17 033 154	**12 468 565**

18 ЧЫГАРЫЛГАН КАРЫЗДЫК БААЛУУ КАГАЗДАР

2019 жана 2018-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча чыгарылган карыздык баалуу кагаздарга төмөнкүдөй төлөө мөөнөтүнө жана баланстык наркына ээ баалуу кагаздар кирет:

	2019-жылдын 31-декабры	2018-жылдын 31-декабры
Улуттук банктын жүгүртүү мөөнөтү 14 күн болгон ноталары	3 896 726	311 738
Улуттук банктын жүгүртүү мөөнөтү 28 күн болгон ноталары	3 599 202	765 098
Улуттук банктын жүгүртүү мөөнөтү 91 күн болгон ноталары	552 573	5 359 690
Улуттук банктын жүгүртүү мөөнөтү 182 күн болгон ноталары	-	1 555 746
	8 048 501	**7 992 272**

Улуттук банктын ноталары Улуттук банктын Автоматташтырылган тоорук системасы аркылуу жайгаштырылат, анын катышуучуларынан болуп Кыргыз Республикасынын коммерциялык банктары саналат.

19 АЛЫНГАН КРЕДИТТЕР

Улуттук банк 2019-жыл ичинде жаңы кредиттерди тарткан эмес. 2018-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча алынган кредиттердин мөөнөттөрү жана шарттары төмөндө чагылдырылган:

Эмитент	Валютасы	Пайыздык чен	Берилген күнү	Төлөө күнү	2019-жылдын 31-декабры	2018-жылдын 31-декабры
ЭВФ, ESF (Тышкы таасирлерге каршы чара көрүү механизми)	АКУ	0%	2008-жылдын 24-декабры	2019-жылдын 7-июну	-	161 268
Чегерилген пайыздар	АКШ доллары				-	10 654
						171 922

Тышкы таасирлерге каршы чара көрүү механизминин (ESF) алкагында карыз алуулар АКУ (СПЗ) түрүндө туюндурулуп, Кыргыз Республикасынын бийлигинин белгилүү бир тышкы таасирлерди четтетүүгө багытталган аракеттерин колдоо үчүн берилет. Кредит нөлдүк пайыздык ченге ээ жана 2016-жылдын 3-октябрында ЭВФтин Аткаруучу кеңеши пайыздарды төлөөдөн бошотууну 2018-жылдын акырына чейин узарткан. Бул шарт дүйнө жүзү боюнча ESF алкагында кредит алуучулар үчүн жарыяланган. 2019-жылдын 7-июнунда кредиттин орду толугу менен жабылган.

Кийинки таблицада Улуттук банктын финансылык ишинин натыйжасында келип чыккан милдеттенмелериндеги өзгөрүүлөр, анын ичинде акча агымдары менен шартталган өзгөрүүлөр сыяктуу эле, акчага байланышпаган өзгөрүүлөр жөнүндө маалыматтар сунушталган. Финансылык иштин натыйжасында келип чыккан милдеттенмелер дегенден улам, Улуттук банктын акча каражаттарынын жылышы жөнүндө өзүнчө отчетто чагылдырылган же чагылдырыла турган, финансылык иштен түшкөн акча каражаттары агымынын курамындагы милдеттенмелерди, акча агымдарын түшүнүүгө болот.

			Акчага байланышпаган өзгөрүүлөр		
	2019-жылдын 1-январы	Финансылык иштен түшкөн акча каражаттарынын жылышы (i)	Чет өлкө валютасынын курсун корректировкалоо	Башка өзгөрүүлөр(ii)	2019-жылдын 31-декабры
Алынган кредиттер	171 922	(160 155)	(1113)	(10 654)	-
	171 922	**(160 155)**	**(1113)**	**(10 654)**	**-**

19 АЛЫНГАН КРЕДИТТЕР (УЛАНДЫСЫ)

	2018-жылдын 1-январы	Финансылык иштен түшкөн акча каражаттарынын жылышы (i)	Акчага байланышпаган өзгөрүүлөр: Чет өлкө валютасынын курсун коррек-тировкалоо	Акчага байланышпаган өзгөрүүлөр: Башка өзгөрүүлөр (ii)	2018-жылдын 31-декабры
Алынган кредиттер	925 499	(742 956)	(10 775)	154	171 922
	925 499	**(742 956)**	**(10 775)**	**154**	**171 922**

(i) Алынган кредиттерден акча агымдары акча каражаттарынын жылышы жөнүндө отчетто карыз алуулардан жана карыз алуулардын ордун жабуудан түшүүлөрдүн таза суммасын түзөт.

(ii) Башка өзгөрүүлөр өзүндө пайыздар боюнча чегерүүлөрдү жана төлөөлөрдү камтыйт.

20 ЭВФТЕН БӨЛҮШТҮРҮҮ ТАРТИБИНДЕ АЛЫНГАН АКУ БОЮНЧА МИЛДЕТТЕНМЕЛЕР

	2019-жылдын 31-декабры	2018-жылдын 31-декабры
ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	8 146 676	8 222 162

АКУну (СПЗ) бөлүштүрүү, алардын суммасын ЭВФ мүчөлөрүнүн ортосунда анын чечими боюнча шартсыз бөлүштүрүү саналат. АКУну жалпы бөлүштүрүү 2009-жылдын 28-августунда күчүнө кирген. Мындай бөлүштүрүү глобалдуу финансылык каатчылыкка каршы жамааттык монетардык жооп болуп саналат, ал ликвиддүүлүк проблемасын башынан кечирип жаткан өлкөлөргө шарттар менен чектелбеген олуттуу финансылык ресурстарды берүү аркылуу ишке ашырылат. Бул ресурстар жөнгө салууга муктаждыкты азайтууга жана экономикалык өнүгүү саясатынын мүмкүнчүлүгүн кеңейтүүгө, ошондой эле ЭВФке мүчө өлкөлөрдүн валюталык запасын толуктоо аркылуу глобалдуу экономикалык системанын ликвиддүүлүгүн камсыз кылууга каралган. ЭВФке мүчө өлкөлөрдүн арасында АКУну жалпы бөлүштүрүү алардын ЭВФтеги квотасына пропорционалдуу негизде жүзөгө ашырылган (28-эскертүү). Мындан тышкары, 2009-жылдын 10-августунда глобалдуу ликвиддүүлүктү жогорулатуу максатында, АКУну бир жолу атайын бөлүштүрүүнү караган, ЭВФтин Келишимдер статьясына төртүнчү түзөтүү күчүнө кирген. Ушул түзөтүүгө ылайык, Кыргыз Республикасын кошо алганда, ЭВФке мүчө өлкөлөргө атайын бөлүштүрүү 2009-жылдын 9-сентябрында ишке ашырылган. Мүчө өлкөлөр жана АКУга ээлик кылуучулар аларды ЭВФ менен операцияларды жүргүзүү үчүн колдонушу мүмкүн. Кыргыз Республикасы 84 737 миң АКУ өлчөмүндө бөлүштүрүлгөн каражатты пайдалануу укугуна ээ болгон. 2019 жана 2018-жылдары бул механизм колдонулган эмес. Анын пайыздык чени жума сайын ЭВФ тарабынан аныкталат жана ал бүткүл дүйнө боюнча бөлүштүрүлгөн АКУну алуучулар үчүн бирдей болуп саналат.

20 ЭВФТЕН БӨЛҮШТҮРҮҮ ТАРТИБИНДЕ АЛЫНГАН АКУ (СПЗ) БОЮНЧА МИЛДЕТТЕНМЕЛЕР (УЛАНДЫСЫ)

Кийинки таблицада Улуттук банктын финансылык иштин натыйжасында келип чыккан милдеттенмелериндеги өзгөрүүлөр, анын ичинде акча агымдары менен шартталган өзгөрүүлөр сыяктуу эле, акчага байланышпаган өзгөрүүлөр да сунушталган. Финансылык иштин натыйжасында келип чыккан милдеттенмелер дегенден улам, Улуттук банктын акча каражаттарынын жылышы жөнүндө өзүнчө отчетто чагылдырылган же чагылдырыла турган, финансылык иштен түшкөн акча каражаттарынын агымынын курамындагы милдеттенмелерди, акча агымдарын түшүнүүгө болот.

			Акчага байланышпаган өзгөрүүлөр		
	2019-жылдын 1-январы	Финансылык иштен түшкөн акча каражаттарынын жылышы (i)	Чет өлкө валютасынын курсун корректировкалоо	Башка өзгөрүүлөр (ii)	2019-жылдын 31-декабры
ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	8 222 162	-	(71 340)	(4 146)	8 146 676
	8 222 162	**-**	**(71 340)**	**(4 146)**	**8 146 676**

			Акчага байланышпаган өзгөрүүлөр		
	2018-жылдын 1-январы	Финансылык иштен түшкөн акча каражаттарынын жылышы (i)	Чет өлкө валютасынын курсун корректировкалоо	Башка өзгөрүүлөр (ii)	2018-жылдын 31-декабры
ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	8 311 236	-	(93 872)	4 798	8 222 162
	8 311 236	**-**	**(93 872)**	**4 798**	**8 222 162**

(i) Насыяларды ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ боюнча милдеттенмелерден акча агымдары акча каражаттарынын жылышы жөнүндө отчетто карыз алуулардан жана карыз алуулардын ордун жабуудан түшүүлөрдүн таза суммасын түзөт.

(ii) Башка өзгөрүүлөр пайыздар боюнча чегерүүлөрдү жана төлөөлөрдү өзүнө камтыйт.

21 УСТАВДЫК КАПИТАЛ

Төлөнгөн капитал

Кыргыз Республикасынын "Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы, банктар жана банк иштери жөнүндө" мыйзамына ылайык, Улуттук банктын уставдык капиталы 2 000 000 миң сомду түзөт.

Мамлекеттик бюджетке чегерүүлөр жана милдеттүү кам

Кыргыз Республикасынын "Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы, банктар жана банк иштери жөнүндө" Кыргыз Республикасынын мыйзамына өзгөртүүлөрдү киргизүү тууралуу" мыйзамына ылайык Улуттук банктын пайдасы төмөнкүдөй бөлүштүрүлөт:

- эгерде Улуттук банктын уставдык капиталынын жана милдеттүү камынын суммасы анын монетардык милдеттенмелеринин 10 пайызынан азды түзсө, анда Кыргыз Республикасынын мамлекеттик бюджетине пайданын 90 пайызы чегерилет. Пайданын мамлекеттик бюджетке чегерилгенден кийинки калдыгы Улуттук банктын милдеттүү камына которулат;
- эгерде Улуттук банктын уставдык капиталынын жана милдеттүү камынын суммасы анын монетардык милдеттенмелеринин 10 пайызына барабар болсо же андан ашса, анда Кыргыз Республикасынын мамлекеттик бюджетине пайданын 100 пайызы которулат.

Кыргыз Республикасынын "Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы, банктар жана банк иштери жөнүндө" мыйзамынын 23-беренесине ылайык, пайда финансылык жыл аяктап, көз карандысыз тышкы аудит жүргүзүлгөндөн кийин жана Улуттук банк Башкармасы жылдык отчетту бекиткенден кийин чегерилет.

2019-жылдын 2-апрелинде 2018-жыл үчүн Улуттук банктын таза пайдасы 2 103 936 миң сом өлчөмүндө бекитилген, анын 1 893 543 миң сому Кыргыз Республикасынын бюджетине чегерилген (2018-жылы: 2017-жыл үчүн 2 300 849 миң сом таза пайда бекитилген, анын 2 070 764 миң сому Кыргыз Республикасынын бюджетине которулган). Мамлекеттик бюджетке которуу максатында 2018-жылы бекитилген таза пайда, 31 854 миң сом суммасында ФОЭС (IFRS) 9-стандартын баштапкы колдонуу күнүнө карата эсептелген, ФОЭС (IFRS) 9-стандарты боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга кам түзүүгө чыгашаларды өзүнө камтыйт.

Мамлекеттик бюджетке чегерилген суммалар жана милдеттүү кам Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн каражатынын көбөйүшү катары чагылдырылгандыктан, алар акча каражаттарынын жылышы жөнүндө отчеттон алынып салынган. 210 393 миң сом өлчөмүндө суммасы милдеттүү камга которулган (2018-жылы: 230 085 миң сом).

Капиталды тескөө

Улуттук банктын капиталы дегенден улам, анын бардык милдеттенмелерин эсептен алып салгандан кийинки Улуттук банктын активдеринин калдык наркын түшүнүү зарыл.

Улуттук банктын капиталды тескөөгө байланыштуу максаттары, банктын көз карандысыздыгын жана ага жүктөлгөн милдеттерди аткарууга жөндөмдүүлүгүн камсыз кылуу үчүн капиталды тиешелүү деңгээлде колдоп турууну түзөт. Улуттук банк өзүнүн тескөөсүндө турган жалпы капиталды финансылык абал жөнүндө отчетто камтылган өздүк капитал катары карайт.

"Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы, банктар жана банк иштери жөнүндө" мыйзамда каралган 2 000 000 миң сомду түзгөн уставдык капиталдын өлчөмүн эске албаганда, Улуттук банк үчүн анын капитал деңгээлине карата кандайдыр бир тышкы талаптар жок.

22 ТАЗА ПАЙЫЗДЫК КИРЕШЕ

	2019-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл	2018-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл
Пайыздык кирешелер		
Чет өлкө банктарындагы жана эл аралык финансылык мекемелердеги мөөнөттүү депозиттер	937 548	783 810
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган инвестициялар	781 621	663 249
Чет өлкө банктарындагы жана эл аралык финансылык мекемелердеги “ностро” эсептери	547 392	618 851
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	389 350	459 023
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган инвестициялар	11 533	15 395
Башкалар	4 430	5 440
	2 671 874	**2 545 768**
Пайыздык чыгашалар		
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар	(347 293)	(351 558)
ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	(81 269)	(76 870)
Башка активдер боюнча дисконтту бошотуу	(58 398)	(49 319)
Банктардын жана башка финансылык мекемелердин каражаттары	(58 393)	(10 611)
Башкалар	(8 458)	(8 482)
	(553 811)	**(496 840)**
	2 118 063	**2 048 928**

2019-жыл ичинде башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган категориядагы финансылык активдер үчүн натыйжалуу пайыздык чен методу боюнча эсептелген жалпы пайыздык киреше 1 329 013 миң сомду (2018-жыл үчүн – 1 282 100 миң сомду түзгөн), ал эми амортизацияланган наркы боюнча чагылдырылган финансылык активдер үчүн – 1 342 860 миң сомду (2018-жыл үчүн: 1 263 668 миң сомду) түзгөн. 2019-жыл ичинде амортизацияланган наркы боюнча бааланган финансылык милдеттенмелер үчүн натыйжалуу пайыздык чен методу боюнча эсептелген жалпы пайыздык чыгаша 553 811 миң сомду (2018-жыл үчүн: 496 840 миң сом) түзгөн.

23 НАРКСЫЗДАНУУГА КАМ

	Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык мекемелердеги каражаттар (7-эскертүү)			Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер (8-эскертүү)				Башка жыйынды киреше аркылуу адилет нарккы боюнча бааланган инвестициялар		Амортизацияланган наркы боюнча бааланган инвестициялар (10-эскертүү)	Башка активдер (14-эскертүү)		
	1-стадия	2-стадия	3-стадия	1-стадия	2-стадия	3-стадия	Түзүлгөн же сатылып алынган кредиттик наркызданган финансылык активдер	1-стадия	2-стадия	1-стадия	1-стадия	3-стадия	Жыйынтыгында
2019-жылдын 1-январына карата абал боюнча чыгымдар камы	**6 073**	**2 132**	**269 932**	**548**	**-**	**127 415**	**164 856**	**28**	**222**	**3 061**	**327**	**18 834**	**593 428**
Камдын суммасындагы өзгөрүү													
- Биринчи стадияга кайра классификациялоо	50	(50)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
- Экинчи стадияга кайра классификациялоо	(177)	177	-	(1 528)	1 528	-	-	-	-	-	-	-	-
- Үчүнчү стадияга кайра классификациялоо	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	(21 788)	21 788	-
Кредиттик тобокелдиктин параметрлеринин өзгөрүүсүнүн натыйжасында нетто өзгөрүү	-	138	-	980	-	-	-	-	-	-	-	-	1 118
Түзүлгөн же кайрадан сатылып алынган финансылык активдер	1 920	-	-	-	-	-	-	10	-	-	22 080	-	24 010
Таануу токтотулган финансылык активдер	(2 693)	-	(13 729)	-	-	(99)	(117 060)	(28)	(222)	(1 099)	-	-	(134 930)
Валюталардын курстарынын өзгөрүшү жана башка өзгөрүүлөр	-	-	(779)	-	-	(277)	-	-	-	-	-	36	(1 020)
2019-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча чыгымдар камы	**5 173**	**2 397**	**255 424**	**-**	**1 528**	**127 039**	**47 796**	**10**	**-**	**1 962**	**619**	**40 658**	**482 606**

МАЗМУНУ

23 НАРКСЫЗДАНУУГА КАМ (УЛАНДЫСЫ)

	Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык мекемелердеги каражаттар (7-эскертүү)			Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер (8-эскертүү)			Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган инвестициялар		Амортизацияланган наркы боюнча бааланган инвестициялар (10-эскертүү)	Башка активдер (14-эскертүү)		
	1-стадия	2-стадия	3-стадия	1-стадия	2-стадия	Түзүлгөн же сатылып алынган кредиттик наркызданган финансылык активдер	1-стадия	2-стадия	1-стадия	1-стадия	3-стадия	Жыйынтыгында
2018-жылдын 1-январына карата абал боюнча чыгымдар камы	**6 809**	**2 191**	**266 027**	**-**	**125 572**	**18 283**	**35**	**230**	**3 965**	**341**	**24 253**	**447 706**
Камдын суммасындагы өзгөрүү												
Кредиттик тобокелдиктин параметрлеринин өзгөрүүсүнүн натыйжасында нетто өзгөрүү	(200)	(59)	-	548	-	92 423	-	(8)	-	(14)	(478)	92 212
Активдерди камдардын эсебинен алып салуу	-	-	-	-	-	(179 395)	-	-	-	-	(4 884)	(184 279)
Түзүлгөн же кайрадан сатылып алынган финансылык активдер	2 776	-	-	-	-	233 545	28	-	-	-	-	236 349
Таануу токтотулган финансылык активдер	(3 312)	-	-	-	(95)	-	(35)	-	(904)	-	-	(4 346)
Валюталардын курстарынын өзгөрүшү жана башка өзгөрүүлөр	-	-	3 905	-	1 938	-	-	-	-	-	(57)	5 786
2018-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча чыгымдар камы	**6 073**	**2 132**	**269 932**	**548**	**127 415**	**164 856**	**28**	**222**	**3 061**	**327**	**18 834**	**593 428**

24 ЧЕТ ӨЛКӨ ВАЛЮТАСЫНДА ЖАНА АЛТЫН МЕНЕН ЖҮРГҮЗҮЛГӨН ОПЕРАЦИЯЛАР БОЮНЧА РЕАЛИЗАЦИЯЛАНГАН ТАЗА ПАЙДА

	2019-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл	2018-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл
Чет өлкө валютасында жана алтын менен жүргүзүлгөн операциялар боюнча реализацияланган пайда	1 420 954	1 461 161
"Спот" бүтүмүнөн алынган пайда	28 887	133 072
	1 449 841	**1 594 233**

25 АДМИНИСТРАТИВДИК ЧЫГАШАЛАР

	2019-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл	2018-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл
Персоналга кеткен сарптоолор		
Эмгек акы	459 718	444 753
Социалдык фондго төлөөлөр	79 363	77 432
	539 081	**522 185**
Амортизация жана эскилиги жеткендер	230 660	220 020
Ремонт иштери жана тейлөөлөр	140 400	138 213
Күзөт иштери	38 104	39 096
Байланыш жана маалыматтык кызмат көрсөтүүлөр	24 677	23 471
Кесипкөй кызмат көрсөтүүлөр	12 159	11 239
Иш сапарына кеткен чыгашалар	10 077	12 483
Социалдык иш-чараларга сарптоолор	9 928	10 939
Персоналды окутуу	9 378	8 433
Жарыялоолор жана жазылуулар	8 040	12 431
Кеңсе буюмдары	4 011	3 559
Башка чыгашалар	14 284	19 483
	1 040 799	**1 021 552**

26 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ

Тобокелдиктерди тескөөгө алуу Улуттук банктын ишинде маанилүү роль ойноп, анын операциялык ишинин олуттуу элементи болуп саналат. Банк өз ишин жүзөгө ашыруу процессинде дуушар болуучу негизги тобокелдиктерден болуп, рыноктук тобокелдик, кредиттик тобокелдик жана ликвиддүүлүк тобокелдиги саналат.

(а) Тобокелдиктерди тескөө саясаты жана жол-жоболор

Улуттук банктын тобокелдиктерди тескөө саясаты банк дуушар болуучу тобокелдиктерди аныктоого, аларга баа берүүгө, талдап-иликтөөлөрдү жүргүзүүгө жана тескөөгө алууга, ошондой эле тиешелүү чектөөлөрдү жана контролду белгилөөгө, тобокелдик деңгээлине туруктуу баа берүүгө жана алардын белгиленген лимиттерге ылайык келүүсүнө байкоо жүргүзүүгө багытталган. Тобокелдиктерди тескөө саясаты жана жол-жоболору, рыноктук жагдайлардын өзгөрүүсүн, сунушталган банктык продукттарды жана кызмат көрсөтүүлөрдү, топтолгон алгылыктуу дүйнөлүк тажрыйбаларды чагылдыруу максатында, туруктуу негизде кайрадан каралып турат.

Улуттук банктын жетекчилиги тобокелдиктерди тескөө боюнча контролдоо системасынын, негизги тобокелдиктердин тескөөгө алынышы жана тобокелдиктерди тескөө боюнча саясаттын жана жол-жоболордун жактырылып кабыл алынышы, ошондой эле ири бүтүмдөрдүн жактырылышы үчүн жоопкерчиликтүү.

Улуттук банк Башкармасы, комитеттер жана комиссиялар Улуттук банктын монетардык, инвестициялык жана валюта саясаттарына байланыштуу маселелерди дайыма кароого алып, активдерди тескөө алкагында лимиттерди, ошондой эле аталган банктын контрагенттерине карата талаптарды белгилешет.

Улуттук банк Башкармасы тарабынан 2018-жылдын 19-декабрындагы токтому менен бекитилген Улуттук банктын эл аралык камды тескөө боюнча инвестициялык саясатына ылайык (мындан ары - Инвестициялык саясат), тобокелдиктерди тескөөнүн негизги максатынан болуп, Улуттук банктын ликвиддүүлүгүн жана активдеринин коопсуздугун камсыз кылуу саналат. Операциялар ушул Инвестициялык саясатта белгиленген ар жылдык лимиттердин чегинде ишке ашырылат.

Ушул максаттарга ылайык Улуттук банктын алтын валюта активдери жумушчу жана инвестициялык портфелдерге бөлүнөт.

(б) Рыноктук тобокелдик

Рыноктук тобокелдик – бул, рыноктук баанын өзгөрүүсүнөн улам адилет нарктын же финансылык инструмент боюнча акча каражаттарынын келечектеги агымынын өзгөрүү тобокелдиги. Рыноктук тобокелдик валюта тобокелдигинен, пайыздык чендердин өзгөрүүсү тобокелдигинен, ошондой эле башка баа тобокелдиктеринен турат. Рыноктук тобокелдик, рыноктогу жалпы жана мүнөздүү болгон өзгөрүүлөрдүн, рыноктук баанын өзгөрүлмөлүүлүгүнүн таасирине дуушар болгон пайыздык, валюталык жана үлүштүк финансылык инструменттерге карата ачык позициялар боюнча келип чыгат.

Рыноктук тобокелдикке дуушарлануунну алгылыктуу параметрлердин чегинен чыкпагандай, ошону менен катар эле кирешелүүлүктү оптималдаштырууну камсыз кыла алгандай тескөөгө алуу жана контролдоо рыноктук тобокелдикти тескөө милдетинен болуп саналат.

Улуттук банк бардык ачык позицияларга баа берүү жол-жобосун туруктуу ишке ашыруу аркылуу рыноктук тобокелдикти тескейт. Мындан тышкары, Улуттук банк финансылык инструменттер боюнча ачык позицияларга белгиленген лимиттерге, пайыздык чендерге, төлөө мөөнөттөрүнө жана тобокелдик көрсөткүчүнүн/кирешелүүлүктүн катышына туруктуу байкоо жүргүзүп турат.

26 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(a) Тобокелдиктерди тескөө саясаты жана жол-жоболор (уландысы)

(i) Пайыздык чендердин өзгөрүү тобокелдиги

Пайыздык чендердин өзгөрүү тобокелдиги – бул, рыноктук пайыздык чендердин өзгөрүүсүнөн улам адилет нарктын же финансылык инструмент боюнча келечекте болжолдонуп жаткан акча каражаттарынын агымынын өзгөрүү тобокелдиги. Улуттук банк, басымдуулук кылган рыноктук пайыздык чендердин анын финансылык абалына жана акча каражаттарынын агымынын таасирлерине дуушарланышы ыктымал. Мындай өзгөрүүлөр пайыздык маржа деңгээлин көбөйтүшү сыяктуу эле, аны төмөндөтүшү да мүмкүн же болбосо пайыздык чендердин күтүүсүз өзгөрүүсү чыгымдардын келип чыгышына алып келет.

Орточо пайыздык чендер

Төмөндө келтирилген таблицада 2019 жана 2018-жылдардын 31-декабрына карата пайыздык активдер жана милдеттенмелер боюнча орточо натыйжалуу пайыздык чендер чагылдырылган. Бул пайыздык чендер тиешелүү активдердин жана милдеттенмелердин төлөөгө карата кирешелүүлүгүн чагылдырат.

26 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(a) Тобокелдиктерди тескөө саясаты жана жол-жоболор (уландысы)

(i) Пайыздык чендердин өзгөрүү тобокелдиги (уландысы)

	Орточо салмактанып алынган натыйжалуу пайыздык чен, % 2019-ж. 31-дек.	Орточо салмактанып алынган натыйжалуу пайыздык чен, % 2018-ж. 31-дек.
Пайыздык активдер		
Алтын		
Чет өлкө банктарындагы депозиттердеги алтын	0,01	0,07
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык мекемелердеги каражаттар		
“Ностро” түрүндөгү эсептер		
- АКШ долларында	1,46	2,45
- евродо	(0,51)	(0,41)
- канада долларында	0,45	1,47
- англия фунт стерлингинде	0,04	0,34
- кытай юанында	0,35	0,35
- норвегия кронасында	1,25	0,63
- сингапур долларында	0,05	0,2
- корея вонасында	0,10	0,07
- швейцария франкында	(1,19)	(0,51)
- АКУда	0,74	1,10
- австралия долларында	-	0,25
Мөөнөттүү депозиттер		
- АКШ долларында	1,98	2,84
- канада долларында	1,65	1,91
- англия фунт стерлингинде	0,83	1,03
- австралия долларында	1,14	2,20
- орус рублинде	5,78	4,75
- кытай юанында	2,54	3,62
- норвегия кронасында	1,63	0,97
- сингапур долларында	1,44	1,44
- корея вонасында	1,46	1,82
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер		
- кыргыз сомунда	4,60	4,84
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган инвестициялар		
- АКШ долларында	1,94	2,46
- австралия долларында	0,78	1,81
- канада долларында	1,72	1,91
- англия фунт стерлингинде	0,73	0,63
- корея вонасында	1,49	1,72
Амортизацияланган нарк боюнча бааланган инвестициялар		
- кыргыз сомунда	6,35	6,35
Пайыздык милдеттенмелер		
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар		
- кыргыз сомунда	4,06	4,38
ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	0,74	1,10

26 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(б) Рыноктук тобокелдик, уландысы

(i) Пайыздык чендердин өзгөрүү тобокелдиги, уландысы

Пайыздык чендердин өзгөрүүгө ийкемдүүлүгүн талдап-иликтөөлөр

Пайданын же чыгымдын, ошондой эле өздүк капиталдын башка жыйынды киреше аркылуу адилет нарк боюнча бааланган финансылык активдердин адилет наркынын өзгөрүүсүнүн ийкемдүүлүгүнө талдап-иликтөөлөрдү, 2019 жана 2018-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча колдонулган позициялардын негизинде түзүлгөн, пайыздык чендердин өзгөрүүсүнөн жана кирешелүүлүк ийрегинин пайыздык чендердин көбөйүшү же азаюусу жагына 20 базистик пунктка катар жылышынын жөнөкөй сценарийинен улам, төмөнкүдөй чагылдырууга болот:

	2019-жылдын 31-декабры		**2018-жылдын 31-декабры**	
	Пайда же чыгым	**Жыйынды киреше жана капитал**	**Пайда же чыгым**	**Жыйынды киреше жана капитал**
Чендердин көбөйүүсү жагына 20 базисттик пунктка катар жылышуу	-	(30 046)	-	(8 444)
Чендердин азаюусу жагына 20 базисттик пунктка катар жылышуу	-	34 364	-	11 059

Жогоруда келтирилген таблицаларда негизги жол берүүлөрдүн өзгөрүү таасири чагылдырылган, ошол эле учурда башка жол берүүлөр өзгөрүүсүз калган. Иш жүзүндө жол берилгендер менен башка факторлор ортосундагы корреляция орун алат. Бул жерде ошондой эле, көрсөтүлгөн ийкемдүүлүк линиялык мүнөзгө ээ эмес экендигин белгилеп кетүү зарыл, ошондуктан көбүрөөк же азыраак таасир этүү ушул натыйжалардын негизинде интерполяциялануута же экстраполяциялануута тийиш эмес.

Ийкемдүүлүктү талдап-иликтөөлөрдө Улуттук банк активдерди жана милдеттенмелерди жигердүү тескөөгө ала тургандыгы эске алынбайт. Улуттук банктын финансылык абалы рыноктогу өзгөрүүлөргө жараша өзгөрүшү мүмкүндүгүн да кошумчалап кетүү зарыл. Мисалы, Улуттук банктын финансылык тобокелдиктерди тескөө жагындагы стратегиясы, рыноктогу баанын өзгөрүүсүнө байланыштуу тобокелдиктерди тескөөгө багытталган. Баалуу кагаздар рыногунда баанын кескин алгылыксыз мүнөздө өзгөрүп кетиши шартында, жетекчиликтин аракеттеринде инвестицияларды сатуу, инвестициялык портфелдин курамын өзгөртүү, ошондой эле коргонуунун башка ыкмалары да камтылышы мүмкүн. Демек, жол берүүдөгү өзгөрүүлөр милдеттенмелерге айкын таасир этпесе да, рынок баасы боюнча финансылык абал жөнүндө отчетто эсепке алынган активдерге олуттуу таасир этиши мүмкүн. Бул учурда, активдерге жана милдеттенмелерге баа берүүнүн ар кандай ыкмалары капитал өлчөмүнүн өзгөрүүсүнө да алып келиши мүмкүн.

26 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(б) Рыноктук тобокелдик, уландысы

(ii) Валюта тобокелдиги

Улуттук банк, бир нече чет өлкө валютасында туюндурулган активдерге жана милдеттенмелерге ээ.

Валюта тобокелдиги - бул, адилет нарктын же валюталардын рыноктук алмашуу курстарынын өзгөрүүсүнөн улам, финансылык инструмент боюнча акча каражаттарынын келечектеги агымынын өзгөрүү тобокелдиги. Улуттук банк валюта тобокелдиктеринен коргонуу жагында чараларды көрүп жаткандыгына карабастан, мындай операциялар ФОЭСке ылайык хеджирлөөгө тиешелүү аныктамаларга төп келбейт.

Улуттук банктын 2019-жылдын 31-декабрына карата валюталар боюнча валюта тобокелдигине дуушарлануусу төмөнкү таблицада чагылдырылган:

	Сом	Алтын	АКШ доллары	Евро	Канада доллары	Австралия доллары	АКУ	Норвегия кронасы	Англия фунт стерлинги	Кытай юаны	Башка валюталар	Жыйынтыгында 2019-ж. 31-декабры
Финансылык активдер												
Депозит түрүндөгү алтын	-	8 765 609	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8 765 609
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык мекемелердеги каражаттар	-	-	52 148 573	1 770 868	3 358 558	1 541 032	10 261 521	2 099 052	994 489	9 355 966	5 360 896	86 890 955
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	7 532 693	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7 532 693
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган инвестициялар	-	-	25 918 925	-	3 150 377	2 042 029	-	-	1 273 293	-	598 532	32 983 156
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган инвестициялар	125 052	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	125 052
Башка финансылык активдер	327 152	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	327 152
Жыйынтыгында финансылык активдер	**7 984 897**	**8 765 609**	**78 067 498**	**1 770 868**	**6 508 935**	**3 583 061**	**10 261 521**	**2 099 052**	**2 267 782**	**9 355 966**	**5 959 428**	**136 624 617**

26 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(б) Рыноктук тобокелдик, уландысы

(ii) Валюта тобокелдиги, уландысы

	Сом	Алтын	АКШ доллары	Евро	Канада доллары	Австралия доллары	АКУ	Норвегия кронасы	Англия фунт стерлинги	Кытай юаны	Башка валюталар	Жыйынтыгында 2019-ж. 31-декабры
Финансылык милдеттенмелер												
Жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар	106 244 754	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	106 244 754
Банктардын жана башка финансылык мекемелердин каражаттары	17 684 186	-	4 187 623	8 188	-	-	-	-	-	-	-	21 879 997
Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн каражаттары	4 965 935	-	10 956 579	971 466	-	-	-	-	-	-	139 174	17 033 154
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар	8 048 501	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8 048 501
ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ (СПЗ) боюнча милдеттенмелер	-	-	-	-	-	-	8 146 676	-	-	-	-	8 146 676
Башка финансылык милдеттенмелер	72 026	-	16 106	540	-	-	-	-	-	-	-	88 672
Жыйынтыгында, финансылык милдеттенмелер	**137 015 402**	**-**	**15 160 308**	**980 194**	**-**	**-**	**8 146 676**	**-**	**-**	**-**	**139 174**	**161 441 754**
Таза балланстык позиция	**(129 030 505)**	**8 765 609**	**62 907 190**	**790 674**	**6 508 935**	**3 583 061**	**2 114 845**	**2 099 052**	**2 267 782**	**9 355 966**	**5 820 254**	**(24 817 137)**

26 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(б) Рыноктук тобокелдик, уландысы

(ii) Валюта тобокелдиги, уландысы

Улуттук банктын 2018-жылдын 31-декабрына карата валюталар боюнча валюта тобокелдигине дуушарлануусу, төмөнкү таблицада чагылдырылган:

	Сом	Алтын	АКШ доллары	Евро	Канада доллары	Австра-лия доллары	АКУ	Норвегия кронасы	Англия фунт стерлинги	Кытай юаны	Башка валюталар	Жыйын-тыгында 2018-ж. 31-декабры
Финансылык активдер												
Депозит түрүндөгү алтын	-	7 423 265	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7 423 265
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык мекемелердеги каражаттар	-	-	48 278 808	3 528 427	4 681 352	2 280 177	9 551 338	2 110 904	726 892	9 423 271	4 022 006	84 603 175
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	9 879 434	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9 879 434
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган инвестициялар	-	-	23 576 547	-	3 031 231	3 839 755	-	-	2 115 554	-	1 069 157	33 632 244
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган инвестициялар	186 424	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	186 424
Башка финансылык активдер	299 439	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	299 439
Жыйынтыгында, финансылык активдер	**10 365 297**	**7 423 265**	**71 855 355**	**3 528 427**	**7 712 583**	**6 119 932**	**9 551 338**	**2 110 904**	**2 842 446**	**9 423 271**	**5 091 163**	**136 023 981**

26 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(б) Рыноктук тобокелдик, уландысы

(ii) Валюта тобокелдиги

	Сом	Алтын	АКШ доллары	Евро	Канада доллары	Австралия доллары	АКУ	Норвегия кронасы	Англия фунт стерлинги	Кытай юаны	Башка валюталар	Жыйынтыгында 2018-ж. 31-декабры
Финансылык милдеттенмелер												
Жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар	93 566 134	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	93 566 134
Банктардын жана башка финансылык мекемелердин каражаттары	14 024 829	-	4 666 942	10 006	-	-	-	-	-	-	-	18 701 777
Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн каражаттары	11 296 232	-	50 521	949 941	-	-	-	-	-	-	171 871	12 468 565
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар	7 992 272	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7 992 272
Алынган кредиттер	-	-	10 654	-	-	-	161 268	-	-	-	-	171 922
ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ (СПЗ) боюнча милдеттенмелер	-	-	-	-	-	-	8 222 162	-	-	-	-	8 222 162
Башка финансылык милдеттенмелер	52 607	-	16 072	1 100	-	-	-	-	-	-	-	69 779
Жыйынтыгында, финансылык милдеттенмелер	**126 932 074**	**-**	**4 744 189**	**961 047**	**-**	**-**	**8 383 430**	**-**	**-**	**-**	**171 871**	**141 192 611**
Таза баланстык позиция	**(116 566 777)**	**7 423 265**	**67 111 166**	**2 567 380**	**7 712 583**	**6 119 932**	**1 167 908**	**2 110 904**	**2 842 446**	**9 423 271**	**4 919 292**	**(5 168 630)**

МАЗМУНУ

26 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(б) Рыноктук тобокелдик, уландысы

(ii) Валюта тобокелдиги, уландысы

Төмөнкү таблицада көрсөтүлгөндөй эле, кыргыз сомунун курсунун 2019 жана 2018-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча төмөндө келтирилген валюталарга карата алсызданышы, өздүк капиталдын жана башка жыйынды кирешенин төмөндө чагылдырылгандай көбөйүүсүнө (азаюусуна) алып келмек. Бул талдап-иликтөөлөр, Улуттук банктын көз карашы боюнча отчеттук мезгилдин акырына карата орун алышы мүмкүн болгон валюта курстарынын өзгөрүүсүнө негизделген. Ийкемдүүлүктүн бул деңгээли Улуттук банкта валюта тобокелдигине тиешелүү, негизги башкаруу персоналы үчүн отчетторду даярдоодо колдонулат. Жүргүзүлгөн талдап-иликтөөлөрдө калган бардык өзгөрүлмөлүүлөр, айрыкча пайыздык чендер өзгөрүүсүз калуусу болжолдонгон.

	2019-жылдын 31-декабры		2018-жылдын 31-декабры	
	Пайда же чыгым	Жыйынды киреше жана капитал	Пайда же чыгым	Жыйынды киреше жана капитал
АКШ доллары курсунун кыргыз сомуна карата 10% өсүшү	-	6 290 719	-	6 711 093
Кытай юаны курсунун кыргыз сомуна карата 10% өсүшү	-	935 597	-	942 327
Канада доллары курсунун кыргыз сомуна карата 10% өсүшү	-	650 894	-	771 258
Австралия доллары курсунун кыргыз сомуна карата 10% өсүшү	-	358 306	-	611 993
Англия фунт стерлинги курсунун кыргыз сомуна карата 10% өсүшү	-	226 778	-	284 245
Норвегия кронасынын кыргыз сомуна карата 10% өсүшү	-	209 905	-	211 090
Евро курсунун кыргыз сомуна карата 10% өсүшү	-	79 067	-	256 738
Башка валюталардын кыргыз сомуна карата 10% өсүшү	-	582 025	-	491 929

Сомдун жогоруда келтирилген валюталарга карата курсунун бекемделиши, 2019 жана 2018-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча, калган бардык өзгөрүлмөлүүлөр өзгөрүүсүз калган шартта, кайтарым таасирге ээ болмок.

Ийкемдүүлүктү талдап-иликтөөлөргө чектөөлөр

Жогоруда келтирилген таблицаларда негизги жол берүүлөрдүн өзгөрүү таасири чагылдырылган, ошол эле учурда башка жол берүүлөр өзгөрүүсүз калган. Иш жүзүндө жол берилгендер менен башка факторлор ортосундагы корреляция орун алат. Бул жерде ошондой эле, көрсөтүлгөн ийкемдүүлүк линиялык мүнөзгө ээ эмес экендигин белгилеп кетүү зарыл, ошондуктан көбүрөөк же азыраак таасир этүү ушул натыйжалардын негизинде интерполяцияланууга же экстраполяцияланууга тийиш эмес.

26 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(б) Рыноктук тобокелдик, уландысы

(iii) Башка баа тобокелдиктери

Жогоруда келтирилген өзгөрүүгө ийкемдүүлүгүн талдап-иликтөөлөрдөгү башка чектөөлөр потенциалдуу тобокелдикти ачып көрсөтүү максатында, рыноктогу болжолдуу жылыштарды пайдаланууну камтыйт. Алар болгону, кандайдыр бир деңгээлдеги ишеним менен болжолдоого мүмкүн болбогон, рынокто күтүлүп жаткан өзгөрүүлөр тууралуу Улуттук банктын пикирин гана түшүндүрөт. Ошондой эле бардык пайыздык чендер бирдей негизде өзгөрөт деп болжолдоонун өзү да чектөө болуп саналат.

Башка баа тобокелдиги – бул, ошол айкын инструментке же анын эмитентине мүнөздүү болгон факторлордун же рынокто жүгүртүлгөн ушундай эле бардык финансылык инструменттерге таасир эткен факторлордон улам өзгөрүүлөр болгонбу же жокпу андан көз карандысыз, рыноктук баалардын өзгөрүүсүнүн натыйжасында (мында, пайыздык чендердин өзгөрүү тобокелдигинин же валюта тобокелдигинин таасиринен улам келип чыккан өзгөрүүлөрдөн тышкары), финансылык инструменттин адилет наркынын же ал боюнча келечекте күтүлүп жаткан акча каражаттарынын агымынын өзгөрүү тобокелдиги. Башка баа тобокелдиги, Улуттук банк финансылык инструмент боюнча узун же кыска позицияга ээ болгон шартта келип чыгат.

2019 жана 2018-жылдардын 31-декабрына карата Улуттук банк чет өлкө банктарындагы эсептердеги алтынга байланыштуу башка баа тобокелдигине дуушар болгон.

2019 жана 2018-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча алтынга баанын өсүшү же төмөндөшү сомго эквиваленттүү суммада капиталдагы башка жыйынды кирешени төмөндө көрсөтүлгөн суммаларга көбөйтүүгө же азайтууга алып келмек. Бул талдап-иликтөө, Улуттук банктын көз карашынан алганда, алтындын баасынын өзгөрүүсүнө таянуу менен ишке ашырылып, отчеттук мезгилдин акырына карата келип чыгышы мүмкүн экендигине негизделген. Талдап-иликтөө, бардык калган өзгөрүлмөлүүлөр өзгөрүүсүз каларын болжолдойт.

	2019-жылдын 31-декабры		**2018-жылдын 31-декабры**	
	Пайда же чыгым	**Жыйынды киреше жана капитал**	**Пайда же чыгым**	**Жыйынды киреше жана капитал**
Алтынга сом эквивалентиндеги баанын 10% өсүшү	-	876 561	-	742 327
Алтынга сом эквивалентиндеги баанын 10% төмөндөшү	-	(876 561)	-	(742 327)

(в) Кредиттик тобокелдик

Кредиттик тобокелдик – бул, карыз алуучулар же Улуттук банктын контрагенти милдеттенмелерин аткарбай коюушунун натыйжасында келип чыккан финансылык жоготуу тобокелдиги. Улуттук банк тарабынан кредит портфелинин концентрацияланышын чектөө боюнча методикалык көрсөтмөлөрдү кошо алганда, кредиттик тобокелдикти тескөө саясаты жана жол-жоболору иштелип чыгып, эл аралык камдарды тескөөдө орун алышы мүмкүн болгон кредиттик тобокелдикке мониторинг жүргүзүлүшү үчүн жоопкерчиликтүү болгон Инвестициялык комитет иш алып барат.

26 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(в) Кредиттик тобокелдик, уландысы

Кредиттик тобокелдикти төмөндөтүү максатында, Улуттук банк тобокелдиктерди тескөө саясатын колдонот, анда Улуттук банктын контрагенттерине карата талаптар белгиленген. Ушул саясатка ылайык, Moody's Investors Service жана/же дүйнөнүн башка алдыңкы рейтингдик агенттиктеринин (Standard & Poor's Corporation, Fitch IBCA) классификациясы боюнча жогорку рейтингге ээ борбордук банктар, финансылык мекемелер же коммерциялык банктар гана Улуттук банктын контрагентинен боло алышат.

Финансылык активдер Moody's, Fitch ж.б. сыяктуу эл аралык таанымал рейтингдик агенттиктер тарабынан ыйгарылган учурдагы кредиттик рейтингдерди эске алуу менен классификацияланат. Эң жогорку мүмкүн болгон рейтинг – ААА. Финансылык активдердин инвестициялык деңгээли ААА-дан ВВВга чейинки рейтингдерге туура келет. Ал эми Fitch классификациясы боюнча ВВВ рейтинги менен финансылык активдер алып сатарлык деңгээлге киргизилет. Борбордук банк катары Улуттук банктын статусун эске алуу менен контрагенттер төмөнкүдөй эки категорияга бөлүнгөн:

А категориясы

- экономикалык жана саясий абалы туруктуу, өнөр жайы өнүккөн мамлекеттердин Fitch классификациясы боюнча А- рейтингинен төмөн болбогон суверендүү рейтингге ээ борбордук банктары;
- ЭВФ, Эл аралык эсептешүүлөр банкы, Европа реконструкциялоо жана өнүктүрүү банкы, АӨБ, KfW жана башкалар сыяктуу эл аралык финансылык уюмдар, мекемелер жана банктар.
- Fitch классификациясы боюнча А- рейтингинен төмөн болбогон рейтингге ээ чет өлкө коммерциялык банктары.

В категориясы

- Fitch классификациясы боюнча А- рейтингинен төмөн суверендүү рейтингге ээ мамлекеттердин борбордук банктары;
- Кыргыз Республикасы кол койгон, эл аралык келишимдерде көрсөтүлгөн финансылык мекемелер;
- Fitch классификациясы боюнча А- рейтингинен төмөн, бирок ВВВдан төмөн болбогон рейтингге ээ чет өлкө коммерциялык банктары.

А категориясына кирген контрагенттер менен инвестициялык ишкердикти жүргүзүү, атап айтканда айрым контрагенттер, инвестициялоо инструменттери жана активдердин өлчөмү боюнча чектөөлөргө тиешелүү чечимдер, Улуттук банктын Инвестициялык комитетинин ыйгарым укуктарына ылайык белгиленет. В категориясына кирген ар бир контрагент боюнча инвестициялык ишкердикти жүргүзүү чечими, Улуттук банктын Инвестициялык комитетинин сунушу боюнча Улуттук банк Башкармасы тарабынан кабыл алынат жана бекитилет.

Бир контрагенттин кредиттик тобокелдикке максималдуу дуушарлануусу, ошондой эле географиялык сегменттер боюнча концентрациясы кредиттик тобокелдикти контролдоо критерийлеринин бири болуп саналат.

26 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(в) Кредиттик тобокелдик, уландысы

Улуттук банктын бир контрагентке карата кредиттик тобокелдикке максималдуу дуушарлануусу олуттуу өзгөрүлүп турат жана айрым тобокелдиктен сыяктуу эле, рынок экономикасына мүнөздүү болгон жалпы тобокелдиктерден көз каранды болуп саналат. Улуттук банктын кредиттик тобокелдигинин максималдуу деңгээли эрежедегидей эле, финансылык абал жөнүндө отчеттогу финансылык активдердин баланстык наркында чагылдырылат. Активдердин жана милдеттенмелердин өз ара чегеришүү мүмкүндүгү потенциалдуу кредиттик тобокелдикти басаңдатуу үчүн олуттуу мааниге ээ эмес.

Отчеттук күнгө карата финансылык активдерге карата кредиттик тобокелдиктин максималдуу деңгээлин төмөнкүдөй чагылдырууга болот.

	2019-жылдын 31-декабры	2018-жылдын 31-декабры
ФИНАНСЫЛЫК АКТИВДЕР		
Депозит түрүндө алтын	8 765 609	7 423 265
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык мекемелердеги каражаттар*	85 431 997	83 138 983
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	7 532 693	9 879 434
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган инвестициялар	32 983 156	33 632 244
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган инвестициялар	125 052	186 424
Башка финансылык активдер	327 152	299 439
Бардыгы болуп, тобокелдиктин максималдуу деңгээли	**135 165 659**	**134 559 789**

* Суммада чет өлкө валютасындагы акча каражатынын калдыгы камтылган эмес.

Кредиттик тобокелдиктин ички рейтингдери

Кредиттик тобокелдикти төмөндөтүү максатында, Улуттук банк тарабынан дефолтко учуроо тобокелдигинин деңгээлине жараша тобокелдиктерди категорияга бөлүштүрүү үчүн кредиттик рейтингдер системасы иштелип чыккан. Кредиттик рейтинг жөнүндө маалымат маалыматтардын жыйындысына негизделген, алар дефолтко учуроо тобокелдигине карата болжолдуу маалыматтар катары аныкталат жана кредиттик тобокелдикке карата эксперттик пикирди колдонот. Талдап-иликтөөдө тобокелдиктин мүнөзү жана карыз алуучунун тиби эске алынат. Кредиттик рейтингдер дефолтко учуроо тобокелдигин көрсөтүп турган сапаттык жана сандык факторлорду колдонуу менен аныкталат. Улуттук банктын кредиттик рейтингдеринин системасы өзүнө он категорияны камтыйт.

Ички кредиттик рейтингдер	Чагылдырылышы
1	Төмөн же орто деңгээлдеги тобокелдик менен карыз
2	Төмөн же орто деңгээлдеги тобокелдик менен карыз
3	Төмөн же орто деңгээлдеги тобокелдик менен карыз
4	Байкоо алдындагы карыз
5	Байкоо алдындагы карыз
6	Байкоо алдындагы карыз
7	Стандарттуу эмес карыз
8	Стандарттуу эмес карыз
9	Шектүү карыз
10	Нарксызданган карыз

МАЗМУНУ

26 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(в) Кредиттик тобокелдик, уландысы

ФОЭСтин (IFRS) 9-стандартына ылайык, ички кредиттик рейтингди жана стадияны эске алуу менен, камсыздоонун жана кредиттин сапатын жогорулатуунун башка механизмдеринин таасирин эске алуусуз, финансылык активдердин ар бир классы үчүн кредиттик тобокелдикти талдап-иликтөө төмөндөгү таблицада келтирилген. Эгерде, башкасы көрсөтүлбөсө, финансылык активдер үчүн таблицаларда берилген суммалар алардын дүң баланстык наркын чагылдырат.

	2019-жылдын 31-декабры			
	1-стадия	2-стадия	3-стадия	
	12 айдын ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Кредиттөөнүн бардык мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Кредиттөөнүн бардык мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Жыйын-тыгында
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык мекемелердеги каражаттар				
1-3-кредиттик рейтинг: төмөн же орто тобокелдик менен карыз	85 947 768	-	-	85 947 768
4-6-кредиттик рейтинг: байкоо алдындагы карыз	-	950 757	-	950 757
10-кредиттик рейтинг: нарксызданган карыз	-	-	255 424	255 424
Жыйынтыгында, дүң балантсык наркы	**85 947 768**	**950 757**	**255 424**	**87 153 949**
Чыгымдар камы	(5 173)	(2 397)	(255 424)	(262 994)
Балантсык наркы	**85 942 595**	**948 360**	**-**	**86 890 955**

26 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(в) Кредиттик тобокелдик, уландысы

	2019-жылдын 31-декабры				
	1-стадия 12 айдын ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	2-стадия Кредиттөөнүн бардык мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	3-стадия Кредиттөөнүн бардык мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Түзүлгөн же сатылып алынган кредиттик наркыздан-ган финансы-лык активдер	Жыйын-тыгында
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер					
1-3-кредиттик рейтинг: төмөн же орто тобокелдик менен карыз	6 858 210	-	-	-	6 858 210
4-6-кредиттик рейтинг: байкоо алдындагы карыз	-	183 243	-	-	183 243
7-8-кредиттик рейтинг: стандарттуу эмес карыз	-	-	-	540 564	540 564
10-кредиттик рейтинг: нарксызданган карыз	-	-	127 039	-	127 039
Жыйынтыгында, дүң баланстык наркы	**6 858 210**	**183 243**	**127 039**	**540 564**	**7 709 056**
Чыгымдар камы	-	(1 528)	(127 039)	(47 796)	(176 363)
Балანстык наркы	**6 858 210**	**181 715**	**-**	**492 768**	**7 532 693**

	2019-жылдын 31-декабры			
	1-стадия 12 айдын ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	2-стадия Кредиттөөнүн бардык мөөнөтү ичин-де күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	3-стадия Кредиттөөнүн бардык мөөнөтү ичин-де күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Жыйын-тыгында
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган инвестициялар				
1-3-кредиттик рейтинг: төмөн же орто тобокелдик менен карыз	32 983 156	-	-	32 983 156
Жыйынтыгында, дүң баланстык наркы	**32 983 156**	**-**	**-**	**32 983 156**

26 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(в) Кредиттик тобокелдик, уландысы

	2019-жылдын 31-декабры			
	1-стадия	2-стадия	3-стадия	
	12 айдын ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Кредиттөөнүн бардык мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Кредиттөөнүн бардык мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Жыйынтыгында
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган инвестициялар				
1-3-кредиттик рейтинг: төмөн же орто тобокелдик менен карыз	127 014	-	-	127 014
Жыйынтыгында, дүң балансттык наркы	**127 014**	**-**	**-**	**127 014**
Чыгымдар камы	(1 962)	-	-	(1 962)
Балансттык наркы	**125 052**	**-**	**-**	**125 052**

	2019-жылдын 31-декабры			
	1-стадия	2-стадия	3-стадия	
	12 айдын ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Кредиттөөнүн бардык мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Кредиттөөнүн бардык мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Жыйынтыгында
Башка финансылык активдер				
1-3-кредиттик рейтинг: төмөн же орто тобокелдик менен карыз	326 586	-	-	326 586
10-кредиттик рейтинг: нарксызданган карыз	-	-	41 843	41 843
Жыйынтыгында, дүң балансттык наркы	**326 586**	**-**	**41 843**	**368 429**
Чыгымдар камы	(619)	-	(40 658)	(41 277)
Балансттык наркы	**325 967**	**-**	**1 185**	**327 152**

26 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(в) Кредиттик тобокелдик, уландысы

	2018-жылдын 31-декабры			
	1-стадия	2-стадия	3-стадия	
	12 айдын ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Кредиттөөнүн бардык мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Кредиттөөнүн бардык мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Жыйынтыгында
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык мекемелердеги каражаттар				
1-3-кредиттик рейтинг: төмөн же орто тобокелдик менен карыз	83 715 220	-	-	83 715 220
4-6-кредиттик рейтинг: байкоо алдындагы карыз	-	896 160	-	896 160
10-кредиттик рейтинг: нарксызданган карыз	-	-	269 932	269 932
Жыйынтыгында, дүң балanстык наркы	**83 715 220**	**896 160**	**269 932**	**84 881 312**
Чыгымдар камы	(6 073)	(2 132)	(269 932)	(278 137)
Баланстык наркы	**83 709 147**	**894 028**	**-**	**84 603 175**

26 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(в) Кредиттик тобокелдик, уландысы

	2018-жылдын 31-декабры				
	1-стадия 12 айдын ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	2-стадия Кредиттөөнүн бардык мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	3-стадия Кредиттөөнүн бардык мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Түзүлгөн же сатылып алынган кредиттик нарксызданган финансылык активдер	Жыйынтыгында
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер					
1-3-кредиттик рейтинг: төмөн же орто тобокелдик менен карыз	9 137 470	-	-	-	9 137 470
4-6-кредиттик рейтинг: байкоо алдындагы карыз	-	94 059	-	-	94 059
7-8-кредиттик рейтинг: стандарттуу эмес карыз	-	-	-	813 309	813 309
10-кредиттик рейтинг: нарксызданган карыз	-	-	127 415	-	127 415
Жыйынтыгында, дүң балaнстык наркы	**9 137 470**	**94 059**	**127 415**	**813 309**	**10 172 253**
Чыгымдар камы	(548)	-	(127 415)	(164 856)	(292 819)
Балaнстык наркы	**9 136 922**	**94 059**	**-**	**648 453**	**9 879 434**

	2018-жылдын 31-декабры			
	1-стадия 12 айдын ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	2-стадия Кредиттөөнүн бардык мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	3-стадия Кредиттөөнүн бардык мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Жыйынтыгында
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган инвестициялар				
1-3-кредиттик рейтинг: төмөн же орто тобокелдик менен карыз	33 561 367	-	-	33 561 367
4-6-кредиттик рейтинг: байкоо алдындагы карыз	-	70 877	-	70 877
Жыйынтыгында, дүң балaнстык наркы	**33 561 367**	**70 877**	**-**	**33 632 244**

26 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(в) Кредиттик тобокелдик, уландысы

	2018-жылдын 31-декабры			
	1-стадия	2-стадия	3-стадия	
	12 айдын ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Кредиттөөнүн бардык мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Кредиттөөнүн бардык мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Жыйынтыгында
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган инвестициялар				
1-3-кредиттик рейтинг: төмөн же орто тобокелдик менен карыз	189 485	-	-	189 485
Жыйынтыгында, дүң балanстык наркы	**189 485**	**-**	**-**	**189 485**
Чыгымдар камы	(3 061)	-	-	(3 061)
Баланстык наркы	**186 424**	**-**	**-**	**186 424**

	2018-жылдын 31-декабры			
	Стадия 1	2-стадия	3-стадия	
	12 айдын ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Кредиттөөнүн бардык мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Кредиттөөнүн бардык мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Жыйынтыгында
Башка финансылык активдер				
1-3-кредиттик рейтинг: төмөн же орто тобокелдик менен карыз	299 766	-	-	299 766
10-кредиттик рейтинг: нарксызданган карыз	-	-	18 834	18 834
Жыйынтыгында, дүң балanстык наркы	**299 766**	**-**	**18 834**	**318 600**
Чыгымдар камы	(327)	-	(18 834)	(19 161)
Баланстык наркы	**299 439**	**-**	**-**	**299 439**

26 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(в) Кредиттик тобокелдик, уландысы

Төмөндөгү таблицаларда 2019-жылы чыгымдардын кам өлчөмүнүн өзгөрүүсүнө алып келген финансылык активдердин дүң баланстык наркынын мезгил ичиндеги олуттуу өзгөрүүсүнө талдап-иликтөөлөр активдердин класстары боюнча бөлүштүрүү менен келтирилген:

	2019-жыл			
	1-стадия	2-стадия	3-стадия	
	12 айдын ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Кредиттөөнүн бардык мөөнөтү ичин-де күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Кредиттөөнүн бардык мөөнөтү ичин-де күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Жыйын-тыгында
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык мекемелердеги каражаттар				
2019-жылдын 1-январына карата абал боюнча дүң баланстык наркы	**83 715 220**	**896 160**	**269 932**	**84 881 312**
Дүң баланстык нарктын өзгөрүүсү				
- биринчи стадияга кайра классификациялоо	106 295	(106 295)	-	-
- экинчи стадияга кайра классификациялоо	(20 686 725)	20 686 725	-	-
Түзүлгөн же жаңыдан сатылып алынган финансылык активдер	114 882 725	-	-	114 882 725
Таануу токтотулган финансылык активдер	(91 752 610)	(20 602 264)	(13 730)	(112 368 604)
Валюталардын курстарынын өзгөрүшү жана башка өзгөрүүлөр	(317 137)	76 431	(778)	(241 484)
2019-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча дүң баланстык наркы	**85 947 768**	**950 757**	**255 424**	**87 153 949**
2019-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча чыгымдар камы	**(5 173)**	**(2 397)**	**(255 424)**	**(262 994)**

26 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(в) Кредиттик тобокелдик, уландысы

	2019-жыл				
	1-стадия	2-стадия	3-стадия		
	12 айдын ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Кредиттөөнүн бардык мөөнөтү ичин-де күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Кредиттөөнүн бардык мөөнөтү ичин-де күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Түзүлгөн же сатылып алынган кредиттик нарксыздан-ган финансы-лык активдер	Жыйын-тыгында
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер					
2019-жылдын 1-январына карата абал боюнча дүң баланстык наркы	**9 137 470**	**94 059**	**127 415**	**813 309**	**10 172 253**
Дүң баланстык нарктын өзгөрүүсү					
- Экинчи стадияга кайра классификациялоо	(183 243)	183 243	-	-	-
Түзүлгөн же жаңыдан сатылып алынган финансылык активдер	2 336 674		-	2 243	2 338 917
Таануу токтотулган финансылык активдер	(4 432 691)	(94 059)	(99)	(274 988)	(4 801 837)
Эсептен алып салуу	-	-	-	-	-
Валюталардын курстарынын өзгөрүшү жана башка өзгөрүүлөр	-	-	(277)	-	(277)
2019-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча дүң баланстык наркы	**6 858 210**	**183 243**	**127 039**	**540 564**	**7 709 056**
2019-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча чыгымдар камы	**-**	**(1 528)**	**(127 039)**	**(47 796)**	**(176 363)**

26 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(в) Кредиттик тобокелдик, уландысы

	2019-жыл			
	1-стадия	2-стадия	3-стадия	
	12 айдын ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Кредиттөөнүн бардык мөөнөтү ичин-де күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Кредиттөөнүн бардык мөөнөтү ичин-де күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Жыйын-тыгында
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган инвестициялар				
2019-жылдын 1-январына карата абал боюнча дүң балантык наркы	**33 561 367**	**70 877**	**-**	**33 632 244**
Дүң баланстык нарктын өзгөрүүсү				
Түзүлгөн же жаңыдан сатылып алынган финансылык активдер	94 950 350	-	-	94 950 350
Таануу токтотулган финансылык активдер	(95 555 640)	(70 877)	-	(95 626 517)
Эсептен алып салуу	-	-	-	-
Валюталардын курстарынын өзгөрүшү жана башка өзгөрүүлөр	27 079	-	-	27 079
2019-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча дүң баланстык наркы	**32 983 156**	**-**	**-**	**32 983 156**

26 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(в) Кредиттик тобокелдик, уландысы

	2019-жыл			
	1-стадия 12 айдын ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	2-стадия Кредиттөөнүн бардык мөөнөтү ичин-де күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	3-стадия Кредиттөөнүн бардык мөөнөтү ичин-де күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Жыйын-тыгында
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган инвестициялар				
2019-жылдын 1-январына карата абал боюнча дүң баланстык наркы	**189 485**	**-**	**-**	**189 485**
Дүң баланстык нарктын өзгөрүүсү				
Таануу токтотулган финансылык активдер	(62 471)	-	-	(62 471)
2019-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча дүң баланстык наркы	**127 014**			**127 014**
2019-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча чыгымдар камы	**(1 962)**	**-**	**-**	**(1 962)**

	2019-жыл			
	1-стадия 12 айдын ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	2-стадия Кредиттөөнүн бардык мөөнөтү ичин-де күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	3-стадия Кредиттөөнүн бардык мөөнөтү ичин-де күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Жыйын-тыгында
Башка финансылык активдер				
2019-жылдын 1-январына карата абал боюнча дүң баланстык наркы	**299 766**	**-**	**18 834**	**318 600**
Дүң баланстык нарктын өзгөрүүсү				
- Үчүнчү стадияга кайра классификациялоо	(22 973)	-	22 973	-
Түзүлгөн же жаңыдан сатылып алынган финансылык активдер	49 793	-	-	49 793
Валюталардын курстарынын өзгөрүшү жана башка өзгөрүүлөр	-	-	36	36
2019-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча дүң баланстык наркы	**326 586**	**-**	**41 843**	**368 429**
2019-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча чыгымдар камы	**(619)**	**-**	**(40 658)**	**(41 277)**

26 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(в) Кредиттик тобокелдик, уландысы

Төмөндөгү таблицаларда 2018-жылы чыгымдардын кам өлчөмүнүн өзгөрүүсүнө алып келген финансылык активдердин дүң балланстык наркынын мезгил ичиндеги олуттуу өзгөрүүсүнө талдап-иликтөөлөр активдердин класстары боюнча бөлүштүрүү менен келтирилген:

	2018-жыл			
	1-стадия	2-стадия	3-стадия	
	12 айдын ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Кредиттөөнүн бардык мөөнөтү ичин-де күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Кредиттөөнүн бардык мөөнөтү ичин-де күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Жыйын-тыгында
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык мекемелердеги каражаттар 2018-жылдын 1-январына карата абал боюнча дүң баланстык наркы	**85 975 712**	**806 977**	**266 027**	**87 048 716**
Дүң баланстык наркынын өзгөрүүсү				
- Экинчи стадияга кайра классификациялоо	(18 144 263)	18 144 263	-	-
Түзүлгөн же жаңыдан сатылып алынган финансылык активдер	171 350 001	-	-	171 350 001
Таануу токтотулган финансылык активдер	(154 581 675)	(17 931 466)	-	(172 513 141)
Валюталардын курстарынын өзгөрүшү жана башка өзгөрүүлөр	(884 555)	(123 614)	3 905	(1 004 264)
2018-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча дүң баланстык наркы	**83 715 220**	**896 160**	**269 932**	**84 881 312**
2018-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча чыгымдар камы	**(6 073)**	**(2 132)**	**(269 932)**	**(278 137)**

МАЗМУНУ

26 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(в) Кредиттик тобокелдик, уландысы

	2018-жыл				
	1-стадия 12 айдын ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	2-стадия Кредиттөөнүн бардык мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	3-стадия Кредиттөөнүн бардык мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Түзүлгөн же сатылып алынган кредиттик нарксыздан-ган финансылык активдер	Жыйынтыгында
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер					
2018-жылдын 1-январына карата абал боюнча дүң баланстык наркы	**6 795 889**	**724 008**	**125 572**	**-**	**7 645 469**
Дүң балanстык нарктын өзгөрүүсү					
Түзүлгөн же жаңыдан сатылып алынган финансылык активдер	3 326 244	-	-	454 288	3 780 918
Таануу токтотулган финансылык активдер	(984 663)	(91 553)	(95)	(75)	(1 076 677)
Эсептен алып салуу	-	-	-	(179 395)	(179 395)
Валюталардын курстарынын өзгөрүшү жана башка өзгөрүүлөр	-	-	1 938	-	1 938
2018-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча дүң баланстык наркы	**9 137 470**	**94 059**	**127 415**	**813 309**	**10 172 253**
2018-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча чыгымдар камы	**(548)**	**-**	**(127 415)**	**(164 856)**	**(292 819)**

26 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(в) Кредиттик тобокелдик, уландысы

	2018-жыл			
	1-стадия	2-стадия	3-стадия	
	12 ай ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Кредиттөөнүн бардык мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Кредиттөөнүн бардык мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Жыйынтыгында
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган инвестициялар				
2018-жылдын 1-январына карата абал боюнча дүң баланстык наркы	**42 939 313**	**70 571**	**-**	**43 009 884**
Дүң балanстык нарктын өзгөрүүсү				
Түзүлгөн же жаңыдан сатылып алынган финансылык активдер	174 642 941	-	-	174 642 941
Таануу токтотулган финансылык активдер	(183 671 251)	(600)	-	(183 671 851)
Эсептен алып салуу	-	-	-	-
Валюталардын курстарынын өзгөрүшү жана башка өзгөрүүлөр	(349 636)	906	-	(348 730)
2018-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча дүң баланстык наркы	**33 561 367**	**70 877**	**-**	**33 632 244**

	2018-жыл			
	1-стадия	2-стадия	3-стадия	
	12 ай ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Кредиттөөнүн бардык мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Кредиттөөнүн бардык мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Жыйынтыгында
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган инвестициялар				
2018-жылдын 1-январына карата абал боюнча дүң баланстык наркы	**251 313**	**-**	**-**	**251 313**
Дүң балanстык нарктын өзгөрүүсү				
Таануу токтотулган финансылык активдер	(61 828)	-	-	(61 828)
2018-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча дүң баланстык наркы	**189 485**	**-**	**-**	**189 485**
2018-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча чыгымдар камы	**(3 061)**	**-**	**-**	**(3 061)**

26 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(в) Кредиттик тобокелдик, уландысы

	2018-жыл			
	1-стадия	2-стадия	3-стадия	
	12 ай ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Кредиттөөнүн бардык мөөнөтү ичин-де күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Кредиттөөнүн бардык мөөнөтү ичин-де күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Жыйын-тыгында
Башка финансылык активдер				
2018-жылдын 1-январына карата абал боюнча дүң балантык наркы	**278 187**	**-**	**24 253**	**302 440**
Дүң баланстык нарктын өзгөрүүсү				
- Таанууну токтотууга алып келбеген модификацияга байланыштуу өзгөрүү	-	-	(478)	(478)
Түзүлгөн же жаңыдан сатылып алынган финансылык активдер	21 579	-	-	21 579
Эсептен алып салуу	-	-	(4 884)	(4 884)
Валюталардын курстарынын өзгөрүшү жана башка өзгөрүүлөр	-	-	(57)	(57)
2018-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча дүң баланстык наркы	**299 766**	**-**	**18 834**	**318 600**
2018-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча чыгымдар камы	**(327)**	**-**	**(18 834)**	**(19 161)**

МАЗМУНУ

26 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

г) Географиялык концентрациялануу

Улуттук банктын Инвестициялык комитети өз контрагенттеринин өлкө тобокелдиктерине туруктуу мониторингди жүзөгө ашырып турат. Бул ыкма Улуттук банкка, валюталык запастар жайгаштырылган өлкөлөрдө инвестициялык жагдайдын өзгөрүүсүнөн улам келип чыгышы мүмкүн болгон чыгымдарды азайтууга өбөлгө түзөт.

Төмөнкү таблицада 2019-жылдын 31-декабрына карата активдердин жана милдеттенмелердин географиялык концентрациялануусу чагылдырылган:

	Кыргыз Республикасы	**Экономикалык кызматташуу жана өнүктүрүү уюмуна кирген өлкөлөр**	**Экономикалык кызматташуу жана өнүктүрүү уюмуна кирбеген өлкөлөр**	**Эл аралык финансылык мекемелер**	**2019-жылдын 31-декабры, жыйынтыгында**
Финансылык активдер					
Депозит түрүндө алтын	-	8 765 609	-	-	8 765 609
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык мекемелердеги каражаттар	1 458 958	50 800 982	17 531 038	17 099 977	86 890 955
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	7 532 693	-	-	-	7 532 693
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган инвестициялар	-	11 616 712	-	21 366 444	32 983 156
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган инвестициялар	125 052	-	-	-	125 052
Башка финансылык активдер	327 152	-	-	-	327 152
Жыйынтыгында, финансылык активдер	**9 443 855**	**71 183 303**	**17 531 038**	**38 466 421**	**136 624 617**
Финансылык милдеттенмелер					
Жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар	106 244 754	-	-	-	106 244 754
Банктардын жана башка финансылык мекемелердин каражаттары	21 656 894	-	149 940	73 163	21 879 997
Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн каражаттары	17 033 154	-	-	-	17 033 154
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар	8 048 501	-	-	-	8 048 501
ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	-	-	-	8 146 676	8 146 676
Башка финансылык милдеттенмелер	68 178	2 099	18 395	-	88 672
Жыйынтыгында, финансылык милдеттенмелер	**153 051 481**	**2 099**	**168 335**	**8 219 839**	**161 441 754**
Таза балансстык позиция	**(143 607 626)**	**71 181 204**	**17 362 703**	**30 246 582**	**(24 817 137)**

МАЗМУНУ

26 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

г) Географиялык концентрациялануу, уландысы

Төмөнкү таблицада 2018-жылдын 31-декабрына карата активдердин жана милдеттенмелердин географиялык концентрациялануусу чагылдырылган:

	Кыргыз Республикасы	Экономикалык кызмат-ташуу жана өнүктүрүү уюмуна кирген өлкөлөр	Экономикалык кызмат-ташуу жана өнүктүрүү уюмуна кирбеген өлкөлөр	Эл аралык финансылык мекемелер	2018-жылдын 31-декабры, жыйынтыгында
Финансылык активдер					
Депозит түрүндө алтын	-	7 423 265	-	-	7 423 265
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык мекемелердеги каражаттар	1 464 192	49 256 606	19 038 534	14 843 843	84 603 175
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	9 879 434	-	-	-	9 879 434
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган инвестициялар	-	11 014 882	70 877	22 546 485	33 632 244
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган инвестициялар	186 424	-	-	-	186 424
Башка финансылык активдер	299 439	-	-	-	299 439
Жыйынтыгында, финансылык активдер	**11 829 489**	**67 694 753**	**19 109 411**	**37 390 328**	**136 023 981**
Финансылык милдеттенмелер					
Жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар	93 566 134	-	-	-	93 566 134
Банктардын жана башка финансылык мекемелердин каражаттары	18 276 284	-	291 428	134 065	18 701 777
Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн каражаттары	12 468 565	-	-	-	12 468 565
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар	7 992 272	-	-	-	7 992 272
Алынган кредиттер	10 654	-	-	161 268	171 922
ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	-	-	-	8 222 162	8 222 162
Башка финансылык милдеттенмелер	50 100	3 240	16 439	-	69 779
Жыйынтыгында, финансылык милдеттенмелер	**132 364 009**	**3 240**	**307 867**	**8 517 495**	**141 192 611**
Таза баланстык позиция	**(120 534 520)**	**67 691 513**	**18 801 544**	**28 872 833**	**(5 168 630)**

МАЗМУНУ

26 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(д) Ликвиддүүлүк тобокелдиги

Ликвиддүүлүк тобокелдиги – бул, Улуттук банктын финансылык инструменттери боюнча милдеттенмелердин ордун жабуу учурунда кыйынчылыктардын келип чыгуу тобокелдиги. Чет өлкө валютасындагы активдер жана милдеттенмелер боюнча ордун жабуу мөөнөттөрүнүн дал келбей калышы учурунда ликвиддүүлүк тобокелдиги келип чыгат. Активдер жана милдеттенмелер боюнча ордун жабуу мөөнөттөрүнүн дал келиши жана/же контролдоонун дал келбеши Улуттук банкты кошо алганда, финансылык институттарда орун алышы мүмкүн болгон ушул тобокелдикти тескөөдөгү негизги учур болуп саналат. Жүргүзүлүп жаткан операциялардын ар түрдүүлүгү жана аларга байланыштуу белгисиздик жагдайынын орун алышы, активдердин жана милдеттенмелердин ордун жабуу мөөнөттөрүнүн толугу менен дал келиши, финансылык институттар үчүн кадимки калыптанган тажрыйба болуп саналбайт.

Улуттук банк төлөө мөөнөтүнүн келип жетишине жараша, бардык милдеттенмелерди аткаруу үчүн зарыл болгон акча каражаттарынын дайыма колдо болуп турушун камсыз кылуу максатында, ликвиддүүлүктүн зарыл деңгээлин колдоого алып турат. Улуттук банктын ликвиддүүлүктү тескөө жагындагы саясаты Улуттук банк Башкармасы тарабынан кароого алынып бекитилет.

Улуттук банк каржылоо булактарынын диверсификацияланган жана туруктуу түзүмүн, ликвиддүүлүккө карата келип чыккан күтүүсүз талаптарга тез арада жана кескин өзгөрүүсүз чара көрүүгө жөндөмдүү болуу үчүн жигердүү колдоого алып турууга аракеттенет.

Улуттук банк эмиссиялык банк экендигин эске алганда (ал улуттук валюта – сомдун эмиссиясын жүргүзөт), улуттук валютадагы милдеттенмелерди аткара албай калуу тобокелдиги минималдуу жана ликвиддүүлүк тобокелдиги көбүнчө Улуттук банктын чет өлкө валютасында туюндурулган финансылык милдеттенмелерин аткарууга тиешелүү.

Улуттук банктын чет өлкө валютасындагы активдеринин жана милдеттенмелеринин ликвиддүүлүгүн тескөө төмөнкүлөрдөн турат:

- чет өлкө валюталары боюнча акча каражаттарынын агымын болжолдоо жана акча каражаттарынын ушул агымына байланыштуу ликвиддүү активдердин зарыл деңгээлин эсептөөлөрдөн;
- булактардын диверсификацияланган түзүмүн колдоодон;
- жогорку ликвиддүү активдер портфелин тейлөөнү, аны кассалык ликвиддүүлүктүн ажырымы келип чыккан шартта, коргоо чарасы катары эркин ишке ашырууга болот;
- ликвиддүүлүктү жана каржылоонун талап кылынган деңгээлин колдоо боюнча резервдик пландарды иштеп чыгуудан;
- Улуттук банктын ликвиддүүлүгүнүн баланстык көрсөткүчтөрүнүн белгиленген ченемдерге ылайык келүүсүн контролдоодон.

МАЗМУНУ

26 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(д) Ликвиддүүлүк тобокелдиги, уландысы

2019-жылдын 31-декабрына карата төлөө мөөнөттөрү боюнча финансылык милдеттенмелерге жүргүзүлгөн талдап-иликтөөлөрдү төмөнкүдөй чагылдырууга болот.

	Талап боюнча төлөнүүчү жана 1 айга жетпеген	1 айдан 3 айга чейин	3 айдан 6 айга чейин	6 айдан 12 айга чейин	1 жылдан ашкан	Колдонуудан калган финансылык милдеттенмелердин суммардык өлчөмү	2019-жылдын 31-декабры, баланстык нарк
Банктардын жана башка финансылык мекемелердин каражаттары	21 879 997	-	-	-	-	21 879 997	21 879 997
Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн эсептери	17 033 154	-	-	-	-	17 033 154	17 033 154
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар	7 761 200	300 000	-	-	-	8 061 200	8 048 501
ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	8 136 099	10 577	-	-	-	8 146 676	8 146 676
Башка финансылык милдеттенмелер	28 504	7 415	78	36 063	16 612	88 672	88 672
	54 838 954	**317 992**	**78**	**36 063**	**16 612**	**55 209 699**	**55 197 000**

Жогоруда көрсөтүлгөн таблицадагы милдеттенмелердин баланстык наркы боюнча чагылдырылган суммаларга дал келбеген финансылык милдеттенмелердин ордун жабуу суммасында ушул финансылык отчетто натыйжалуу пайыздык чен ыкмасы боюнча таанылбаган пайыздарга тиешелүү калган суммардык төлөөлөр камтылган.

МАЗМУНУ

26 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(д) Ликвиддүүлүк тобокелдиги, уландысы

2018-жылдын 31-декабрына карата төлөө мөөнөттөрү боюнча финансылык милдеттенмелерге жүргүзүлгөн талдап-иликтөөлөрдү төмөнкүдөй чагылдырууга болот:

	Талап боюнча төлөнүүчү жана 1 айга жетпеген	1 айдан 3 айга чейин	3 айдан 6 айга чейин	6 айдан 12 айга чейин	1 жылдан ашкан	Колдонуудан калган финансылык милдеттенмелердин суммардык өлчөмү	2018-жылдын 31-декабры, баланстык нарк
Банктардын жана башка финансылык мекемелердин каражаттары	18 701 777	-	-	-	-	18 701 777	18 701 777
Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн эсептери	12 468 565	-	-	-	-	12 468 565	12 468 565
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар	3 094 000	3 833 800	1 120 250	-	-	8 048 050	7 992 272
Алынган кредиттер	10 654	-	161 268	174	-	172 096	171 922
ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	8 207 439	14 723	-	-	-	8 222 162	8 222 162
Башка финансылык милдеттенмелер	19 296	3 679	152	30 327	16 325	69 779	69 779
	42 501 731	**3 852 202**	**1 281 670**	**30 501**	**16 325**	**47 682 429**	**47 626 477**

Жогоруда көрсөтүлгөн таблицадагы милдеттенмелердин баланстык наркы боюнча чагылдырылган суммаларга дал келбеген финансылык милдеттенмелердин ордун жабуу суммасында ушул финансылык отчетто натыйжалуу пайыздык чен ыкмасы боюнча таанылбаган пайыздарга тиешелүү калган суммардык төлөөлөр камтылган.

26 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(д) Ликвиддүүлүк тобокелдиги, уландысы

Төмөнкү таблицада 2019-жылдын 31-декабрына карата финансылык абал жөнүндө отчетто чагылдырылган суммаларга талдап-иликтөөлөр келтирилген (күтүлүп жаткан төлөө мөөнөттөрү боюнча):

	Талап боюнча төлөнүүчү жана 1 айга жетпеген	1 айдан 3 айга чейин	3 айдан 12 айга чейин	1 жылдан 5 жылга чейин	5 жылдан ашкан	Төлөө мөөнөтүсүз	2019-жылдын 31-декабры жыйынтыгында
ФИНАНСЫЛЫК АКТИВДЕР							
Депозит түрүндө алтын	7 605 185	1 160 424	-	-	-	-	8 765 609
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык мекемелердеги каражаттар	55 658 164	12 016 456	19 216 335	-	-	-	86 890 955
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	237 785	3 449 510	3 845 398	-	-	-	7 532 693
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган инвестициялар	3 853 304	6 974 487	22 155 365	-	-	-	32 983 156
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган инвестициялар	-	-	61 471	63 581	-	-	125 052
Башка финансылык активдер	10 240	6 075	26 081	142 291	142 465	-	327 152
	67 364 678	**23 606 952**	**45 304 650**	**205 872**	**142 465**	-	**136 624 617**
ФИНАНСЫЛЫК МИЛДЕТТЕНМЕЛЕР							
Жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар	-	-	-	-	-	106 244 754	106 244 754
Банктардын жана башка финансылык мекемелердин каражаттары	21 879 997	-	-	-	-	-	21 879 997
Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн эсептери	17 033 154	-	-	-	-	-	17 033 154
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар	7 751 469	297 032	-	-	-	-	8 048 501
ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	8 136 099	10 577	-	-	-	-	8 146 676
Башка финансылык милдеттенмелер	28 504	7 415	36 141	16 612	-	-	88 672
	54 829 223	**315 024**	**36 141**	**16 612**	**-**	106 244 754	**161 441 754**
Таза позиция	**12 535 455**	**23 291 928**	**45 268 509**	**189 260**	**142 465**	**(106 244 754)**	**(24 817 137)**

26 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(д) Ликвиддүүлүк тобокелдиги, уландысы

Төмөнкү таблицада 2018-жылдын 31-декабрына карата финансылык абал жөнүндө отчетто чагылдырылган суммаларга талдап-иликтөөлөр келтирилген (күтүлүп жаткан төлөө мөөнөттөрү боюнча):

	Талап боюнча төлөнүүчү жана 1 айга жетпеген	1 айдан 3 айга чейин	3 айдан 12 айга чейин	1 жылдан 5 жылга чейин	5 жылдан ашкан	Төлөө мөөнөтүсүз	2018-жылдын 31-декабры жыйынтыгында
ФИНАНСЫЛЫК АКТИВДЕР							
Депозит түрүндө алтын	4 020 298	3 402 967	-	-	-	-	7 423 265
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык мекемелердеги каражаттар	50 198 833	15 275 681	19 128 661	-	-	-	84 603 175
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	309 620	3 201 184	6 367 678	452	500	-	9 879 434
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган инвестициялар	19 012 310	10 501 057	4 118 877	-	-	-	33 632 244
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган инвестициялар	-	-	60 008	126 416	-	-	186 424
Башка финансылык активдер	28 497	3 985	18 168	97 457	151 332	-	299 439
	73 569 558	**32 384 874**	**29 693 392**	**224 325**	**151 832**	**-**	**136 023 981**
ФИНАНСЫЛЫК МИЛДЕТТЕНМЕЛЕР							
Жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар	-	-	-	-	-	93 566 134	93 566 134
Банктардын жана башка финансылык мекемелердин каражаттары	18 701 777	-	-	-	-	-	18 701 777
Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн эсептери	12 468 565	-	-	-	-	-	12 468 565
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар	3 088 903	3 804 945	1 098 424	-	-	-	7 992 272
Алынган кредиттер	10 654	-	161 268	-	-	-	171 922
ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	8 207 439	14 723	-	-	-	-	8 222 162
Башка финансылык милдеттенмелер	19 296	3 679	30 479	16 325	-	-	69 779
	42 496 634	**3 823 347**	**1 290 171**	**16 325**	**-**	93 566 134	**141 192 611**
Таза позиция	**31 072 924**	**28 561 527**	**28 403 221**	**208 000**	**151 832**	**(93 566 134)**	**(5 168 630)**

27 БАЛАНСТАН ТЫШКАРКЫ МИЛДЕТТЕНМЕЛЕР

(а) Камсыздандыруу

Кыргыз Республикасында камсыздандыруу тармагы өнүгүү баскычында турат жана дүйнөнүн башка өлкөлөрү үчүн мүнөздүү болгон камсыздандыруунун көптөгөн формалары биз үчүн азырынча толук көлөмдө жеткиликтүү эмес. Улуттук банк өз мүлкүнө жана жабдууларына карата, ошондой эле банктын мүлкүнө же анын ишине байланыштуу камсыздандыруу учурларынын келип чыгышынын натыйжасында, мүлккө же курчап турган чөйрөгө зыян келтирилишине байланыштуу үчүнчү тарап алдындагы милдеттенмелерге карата жарым-жартылай ордун жабуучу камсыздандырууну караштырат. Улуттук банк толук камсыздандырууну ишке ашырмайынча, кандайдыр бир активдердин жоголушу же жок кылынышы Улуттук банктын ишине жана анын финансылык абалына терс таасирин тийгизиши мүмкүндүгү тобокелдиги орун алат.

(б) Соттук териштирүүлөр

Улуттук банк адаттагы ишинин жүрүшүндө ага карата соттук доолордун коюлушу тобокелдигине дуушар болушу ыктымал. Улуттук банктын жетекчилиги, эгерде банкка карата соттук доонун натыйжасында милдеттенмелер келип чыга турган болсо, алар банктын финансылык абалына жана операцияларынын натыйжаларына олуттуу таасир тийгизбейт деп эсептейт.

(в) Шарттуу салыктык милдеттенмелер

Кыргыз Республикасынын салык системасы ченемдик документтердин бат-бат өзгөрүп турушу, ченемдик документтерге расмий комментарийлердин берилиши жана сот органдарынын чечимдери менен мүнөздөлөт, анткени көпчүлүк учурларда салык органдары тарабынан бирдей эмес, айрым учурда дегеле карама-каршы келген, ар башка колдонулган чечмелөөлөр орун алат. Салыктардын туура эсептелиниши олуттуу айыптык төлөмдөрдү, кошумчаланган айыптык төлөмдөрдү жана пайыздык төлөмдөрдү өндүрүп алуу ыйгарым укуктарына кирген бир катар органдар тарабынан кылдат текшерүүгө алуунун жана карап чыгуунун предмети болуп саналат. Салык жылы кийинки үч календардык жыл аралыгында салык органдары тарабынан текшерүүлөр үчүн ачык бойдон калат. Ошондой болсо да, белгилүү бир жагдайларда салык жылы алты календардык жыл ичинде да ачык бойдон калышы мүмкүн.

Улуттук банк пайда салыгын жана бир катар башка салыктарды төлөөдөн бошотулгандыгы фактысын эске алсак, мүмкүн болуучу салыктык милдеттенмелер келип чыкпайт, ал эми алардын Улуттук банктын финансылык абалына таасири анчалык олуттуу эмес.

28 АГЕНТТИК ФУНКЦИЯЛАР

Кыргыз Республикасынын Эл аралык валюта фондусуна катталуу квотасы

Кыргыз Республикасы 1992-жылы Эл аралык валюта фондусунун (ЭВФтин) мүчөсү болгон. ЭВФке мүчө болгон ар бир өлкө үчүн атайын карыз алышуу укугунда (мындан ары – АКУ) туюндурулган квота белгиленет. Катталуу квотасы ЭВФтин каржылоосунан пайдалануу мүмкүнчүлүгүн аныктоо үчүн негиз болуп саналат. 2019 жана 2018-жылдардын 31-декабрында Кыргыз Республикасынын квотасы 177 600 миң АКУну түзгөн.

Кыргыз Республикасынын Финансы министрлиги тарабынан катталуу квотасынын бөлүгүн камсыз кылуу максатында, ЭВФтин пайдасына баалуу кагаздар чыгарылган. Квотанын калган бөлүгү Улуттук банктагы ЭВФтин күндөлүк эсебинде жайгашкан каражаттары менен камсыз кылынган.

Улуттук банк ошол баалуу кагаздардын жана каражаттардын депозитарийи, ошондой эле Кыргыз Республикасынын атынан жана анын таламында Эл аралык валюта фондусу менен бардык операцияларды жүзөгө ашырууга ыйгарым укуктуу финансылык агент болуп саналат. Демек, төмөндө келтирилген активдер жана милдеттенмелер Улуттук банктын активдери жана милдеттенмелери болуп саналбайт жана Улуттук банктын өзүнчө финансылык отчетуна да кошулган эмес:

	2019-жылдын 31-декабры	2018-жылдын 31-декабры
ЭВФтин мүчөлүк квотасы	**17 116 917**	**17 253 271**
ЭВФтин пайдасына чыгарылган баалуу кагаздар	(17 060 136)	(17 201 127)
ЭВФтин күндөлүк эсептери	(43 187)	(41 638)
	(17 103 323)	**(17 242 765)**

ЭВФтин Кыргыз Республикасынын Финансы министрлигине берген кредиттери

2019-жыл ичинде Кыргыз Республикасынын Финансы министрлиги мамлекеттик бюджетти финансылык колдоо максатында кредит алган эмес. Буга чейин алынган кредиттер боюнча карыз Улуттук банктын финансылык абалы жөнүндө өзүнчө отчетто ЭВФ алдындагы милдеттенме катары эске алынган эмес, анткени Кыргыз Республикасынын Финансы министрлиги менен Улуттук банк ортосунда макулдашууга кол коюлуп, ага ылайык Кыргыз Республикасынын Финансы министрлиги ушул кредиттер боюнча милдеттенмелерди өзүнө алган. 2019-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча бул кредиттердин орду төлөнбөгөн калдыгы 9 744 135 миң сомду түзгөн (2018-жылдын 31-декабрына бул сумма 11 457 600 сомду түзгөн).

29 БАЙЛАНЫШТУУ ТАРАПТАР МЕНЕН ОПЕРАЦИЯЛАР

(а) Контролдоо боюнча

Ар бир байланыштуу болушу мүмкүн болгон тарапты кароо учурунда алардын юридикалык формасына гана эмес, түптөлгөн мамилелердин маңызына да өзгөчө көңүл бурулат.

Кыргыз Республикасынын “Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы, банктар жана банк иштери жөнүндө” мыйзамына ылайык, Улуттук банк Кыргыз Республикасынын борбордук банкы болуп саналат жана анын менчигинде турат. Банк, Мыйзамда белгиленген ыйгарым укуктарынын чегинде ишин өз алдынча жүзөгө ашырат.

(б) Башкарманын мүчөлөрү менен операциялар

Улуттук банк Башкармасынын мүчөлөрүнүн 2019 жана 2018-жылдардын 31-декабрында бүткөн жылдар үчүн чогуу алгандагы сый акылары, тиешелүүлүгүнө жараша 21 724 миң сомду жана 21 472 миң сомду түзгөн. Сый акыларга эмгек акылар жана бардык төлөөлөр кирет. 2019 жана 2018-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча Улуттук банк Башкармасынын мүчөлөрүнө берилген кредиттердин орду жабылбаган калдыгы, тиешелүүлүгүнө жараша 24 605 миң сомду жана 27 295 миң сомду түзгөн. Кредиттер кыргыз сомунда берилген жана алар 2032-жылга чейин төлөнүп бүтүүгө тийиш. 2019 жана 2018-жылдардын 31-декабрында бүткөн жылдар үчүн Улуттук банк Башкармасынын мүчөлөрүнө берилген кредиттер боюнча пайыздык кирешелер, тиешелүүлүгүнө жараша 263 миң сомду жана 388 миң сомду түзгөн.

Байланыштуу тараптар менен операцияларды эсепке алуу рыноктук наркы боюнча жүргүзүлөт.

(в) Башка байланыштуу тараптар менен операциялар

Төмөндө таблицада 2019-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча байланыштуу тараптар менен ишке ашырылган операциялар боюнча калдыктар келтирилген:

	Туунду уюмдар	Ассоциациялан-ган уюмдар	2019-жылдын 31-декабры, жыйынтыгында
Финансылык абал жөнүндө өзүнчө отчет			
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	540 564	-	540 564
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер боюнча нарксызданууга кам	(47 796)	-	(47 796)
Туунду жана ассоциацияланган уюмдарга инвестициялар	3 856 574	813 179	4 669 753
Банктардын жана башка финансылык мекемелердин каражаттары	258 427	-	258 427

29 БАЙЛАНЫШТУУ ТАРАПТАР МЕНЕН ОПЕРАЦИЯЛАР (УЛАНДЫСЫ)

в) Башка байланыштуу тараптар менен операциялар, уландысы

Төмөндө таблицада 2018-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча байланыштуу тараптар менен ишке ашырылган операциялар боюнча калдыктар келтирилген:

	Туунду уюмдар	Ассоциация-ланган уюмдар	2018-жылдын 31-декабры, жыйынтыгында
Финансылык абал жөнүндө өзүнчө отчет			
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	907 368	-	907 368
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер боюнча нарксыздануга кам	(164 856)	-	(164 856)
Туунду жана ассоциацияланган уюмдарга инвестициялар	640 000	123 079	763 079
Банктардын жана башка финансылык мекемелердин каражаттары	21 472	-	21 472
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар	49 963	-	49 963

Башка байланыштуу тараптар менен 2019-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл ичинде ишке ашырылган операциялар боюнча тиешелүү пайда жана чыгым төмөндө чагылдырылган:

	Туунду уюмдар	Ассоциация-ланган уюмдар	2019-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл, жыйынтыгында
Пайда же чыгым жөнүндө өзүнчө отчет			
Ассоциацияланган уюмдардын пайдасындагы үлүш	-	140 100	140 100
Пайыздык киреше	35 370	-	35 370
Комиссиялык кирешелер	2 575	240	2 815
Башка кирешелер	847	8655	9 502
Пайыздык чыгашалар	(21 557)	-	(21 557)
Башка чыгашалар	(825)	(297)	(1 122)

Башка байланыштуу тараптар менен 2018-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл ичинде ишке ашырылган операциялар боюнча тиешелүү пайда жана чыгым төмөнкүнү түзгөн:

	Туунду уюмдар	Ассоциация-ланган уюмдар	2018-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл, жыйынтыгында
Пайда же чыгым жөнүндө өзүнчө отчет			
Пайыздык кирешелер	11 282	-	11 282
Комиссиялык кирешелер	384	700	1 084
Башка кирешелер	1 048	7 759	8 807
Башка чыгашалар	(689)	-	(689)
Пайыздык чыгашалар	(412)	-	(412)

30 ФИНАНСЫЛЫК АКТИВДЕР ЖАНА ФИНАНСЫЛЫК МИЛДЕТТЕНМЕЛЕР: ЭСЕПКЕ АЛУУ КЛАССИФИКАЦИЯЛАРЫ ЖАНА АДИЛЕТ НАРК

(а) Эсепке алуу классификациялары жана адилет нарк

Төмөнкү таблицада 2019-жылдын 31-декабрына карата финансылык активдердин жана милдеттенмелердин баланстык жана адилет наркы чагылдырылган:

	Амортизацияланган наркы боюнча бааланган	Башка жыйынды кireше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган	2019-жылдын 31-декабры, жалпы баланстык наркы	2019-жылдын 31-декабры, адилет наркы
Депозит түрүндө алтын	8 765 609	-	8 765 609	8 765 609
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык мекемелердеги каражаттар	36 658 196	50 232 759	86 890 955	86 890 955
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	7 532 693	-	7 532 693	7 532 693
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган инвестициялар	-	32 983 156	32 983 156	32 983 156
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган инвестициялар	125 052	-	125 052	125 052
Башка финансылык активдер	327 152	-	327 152	327 152
	53 408 702	**83 215 915**	**136 624 617**	**136 624 617**
Жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар	106 244 754	-	106 244 754	106 244 754
Банктардын жана башка финансылык мекемелердин каражаттары	21 879 997	-	21 879 997	21 879 997
Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн эсептери	17 033 154	-	17 033 154	17 033 154
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар	8 048 501	-	8 048 501	8 048 501
ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	8 146 676	-	8 146 676	8 146 676
Башка финансылык милдеттенмелер	88 672	-	88 672	88 672
	161 441 754	**-**	**161 441 754**	**161 441 754**

30 ФИНАНСЫЛЫК АКТИВДЕР ЖАНА ФИНАНСЫЛЫК МИЛДЕТТЕНМЕЛЕР: ЭСЕПКЕ АЛУУ КЛАССИФИКАЦИЯЛАРЫ ЖАНА АДИЛЕТ НАРК (УЛАНДЫСЫ)

(a) Эсепке алуу классификациялары жана адилет нарк, уландысы

Төмөнкү таблицада 2018-жылдын 31-декабрына карата финансылык активдердин жана милдеттенмелердин баланстык жана адилет наркы чагылдырылган:

	Амортизацияланган наркы боюнча бааланган	Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган	2018-жылдын 31-декабры, жалпы баланстык наркы	2018-жылдын 31-декабры, адилет наркы
Депозит түрүндө алтын	7 423 265	-	7 423 265	7 423 265
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык мекемелердеги каражаттар	41 109 659	43 493 516	84 603 175	84 603 175
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	9 879 434	-	9 879 434	9 879 434
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган инвестициялар	-	33 632 244	33 632 244	33 632 244
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган инвестициялар	186 424	-	186 424	186 424
Башка финансылык активдер	299 439	-	299 439	299 439
	58 898 221	**77 125 760**	**136 023 981**	**136 023 981**
Жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар	93 566 134	-	93 566 134	93 566 134
Банктардын жана башка финансылык мекемелердин каражаттары	18 701 777	-	18 701 777	18 701 777
Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн эсептери	12 468 565	-	12 468 565	12 468 565
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар	7 992 272	-	7 992 272	7 992 272
Алынган кредиттер	171 922	-	171 922	171 922
ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	8 222 162	-	8 222 162	8 222 162
Башка финансылык милдеттенмелер	69 779	-	69 779	69 779
	141 192 611	**-**	**141 192 611**	**141 192 611**

Адилет наркын баалоо жакшы маалымдалган, мындай бүтүмгө келишүүгө ниеттенген, бири-бирине көз карандысыз тараптар ортосунда финансылык инструмент алмаштырылышы мүмкүн болгон наркты эң эле так аныктоого багытталган. Ошондой болсо да, белгисиздик жагдайлардын орун алышы жана баа берүүлөрдүн субъективдүүлүгү себебинен, адилет нарк активдерди сатып өткөрүү же милдеттенмелерди аткаруу дароо ишке ашырылышы мүмкүн болгон нарк катары каралбайт.

30 ФИНАНСЫЛЫК АКТИВДЕР ЖАНА ФИНАНСЫЛЫК МИЛДЕТТЕНМЕЛЕР: ЭСЕПКЕ АЛУУ КЛАССИФИКАЦИЯЛАРЫ ЖАНА АДИЛЕТ НАРК (УЛАНДЫСЫ)

(б) Адилет наркка баа берүү баскычтары

Улуттук банк көрсөтүлгөн баа берүүлөрдү түзүүдө, колдонулган маалыматтардын олуттуулугу эске алынган адилет наркка баа берүүнүн төмөндө келтирилген баскычтарын пайдалануу аркылуу финансылык абал жөнүндө өзүнчө отчетто чагылдырылган финансылык инструменттерди адилет наркы боюнча баалайт:

- 1-деңгээл: Бирдей финансылык инструменттерге карата активдүү рыноктогу котировкалар (корректировкаланбаган).
- 2-деңгээл: Түздөн-түз жеткиликтүү болгон (б.а. котировкаларда) же кандайдыр бир нерселер аркылуу (б.а. котировкалардан алынган маалыматтар) жеткиликтүү рыноктук маалыматтарга негизделген баа берүү методдору. Бул категорияга окшош инструменттер үчүн активдүү рыноктук котировкаларды, рыноктордо бирдей же окшош инструменттер үчүн активдүү же башка баа берүү ыкмалары катары каралбаган рыноктук котировкаларды колдонуу менен бааланган инструменттер кирет, бардык колдонулган маалыматтар түздөн-түз же кандайдыр бир нерселер аркылуу рынокто байкоого алынган маалыматтарга негизделет.
- 3-деңгээл: Байкоого алынбаган рыноктук маалыматтарга негизделген баа берүү методдору. Бул категорияга байкоого алынган рыноктук маалыматтарга негизделбеген маалыматтарды пайдалануу менен бааланган инструменттер кирет, мында байкоого алынбаган мындай маалыматтар инструментке баа берүүгө олуттуу таасирин тийгизет. Бул категорияга олуттуу байкоого алынбаган корректировкалоолорду же инструменттер ортосунда айырманы чагылдыруу үчүн ой-пикирлерди пайдалануу талап кылынган окшош инструменттер үчүн котировкалардын негизинде бааланган инструменттер кирет.

Төмөнкү таблицада 2019-жылдын 31-декабрына карата адилет наркы боюнча чагылдырылган финансылык инструменттерге адилет наркынын деңгээлдери боюнча жүргүзүлгөн талдап-иликтөөлөр келтирилген:

	1-деңгээл	**2-деңгээл**	**3-деңгээл**	**2019-жылдын 31-декабры, жыйынтыгында**
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык мекемелердеги каражаттар	-	50 232 759	-	50 232 759
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган инвестициялар	32 983 156	-	-	32 983 156

30 ФИНАНСЫЛЫК АКТИВДЕР ЖАНА ФИНАНСЫЛЫК МИЛДЕТТЕНМЕЛЕР: ЭСЕПКЕ АЛУУ КЛАССИФИКАЦИЯЛАРЫ ЖАНА АДИЛЕТ НАРК (УЛАНДЫСЫ)

(б) Адилет наркка баа берүү баскычтары, уландысы

Төмөнкү таблицада 2018-жылдын 31-декабрына карата адилет наркы боюнча чагылдырылган финансылык инструменттерге адилет наркынын деңгээлдери боюнча жүргүзүлгөн талдап-иликтөөлөр келтирилген:

	1-деңгээл	2-деңгээл	3-деңгээл	2018-жылдын 31-декабры, жыйынтыгында
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык мекемелердеги каражаттар	-	43 493 516	-	43 493 516
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган инвестициялар	33 632 244	-	-	33 632 244

Төмөнкү таблицада 2019-жылдын 31-декабрына карата адилет наркы боюнча чагылдырылбаган финансылык инструменттерге баскычтар деңгээлдери боюнча жүргүзүлгөн талдап-иликтөөлөр келтирилген:

	1-деңгээл	2-деңгээл	3-деңгээл	2019-жылдын 31-декабры, жыйынтыгында
Депозит түрүндө алтын	8 765 609	-	-	8 765 609
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык мекемелердеги каражаттар	-	36 658 196	-	36 658 196
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	-	7 532 693	-	7 532 693
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган инвестициялар	-	125 052	-	125 052
Башка финансылык активдер	-	327 152	-	327 152
Жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар	-	106 244 754	-	106 244 754
Банктардын жана башка финансылык мекемелердин каражаттары	-	21 879 997	-	21 879 997
Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн эсептери	-	17 033 154	-	17 033 154
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар	-	8 048 501	-	8 048 501
ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	-	8 146 676	-	8 146 676
Башка финансылык милдеттенмелер	-	88 672	-	88 672

МАЗМУНУ

30 ФИНАНСЫЛЫК АКТИВДЕР ЖАНА ФИНАНСЫЛЫК МИЛДЕТТЕНМЕЛЕР: ЭСЕПКЕ АЛУУ КЛАССИФИКАЦИЯЛАРЫ ЖАНА АДИЛЕТ НАРК (УЛАНДЫСЫ)

(б) Адилет наркка баа берүү баскычтары, уландысы

Төмөнкү таблицада 2018-жылдын 31-декабрына карата адилет наркы боюнча чагылдырылбаган финансылык инструменттерге баскычтар деңгээлдери боюнча жүргүзүлгөн талдап-иликтөөлөр келтирилген:

	1-деңгээл	2-деңгээл	3-деңгээл	2018-жылдын 31-декабры, жыйынтыгында
Депозит түрүндө алтын	7 423 265	-	-	7 423 265
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык мекемелердеги каражаттар	-	41 109 659	-	41 109 659
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	-	9 879 434	-	9 879 434
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган инвестициялар	-	186 424	-	186 424
Башка финансылык активдер	-	299 439	-	299 439
Жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар	-	93 566 134	-	93 566 134
Банктардын жана башка финансылык мекемелердин каражаттары	-	18 701 777	-	18 701 777
Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн эсептери	-	12 468 565	-	12 468 565
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар	-	7 992 272	-	7 992 272
Алынган кредиттер	-	171 922	-	171 922
ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	-	8 222 162	-	8 222 162
Башка финансылык милдеттенмелер	-	69 779	-	69 779

31 ФИНАНСЫЛЫК АКТИВДЕРДИ ЖАНА ФИНАНСЫЛЫК МИЛДЕТТЕНМЕЛЕРДИ ӨЗ АРА ЧЕГЕРИШҮҮ

2019 жана 2018-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча Улуттук банк, өз ара чегеришүүнүн негизинде финансылык абал жөнүндө отчетто көрсөтүлүүгө тийиш болгон финансылык активдерге жана финансылык милдеттенмелерге ээ болгон эмес, ошондой эле бул багытта башкы макулдашуулар же ушул сыяктуу макулдашуулар түзүлгөн эмес.

32 ОТЧЕТТУК МЕЗГИЛДЕН КИЙИН ОРУН АЛГАН ОКУЯЛАР

2020-жылдын 26-февралында “Керемет Банк” ААКтын акционерлеринин жалпы жыйыны болуп өткөн, анын жыйынтыгы боюнча банктын уставдык капиталын кошумча акцияларды чыгаруу жана чыгарылган кошумча акцияларды жабык жайгаштыруу аркылуу 1 500 000 миң сомго көбөйтүү чечими кабыл алынган. Ушул өзүнчө финансылык отчетту басып чыгаруу күнүнө карата Улуттук банк 1 500 000 миң сом өлчөмүндө акча каражаттарын салган.

2020-жылдын 26-мартында ЭВФ Кыргыз Республикасына COVID-19 коронавирусуна каршы күрөшүүгө 120 900 миң АКШ доллары өлчөмүндө финансылык колдоо катары каражат бөлүп берүүнү жактырган. Бул кредиттер боюнча карыз Улуттук банктын финансылык абалы жөнүндө өзүнчө отчетунда ЭВФ алдындагы милдеттенме катары эсепке алынбайт.